POLIROM

PATERICUL

SAU

APOFTEGMELE PĂRINȚILOR DIN PUSTIU

COLECȚIA ALFABETICĂ • TEXT INTEGRAL

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Copou nr. 4; P.O. BOX 266, 6600
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 70700

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

Patericul sau Apoftegmele Părinților din pustiu / trad., introd. și prezentări: Cristian Bădiliță. – Iași: Polirom, 2003

384 p.; 20 cm

ISBN: 973-681-180-8

I. Bădiliță, Cristian (trad.; pref.)

2

Printed in ROMANIA

PATERICUL

SAU

APOFTEGMELE PĂRINȚILOR DIN PUSTIU

COLECȚIA ALFABETICĂ • TEXT INTEGRAL

Traducere, introducere și prezentări de Cristian Bădiliță

POLIROM
2003

Înalt Prea Sfințitului Iosif Pop,
cu dragoste și speranță
CB

O carte despre oameni cu aripi de foc

Un călugăr a intrat odată în extaz
şi a văzut trei monahi stînd pe ţărmul mării.
Dinspre ţărmul celălalt a venit un glas zicîndu-le:
„Luaţi aripi de foc şi veniţi la mine".

(Ioan cel Pitic 14)

1. La început a fost tăcerea. „Un frate l-a întrebat pe avva Visarion: «Ce să fac?». Bătrînul îi zice: «Taci şi nu te măsura pe tine însuţi»". Tăcerea purificatoare, terapeutică, practicată nu numai de Părinţii din pustiu, ci de toţi novicii din marile religii sau filozofii soteriologice (hinduism, budism, iudaism, în varianta ascetică, pitagorism etc.). Dacă însă totul ar fi fost tăcere, nimic n-ar fi putut răzbate pînă la noi, iar noi, astăzi, poate nici n-am exista. Căci lanţul generaţiilor se ţine pe cuvînt, pe gest, pe faptă, cuvîntul, gestul şi fapta alcătuind ceea ce se numeşte tradiţie: bagajul cultural pe care oricine îl găseşte în faţa ochilor atunci cînd intră în viaţă. O altă apoftegmă, ceva mai îngăduitoare, spune: „Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: «Ce este mai sănătos, să vorbeşti ori să taci?» Bătrînul îi răspunde: «Cine vorbeşte din dragoste de Dumnezeu, bine face; la fel, cine tace din dragoste de Dumnezeu»". Aşadar, cuvînt şi tăcere despre Dumnezeu. *Patericul* nu este altceva decît urma vizibilă, scriptică a acestor tăceri şi vorbiri neîntrerupte despre Dumnezeu, pe o perioadă de aproximativ două secole, IV şi V, în pustiurile egiptene, sinaitice şi palestiniene. Stilul de viaţă al călugărilor din Egiptul de Jos împacă anahoretismul lui Antonie cel Mare cu cenobitismul pahomian, specific Egiptului

de Sus. Călugării de la Nitria, Chilii și Sketis – cele trei centre majore, situate la cîteva zeci de kilometri sud de Alexandria, despre care voi vorbi pe larg – locuiesc în chilii separate, uneori aflate la mare distanță unele de altele, dar la fiecare sfîrșit de săptămînă ei vin la „sinaxă", pentru celebrarea împreună a liturghiei și pentru agapa tradițională. Acest stil îngăduie și tăcerea, și cuvîntul, la timpul și cu rostul lor. În general, fiecare bătrîn (*geron*), numit și avva – de la aramaicul *abbas*, termen care și-a creat ulterior un corespondent feminin, amma –, sau părinte (*pater*) are în preajmă un ucenic care-l ajută la micile treburi gospodărești, ascultîndu-l orbește în toate, și care primește în schimbul ajutorului și ascultării sale o lecție concretă, pe viu, a ceea ce înseamnă să fii monah. (În multe apoftegme· bătrînul, întrebat de un frate neexperimentat cum să trăiască, îi răspunde simplu: „Fă ce vezi că fac eu".) Ucenicii își construiesc așadar viața în conformitate cu modelul hristic întrupat de „bătrînul" sau „părintele" lor. Ei înmagazinează, în același timp gesturile, faptele și mai ales cuvintele „bătrînului", pe care le transmit fraților din comunitate, străinilor veniți în vizită, generațiilor următoare, propriilor lor discipoli.

2. Cum s-a constituit această culegere de „cuvinte și fapte" ale călugărilor din vechime, devenită cea mai faimoasă și mai importantă scriere după Biblie, mai cu seamă în mediile călugărești din Orient și din Occident? *Grosso modo*, se pot intui trei etape, ca și în cazul formării textelor evanghelice[1]. Mai întîi apoftegmele respective (*logoi, rhemata*)[2] au circulat oral,

1. *Cf.* A. Guillaumont, „L'enseignement spirituel des moines d'Egypte: la formation d'une tradition", în *Etudes sur la spiritualité de l'Orient chrétien*, Abbaye de Bellefontaine, 1996, pp. 81-92; L. Regnault, *Les Pères du désert à travers leurs apophtegmes*, Solesmes, 1987, pp. 54-83.
2. *Logoi* și, mai ales, *rhemata* = „cuvînt", „lucru" indică conținutul propriu-zis al enunțului, în vreme ce *apophthegmata* indică genul literar. Termenul *apophthegma* a fost aplicat, pare-se, pentru prima dată anecdotelor referitoare la Părinții din pustiu abia în secolul al VI-lea, de către un călugăr palestinian numit Zosim.

cel mai adesea în coptă, în perimetrul strict al comunităţilor egiptene. De fiecare dată, chiar dacă nu se precizează, „cuvîntul" respectiv este provocat, fie de întrebarea unui discipol/frate dornic să se lămurească asupra unei chestiuni practice, morale, psihologice sau exegetice, fie de o împrejurare deosebită (schismă, erezie, crimă, păcat etc.). Niciodată un părinte/bătrîn nu vorbeşte de bună voie, fără să fie rugat şi, adesea, rugat cu stăruinţă. Prin urmare, imboldul din partea învăţăceilor, sau din partea conjuncturii, se află, în fapt, la originea *Patericului*. Schema minimă a unei apoftegme este următoarea: „Un frate a întrebat; avva cutare a zis". Această formă iniţială, obligatoriu dialogică, a evoluat cu timpul spre două tipuri structural opuse, dar care se întîlnesc, ca genuri bine constituite, în alte tradiţii literare şi filozofice, de pildă cea greacă: sentenţa (*gnome*) şi anecdota (*chreia*). Altfel spus, pe de o parte, formula „un frate a întrebat; avva cutare a zis" se simplifică şi devine: „avva cutare a zis", „fratele" fiind eliminat din joc, ca nesemnificativ; pe de altă parte, împrejurul acestui dialog frust, minimal, constituit dintr-o singură întrebare şi un singur răspuns, s-a brodat o mică secvenţă narativă. Tăcerea a atras după sine cuvîntul, cuvîntul a atras gestul, gestul a născut deja povestea. Uneori ni se citează lanţul, compus din mai multe verigi, al transmiţătorilor, într-o formulă barocă: „avva cutare povestea că avva cutare a zis despre avva cutare". A doua etapă, reperabilă istoric, o reprezintă constituirea primelor minicolecţii, care nu sînt autonome, ci fac parte dintr-o lucrare mai vastă. Astfel, la sfîrşitul *Tratatului practic*, Evagrie Ponticul, unul dintre „intelectualii" pustiului, mort în 399, aşază un mănunchi de zece apoftegme referitoare la Antonie, Macarie, Egipteanul şi Alexandrinul, şi alţi anonimi, notînd în preambul: „Trebuie să iscodim şi căile urmate de călugării dinaintea noastră şi să ne îndreptăm către ele, căci multe *cuvinte şi fapte* de-ale lor, frumoase, putem găsi" (91)[3]. La fel, în *Instituţiile cenobitice*, Ioan Casian inserează o asemenea minicolecţie tematică, despre

3. Evagrie Ponticul, *Tratatul practic. Gnosticul*, Iaşi, 1997.

rostul şi practica postului (*cf.* 5, 24-41). Cum vedem, primul pas în constituirea corpusurilor largi de apoftegme a fost făcut de doi „străini", „eleni" cultivaţi, scriitori şi teologi de marcă, iar nu de monahii copţi. Există însă şi două mărturii pe care Lucien Regnault le consideră ca reprezentînd etapa intermediară între faza orală şi cea a constituirii marilor colecţii, în secolele V-VI. Este vorba de o serie de apoftegme incluse în *Asketikon*-ul avvei Isaia de la Gaza, apoftegme care încep cu formula: „Fraţilor, vă transmit ceea ce am văzut şi auzit de la bătrîni...", precum şi de o culegere mai amplă, de o sută şaizeci de piese, cunoscută sub numele de „culegerea etiopiană", după limba în care s-a păstrat. Prin ce se caracterizează aceşti martori intermediari? În primul rînd, compilatorul vorbeşte de multe ori la persoana I: „Avva cutare mi-a spus". El transmite aşadar o informaţie de primă mînă, punîndu-se garant pentru autenticitatea ei. În al doilea rînd, minicolecţiile au o coerenţă specială, impusă de autor însuşi, de viziunea şi de interesul lui spiritual. Autorul doreşte să dezvolte o idee şi pentru aceasta – ca în cazul lui Evagrie, Casian – recurge la anumite anecdote care întăresc ideea respectivă. Apoftegmele se înscriu aşadar într-un scenariu preexistent şi capătă sens şi coerenţă prin sensul însuşi al întregului. Rolul lor este unul instrumentar, iar autonomia minimă, chiar nulă. În sfîrşit, grupajele „primitive" prezintă strict anecdote sau cuvinte ale călugărilor din comunităţile egiptene, neantologînd nici un „alogen", cum va fi cazul pentru colecţiile ulterioare, dezvoltate.

3. Către anul 450, la a patra sau chiar a cincea generaţie de călugări, comunitatea de la Sketis devine ţinta unor invazii din partea triburilor mazice. Mulţi călugări îşi părăsesc chiliile, refugiindu-se în Delta Nilului, pe Muntele Sinai ori în Palestina. Deja persecuţiile declanşate împotriva grupurilor de origenişti, de la Chilii, spre sfîrşitul secolului al IV-lea, transferase o masă importantă de monahi egipteni spre Est, în Palestina sau Capadocia, dar acum asistăm realmente la o „dezertificare" a comunităţilor semianahoretice. Şi cine spune exil spune implicit nostalgie, încercare de fixare a memoriei în documente imperisabile.

Datorită exodului și împrăștierii, legăturile dintre generații se rup, continuitatea se întrerupe, tradiția e pusă în primejdie[4]. Zestrea spirituală a „bătrînilor", conservată și transmisă exclusiv pe cale orală, riscă să dispară.

La aceasta se adaugă un alt fenomen, invocat de mulți din protagoniștii *Patericului*, și de Casian însuși, în *Convorbirile* sale duhovnicești, anume, decăderea sensibilă a zelului pentru viața spirituală. Nu se știe dacă adevăratul Antonie va fi avut în mod real acest sentiment, dar compilatorii tîrzii ai colecției alfabetice îl pun să rostească următoarea frază plină de amărăciune: „Dumnezeu nu îngăduie războaie [spirituale] asupra generației de azi, precum îngăduia asupra celor vechi, întrucît știe că [cei de azi] sînt slabi și nu rezistă". Alții înregistrează nu doar o relaxare a zelului ascetic, ci chiar o pervertire morală: „Un frate s-a dus la avva Ilie, isihastul, în chinovia din peștera avvei Sava, și-i zice: «Avva, spune-mi un cuvînt». Bătrînul zice fratelui: «În vremea părinților noștri erau iubite trei virtuți: neagoniseala, blîndețea și înfrînarea. Acum pe călugări îi stăpînesc: lăcomia, gastrimargia și îndrăzneala. Alege ce vrei»" (Ilie 8). Foarte grăitoare este și următoarea apoftegmă, atribuită lui Ioan cel Pitic, una din „vedetele" *Patericului*: „Avva Ioan a zis că un călugăr a intrat odată în extaz și a văzut trei monahi stînd pe țărmul mării. Dinspre țărmul celălalt a venit un glas zicîndu-le: «Luați aripi de foc și veniți la mine». Doi dintre ei au făcut întocmai și au zburat spre celălalt țărm, în timp ce al treilea a rămas pe loc și a început să plîngă și să strige. În cele din urmă i s-au dat și lui aripi, dar nu de foc, ci slabe și vlăguite. Tot cădea în valuri și se ridica și cu multe chinuri a reușit să ajungă pînă la țărm. Așa este și generația noastră [de călugări]: zboară nu cu aripi de foc, ci cu aripi slabe și vlăguite" (Ioan cel Pitic 14). Dar cea mai radicală, mai amară reacție în acest sens o are, fără îndoială, avva Felix, după singura apoftegmă ce-i este atribuită: „Cîțiva frați s-au dus la avva Felix, împreună cu cîțiva mireni, și l-au rugat să le spună un cuvînt. Bătrînul însă a tăcut. Stăruind ei cu rugămințile, în cele din

4. *Cf.* L. Regnault, *op.cit.*, p. 69.

urmă le-a zis: «Vreţi să auziţi un cuvînt?» Ei zic: «Da, avva». Bătrînul a zis: «Acum nu mai sînt cuvinte. [Pe vremuri], cînd fraţii îi întrebau pe bătrîni şi făceau ce li se spunea, Dumnezeu îi învăţa cum să vorbească. Acum însă, fraţii întreabă, dar nu fac ce aud. De aceea Dumnezeu a luat harul cuvîntului de la bătrîni. Nu mai găsesc ce să spună, fiindcă nu mai este cine să pună [cuvîntul] în practică». Auzind fraţii acestea au suspinat şi au zis: «Roagă-te pentru noi, avva»". Aşadar harul cuvintelor vii a secat, întrucît aproape nimeni nu-l merită. Rămîne soluţia recuperării măcar a amintirii harului şi a conservării acestei amintiri în cuvinte moarte, în cuvinte scrise, menite însă, cum vom vedea imediat, să revitalizeze modul de viaţă creştin în altă regiune decît Egiptul.

4 Exodul masiv, împrăştierea călugărilor sketioţi, pe de o parte, şi decăderea vieţii monahale, pe de altă parte, conjugate cu voinţa culturală şi spirituală de a conserva un patrimoniu resimţit ca fragil şi uşor de pierdut au dus la constituirea primelor mari colecţii de apoftegme, undeva între secolele V-VI, cel mai plauzibil, în Palestina. Către mediul monastic palestinian ne îndreaptă două tipuri de mărturii, externe şi interne. Mărturiile externe, toate produse în Palestina – *Viaţa sfintei Melania cea Tînără* (sec. V), *Viaţa sfîntului Euthymios (Eftimie)*, scrisă de Chiril de Schitopolis (a doua jumătate a sec. VI), corespondenţa între Varsanufie şi Ioan de la Gaza, scrierile lui Dorotei de la Gaza (sec. VI) – atestă un viu interes pentru o susţinută lectură a apoftegmelor Părinţilor egipteni. În ce priveşte mărturiile interne, o simplă răsfoire a *Patericului* ne arată că o serie întreagă de *logoi* – în jur de şaizeci – sînt atribuiţi unor călugări originari din/sau trăitori în Palestina, fapt cu totul inedit faţă de miniculegerile anterioare. În aceste culegeri noi, lărgite, sînt inseraţi nu doar palestinieni, ci şi capadocieni, sirieni, sinaiţi, mesopotamieni, altfel spus, participarea devine cu adevărat „internaţională". Cum am văzut, primele grupaje egiptene cuprindeau ziceri ale Părinţilor faimoşi, lideri charismatici, precum Antonie, Macarie Egipteanul sau Alexandrinul. Aceste nuclee puternice se dezvoltă cu timpul, intrînd însă „în

concurență" cu alte nuclee, mai puțin charismatice, dar tot atît de interesante. Multe fragmente păstrează numele exact al protagonistului, de unde și denumirea lor de „apoftegme nominale", în vreme ce altele nu-l mai rețin – uitarea începe să-și spună cuvîntul – de unde, numele de „apoftegme anonime". În scurta prefață a *Patericului* nostru, compilatorul scrie: „Povestirea [întreagă] fiind adesea încîlcită și dezordonată, cititorului i-ar fi greu s-o înțeleagă. Și cum n-ar fi putut cuprinde cu mintea sensul împrăștiat ici și colo al cărții, am fost obligați să ordonăm [materialul] după literele alfabetului, așa încît, astfel ordonat, el să ofere o înțelegere mai rapidă și mai utilă celor doritori să se zidească sufletește. Prin urmare, [apoftegmele] despre avva Antonie, Arsenie, Agathon și restul, care încep cu alpha [sînt adunate la alpha]. Cele despre [Vasile, Visa]rion, Veniamin, la betha și așa mai departe, pînă la omega. Deoarece există și alte cuvinte și fapte ale sfinților Părinți, care nu au numele celor ce vorbesc sau făptuiesc, pe acestea le-am așezat, pe capitole [tematice], la sfîrșitul culegerii alfabetice". Așadar, editorul *Patericul* a lucrat pe un material brut compus din mai multe minicolecții alcătuite de diverși martori – fără ca aceste colecții să fi avut altă ordine decît aceea impusă de martorii respectivi – și a luat hotărîrea de a prezenta masa respectivă de texte după modelul cel mai simplu și eficient cu putință, modelul alfabetului grec. Colecții de apoftegme sau de *chreiai* existau deja în cultura greacă – ajunge să menționăm celebra lucrare a lui Diogene Laerțiu, *Viețile și doctrinele filozofilor* –, dar editorul *Patericului* se va fi inspirat, probabil, din felul în care Plutarh și-a organizat *Apoftegmele regilor și împăraților* și *Apoftegmele lacedemoniene*, după criterii alfabetice. Totuși, dacă ordinea întregului este una formală, ordinea în interiorul fiecărui capitol este una calitativă. Într-adevăr, dacă ar fi fost să respecte strict criteriul formal, colecția nu ar fi trebuit să înceapă cu Antonie, ci cu Agathon, sau cu Avraam – scris, în greacă, Abraam –; or, Avraam se află spre sfîrșitul grupajului *alpha*, la „coada plutonului". Antonie deschide marea defilare, întrucît el reprezintă figura cea mai importantă a literei respective, urmat de Arsenie, Agathon ș.a.m.d. Acest criteriu e

respectat pînă la litera *omega*, fără excepţie, cu unele cazuri amuzante, cum ar fi cel al lui Evagrie, strecurat cu prudenţă – datorită umbrei de erezie care plana asupra scrierilor sale – spre sfîrşitul capitolului *epsilon*, dar pus în fruntea grupajului *niu*, sub pseudonimul Nil din Ancyra.

5. La sfîrşitul colecţiei alfabetice, editorul a ataşat colecţia anonimă, apoi a redistribuit întregul material pe douăzeci de teme: virtuţi şi vicii, remedii, strategii de luptă spirituală etc. Colecţiile alfabetică şi anonimă au fost adesea copiate împreună, întregul fiind numit „colecţia alfabetico-anonimă". Cea tematică, sau sistematică, a circulat fie împreună cu celelalte, fie separat, fie doar împreună cu cea alfabetică. Ea a fost imediat tradusă în latină, de către doi monahi, Pelagius şi Ioan, versiunea lor surclasînd originalul grec, care n-a fost editat decît parţial şi foarte recent de către Jean-Claude Guy (cap. I-IX)[5]. În ce priveşte colecţia alfabetică, ea a beneficiat de o ediţie foarte bună, în secolul al XVIII-lea, realizată de savantul francez J.B. Cotelier (*Patrologia graeca* 65, coll. 71-440), ediţie care a fost reluată şi uşor ameliorată de P.B. Paschos, în 1961. În secolul XX, Jean-Claude Guy, unul dintre cei mai temeinici cunoscători ai monahismului egiptean, în general, şi al apoftegmelor, în special, a propus o nouă ediţie, cu multe piese inedite, cu un alt sistem de numerotare, ediţie care aşteaptă încă publicarea în colecţia *Sources chrétiennes* (ea poate fi parţial intuită din lucrările, deja publicate, ale părintele Guy). Colecţia anonimă beneficiază, şi ea, de două ediţii, una parţială, a francezului F. Nau, la începutul secolului XX (1913); a doua, integrală, a italiencei L. Cremaschi (1986).

Scopul urmărit de editorul *Patericului* este enunţat, simplu şi concis, chiar la începutul prefeţei: „În această carte sînt înfăţişate asceza bărbătească, felul de viaţă admirabil şi cuvintele sfinţilor şi fericiţilor Părinţi, în dorinţa de a stîrni zelul, pofta de formare şi imitare celor care vor să-şi croiască o viaţă

5. Următoarele două volume sînt în curs de apariţie în colecţia *Sources chrétiennes*.

cerească și să urmeze calea ce duce spre Împărăția cerurilor". În continuare, călugărul-editor ne atrage atenția asupra caracterului fragmentar și colectiv al scrierii. Într-adevăr, numeroși frați, din generații diferite, de orientări și temperamente diferite, au lăsat mărturia lor, directă sau indirectă, asupra unui Părinte sau altul, astfel încît, dacă e să propunem un singur autor cert al *Patericului*, acesta ar fi, fără doar și poate, Tradiția. Pe de altă parte, caracterul fragmentar al mărturiilor se datorează discreției cvasiabsolute în care au trăit majoritatea personajelor antologate: „Sfinții Părinți, care au devenit maeștri zeloși ai acestei vieți monahale, aprinși de dragoste dumnezeiască și cerească, disprețuind tot ceea ce oamenii socotesc bun și prețios, au căutat, mai înainte de orice, să nu facă nimic în văzul lumii. Pe ascuns, tăinuindu-și faptele dintr-o uriașă smerenie, așa au străbătut ei calea cea după Dumnezeu. Din acest motiv nimeni n-a putut să descrie cu de-amănuntul viața lor virtuoasă".

6. Acestea fiind zise, despre geneza și rostul *Patericului*, să încercăm acum să retrasăm, foarte pe scurt, cadrul istoric și spiritual în care au evoluat majoritatea eroilor săi. Ei provin din numeroase comunități – egiptene, siriene, palestiniene, din Peninsula arabică –, dar trei alcătuiesc triunghiul de foc al monahismului secolelor IV și V: Nitria, Chilii și Sketis, situate în Egiptul de Jos.

În 312 sau 313, un adolescent, Ammun, rămas orfan de ambii părinți, a fost obligat de către un unchi să se căsătorească și să-și întemeieze un cămin. În noaptea nunții el și-a convertit, însă, tînăra soție la creștinism și amîndoi au luat eroica hotărîre de a trăi în curățenie trupească și sufletească sub același acoperiș. După optsprezece ani, soția lui Ammun și-a îndemnat soțul, cultivator de balsam, să se despartă, pentru ca, astfel eliberat de jugul căsniciei, să se poată consacra integral vocației sale, spre binele unui număr cît mai mare de oameni. Ammun se retrage în apropierea actualei localități El-Barnugi, la aproximativ cincisprezece kilometri sud-vest de Damanhur, centrul diocezan, și la aproximativ cincizeci de kilometri sud-vest de

Alexandria. După relatările contemporanilor săi, transmise de Palladius – *Istoria lausiacă* 8 –, el îşi construieşte aici două chilii, semnînd în felul acesta actul de naştere al viitoarei comunităţi, care, spre sfîrşitul secolului al IV-lea, cuprindea în jur de trei mii de călugări (cifra lui Palladius, de cinci mii, este exagerată).

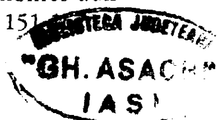
Instalarea lui Ammun are loc spre anul 330 (după Guillaumont, spre 325). Recenta mînăstire şi satul nu erau despărţite decît de un pîrîu, iar la început foarte mulţi călugări îşi luau cîte un slujitor (*diakonetes*) din rîndul sătenilor. În reportajul său scris la sfîrşitul secolului al IV-lea, Palladius ne furnizează o mulţime de informaţii interesante despre administrarea comunităţii nitriote, precum şi despre modul de viaţă al călugărilor, informaţii care pot fi completate cu amănuntele inedite oferite de autorul, sau autorii, *Istoriei monahilor în Egipt*, de *Instituţiile şi Convorbirile* lui Ioan Casian şi, desigur, de apoftegme. Aici voi sintetiza aceste descrieri paralele, mulţumindu-mă să configurez cadrul general[6]. Asceţii nitrioţi puteau trăi singuri, cîte doi sau chiar în comunităţi foarte numeroase, de cîteva sute de călugări, chiliile şi clădirile respective aflîndu-se la depărtare unele de altele. Unii monahi trebuiau să străbată şi cîte cinci mile, pentru a participa la liturghie. Întreaga comunitate se reunea la sfîrşit de săptămînă în locul numit *ekklesia*, care reprezenta, după D.J. Chitty, întreg ansamblul de clădiri de obşte, avînd, în centru, biserica – *kyriakon*, termen din care provine englezescul *church*. În *ekklesia* de la Nitria, ne spune Palladius, existau trei palmieri, de care atîrnau trei bice: unul pentru anahoreţii păcătoşi, altul pentru hoţi, altul pentru oaspeţi străini. Vinovaţii îmbrăţişau palmierul care le era destinat şi primeau, fără crîcnire, pedeapsa cuvenită. Alături exista o

6. Pentru descrierea celor trei comunităţi, *cf.* H.G. Evelin-White, *The History of the Monasteries of Nitria and Scetis*, New York, 1932; D.J. Chitty, *The Desert a City*, Oxford, 1977; L. Regnault, *La vie quotidienne des Pères du désert*, Paris, 1990; G.E. Gould, *The Desert Fathers on Monastic Community*, New York, Oxford University Press, 1993.

casă de oaspeți, un *xenodocheion*. Oaspeții erau bine veniți, întîmpinați cu căldură și găzduiți pentru cît timp doreau să rămînă – chiar ani de zile –, dar după o săptămînă trebuiau să muncească, la grădină sau la bucătărie. Comunitatea – repet, în perioada de plină înflorire – avea șapte brutării, cu brutari calificați, precum și cîțiva medici. Regimul de viață mergea de la asceza cea mai severă pînă la un regim mai destins, care îngăduia consumul vinului. Fiecare călugăr își confecționa îmbrăcămintea proprie și se întreținea din lucrul manual. Seara, regiunea se umplea de psalmodii, încît, notează Palladius, „te-ai fi crezut în paradis".

7. În numai cîțiva ani comunitatea nitriotă devine atît de numeroasă, încît Ammun hotărăște să întemeieze un alt centru monahal, mai la sud. Una din apoftegmele atribuite lui Antonie (34) povestește episodul, întîmplat, după A. Guillaumont, în iulie 338[7], cînd marele Antonie se afla în drum spre Alexandria: „Avva Antonie s-a dus odată la avva Ammun, pe muntele Nitriei, și după ce s-au întîlnit, avva Ammun îi zice: «Deoarece prin rugăciunile tale s-au înmulțit frații, iar unii dintre dînșii vor să-și ridice chilii departe, ca să practice isihia, la ce distanță poruncești să fie chiliile ce se vor ridica de cele de aici?». El a răspuns: «Să luăm gustarea de ceasul al nouălea și să ieșim, să mergem prin pustie, ca să găsim locul». Și au mers prin pustie pînă la apusul soarelui, cînd avva Antonie zice: «Să ne rugăm și să punem aici o cruce, pentru ca aici să zidească cei ce vor să zidească; cei de acolo venind la cei de aici după ce-și vor fi mîncat mica lor bucată de pesmet la ceasul al nouălea, iar cei de aici, făcînd același lucru, cu toții să rămînă netulburați mergînd unii la alții». Iar distanța este de douăsprezece mile". Trei lucruri reies din această relatare. Mai întîi, Antonie va fi jucat un rol important în atragerea călugărilor pe muntele Nitriei, chiar dacă locuia la mare distanță (cîteva săptămîni de

7. Pentru descrierea comunității de la Chilii (*Kellia*) am utilizat excelentul articol al lui A. Guillaumont, „Histoire des moines aux Kellia", în *Aux origines du monachisme chrétien*, pp. 15

mers pe jos; locuia deja în apropierea Mării Roşii). În al doilea rînd, datorită aglomerării regiunii, anahoreţii iubitori de linişte au început să sufere, fapt care l-a determinat pe Ammun să caute un loc proaspăt, nici prea îndepărtat, dar nici prea apropiat de comunitatea nitriotă. În sfîrşit, locul respectiv este ales de către Antonie, într-o manieră pragmatică şi înţeleaptă în acelaşi timp: după ce a luat gustarea de la ceasul al nouălea – ora trei după amiaza – el a plecat spre sud, oprindu-se în locul unde a ajuns în momentul apunerii soarelui. Apoftegma precizează că Antonie, însoţit de Ammun, străbătuse douăsprezece mile, aproximativ cincisprezece kilometri, distanţă destul de apreciabilă, ţinînd cont de scurtul răgaz, de condiţiile de călătorie şi mai ales de vîrsta lui Antonie (peste optzeci de ani). Chitty propune o cifră mult mai modestă, de cinci kilometri. Oricum ar sta lucrurile, săpăturile arheologice au dat la iveală un sit monahal, pe care A. Guillaumont l-a identificat în mod irevocabil cu Chiliile (*Kellia,* în greacă), noua comunitate întemeiată, la aproximativ optsprezece kilometri la sud de Nitria. Chiliile depindeau, în ce priveşte aprovizionarea cu pîine, de Nitria, dar aveau biserică proprie şi preoţi proprii, care slujeau pe loc liturghia în fiecare duminică. Foarte repede, şi această comunitate a sporit, ajungînd, în doar cîţiva ani, la un număr de şase sute de călugări.

Chiliile călugărilor erau construite aici mult mai departe una de alta decît la Nitria, în aşa fel încît, spune autorul *Hist. Monach.*, pustnicii să nu se poată vedea şi auzi între dînşii. Ele erau împrejmuite cu garduri din piatră, aveau porţi solide, încuiate. Pustnicul nu numai că trăia în pustiu, dar, chiar în pustiu fiind, încerca să se izoleze cît mai bine de ceilalţi confraţi. Aproape fiecare curte avea cîte un puţ, de unde se scotea apă pentru băut şi pentru întreţinerea unei mici grădini de zarzavat. De multe ori, chiliile aveau două încăperi, una pentru rugăciune şi meditaţie, alta pentru primirea oaspeţilor. Dacă „bătrînul" locuia împreună cu un ucenic, atunci acesta dispunea de o încăpere a lui, separată. În privinţa „numărului de camere" nu exista o regulă generală. În cîteva apoftegme vedem că vizitatorii dorm în aceeaşi încăpere cu gazda, sau cu

gazdele, pentru că adesea sînt doi călugări care-și împart o singură cameră modestă.

Ca mobilier: o simplă rogojină, servind drept masă (numită *trapeza*) și cîteva mănunchiuri de trestii, bine legate, folosite ca scaune (*embrimia*). Paturile adevărate sînt rare, doar pentru bolnavi. De obicei, călugării dormeau pe un rînd sau două de plante, pe rogojini incomode sau pur și simplu direct într-o concavitate a solului (*charadion*). Masa, ori, după termenul consacrat, „gustarea" avea loc o singură dată pe zi, la ceasul al nouălea, cum am văzut în apoftegma întemeierii Chiliilor, adică la ora trei după-amiaza. Se mînca puțin și extrem de simplu: pesmeți, pregătiți în brutăriile de la Nitria, sare și puțin ulei. Bolnavii și bătrînii aveau dreptul la fierturi, bucate mai consistente și legume. O masă ceva mai „îmbelșugată", cu fierturi și zarzavaturi, însoțită uneori de un pahar sau două de vin, era pregătită în cinstea oaspeților.

Majoritatea fraților își cîștigau existența din împletituri. Adunau ramuri de palmier și trestii, le înmuiau într-un vas, pregăteau funii (*seira*) care erau apoi cusute sau împletite cu ajutorul unei andrele (*belone*). Unii își vindeau singuri coșurile, alții le dădeau negustorilor ambulanți. Călugării în putere participau și la secerat, împărțind partea de recoltă cu alți confrați. „Intelectualii", precum Evagrie, una din „vedetele" Chiliilor, copiau Biblii sau alte scrieri creștine, activitate cu care își cîștigau pîinea cea de toate zilele. În fiecare sîmbătă seară, călugării se adunau pentru o agapă frățească, după care, în noaptea de sîmbătă spre duminică, participau la liturghie. Ziua următoare și-o petreceau împreună, cel mai adesea în „convorbiri duhovnicești". Apoftegmele ne prezintă și cîteva personaje excepționale, care, după împărtășanie (*prosphora*), preferau să se retragă direct în chilie, pentru a nu spulbera taina dumnezeiască.

Cel mai faimos grup de la Chilii este, fără îndoială, „grupul lui Evagrie și al lui Ammonios", filozofi, cărturari și bibliști reputați, elenofoni, care se revendicau de la spiritualitatea lui Origen. Spre sfîrșitul secolului al IV-lea, acești „intelectuali" intră în conflict deschis cu antropomorfiții, majoritatea egipteni,

care înţelegeau *à la lettre* Geneza 1, 3, afirmînd că, dacă omul este făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, atunci înseamnă că şi Dumnezeu trebuie să fie după chipul şi asemănarea omului. Grupul evagrian apăra caracterul imaterial şi nereprezentabil al divinităţii, pledînd pentru o „rugăciune pură", fără intruziuni antropomorfiste. Într-un prim moment, arhiepiscopul Alexandriei, Teofil – prezent şi el în *Pateric*, cu un frumos grupaj de *rhemata* – s-a arătat favorabil origeniştilor, dar foarte repede şi-a schimbat politica, împotriva lor, – o persecuţie ignobilă, o adevărată „mineriadă" *avant la lettre*: trupe de beţivi plătiţi, sprijiniţi de călugări egipteni fanatizaţi au incendiat chiliile „intelectualilor", au terorizat şi au ucis fără milă (şovinismul egiptean a jucat un rol semnificativ în acest episod). În jur de trei sute de fraţi, practic floarea monahismului egiptean, au fugit în exil, în Palestina şi Capadocia. După secolul al IV-lea sursele literare nu ne mai spun nimic despre comunitatea de la Chilii.

8. Sketis, al treilea centru de iradiere spirituală, se află la cincizeci de kilometri la sud de Chilii, „la o zi şi o noapte" de Nitria (*Hist. Monach.* 23). Locul este o depresiune lungă de treizeci de kilometri şi largă de şase, situată sub nivelul mării, plină cu lacuri de nitriu (salpetru), produs utilizat în tehnica mumificării. Conform tradiţiei, Macarie, întemeietorul comunităţii sketiote, s-a ocupat cu extragerea şi comercializarea salpetrului înainte de a se călugări. Altă apoftegmă ne relatează un episod deopotrivă tragic şi sublim. Un frate, Karion, locuia la Sketis împreună cu fiul său, Zaharia, dar copiii nu erau acceptaţi în comunităţile monastice. Pentru a pune capăt zvonurilor şi calomniilor insuportabile, tînărul s-a aruncat pur şi simplu într-un lac de salpetru, de unde a ieşit, după cîteva ore, complet desfigurat.

Macarie povesteşte singur cum a ajuns să locuiască la Sketis (*cf.* Macarie 1). Tînăr fiind şi ameninţat cu hirotonia, a fugit şi s-a instalat la marginea unui sat, unde-şi continua asceza, slujit de un laic. O tînără din partea locului a rămas însărcinată şi, de teama represaliilor, a dat vina pe ascet. Oamenii au crezut-o,

l-au snopit pe Macarie în bătăi, iar părinții celei însărcinate l-au obligat să muncească pentru întreținerea ei. Cînd i-a venit sorocul, fata a început să aibă dureri cumplite, dar n-a putut naște decît după ce și-a mărturisit minciuna. Atunci sătenii, rușinați și spășiți, au vrut să vină la Macarie să i se închine și să-i „slăvească" smerenia. Aflînd însă, pustnicul a fugit și s-a refugiat în pustiul Sketis, unde și-a construit chilie. *Patericul* rezervă cele mai multe apoftegme călugărilor de la Sketis, un adevărat centru spiritual al Egiptului de Jos. Nu voi insista, deoarece ar trebui să citez, practic, mai bine de trei sferturi din culegere. Voi spune doar că, la început, vreme de cîțiva ani, comunitatea n-a avut nici un preot, astfel încît frații trebuiau să străbată săptămînal distanța Sketis-Nitria, printr-un pustiu în care nu era deloc greu să te rătăcești (cîteva apoftegme pomenesc astfel de peripeții). Macarie va fi hirotonit preot, în 340, cînd avea patruzeci de ani, după o consfătuire cu marele și atotprezentul Antonie. Datorită exploatării salpetrului, exista o legătură permanentă între Wadi en Natrum – așa se numea, de fapt, valea – și Terenuti, localitate prosperă, așezată pe malul Nilului. Negustorii ambulanți cumpărau coșurile și alte „mărfuri" fabricate de călugări, scutindu-i de deplasări obositoare, și le revindeau la tîrg. Ca și călugării de la Chilii, și cei de la Sketis participau la culesul fructelor și la seceriș.

Comunitatea ajunsese să aibă, la un moment dat, patru biserici. Printre numeroasele personaje faimoase care au locuit în acest pustiu îi amintesc pe cei doi Macarie, Egipteanul și Orășeanul, primul, fost cămilar, al doilea, cofetar la Alexandria; pe Arsenie, fost dregător imperial, o figură cu totul aparte, mizantrop și delicat; pe Moise, tîlhar de drumul mare convertit într-un moment de cumpănă; pe blîndul Pimen, eroul *Patericului*, care locuia împreună cu alți șase frați, între care Anub; pe Pafnutie, preotul citat de Ioan Casian ca model de răbdare; pe Pavel și Timotei, supranumiți Meșterii, care se plîngeau că toată ziua nu sînt lăsați în pace nici o clipă; în sfîrșit, pe angelicul Sisoe, care s-a refugiat pe muntele lui Antonie, din cauza aglomerării Sketisului. În 407, o invazie a mazicilor a provocat pustiirea sitului și împrăștierea majorității

călugărilor. După o vreme unii au revenit, viaţa şi-a reintrat cît de cît în normal, dar totul pare să se încheie definitiv o dată cu a doua invazie, survenită treizeci de ani mai tîrziu (434). Acum, călugării nu se mai refugiază în împrejurimi, ci iau calea Palestinei, a Muntelui Sinai, a Siriei. Acest exod, am văzut, constituie una din cauzele indirecte ale constituirii primelor culegeri de apoftegme. După invazia barbarilor din 407, avva Arsenie ar fi rostit următoarele cuvinte, printre hohote de plîns: „Lumea a pierdut Roma, călugării au pierdut Sketis". Într-adevăr, aşa cum ne-o demonstrează *Patericul*, Sketis a reprezentat pentru monahismul egiptean ceea ce Roma reprezentase la un moment dat pentru lumea mediteraneană: capitala incontestabilă. După distrugerea acestei capitale, Palestina preia ştafeta. Nu întîmplător secolele V-VI sînt „secolele monahismului palestinian" prin excelenţă. Exilaţii de la Sketis, înainte de a dispărea din istorie, vor dărui însă creştinismului cea mai adevărată, cea mai umană şi mai substanţială carte după Biblie: *Patericul*.

9. O carte este importantă în măsura în care te pregăteşte pentru moarte. *Patericul* este un compendiu de politeţe creştină, de bunătate şi civilitate; el este în acelaşi timp un manual de dezvăţare a lucrurilor nesemnificative, a fleacurilor, a dogmatismului uscat, care închircesc sufletul şi fac aerul din jurul nostru irespirabil. Dar mai presus de toate, *Patericul* este un minunat însoţitor al sufletului către moarte. „Povesteau, despre avva Sisoe, că atunci cînd se apropiase de sfîrşit, iar părinţii stăteau împrejurul său, faţa i-a strălucit ca soarele. Zice: «Iată, a venit avva Antonie». Peste puţin timp zice din nou: «Iată, a venit corul profeţilor». Apoi faţa lui a strălucit foarte tare. A zis: «Iată, a venit corul apostolilor». Atunci strălucirea feţei sale s-a dublat. Dintr-o dată părea că vorbeşte cu cineva. Bătrînii l-au iscodit: «Cu cine vorbeşti, părinte?». El a răspuns: «Au venit îngerii să mă ia şi-i rog să-mi mai îngăduie să mă pocăiesc puţin». Bătrînii îi zic: «Dar nu-ţi trebuie nici o pocăinţă, părinte». Bătrînul răspunde: «Drept să vă spun, nu ştiu dacă am început vreodată». Atunci şi-au dat seama că atinsese desăvîrşirea. Pe

urmă fața sa a devenit ca soarele și toți s-au cutremurat. El le spune: «Priviți, a venit Domnul și zice: Duceți vasul [ales al] pustiului». Îndată și-a dat suflarea, devenind ca un fulger, iar toată încăperea s-a umplut de bună mireasmă."

Călugării care au descris această scenă știau cu siguranță ce înseamnă a muri. Noi, cei de astăzi, nu mai știm, pentru că pur și simplu moartea nu prea ne mai interesează. Nici viața, nici moartea, în sens calitativ. Unui om „deștept" din zilele noastre scena de mai sus îi provoacă cel mult un surîs îngăduitor. Or, moartea, în adevărul și măreția ei, moartea în tragica ei seninătate, în „absurdul" ei plin de sens, nu cred că poate fi descrisă altfel decît au făcut-o acești ucenici ai avvei Sisoe. Între noi, cei de astăzi, și Dumnezeu stă, cum se spune într-o apoftegmă, „un zid de păcate și minciuni", care ne împiedică să vedem tainica față a morții, totuna cu indescriptibila față a lui Dumnezeu. De fapt, Dumnezeu Însuși a devenit pentru noi un simplu zid întunecos, de care ne lovim zadarnic capetele ca niște mingi de tenis pline cu aer. Poate că așa trebuia să se și întîmple. Poate că îndepărtarea infinită de El nu-i decît elanul necesar pentru un ultim, decisiv salt mortal. Toți acești călugări și laici de ispravă, toate aceste călugărițe „nebune întru Hristos" ne privesc din filele *Patericului* întrebîndu-se, probabil, cu mirare *ce mai așteptăm?*

Această lecție despre cum se trăiește adevărat ca să murim frumos, este dublată de o permanentă exemplificare a nobleții sufletești. Nu există, cred, în civilizația europeană, creștină sau păgînă, o carte în care noblețea, simplitatea, cavalerismul să fie mai la ele acasă decît în *Pateric*. Un avvă zace bolnav de luni de zile în grota lui solitară. Vine un frate și-l întreabă ce și-ar dori să mănînce, ca să se mai întremeze? Bolnavul îi răspunde copilărește: o felie de cozonac. Fără să stea o clipă pe gînduri fratele pleacă pînă la Alexandria, cale de cîteva zeci de kilometri, cumpără o felie de cozonac și i-o aduce bătrînului, fără știința nimănui. Alt bătrîn, îmbrăcat cu două haine, e întrebat de un ucenic cîrcotaș ce-ar face dacă un sărac i-ar cere o haină? Răspunde că i-ar da-o imediat. Dar dacă un alt sărac i-ar cere-o și pe cealaltă? Ar tăia jumătate și i-ar da-o. Dar

dacă, continuă ucenicul, un al treilea sărac i-ar cere şi jumătatea rămasă? Ei bine, vine răspunsul, simplu şi prompt, i-ar da şi jumătatea rămasă, ascunzîndu-se pînă cînd Dumnezeu îl va acoperi cu ceva. Un frate a făcut un păcat mare şi este adus în faţa adunării pentru a fi judecat. Peste puţin timp apare un bătrîn cu un sac uriaş de nisip în spate şi cu o trăistuţă în faţă. Într-un proces cît se poate de serios apariţia şochează. Membrii tribunalului îl întreabă pe bătrîn ce semnificaţie are „comédia" sa, iar bătrînul explică: sacul mare din spate, găurit, din care nisipul curge gîrlă sînt păcatele personale, pe care însă noi nu le vedem, întrucît le aruncăm intenţionat la spate. Vedem doar micile păcate ale celorlalţi, reprezentate de trăistuţa din faţă, pentru că aşa ne convine. La auzul parabolei, tribunalul se ruşinează şi se dizolvă pe loc. În sfîrşit, altădată, un bătrîn se aşază cu ucenicul său într-un pustiu unde nu creşte nici un fir de vegetaţie. Ia o bucată de lemn uscat, o înfige în nisip şi, pentru a-i încerca ascultarea, îi porunceşte să stropească lemnul acela pînă cînd va încolţi. Ucenicul îndeplineşte porunca fără crîcnire. Vreme de trei ani de zile aduce cîte un ulcior de apă proaspătă de la mare distanţă, călătorind toată noaptea, şi udă ciotul. După trei ani de zile acesta se transformă într-un pom roditor, iar bătrînul aduce la biserică un fruct, spunîndu-le fraţilor: „Luaţi şi mîncaţi din fructul ascultării". Curajul, bunătatea, delicateţea, iubirea şi smerenia personajelor din *Pateric* fac din ele mai mult decît nişte simple modele ascetice, mai mult decît nişte campioni maniaci ai postului şi rugăciunii. Cu ei, de fapt, o imensă armată de cavaleri desăvîrşiţi reînvie pentru o clipă, din faldurile blonde ale pustiului, pentru a ne reaminti că Dumnezeu ne-a făcut, pe toţi, la origine, oameni „cu aripi de foc", după chipul şi asemănarea Sa.

Cristian Bădiliţă

Bibliografie

Texte antice și traduceri

Apophthegmata Patrum, colecția alfabetică (ed. Cotelier), în *Patrologia graeca* 65, coll. 71-440; ed. ateniană de P.B. Paschos, Atena, 1961.

Vita e detti dei Padri del deserto, a cura di L. Mortari, Roma, 1999.

Les apophtegmes des Pères du Désert, trad. J.-Cl. Guy, Abbaye de Bellefontaine, 1966.

Les Sentences des Pères du Désert, L. Regnault (ed.), 5 volumes, Solesmes; cuprinde *Recueil de Pélage et Jean* (1966); *Nouveau Recueil* (1970); *Troisieme Recueil et Tables* (1976); *Collection alphabétique* (1981); *Série des anonymes* (1985). Traducere completă a apoftegmelor din greacă, latină, coptă, etiopiană, siriacă și armeană.

Les apophtegmes des Pères, collection systématique, I-IX, intr., text critic, trad. și note de J.-Cl. Guy, Paris, 1993.

„Apophtegmes des Saints Vieillards" (colecția anonimă), ed. F. Nau, în *Revue de l'Orient chrétien,* 12, 1907, pp. 48-69, 171-189, 393-413; 13, 1908, pp. 47-66, 266-297; 14, 1909, pp. 357-380; 17, 1912, pp. 204-211, 294-301; 18, 1913, pp. 137-146.

The Sayings of the Desert Fathers : the Alphabetical Collection, trad. B. Ward, Cistercian Studies 59, Kalamazoo, 1984.

„Historia monachorum in Aegypto", în *Les moines d'Orient,* vol. IV/1, trad. de A.-J. Festugiere, Paris, 1964.

JEAN CASSIEN, *Conférences,* ed E. Pichery, SC 42, 54, 64, Paris 1955-1959.

JEAN CASSIEN, *Institutions cénobitiques*, ed. J.-Cl. Guy, SC 109, 1965.

PALLADIUS, *Storia lausiaca*, text grec și trad. italiană, Ch. Mohrmann și C.J. Bartelink, Roma, 1974 [*Istoria lausiacă*, trad. românească D. Stăniloae, București, 1993].

Studii moderne

AMÉLINEAU, E.-CL., *Histoire des monastères de la Basse-Egypte : vies des saints Paul, Antoine, Macaire, Maxime et Domece, Jean Le Nain, et allii. Texte copte et traduction française.* Annales du Musée Guimet 25, Monuments pour servir à l'histoire de l'Egypte chrétienne, Paris, 1894.

AMÉLINEAU, E.-CL., „Saint Antoine et les commencements du monachisme chrétien en Egypte", în *Revue d'histoire des religions* 65, 1912, pp. 16-78.

ATIYA, A.S., *The Coptic Encyclopedia*, 8 vol., New York : Macmillan, 1991.

BĂDILIȚĂ, C., *Călugărul și moartea*, Iași, 1998.

BURTON-CHRISTIE, D., The Word in the Desert : Scripture and the Quest for Holiness in Early Christian Monasticism, New York : Oxford, 1993.

CAMPLANI, A.(ed.), *L'Egitto cristiano : aspetti e problemi in eta tardo-antica.* SEA 56. Roma, 1997.

CAVALLERA, F., „Apophtegmes", în *DS* vol. 1, coll. 765-770.

CHITTY, D.J., *The Desert a City*, Oxford, 1977.

DAUMAS, F., „La solitude des Thérapeutes et les antécédents égyptiens du monachisme chrétien", în *Colloques nationaux du CNRS – Philon d'Alexandrie*, Lyon, 11-15 septembre 1966, ed CNRS, 1967, pp. 347-359.

DRAGUET, R., *Les Pères du Désert*, Paris, 1949.

EVELYN-WHITE, H.G., *The History of the Monasteries of Nitria and Scetis*, New York, 1932.

GOULD, G.E., „The influence of Origen on fourth century monasticism ; some further remarks", în *Origeniana Sexta*,

ed. G. Dorival et A. Le Boulluec, Leuven University Press, 1995, pp. 591-598.

GOULD, G.E., *The Desert Fathers on Monastic Community*, New York: Oxford University Press, 1993.

GOULD, G.E., „Moving On and Staying Put in the *Apophthegmata Patrum*", în *Studia Patristica* 20, 1989, pp. 231-237.

GRIGGS, C.W., *Early Egyptian Christianity. From its Origins to 451 C.E.*, Leiden, 1990.

GUILLAUMONT, A., *Aux origines du monachisme chrétien. Pour une phénoménologie du monachisme*, Abbaye de Bellefontaine, 1979 [*Originile vieții monahale. Pentru o fenomenologie a monahismului*, trad. de C. Jinga, București, 1998].

GUILLAUMONT, A., *Etudes sur la spiritualité de l'Orient chrétien*, Abbaye de Bellefontaine, 1996.

GUY, J.-Cl., *Recherches sur la tradition grecque des Apophthegmata Patrum*, Bruxelles, 1962.

GUY, J.-CL., „Educational Innovation in the Desert Fathers", în *Eastern Churches Review* 6, 1974, pp. 44-51.

HAUSHERR, I., *Penthos. La doctrine de la componction dans l'Orient chrétien*, Roma, 1944.

LELOIR, L., „Les apophtegmes", în *Le monde copte*, 1993, pp. 51-59.

MALONE, E., *The Monk and the Martyr*, Study in Christian Antiquity 12, Washington, 1950.

MORARD, F., „*Monachos*, moine: histoire du terme grec jusqu'au IVe siècle", în *Freiburger Zeitschrift* 29, 1973, pp. 332-411.

NAU, F., „Histoires des solitaires Egyptiens (Ms. Coislin 126, fol. 158 sqq.)", în *ROC* 12, 1907, pp. 43-47.

REGNAULT, L., *Abba, dis moi une parole*, Solesmes, 1984.

REGNAULT, L., *Les Pères du désert à travers leurs apophtegmes*, Solesmes, 1987.

REGNAULT, L., *La vie quotidienne des Pères du désert*, Paris, 1990.

RESCH, P., *La doctrine ascétique des premiers maîtres égyptiens*, Paris, 1931.

RUBENSON, S., *The letters of St. Antony. Origenist Theology. Monastic tradition and the Making of a Saint*, Lund, 1990.

STEWART, C., „Radical Honesty about the Self: The Practice of the Desert Fathers", în *Sobornost* 12, 1990, pp. 25-39.

WARD, B., „Apophthegmata Matrum", in *Studia Patristica* 16, ed. E. A. Livingstone, Berlin, 1985, pp. 63-66; reluat în *Signs and Wonders*, Londra, 1992.

Notă asupra ediției

Colecția alfabetică – *Alphabetikon* – tradusă integral aici din greaca veche este cea mai întinsă dintre cele trei colecții de apoftegme din secolele V-VI. Ediția după care am lucrat este aceea a lui Cotelier, din secolul al XVII-lea, reprodusă în *Patrologia graeca* 65, coll. 71-440, ușor ameliorată de P.B. Paschos, în 1961. Noutatea ediției noastre constă în includerea, pe lîngă textul ediției Cotelier, a multor apoftegme inedite, recuperate de Jean-Claude Guy, în urma colaționării tuturor manuscriselor principale. Suplimentele respective, peste patruzeci la număr, sînt semnalate de fiecare dată în prezentările preliminare. Aceste inedite au fost traduse după originalul publicat de J.-Cl. Guy în *Recherches sur la tradition grecque des Apophthegmata Patrum*, Bruxelles, 1962. Înainte de a muri, cercetătorul francez a lăsat în manuscris o ediție definitivă, din punctul său de vedere, a colecției alfabetice, cuprinzînd și o numerotare diferită de a lui Cotelier. Cum nu cunosc exact rezultatul final al cercetărilor părintelui Guy, am menținut numerotarea clasică, adăugînd, în continuare, acolo unde este cazul, piesele inedite. Sincer vorbind, chestiunea înșiruirii exacte a apoftegmelor mi se pare oțioasă, dat fiind că o asemenea antologie, întocmită mai degrabă după legile hazardului decît după cele ale științei filologice, exclude din capul locului pretenția unei ordini precise. Pentru contextualizarea sentințelor am redactat cîteva zeci de note biografice, plecînd de la mărturiile istorice și literare – oferite în special de Casian, Palladius, *Historia monachorum in Aegypto* –, neomițînd însă nici hagiografiile paleocreștine. De foarte mare ajutor, în întocmirea prezentărilor respective, mi-au fost edițiile moderne –

italiană, franceză şi engleză – menţionate în bibliografie. De asemenea, lucrările lui D.J. Chitty, A. Guillaumont şi L. Regnault m-au lămurit asupra multor aspecte din viaţa monahilor egipteni şi palestinieni.

În privinţa numelor proprii, le-am lăsat cu forma românească tradiţională pe cele arhicunoscute, transliterînd după greacă pe cele mai puţin sau deloc cunoscute cititorului român. De aici faptul că unele nume care încep cu aceeaşi literă greacă, betha, de exemplu, încep în româneşte cu „b" sau „v".

*

Deşi depăşită din punct de vedere literar şi fără valoare ştiinţifică, traducerea românească din secolul al XVIII-lea a *Patericului*, republicată la Alba Iulia, în 1990, mi-a oferit numeroase soluţii în echivalarea unor termeni sau expresii tehnice. Mi-e cunoscută şi traducerea recentă de la Timişoara, din păcate neutilizabilă. Fără stimulările părintelui Ioan-Florin Florescu (care a avut un aport esenţial în ameliorarea traducerii) şi ale domnului Silviu Lupescu, mereu deschis proiectelor editoriale importante, acest nou *Pateric* nu ar fi văzut, probabil, lumina zilei prea curînd. Ioan-Florin Florescu a alcătuit şi indicele scripturistic, tematic, tabelul de abrevieri şi a pus la punct sistemul de referinţe în marginea apoftegmelor. Salvatore Taranto mi-a procurat cîteva instrumente indispensabile, iar prietenul Cristian Gaşpar mi-a stat la dispoziţie cu sfaturi, corecturi şi informaţii utile. Viorica Nişcov mi-a furnizat informaţiile despre figura sfîntului Sisoe în folclorul românesc.

În sfîrşit, Andrei Pleşu mi-a dezlegat, în versuri, misterul unei apoftegme macariene, care sună aşa: „Povesteau despre avva Macarie, că odată el fiind plecat, i-a intrat un hoţ în chilie şi cînd s-a întors, l-a găsit pe hoţ încărcîndu-şi cămila cu lucruri. El a intrat în chilie şi a început să-l ajute pe acela să care lucrurile. După ce-a încărcat tot, hoţul s-a apucat să bată cămila, ca să se scoale în picioare, dar cămila nu vroia şi pace. Văzînd că nu se scoală, avva Macarie a intrat în chilie şi a căutat o săpăligă. A luat-o şi a pus-o pe cămilă zicînd: «Uite,

frate, asta căuta cămila». După care bătrînul a bătut-o peste un picior şi i-a zis: «Scoală-te». Îndată cămila s-a sculat şi, datorită vorbei lui, a mers cîţiva paşi. Apoi iar s-a aşezat şi nu s-a mai sculat pînă cînd nu s-au descărcat toate lucrurile furate. După aceea a plecat".

Iată exegeza versificată a lui Andrei Pleşu:

Oricît m-aş crede mai cu moţ,
Nu sînt expert în dromaderi.
Snoava vorbeşte în doi peri,
Ba despre avva, ba de hoţ.

Dar dacă judec mai domol
Încep să prind un pic de grai:
Două cocoaşe dacă ai
Nu-i greu să joci un dublu rol.

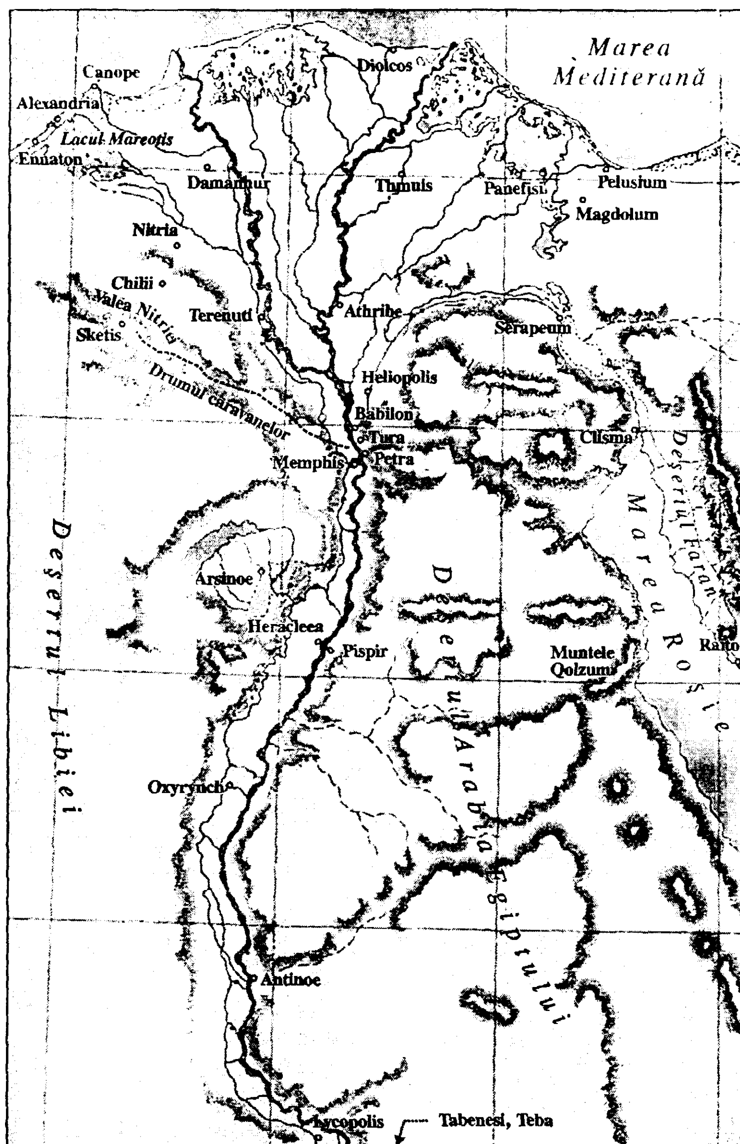
Cămila joacă îndoit:
O dată pe virtutea avvei,
Jertfind smerit pe-altarul slavei
Şi ultimul său bun găsit.

Jocul al doilea-i mai de soi:
Cînd dai – cu săpăliga – tot,
Primeşti în dar cerescul lot
Şi capeţi totul înapoi.

Tuturor celor menţionaţi mai sus şi tuturor celor nemenţionaţi, dar prezenţi tot timpul în gîndul meu, le mulţumesc spunînd:

Cămila ne aduce, poate,
Prin pilda ei, o veste bună:
Domnul le mîntuie pe toate
Dacă-i dăm sufletul, arvună.

C.B.

Harta Egiptului monastic în secolele IV-V

Abrevieri pentru cărțile Bibliei citate în *Pateric*

Vechiul Testament

Dn – Daniel
Dt – Deuteronomul
Ecc – Ecclesiastul
Gn – Geneza
Ios – Iosua Navi
Iov – Iov
Ir – Ieremia
Is – Isaia
Iș – Ieșirea
Iz – Iezechiel
Lv – Leviticul
Mal – Maleahi
Pr – Proverbele (Pildele)
Ps – Psalmii
1,2Rg – 1, 2 Regi
1,2Sm – 1, 2 Samuel

Noul Testament

Ap – Apocalipsa
1,2Co – 1, 2 Corinteni
Col – Coloseni
Ef – Efeseni
Evr – Evrei
FA – Faptele Apostolilor
Flp – Filipeni
Ga – Galateni
Iac – Iacob
In – Ioan
1In – 1 Ioan
Lc – Luca
Mt – Matei
1,2Pt – 1, 2 Petru
Rm – Romani
1,2Tes – 1, 2 Tesaloniceni
1,2Tim – 1, 2 Timotei
Tit – Tit

Abrevieri pentru numele părinților *Patericului*

Ach – Achilas
Agat – Agathon
Aios – Aios
Alon – Alonios
Amm – Ammonas
Ammo – Ammoes
Ammth – Ammonathas
Ammu – Ammun Nitriotul
And – Andrei
Ant – Antonie
Anub – Anub
Apo – Apollo
Apph – Apphu
Ares – Ares
Ars – Arsenie
Avr – Avraam
Bia – Biares
Cas – Casian
Cha – Chairemon
Cho – Chomai
Dan – Daniel
Dios – Dioscoros
Dul – Dulas
Efr – sfîntul Efrem
Ela – Eladios
Epif – sfîntul Epifanie
Euch – mireanul Eucharistos
Eud – Eudaimonos
Eul – preotul Eulogios
Eup – Euprepios
Evag – Evagrie
Flx – Felix
Foc – Foca
Ghel – Ghelasie
Gher – Gherontie
Gr – Grigore Teologul
Her – Heracleios
Hie – Hierax
Hyp – Hyperechios
Iacob – Iacob
Ilar – Ilarion
Ilie – Ilie
InPav – Ioan, ucenicul avvei Pavel
InCen – Ioan Cenobitul
InChil – Ioan de la Chilii
InCil – Ioan din Cilicia
InEun – Ioan eunucul
InPers – Ioan Persanul
InPit – Ioan cel Pitic

InTeb – Ioan de la Tebaida
InTebanul – Ioan Tebanul
IosPan – Iosif de la Panefisi
IosTeb – Iosif Tebanul
Isaia – Isaia
IsChil – Isaac, preotul de la Chilii
Ischy – Ischyrion
IsidPl – Isidor Pelusiotul
IsidPr – Isidor Preotul
IsidSk – Isidor de la Sketis
IsTeb – Isaac Tebanul
Kar – Karion
Kop – Kopris
Kron – Kronios
Kyr – Kyros
Long – Longinus
Lot – Lot
Luc – Lucius
MacEg – Macarie Egipteanul
MacOr – Macarie Orăşeanul
Mat – Matoes
Marc – Marcu, ucenicul avvei Silvan
McEg – Marcu Egipteanul
Meg – Megethios
Mil – Milesios
Mio – Mios
Mos – Moise
Mos/Pim – Şapte capete pe care avva Moise...
Mot – Motios
Net – Netras
Nich – Nichita
Nik – Nikon
Nil – Nil
Nisth – Nistheroos
NisthChin – Nistheroos de la chinovie
Olimp – Olimpiu
Or – Or
Ors – Orsisios
Paf – Pafnutie
Pam – Pambo
Pav – Pavel
PavM – Pavel cel Mare
PavMeşt – Pavel Meşterul
PavSimp – Pavel cel Simplu
Phil – Philagrios
Phort – Phortas
Pim – Pimen
Pior – Pior
Pist – Pistos
Pistam – Pistamon
Pit – Pityrion
Psen – Psenthaisios
PtP – Petru Pionitul
PtD – Petru din Diu
Romanul – Romanul
Roman – Roman
Ruf – Rufus
Saio – Saio
Sara – amma Sara
Sarm – Sarmatas
Ser – Serapion
Serin – Serinos
Silv – Silvan
Sim – Simon
Sinc – amma Sincletica
Sis – Sisoe
Sop – Sopatros
Sp – Spiridon
Teod – amma Teodora

TeoEl – Teodor de la Eleuteropolis
TeoEn – Teodor de la Ennaton
TeoF – Teodor de la Ferme
Teofil – arhiepiscopul Teofil
TeoSk – Teodor de la Sketis
Theod – Theodotos
Theon – Theonas
Timot – Timotei
Tith – Tithoe
Vas – Vasile cel Mare
Ven – Veniamin
Vis – Visarion
Xa – Xanthias
Xo – Xoios
Zah – Zaharia
Zen – Zenon

Patericul

sau

Apoftegmele Părinților din pustiu

Colecția alfabetică. Text integral

Prolog la cartea despre asceza fericiților Părinți

În această carte sînt înfățișate asceza bărbătească, felul de viață admirabil și cuvintele sfinților și fericiților Părinți, în dorința de a stîrni zelul, pofta de formare și imitare celor care vor să-și croiască o viață cerească și să urmeze calea ce duce spre Împărăția cerurilor. Trebuie știut că sfinții Părinți, care au devenit maeștri zeloși ai acestei vieți monahale, aprinși de dragoste dumnezeiască și cerească, disprețuind tot ceea ce oamenii socotesc bun și prețios, au căutat, mai înainte de orice, să nu facă nimic în văzul lumii. Pe ascuns, tăinuindu-și faptele dintr-o uriașă smerenie, așa au străbătut ei calea cea după Dumnezeu. Din acest motiv nimeni n-a putut să descrie cu de-amănuntul viața lor virtuoasă. Totuși unii, străduindu-se din răsputeri, au trecut în scris frînturi din cuvintele sau faptele lor, nu pentru plăcerea lor, ci din dorința de a trezi zelul generațiilor următoare. Așadar numeroși frați, în diferite perioade, au pus aceste cuvinte și fapte sub formă de povestiri, într-un stil simplu și nemeșteșugit, neurmărind altceva decît să aducă folos celor mulți.

Povestirea [întreagă] fiind adesea încîlcită și dezordonată, cititorului i-ar fi greu s-o înțeleagă. Și cum n-ar fi putut cuprinde cu mintea sensul împrăștiat ici și colo al cărții, am fost obligați să ordonăm [materialul] după literele alfabetului, așa încît, astfel ordonat, el să ofere o înțelegere mai rapidă și mai utilă celor doritori să se zidească sufletește. Prin urmare, [apoftegmele] despre avva Antonie, Arsenie, Agathon și restul, care

încep cu alpha, [sînt adunate la alpha]. Cele despre [Vasile, Visa]rion, Veniamin, la betha și așa mai departe, pînă la omega. Deoarece există și alte cuvinte și fapte ale sfinților Părinți, care nu au numele celor ce vorbesc sau făptuiesc, pe acestea le-am așezat, pe capitole [tematice], la sfîrșitul culegerii alfabetice*. După ce am parcurs și cercetat multe cărți, cît am putut găsi am rînduit la sfîrșitul capitolelor, pentru ca, strîngînd folos sufletesc din toate și desfătîndu-ne cu vorbele bătrînilor, *mai dulci*
Ps 18,11 *ca mierea și ca fagurele, trăind în chip vrednic de chemarea*
Ef 4,1 *Domnului*, să dobîndim Împărăția. Amin.

* Vezi nota asupra ediției (n.r.).

A

Despre avva Antonie

Patericul *începe cu un grupaj de apoftegme despre Antonie cel Mare, figura emblematică a monahismului egiptean. Antonie își datorează renumele biografiei pe care i-o consacră Atanasie, episcopul Alexandriei, la cîțiva ani după moarte.* Vita Antonii, *tradusă rapid în latină, coptă, siriacă etc., propune un model de sfînt egiptean în opoziție clară cu modelele spirituale păgîne sau creștin-păgîne (Origen, de pildă). De asemenea, personajul lui Atanasie – care nu trebuie confundat neapărat cu adevăratul Antonie –, încarnează o atitudine antipolitică, fățiș antiimperială. El se înscrie în tradiția radicalistă a Bisericii. După încetarea persecuțiilor anticreștine, rolul foștilor martiri, persecutați de puterea seculară, este preluat de „noii martiri", „martirii conștiinței", persecutați de armatele demonilor. Antonie a trăit peste o sută de ani (250-356). S-a născut într-o familie de creștini copți destul de înstărită. Rămîne orfan la optsprezece ani, împreună cu o soră mai mică. Orfanitatea îl face și mai sensibil la mesajul Evangheliei. Convertirea se produce într-o duminică, în timpul liturghiei, cînd aude cuvintele*

pe care Iisus i le spune tînărului bogat, în Mt *19, 21* : Dacă vrei să fii desăvîrşit, du-te, vinde-ţi averile, dă-le săracilor şi vei avea comoară în cer. *Antonie face întocmai, îşi vinde partea lui de moştenire, păstrînd-o numai pe cea a surorii sale (devenită, şi ea, ulterior, călugăriţă). Începe viaţa monastică în propria locuinţă (la începutul creştinismului „monah" desemnîndu-l pur şi simplu pe „cel care trăieşte singur"). Curînd descoperă, la marginea satului, un „bătrîn" experimentat, pe care-l frecventează o vreme. Iniţiat în pustnicie, se retrage într-un mormînt părăsit. Rămîne aici timp de treizeci şi cinci de ani, în post, rugăciune, abstinenţă, singurătate. Un prieten îi aduce regulat porţia de mîncare pe cîteva luni. Este perioada cea mai dramatică din viaţa lui spirituală. Felul său extraordinar de viaţă atrage şi fascinează. Îşi face numeroşi discipoli, care însă îl vor obliga să se retragă mai adînc în pustiu, într-o cazemată distrusă, la Pispir, pentru a regăsi liniştea şi singurătatea propice* hesychiei *şi contemplaţiei. În timpul persecuţiilor lui Diocleţian pleacă la Alexandria, dar martiriul trupesc îi este refuzat. Se instalează „pe muntele interior", lîngă Marea Roşie, un munte care se numeşte şi acum Muntele Sfîntului Antonie, de pe culmile căruia se zăreşte Sinaiul. Aici a rămas pînă la moarte, vizitat de fraţi de la mînăstirile „din vale" şi înconjurat de grija filială a doi discipoli. Dumnezeu îi revelează momentul morţii. Antonie îşi împarte „averea" – hainele sfinţite cu care trăise – celor doi ucenici, poruncindu-le să-i ascundă trupul neînsufleţit într-un loc neştiut de nimeni, ca să nu poată fi dezgropat, mumificat şi transformat în relicvă, adică slăvit. Cu acest gest de smerenie supremă se încheie viaţa sa pămîntească. Apoftegmele adaugă anumite trăsături acestui „portret" realizat de Atanasie. Antonie este* theodidactul *prin excelenţă. El comunică direct, prin viziune şi rugăciune, cu Dumnezeu, avînd mai multe harisme, între care se remarcă discernămîntul, clarviziunea şi sensibilitatea hermeneutică (se mişcă*

prin Biblie cu o dexteritate uluitoare). Imaginea, construită de biograful său politician, a unui țăran neșlefuit, analfabet, incult, adversar al culturii grecești, trebuie corectată. Teologia centrată pe comuniunea sufletului cu Sfîntul Duh conținută în scrisorile transmise sub numele său (primele șapte cu siguranță autentice), mistica de nuanță origeniană (pusă recent în lumină), familiaritatea cu diversele niveluri de interpretare ale Sfintei Scripturi ne dau o imagine mai puțin „rurală", mai puțin „cazonă" și mult mai destinsă și urbană despre marele Antonie. Această imagine este confirmată și de apoftegmele incluse în Pateric. *Biserica Ortodoxă îl sărbătorește la 17 ianuarie.*

1. Sfîntul avva Antonie, stînd odată în pustiu, a căzut pradă acediei și apăsătoarei întunecimi a gîndurilor rele. Și zicea către Dumnezeu: „Doamne, vreau să mă mîntuiesc și nu mă lasă gîndurile rele. Ce să fac în neliniștea mea? Cum să mă mîntuiesc?". Ridicîndu-se puțin și privind afară, Antonie vede pe cineva aidoma lui, stînd jos și lucrînd, apoi sculîndu-se și făcînd rugăciunea, și iar așezîndu-se și împletind funia, apoi din nou sculîndu-se pentru rugăciune. Era un înger al Domnului, trimis ca să-l îndrepte și să-l întărească. Și l-a auzit pe înger spunînd: „Fă așa și te mîntuiește!". Auzind acestea, [avva Antonie] s-a bucurat nespus și a prins curaj. Și așa se mîntuia.

2. Tot avva Antonie, iscodind adîncul judecăților lui Dumnezeu, a întrebat: „Doamne, cum unii mor după o viață atît de scurtă, în vreme ce alții ajung la adînci bătrîneți? De ce unii sînt săraci, iar alții bogați? Cum nelegiuiții se îmbogățesc, iar cei drepți sărăcesc?". Un glas a venit spre el și i-a zis: „Antonie, ai grijă de ale tale! Acestea sînt judecățile lui Dumnezeu și nu-ți ajută cu nimic să le cunoști!". *cf. Rm* 11,33

3 Cineva l-a întrebat pe avva Antonie: „Ce trebuie să păzesc, ca să fiu plăcut lui Dumnezeu?". Bătrînul a răspuns: „Păzește ce-ți poruncesc: oriunde mergi, ține-L pe Dumnezeu în fața ochilor tăi; orice faci, urmează mărturia Sfintelor Scripturi; și-n orice loc te așezi, nu-l părăsi degrabă! Păzește aceste trei porunci și te vei mîntui!".

4 Avva Antonie i-a zis avvei Pimen: „Cea mai mare lucrare a omului este să-și asume păcatele în fața lui Dumnezeu și să aștepte încercările pînă la ultima
cf. Pim 125 suflare!".

5 Tot el a zis: „Nici un neispitit nu va putea intra în împărăția cerurilor. Îndepărtează ispitele și nu va fi
cf. Evag 5 nici un mîntuit!".

6 Avva Pambo l-a întrebat pe avva Antonie: „Ce să
cf. *2Co* 1,9 fac?". Bătrînul îi zice: „Nu te încrede în dreptatea ta, nu te căina pentru lucrurile din trecut, înfrînează-ți limba și pîntecele!".

7. Avva Antonie a zis: „Am văzut toate mrejele dușmanului întinse pe pămînt și suspinînd m-am întrebat: cine oare ne va scăpa din ele? Și am auzit un glas spunîndu-mi: smerenia".

8. A mai zis: „Unii și-au zdrobit trupurile în asceză, dar fiindcă nu au avut discernămînt s-au îndepărtat de
cf. Pim 106 Dumnezeu".

9 A mai zis: „De la aproapele nostru vin și viața, și moartea. Dacă-l vom cîștiga pe frate, îl cîștigăm pe
cf. InPit 39; Dumnezeu. Dacă-l smintim pe frate, păcătuim împo-
InEun 2 triva lui Hristos".

10. A mai zis: „După cum peștii [mor] dacă întîrzie pe uscat, tot astfel călugării care întîrzie afară din chilie ori își pierd vremea cu cele lumești se îndepărtează de puterea isihiei. Așadar, după cum peștele trage la mare, tot așa și noi trebuie să tragem la chilie, să nu zăbovim pe afară uitînd de paza lăuntrică".

11. A mai zis: „Cine stă în pustiu și practică isihia scapă de trei războaie: al auzului, al vorbitului și al văzului. Are doar unul singur de purtat: împotriva curviei".

12. Cîțiva frați s-au dus la avva Antonie ca să-i spună despre vedeniile pe care le aveau și să afle de la el dacă sînt adevărate ori dacă vin de la demoni. S-a întîmplat că măgarul lor a murit pe drum. Îndată ce-au ajuns la bătrîn, el le-a luat-o înainte și i-a întrebat: „Cum a murit măgărușul vostru în drum?". Ei au zis: „Dar de unde știi, avva?". El le-a răspuns: „Demonii mi-au arătat!". Atunci ei au zis: „Noi tocmai de aceea am venit la tine, pentru că avem unele vedenii, care adeseori par adevărate. Oare ne înșelăm?". Bătrînul le-a dovedit prin pilda cu măgarul că acestea vin de la demoni.

13. Un vînător de sălbăticiuni prin pustiu l-a văzut odată pe avva Antonie glumind cu frații. Bătrînul, dorind să-i dovedească aceluia că trebuie din cînd în cînd să lase de la dînsul (*synkatabainein*) fraților, i-a zis: „Pune o săgeată în arcul tău și întinde!". El a făcut întocmai. Îi zice iar: „Întinde și mai mult!". Și a întins. Și încă o dată: „Întinde!". Atunci vînătorul spune: „Dacă întind peste măsură plesnește arcul!". Bătrînul răspunde: „Tot așa se întîmplă și cu lucrul lui Dumnezeu. Dacă ne întindem cu frații peste măsură, îndată se rup.

Trebuie ca, din cînd în cînd, să lăsăm de la noi". Auzind acestea vînătorul s-a smerit şi după ce-a cules multe alte lucruri folositoare de la bătrîn a plecat. Iar fraţii, întărindu-se, s-au retras, fiecare la locul său.

14. Avva Antonie a auzit despre minunea săvîrşită de un călugăr tînăr, în timpul unei călătorii. Acesta, văzînd cîţiva bătrîni care mergeau anevoie, a poruncit unor măgari sălbatici să vină şi să-i ducă pînă la Antonie. Bătrînii i-au povestit lui Antonie. El le-a zis: „Acest călugăr îmi pare o corabie plină de bunătăţi, dar nu ştiu dacă va ajunge la ţărm". După un timp, dintr-o dată, avva Antonie începe să plîngă, să-şi smulgă perii din cap şi să se tînguiască. Ucenicii îl întreabă: „De ce plîngi, avva?". Bătrînul zice: „Un mare stîlp al Bisericii s-a prăbuşit acum" (se referea la călugărul cel tînăr). „Mergeţi pînă la el, zice, şi vedeţi ce s-a întîmplat!" Ucenicii merg şi-l găsesc pe călugăr stînd pe rogojină şi plîngîndu-şi păcatul pe care-l făcuse. Văzîndu-i pe ucenicii bătrînului, le zice: „Spuneţi bătrînului să-L roage pe Dumnezeu să-mi dea zece zile şi sper să mă apăr la Judecată". A murit după cinci zile.

15. Un călugăr a fost lăudat de fraţi înaintea avvei Antonie. Acesta s-a dus la călugăr şi l-a încercat dacă suportă dispreţul. Şi văzînd că nu, i-a spus: „Semeni cu un tîrg minunat împodobit prin faţă, dar prin spate jefuit de tîlhari".

16. Un frate i-a zis avvei Antonie: „Roagă-te pentru mine!". Bătrînul îi răspunde: „Nici eu şi nici Dumnezeu nu ne milostivim de tine, dacă tu însuţi nu te străduieşti şi nu te rogi lui Dumnezeu!".

17. Cîţiva bătrîni, între care şi avva Iosif, s-au dus odată la avva Antonie. Bătrînul, vrînd să-i pună la încercare, a citat o vorbă din Scriptură şi a început să-i întrebe pe cei mai tineri ce înseamnă vorba aceea. Fiecare spunea după cum se pricepea, iar bătrînul răspundea fiecăruia: „N-ai găsit!". La sfîrşit îl întreabă şi pe avva Iosif: „Tu ce spui că înseamnă vorba aceasta?". El răspunde: „Nu ştiu". Atunci avva Antonie zice: „Cu adevărat, avva Iosif a găsit calea, fiindcă a spus «Nu ştiu»".

18. Cîţiva fraţi de la Sketis s-au dus la avva Antonie. Ca să ajungă la el s-au urcat într-o barcă, unde au întîlnit un bătrîn care, şi el, dorea să meargă într-acolo. Fraţii însă nu-l cunoşteau. Şi aşezîndu-se în barcă au prins a vorbi vorbe de-ale părinţilor şi din Scriptură, precum şi despre lucrul lor. Bătrînul tăcea. În port au văzut că şi bătrînul mergea la avva Antonie. Cum au sosit, [avva Antonie] le zice: „Frumoasă tovărăşie aţi găsit, pe bătrînul acesta!". Apoi îi zice şi bătrînului: „Destoinici fraţi ai avut cu tine, avvo!". La care bătrînul răspunde: „Destoinici, destoinici, dar curtea lor n-are poartă şi oricine vrea intră în grajd şi dezleagă măgarul". Adică, vorbesc ce le vine la gură.

19. Cîţiva fraţi s-au dus la avva Antonie şi-i zic: „Spune-ne un cuvînt, cum să ne mîntuim?". Bătrînul le zice: „Aţi ascultat Scriptura, vă ajunge!". Ei au zis: „Dar vrem să ascultăm şi de la tine, părinte!". Atunci bătrînul le-a zis: „Spune Evanghelia: *Dacă cineva te loveşte* Mt 5,39
peste obrazul drept, întoarce-i-l şi pe celălalt". Ei răspund: „Nu putem să facem aceasta". Bătrînul zice: „Dacă nu puteţi întoarce şi celălalt obraz, măcar suportaţi prima lovitură". Ei răspund: „Nici asta nu

putem". Bătrînul: „Dacă nu puteți asta, măcar nu dați înapoi ce-ați primit". Ei: „Nici asta nu putem". Atunci bătrînul spune ucenicului său: „Pregătește-le un pic de fiertură, căci sînt slăbiți. Dacă asta nu puteți și aceea nu doriți, ce să fac pentru voi? E nevoie de rugăciune".

20. Un frate, după ce s-a lepădat de lume și și-a dat averile săracilor, păstrînd puțin pentru el, s-a dus la avva Antonie. Aflînd despre ce făcuse, bătrînul îi zice: „Dacă vrei să devii călugăr, mergi în orașul tău, cumpără [cîteva bucăți] de carne, înfășoară-le împrejurul trupului tău gol și vino așa pînă aici!". Fratele a făcut întocmai, iar cîinii și păsările de pradă i-au sfîșiat tot trupul. Cînd a ajuns în fața bătrînului acesta l-a întrebat dacă făcuse ceea ce-l sfătuise. Și cum el i-a arătat trupul sfîrtecat, sfîntul Antonie îi zice: „Cei care s-au lepădat de lume, dar vor să păstreze bani, așa sînt războiți de draci și rupți în bucăți".

21. Unui frate, odată, i s-a întîmplat să fie ispitit în chinovia avvei Ilie. Gonit de acolo a venit la munte, la avva Antonie. După ce a rămas o vreme aici, avva l-a trimis înapoi la chinovia de unde venise. Dar [frații], văzîndu-l, l-au gonit din nou. Și s-a întors la avva Antonie zicînd: „N-au vrut să mă primească, părinte". Atunci bătrînul l-a trimis iarăși cu următoarele cuvinte: „O corabie a naufragiat în largul mării, și-a pierdut povara și cu mare greu a ajuns la liman, salvîndu-se. Iar voi vreți să aruncați în apă ceea ce s-a salvat". Auzind aceia că l-a trimis avva Antonie l-au primit îndată.

22. Avva Antonie a zis: „Socotesc că trupul are o mișcare firească de aceeași natură cu el, dar nu lucrează dacă nu vrea sufletul. E o mișcare nepătimitoare. Există și

altă mișcare, provenită din hrănire și din încălzirea trupului cu mîncăruri și băuturi. Datorită acestora, temperatura sîngelui îmboldește trupul spre lucrare. De aceea zice Apostolul: *Nu vă îmbătați cu vin, întru* Ef 5,18 *care este desfrînare.* Iar Domnul, în Evanghelie, poruncind ucenicilor, a zis: *Aveți grijă să nu vi se îngreuieze* Lc 21,34 *inimile în mahmureală și beție.* Există însă și o a treia mișcare, în cazul nevoitorilor, născută din intrigile și răutatea demonilor. Așadar trebuie știut că sînt trei feluri de mișcări trupești: una firească, alta provenind din negrija la mîncare și a treia de la demoni".

23. A mai zis: „Dumnezeu nu îngăduie războaie [spirituale] asupra generației de azi, precum îngăduia asupra celor vechi, întrucît știe că [cei de azi] sînt slabi și nu rezistă". *cf.* Vis 9

24. Avvei Antonie i s-a descoperit în pustiu următorul lucru: „În oraș, există cineva asemenea ție, un medic care dăruiește din prisosul științei sale celor nevoiași și care cîntă în fiecare zi Trisaghionul împreună cu îngerii".

25. Avva Antonie a zis: „Se apropie vremea cînd oamenii vor înnebuni, iar dacă vor vedea pe cineva sănătos la minte, se vor năpusti asupra lui strigîndu-i: «Ești nebun», pentru că nu-i ca ei".

26. Cîțiva frați s-au dus la avva Antonie și i-au citat o vorbă din Levitic. Bătrînul a ieșit în pustiu, iar avva Ammonas l-a urmărit într-ascuns, căci îi cunoștea obiceiul: s-a îndepărtat foarte mult, a stat în rugăciune și a strigat cu glas puternic: „O, Dumnezeule, trimite-l pe Moise ca să-mi deslușească vorba aceasta!". Și a venit un glas care a vorbit cu dînsul. Avva Ammonas a zis: „Am auzit glasul care-i vorbea, dar n-am priceput înțelesul".

27. Trei părinți obișnuiau să meargă în fiecare an la fericitul Antonie. Doi dintre ei îl întrebau despre gîndurile lor și despre mîntuirea sufletului. Unul tăcea și nu întreba nimic. După un timp avva Antonie îi zice: „Vii aici de o grămadă de vreme și nu mă întrebi niciodată nimic". El i-a răspuns: „Îmi ajunge să te privesc, părinte".

28. Un bătrîn a cerut lui Dumnezeu să-i vadă pe părinți. Și i-a văzut pe toți, în afară de Antonie. Atunci întreabă pe Cel care i-i arătase: „Unde este avva Antonie?". I-a răspuns: „Unde este Dumnezeu acolo este și el".

29. Un frate din chinovie a fost acuzat pe nedrept de preacurvie. S-a sculat și s-a dus la avva Antonie. Frații din chinovia lui au venit să-l vindece și să-l ia cu dînșii. Și au început să-l muștruluiască: „Ai făcut și ai dres!". Iar el se apăra: „Ba n-am făcut nimic". S-a nimerit să fie acolo avva Pafnutie, numit Kephala, care le-a spus următoarea parabolă: „Am văzut pe malul fluviului un om cufundat în noroi pînă la genunchi și unii, care au venit să-i dea o mînă de ajutor, l-au cufundat pînă la gît". Atunci avva Antonie le spune despre avva Pafnutie: „Iată un om adevărat, care poate să vindece și să mîntuiască suflete!". Străpunși de cuvîntul bătrînului ei au cerut fratelui iertare și, îndemnați de cei doi bătrîni, l-au luat și l-au dus în chinovie.

30. Spuneau unii, despre avva Antonie, că era purtător de duh (*pneumatophoros*), dar nu vroia să vorbească din cauza oamenilor. Putea revela cele întîmplate în lume în prezent și în viitor.

31. Odată, avva Antonie a primit o scrisoare de la împăratul Constantin, ca să meargă la Constantinopol, și se

întreba ce să facă? Atunci îi zice avvei Pavel, ucenicul său: „Oare trebuie să mă duc?". El îi răspunde: „Dacă mergi, te numeşti Antonie; dacă nu mergi, *avva* Antonie".

32. Avva Antonie a zis: „Eu nu mă mai tem de Dumnezeu, ci-L iubesc pe Dumnezeu, *fiindcă iubirea alungă* 1In 4,18
teama".

33. Tot el a zis: „Să ai mereu în faţa ochilor teama de Dumnezeu! *Aminteşte-ţi de Cel care ia viaţa şi dă* 1Sm 2,6
viaţa! Urîţi lumea şi tot ce-i în ea! Urîţi odihna trupească! Lepădaţi-vă de viaţa aceasta, ca să trăiţi în Dumnezeu! Amintiţi-vă ce-aţi făgăduit lui Dumnezeu, căci El vă va cere socoteală în ziua Judecăţii. Flămînziţi, însetaţi, umblaţi goi, vegheaţi, jeliţi, plîngeţi, suspinaţi în inima voastră! Cîntăriţi-vă dacă sînteţi vrednici de Dumnezeu. Dispreţuiţi carnea, ca să vă mîntuiţi sufletele!".

34. Avva Antonie s-a dus odată la avva Ammun, pe muntele Nitriei, şi, după ce s-au întîlnit, avva Ammun îi zice: „Deoarece prin rugăciunile tale s-au înmulţit fraţii, iar unii dintre dînşii vor să-şi ridice chilii departe, ca să practice isihia, la ce distanţă porunceşti să fie chiliile ce se vor ridica de cele de aici?". El a răspuns: „Să luăm gustarea de ceasul al nouălea şi să ieşim, să mergem prin pustie, ca să găsim locul". Şi au mers prin pustie pînă la apusul soarelui, cînd avva Antonie zice: „Să ne rugăm şi să punem aici o cruce, pentru ca aici să zidească cei ce vor să zidească; cei de acolo venind la cei de aici după ce-şi vor fi mîncat mica lor bucată de pesmet la ceasul al nouălea, iar cei de aici, făcînd acelaşi lucru, cu toţii să rămînă

netulburați mergînd unii la alții". Iar distanța este de douăsprezece mile.

35. Avva Antonie a zis: „Cine bate bucata de fier, mai întîi socotește ce-o să facă din ea: o seceră, o sabie, o secure? Tot așa și noi, trebuie să vedem după ce virtute tînjim, ca să nu ne chinuim degeaba".

36. A mai zis: „Supunerea și înfrînarea vor veni de hac fiarelor".

37. A mai zis: „Știu călugări care, după multe nevoințe, au căzut și au ajuns să-și iasă din minți, pentru că și-au pus nădejdea în lucrul lor și n-au luat în seamă
Dt 32,7 porunca următoare: *Întreabă-l pe părintele tău și el te va povățui*".

38. A mai zis: „Pe cît posibil, călugărul trebuie să-i întrebe pe bătrîni și cîți pași trebuie să facă, și cîte picături de apă trebuie să bea în chilie, ca să nu greșească nici în privința acestor lucruri".

Despre avva Arsenie

Avva Arsenie este un personaj cu totul ieșit din comun în peisajul monahismului egiptean, peisaj populat în cea mai mare parte cu țărani, negustori, pescari de origine coptă, cu o cultură rudimentară sau chiar inculți. Avva Arsenie s-a născut la Roma, de unde și apelativul „Romanul" (a se vedea apoftegmele de sub rubrica respectivă), în 354, într-o familie de rang înalt. Papa Damasus îl hirotonește diacon, iar tinerețea și-o petrece la curtea imperială de la Constantinopol, unde e posibil să fi îndeplinit funcția de preceptor al celor doi fii ai lui Teodosie. La patruzeci de ani hotărăște să se retragă din lume, în urma unei revelații.

O voce i-a strigat: „Fugi de oameni și te vei mîntui" (Arsenie 1). Se retrage la Sketis, de unde fuge, în 407, la Canope, în urma devastării regiunii de către barbari, pentru a reveni la Sketis puțin mai tîrziu. Rămîne aici patruzeci de ani, pînă la o a doua incursiune barbară, în 434, cînd se refugiază la Tura, așezare din sud-estul actualului Cairo, unde va și muri înconjurat de ucenici, la vîrsta de nouăzeci și cinci de ani. Din cele două seturi de apoftegme despre avva Arsenie – acesta și cel de sub rubrica „Romanul" – reiese că avem de-a face cu un intelectual rafinat, perechea lui Evagrie Ponticul, de constituție fragilă, care s-a descotorosit de luxul uriaș în care trăise la curtea imperială cu destulă greutate, dar fără concesii. Păstrase pe lîngă sine un servitor fidel și credincios, se încălța cu sandale, din pricina unei boli de picioare, purta o bundiță destul de confortabilă, în ochii țăranilor egipteni, postea rezonabil și practica o asceză măsurată, dar tenace. Dumnezeu i-a dăruit harisma citirii gîndurilor. La acestea se adaugă o anumită reținere față de semeni, chiar un strop de mizantropie. Multe apoftegme îl prezintă ca pe un contemplativ iubitor de solitudine, ferindu-se de compania fraților pînă acolo încît evită să meargă prea des la biserică. Odată, o nobilă pioasă vine să-l viziteze tocmai de la Roma, cu binecuvîntarea arhiepiscopului Teofil, dar intransigentul avvă o tratează fără menajamente, chiar cu oarecare duritate. La rugămintea ei de a nu o uita, el se grăbește să-i promită contrariul, certînd-o pentru faptul de a-l fi deranjat. Nu-i plac oamenii care se află în treabă, răpindu-i timpul rugăciunii și al contemplației. Latura aceasta mai aspră a caracterului său este compensată de imensul bun simț de care dă dovadă în mai multe împrejurări, precum și de admirația reală pe care o nutrește, el, subtilul aristocrat roman, față de înțelepții călugări-țărani egipteni. La un moment dat „cineva" – Evagrie Ponticul, desigur – îl întreabă: „Cum se face că noi, din atîta învățătură și înțelepciune nu avem nimic, în vreme ce acești țărani egipteni

au dobîndit sumedenie de virtuți?", iar avva Arsenie îi răspunde: „Noi, din învățătura lumii nu avem nimic, în vreme ce acești țărani egipteni și-au dobîndit virtuțile din propriile lor osteneli" (Arsenie 5; a se vedea și Arsenie 6). Multe scene și anecdote privitoare la el sînt relatate de avva Daniel, un ucenic al celor doi discipoli ai lui Arsenie, avva Alexandru și avva Zoil. Patrologia greacă conține două scurte scrieri spirituale, care-i sînt atribuite, tratînd despre fuga de lume, veghere și curățirea omului interior (PG 66, coll. 1617-1626). Apoftegma 42 îi face un portret de o rară delicatețe: „Avea înfățișare de înger, ca a lui Iacob. Părul îi era alb, trupul mlădios, dar uscățiv. Barba lungă îi ajungea pînă la piept; genele îi căzuseră de plîns. Era înalt, dar bătrînețea îl gîrbovise. A ajuns la vîrsta de nouăzeci și cinci de ani". Biserica Ortodoxă îl sărbătorește la 8 mai.

1. Avva Arsenie, cînd încă era la palat, se ruga lui Dumnezeu zicînd: „Doamne, arată-mi cum să mă mîntuiesc!". Și i-a venit un glas care i-a zis: „Arsenie, fugi de oameni și te vei mîntui!".

2. Tot el, după ce s-a retras în viață singuratică, s-a rugat din nou cu aceleași cuvinte. Și a auzit un glas mare zicîndu-i: „Arsenie, fugi, taci, liniștește-te!". Iată rădăcinile nepăcătuirii.

3. Odată, demonii s-au năpustit peste avva Arsenie și-l chinuiau în chilie. Slujitorii lui au venit și, de afară, l-au auzit strigînd către Dumnezeu: „O, Dumnezeule, nu mă părăsi! N-am făcut nimic bun în fața Ta, dar dă-mi după bunătatea Ta, ca să pun început".

4. Se spunea despre el că, după cum nimeni nu purta haine mai bune decît dînsul pe cînd trăia la palat, tot așa nimeni nu purta haine mai ieftine decît dînsul printre călugări.

5. Cineva l-a întrebat pe fericitul Arsenie: „Cum se face că noi, din atîta învățătură și înțelepciune nu avem nimic, în vreme ce acești țărani egipteni au dobîndit sumedenie de virtuți?". Răspunde avva Arsenie: „Noi, din învățătura lumii nu avem nimic, în vreme ce acești țărani egipteni și-au dobîndit virtuțile din propriile lor osteneli".

6. Avva Arsenie l-a întrebat, odată, pe un bătrîn egiptean în legătură cu gîndurile sale. Altcineva, văzîndu-l, i-a zis: „Cum se poate, avva Arsenie, un om ca tine, cu atîta învățătură latinească și grecească, să întrebi pe acest țăran despre gîndurile tale?". El a răspuns: „Învățătura latinească și grecească o cunosc, dar alfabetul acestui țăran simplu încă nu-l cunosc".

7. Odată, fericitul arhiepiscop Teofil a venit la avva Arsenie, împreună cu un mare dregător, și au cerut să asculte un cuvînt de la bătrîn. După o tăcere scurtă bătrînul le-a zis: „Dacă vi-l spun, îl veți păzi?". Ei au promis că-l păzesc. Atunci bătrînul le-a zis: „Unde auziți de Arsenie, nu vă apropiați!".

8. Altădată, arhiepiscopul a vrut să meargă la el și a trimis pe cineva înainte, la bătrîn, ca să știe dacă-i va deschide. Acesta i-a spus clar: „Dacă vii îți deschid. Dacă însă îți deschid ție, deschid tuturor și atunci nu mai rămîn aici". Auzind acestea, arhiepiscopul a zis: „Decît să mă duc și să-l gonesc [din chilie] mai bine nu mă mai duc".

9. Un frate a cerut să asculte un cuvînt de la avva Arsenie. Bătrînul i-a zis: „Pe cît îți stă în putere nevoiește-te pentru ca lucrarea ta lăuntrică să fie după Dumnezeu și să învingi patimile din afară".

10. A mai zis: „Dacă-L căutăm pe Dumnezeu, El ni se va arăta. Dacă vom pune mîna pe El, El va rămîne cu noi".

11. Cineva i-a zis avvei Arsenie: „Gîndurile mă tot frămîntă și-mi spun: dacă nu poți să postești și să lucrezi, măcar de-ai avea grijă de cei neputincioși, căci și aceasta e tot iubire". Bătrînul, cunoscînd semințele
cf. Paf 5; Her; Hie 1 demonilor, îi zice: „Mergi, mănîncă, bea și nu lucra, numai de chilie să nu te-ndepărtezi!". Căci știa că răbdarea în chilie îl aduce pe călugăr la rînduiala sa.

12. Avva Arsenie obișnuia să zică: „Călugărul străin în țară străină să nu se amestece în nimic. Așa va avea liniște".

13. Avva Marcu l-a întrebat pe avva Arsenie: „De ce fugi de noi?". Bătrînul îi răspunde: „Dumnezeu știe că vă iubesc, dar nu pot fi și cu Dumnezeu și cu oamenii. Miile și miriadele de sus au o singură voință, oamenii însă, o mulțime. Nu-L pot lăsa pe Dumnezeu, ca să vin împreună cu oamenii".

14. Avva Daniel a zis despre avva Arsenie: „Toată noaptea și-o petrecea veghind. Iar cînd, în zori, trebuia să doarmă, după nevoia firii, spunea somnului: «Hai, vino, slugă neascultătoare!» Și fura un pic de somn
cf. Ars 43 șezînd, dar se trezea repede".

15. Avva Arsenie zicea: „Călugărului, dacă e cu adevărat luptător, îi este de ajuns să doarmă o oră [pe zi]".

16. Bătrînii povesteau: „Odată, la Sketis, s-au dat cîteva smochine prăpădite și de nimic, dar lui avva Arsenie nu i-au trimis, ca să nu pară că-l iau în rîs. Auzind aceasta bătrînul nu s-a dus la slujbă, zicînd: «M-ați îndepărtat, ca să nu-mi dați binecuvîntarea pe care a

trimis-o Dumnezeu fraților și pe care eu n-am fost vrednic să o primesc». Toți au auzit aceste vorbe și au tras folos din smerenia bătrînului. Atunci preotul i-a dat și lui smochine și l-au adus la slujbă cu bucurie".

17. Avva Daniel zicea: „Avva Arsenie a stat atîta amar de vreme cu noi și doar o măsură [cca douăzeci de kilograme] de grîu îi pregăteam în fiecare an. De fiecare dată cînd mergeam la el mîncam și noi din grîul acela".

18. Tot el zicea, despre avva Arsenie: „Nici măcar o dată pe an nu schimba apa frunzelor de palmier, ci doar adăuga [un pic de apă proaspătă] la cea veche. Împletea funie și cosea pînă la ceasul al șaselea. Bătrînii i-au zis: «De ce nu schimbi apa la frunze, fiindcă miroase urît?». Dar el le-a zis: «Trebuie să suport duhoarea asta în locul miroznelor plăcute și aromatelor de care m-am bucurat în lume»".

19. Mai zicea: „Cînd auzea că s-a trecut vremea poamelor, [avva Arsenie] cerea singur: «Aduceți-mi și mie!». Și gusta puțin, o singură dată din toate, mulțumind lui Dumnezeu".

20. Odată, avva Arsenie s-a îmbolnăvit, la Sketis, și i-a trebuit o cămașă de in. Neavînd de unde s-o cumpere, a luat pomană de la cineva zicînd: „Îți mulțumesc, Doamne, că m-ai găsit vrednic să primesc de pomană întru numele Tău".

21. Ziceau, despre el: „Chilia lui se afla la o depărtare de treizeci și două de mile de celelalte și nu se dădea scos ușor din ea. Alții îi purtau de grijă. Cînd Sketis a fost pustiit, el a ieșit plîngînd în hohote și zicînd: «Lumea a pierdut Roma, iar călugării, Sketis»".

22. Avva Marcu l-a întrebat pe avva Arsenie: „E bine să nu avem nici o mîngîiere în chilie? Uite, am văzut pe un frate care avea cîteva mici legume și le smulgea din pămînt". Avva Arsenie i-a răspuns: „E bine, dar depinde de felul omului. Căci dacă nu are vlagă în această îndeletnicire, sădește altele la loc".

23. Avva Daniel, ucenicul avvei Arsenie, a povestit: „Mă aflam odată lîngă avva Alexandru, pe care l-a apucat o durere [atît de cumplită], încît s-a întins cu fața în sus. Tocmai atunci s-a întîmplat să vină avva Arsenie ca să-i vorbească și l-a văzut întins. L-a întrebat: «Cine este mireanul pe care l-am văzut aici?» Avva Alexandru zice: «Unde l-ai văzut?» Avva Arsenie: «Coboram de pe munte și uitîndu-mă spre peșteră am văzut pe cineva stînd culcat». Avva Alexandru i s-a închinat și i-a zis: «Iartă-mă, eu eram, căci mă apucase o durere». Bătrînul îi zice: «Așadar tu erai? Bine! Eu am socotit că era un mirean și de aceea am întrebat»".

24. Altădată, avva Arsenie i-a zis avvei Alexandru: „După ce termini de tăiat smicelele, să vii să mănînci cu mine! Dar dacă ai oaspeți străini, să mănînci cu ei!". Avva Alexandru lucra așezat și tacticos, iar cînd a venit ora [mesei] încă mai avea ramuri de tăiat. Cum vroia să asculte sfatul bătrînului a stat să le termine pe toate. Avva Arsenie, văzînd că zăbovește, a mîncat [singur] socotind că fratele are oaspeți străini. Avva Alexandru a terminat lucrul tîrziu și a plecat. Bătrînul îi zice: „Ai avut oaspeți străini?". El răspunde: „Nu". Bătrînul: „Atunci de ce n-ai venit la masă?". El: „Fiindcă mi-ai spus să vin *după* ce termin de tăiat smicelele. Ca să-ți păzesc cuvîntul n-am venit, pentru că abia acum am isprăvit". Și minunîndu-se bătrînul

de atenţia lui îi zice: „Dezleagă postul mai repede, ca să-ţi faci pravila şi să bei un pic de apă, altfel iute se va îmbolnăvi trupul tău".

25. Odată, avva Arsenie a venit într-un loc unde creşteau trestii mişcate de vînt şi-i întreabă pe fraţi: „Ce-i cu foşnetul acesta?". Fraţii zic: „Sînt trestiile". Bătrînul răspunde: „Cu adevărat, dacă cineva îşi tulbură isihia auzind un ciripit de vrabie, darămite voi, cu foşnetul acestor trestii?".

26. Avva Daniel zicea că, odată, cîţiva fraţi trebuiau să meargă la Tebaida, pentru aţe de in. Şi ce-şi spun ei: iată un motiv să-l vedem şi pe avva Arsenie! Avva Alexandru a intrat în chilie şi i-a zis bătrînului: „Cîţiva fraţi vin din Alexandria şi vor să te vadă". Bătrînul zice: „Află de ce-au venit aici". Avva Alexandru a aflat că merg la Tebaida pentru aţe de in şi i-a spus bătrînului. Acesta a răspuns: „Cu adevărat, nu vor vedea faţa lui Arsenie, căci nu pentru mine au venit, ci pentru treaba lor". Odihneşte-i, lasă-i să plece în pace şi spune-le că bătrînul nu-i poate primi".

27. Un frate s-a dus la chilia avvei Arsenie, din Sketis, s-a uitat pe fereastră şi l-a văzut pe bătrîn tot numai foc *cf.* **IosPan 6,7; Sis 9** (căci fratele acela era vrednic să vadă asemenea lucruri). Apoi a bătut [la uşă]. Bătrînul a ieşit şi, văzîndu-l înspăimîntat, îi zice: „Baţi de mult timp? Ai văzut ceva aici?". El a răspuns: „Nu". Şi după ce a vorbit cu el l-a lăsat să plece.

28. Odată, pe cînd avva Arsenie şedea la Canope, a venit o fecioară de neam ales, foarte bogată şi temătoare de Dumnezeu, ca să-l vadă, tocmai de la Roma. O primise şi arhiepiscopul Teofil, pe care ea l-a rugat

să-l convingă pe bătrîn să o primească. [Arhiepiscopul] a venit și l-a rugat: „Cutare fecioară de neam ales a venit tocmai de la Roma și vrea să te vadă". Dar bătrînul n-a primit să se întîlnească cu dînsa. După ce i s-a adus vestea, ea a dat totuși poruncă să se adune întreg convoiul, zicînd: „Am credința în Dumnezeu că am să-l văd, căci n-am venit să văd un bărbat – sînt destui bărbați și în cetatea noastră –, ci un profet". Cînd a ajuns la chilia bătrînului, rînduiala lui Dumnezeu a făcut că acesta se afla cu treburi pe afară. Văzîndu-l, [fecioara] a căzut la picoarele sale. El însă a ridicat-o mînios și, privind-o lung, i-a zis: „Vrei să-mi vezi fața? Iat-o, privește-o!". Dar ea, de rușine, nu s-a uitat la fața lui. Atunci bătrînul îi zice: „N-ai auzit de faptele mele? Pe acestea trebuie să le privești. Cum te-ai încumetat să faci atîta drum pe mare? Nu știi că ești femeie și că nu trebuie să ieși nicăieri? Ori ai ieșit din Roma ca să spui celorlalte femei: «L-am văzut pe Arsenie», iar marea să devină drum al femeilor care vin la mine?". Ea a răspuns: „Dacă Domnul vrea, nu voi lăsa pe nici una să vină pînă aici. Roagă-te pentru mine și amintește-ți de mine tot timpul". El a răspuns: „Mă rog lui Dumnezeu să-mi șteargă din suflet amintirea ta". Auzind aceasta, [femeia] a plecat tulburată. S-a întors în cetate [la Alexandria] și s-a aprins de febră din pricina mîhnirii. Oamenii l-au vestit pe fericitul arhiepiscop Teofil că e bolnavă și el a venit la dînsa rugînd-o să-i spună ce are. Și i-a zis: „De n-aș fi venit pînă aici! I-am spus bătrînului: «Amintește-ți de mine», iar el mi-a răspuns: «Mă rog lui Dumnezeu ca să-mi șteargă din suflet amintirea ta». De aceea mor de întristare". Atunci arhiepiscopul îi zice: „Nu știi că ești femeie și că vrăjmașul prin femei luptă împotriva sfinților? De aceea bătrînul ți-a spus

ce ți-a spus. Altfel, se roagă tot timpul pentru sufletul tău". Așa s-a vindecat gîndul ei cel rău și a plecat cu bucurie într-ale sale.

29. Avva Daniel a povestit, despre avva Arsenie, că, odată, a venit la el un înalt dregător și i-a adus un testament din partea unei rubedenii de neam ales, care-i lăsase o moștenire foarte mare. El a luat testamentul și a vrut să-l facă bucăți. Atunci dregătorul i-a căzut la picioare și i-a zis: „Te rog, nu-l rupe, căci mi se taie capul". Avva Arsenie îi zice: „Eu am murit înaintea aceluia, care a murit abia acum". Și a trimis testamentul înapoi, neprimind [moștenirea]. *cf.* Cas 8

30. Mai spuneau despre dînsul că, tîrziu, în nopțile de sîmbătă spre duminică, lăsa soarele în spatele lui și întindea mîinile spre cer, în rugăciune, pînă cînd soarele strălucea în fața lui. Atunci se așeza.

31. Se spunea, despre avva Arsenie și despre avva Teodor de la Ferme, că mai presus de toate urau slava oamenilor. Avva Arsenie nu primea ușor pe nimeni; avva Teodor primea, dar era ca un bici.

32. Odată, avva Arsenie s-a așezat în părțile de jos, dar cum era sîcîit de prea multă lume, s-a gîndit să-și lase chilia. Neluînd nimic al său a plecat la ucenicii săi faraniți, Alexandru și Zoil. I-a zis lui Alexandru: „Scoală-te și urcă pe corabie!". Acesta a făcut întocmai. Iar lui Zoil i-a spus: „Hai cu mine la fluviu, caută-mi o corabie care să meargă pînă la Alexandria și după aceea du-te, cu barca, la fratele tău". Zoil a tăcut, tulburat de aceste cuvinte. Și așa s-au despărțit. Bătrînul a coborît spre părțile Alexandriei și aici s-a îmbolnăvit de boală cumplită. Slujitorii lui însă au

început a vorbi între dînşii: „Oare cine dintre noi l-a supărat pe bătrîn, de s-a despărţit de noi?". Dar n-au găsit nimic, cum că nu l-ar fi ascultat vreodată. După ce s-a însănătoşit, bătrînul a zis: „Mă duc la părinţii mei". Şi s-a suit din nou pe corabie şi a plecat la Petra, unde se aflau slujitorii săi. Aproape de fluviu o copilă etiopiană i-a atins melota şi bătrînul a certat-o. Atunci copila i-a zis: „Dacă eşti călugăr, du-te în munţi!". Atunci, bătrînul, străpuns pînă la lacrimi de vorba [fetei], a început să-şi spună în sinea lui: „Arsenie, dacă eşti călugăr, du-te în munţi!". Tocmai atunci au dat peste el Alexandru şi Zoil. S-au aruncat la picioarele bătrînului; bătrînul, şi el, s-a aruncat la pămînt şi au plîns cu toţii. Apoi i-a întrebat: „N-aţi auzit că am fost bolnav?". Ei au răspuns că da. „Şi de ce nu aţi venit să mă vedeţi?" Avva Alexandru zice: „Despărţirea ta de noi n-a convins pe nimeni şi mulţi n-au tras nici un folos din ea, zicînd că dacă noi te-am fi ascultat, tu nu ne-ai fi părăsit". Bătrînul zice: „Din
Gn 8,9 nou vor spune oamenii: *Porumbelul, negăsind loc de odihnă pentru picioarele sale, s-a întors la Noe, în corabie*". Astfel s-au împăcat, iar bătrînul a rămas cu dînşii pînă la sfîrşitul zilelor.

33. Avva Daniel a zis: „Avva Arsenie ne-a povestit despre cineva – dar cred că era vorba chiar despre el – următoarele: Pe cînd stătea un bătrîn în chilia lui, a venit un glas şi i-a zis: «Vino să-ţi arăt faptele oamenilor!». El s-a ridicat şi au plecat. [Îngerul l-a dus] şi i-a arătat un etiopian care tăia lemne şi-şi făcuse o sarcină uriaşă. Şi se chinuia s-o aburce în spate, dar nu reuşea. Dar în loc să mai dea jos dintr-însa, el tot tăia lemne şi adăuga. Şi a făcut aşa vreme îndelungată. Au mers puţin mai încolo şi [îngerul] i-a arătat

un om lîngă un puț din care scotea apă; apoi o turna într-un butoi găurit și apa se scurgea din nou în puț. Îi zice iar: «Vino să-ți mai arăt ceva!». Văd un templu și doi oameni urcați pe cai, ridicînd o bîrnă de-a curmezișul, unul împotriva altuia. Vroiau să intre pe ușă, dar nu puteau, fiindcă bîrna era pusă de-a curmezișul. Nici unul nu s-a smerit să meargă în spatele celuilalt, ca să fie lemnul drept, așa că amîndoi au rămas pe-afară. «Aceștia, zice [îngerul], sînt cei care poartă crucea dreptății cu trufie și nu s-au smerit să se îndrepte pe ei înșiși și să călătorească pe calea smerită a lui Hristos. De aceea rămîn în afara Împărăției lui Dumnezeu. Cel care taie lemne este omul plin de păcate și, în loc să se pocăiască, adaugă mereu alte nelegiuiri la păcatele sale. Iar cel care scoate apă este omul care face fapte bune, dar amestecîndu-le și cu rele, le strică și pe cele bune. Toți oamenii să ia aminte la faptele lor, ca să nu trudească degeaba»".

34. Același a povestit că, odată, au venit cîțiva părinți din Alexandria, ca să-l vadă pe avva Arsenie. Unul dintre ei era unchi al venerabilului Timotei, arhiepiscopul Alexandriei, supranumit și „Neagonisitorul", și avea ca însoțitor pe unul din nepoții săi. Bătrînul [Arsenie] zăcea bolnav și n-a vrut să se întîlnească cu ei, ca nu cumva să mai vină și alții să-l tulbure. Se afla pe atunci la Petra din Tura. Și [oaspeții] s-au întors supărați. După aceea au năvălit pe neașteptate barbarii, iar el a vrut să rămînă în ținuturile de jos. Prinzînd frații mai înainte pomeniți de veste, au venit iar să-l vadă. De data aceasta el i-a primit cu mare bucurie. Fratele care era cu dînșii îi zice: „Îți amintești, [illegible] că am venit să ne întîlnim cu tine la Tura și n[illegible] primit?". Bătrînul îi răspunde: „Voi ați mîncat [illegible]

ați băut apă, dar eu, adevărat spun, fiule, nici pîine n-am mîncat, nici apă n-am băut, nici pe pămînt nu m-am așezat, ci m-am chinuit în mine însumi, pînă cînd m-am încredințat că ați ajuns cu bine la casa voastră. Căci și voi v-ați supărat tare din pricina mea. Iertați-mă, fraților!". Și ei au plecat mîngîiați.

35. Tot el zicea: „M-a chemat odată avva Arsenie și mi-a zis: «*Odihnește-l pe părintele tău, pentru că atunci* cînd va merge la Domnul el se va ruga pentru tine și-ți va fi bine»".

36. Mai spunea, despre avva Arsenie, că, îmbolnăvindu-se odată, la Sketis, a venit preotul, l-a dus în biserică și l-a așezat pe un așternut bun, cu un coltuc sub cap. Un bătrîn care a venit să-l cerceteze, văzîndu-l pe așternut și cu coltucul sub cap, a întrebat revoltat: „Cum, acesta este avva Arsenie, culcat pe un asemenea așternut?". Atunci preotul, luîndu-l deoparte, îl întreabă: „Ce erai tu în satul tău?". El a răspuns: „Cioban".
– Și cum îți duceai viața?
– Cu multă trudă.
– Și acum, în ce fel îți duci viața în chilie?
– Mai degrabă mă odihnesc.
Atunci [preotul] îi zice: „Vezi pe avva Arsenie? Cînd trăia în lume a fost preceptorul împăraților și a avut mii de slugi încinse cu centuri de aur și toți îi stăteau înainte plini de brățări și-n haine de mătase. Iar sub el avea doar așternuturi din cele mai scumpe. Tu, cioban fiind, n-ai avut în lume odihna pe care-o ai acum, iar acesta nu mai are astăzi desfătarea de odinioară. Tu te odihnești, el se chinuie". Auzind [ciobanul] vorbele acestea, a fost străpuns pînă la

lacrimi, s-a închinat și a zis: „Iartă-mă, avva, am păcătuit. De bună seamă aceasta este calea adevărată: el a ajuns la smerenie, iar eu la odihnă". Și trăgînd folos [din întîmplare], a plecat [la chilia lui]. *cf.* Romanul 1

37. Un părinte a venit la avva Arsenie, a bătut la ușă, iar bătrînul i-a deschis, crezînd că era unul din slujitorii săi. Cînd și-a dat seama că-i altcineva a căzut cu fața în jos. Oaspetele-i zice: „Ridică-te, avva, ca să te salut". Dar bătrînul i-a răspuns: „Nu mă ridic dacă nu pleci". Și cu toate că l-a rugat îndelung, nu s-a ridicat pînă cînd acela n-a plecat.

38. Despre un frate care a venit la Sketis, ca să-l vadă pe avva Arsenie, se povestea că, intrînd în biserică, s-a rugat preoților să-l întîlnească pe avvă. Aceștia i-au zis: „Odihnește-te și mănîncă un pic, frate, și după aceea o să-l vezi". El a răspuns: „Nu pun nimic în gură pînă cînd nu-l întîlnesc". Neavînd încotro, au trimis pe un frate [de-al lor], ca să-l însoțească pe drum, chilia bătrînului fiind cam departe. După ce au bătut la ușă, au intrat, l-au salutat pe bătrîn și s-au așezat în tăcere. Apoi fratele [din comunitate] a zis: „Eu mă duc, rugați-vă pentru mine". Fratele străin, negăsind curaj să vorbească bătrînului, a spus la rîndu-i: „Mă duc și eu cu dînsul". Și au plecat împreună. [Fratele străin] l-a rugat: „Du-mă și la avva Moise, fostul tîlhar". Cînd au ajuns, acesta i-a primit cu mare bucurie și, după ce i-a omenit cum se cuvine, le-a dat drumul. Atunci fratele însoțitor zice: „Iată, te-am dus la străin și la egiptean. Care dintre ei ți-a plăcut?". [Celălalt frate] răspunde: „Mai degrabă mi-a plăcut egipteanul". Auzind acestea un părinte s-a rugat lui Dumnezeu zicînd: „Doamne, lămurește-mi, cum se face că unul

fuge [de oameni] întru numele Tău, iar altul îmbrățișează [oamenii] tot întru numele Tău?". Și, iată, i s-au arătat lui, pe fluviu, două corăbii mari. Într-una din corăbii vede pe avva Arsenie plutind în liniște împreună cu Duhul Sfînt; iar în cea de-a doua, pe [avva] Moise, plutind împreună cu îngerii, care-l hrăneau cu faguri de miere.

39. Avva Daniel a povestit că, apropiindu-i-se avvei Arsenie sorocul morții, a trimis la ei să le spună: „Să nu vă îngrijiți să faceți pomană pentru mine; căci dacă eu însumi am făcut pomană pentru mine, am s-o găsesc".

40. Apropiindu-se sfîrșitul avvei Arsenie, ucenicii lui s-au tulburat foarte tare. El le zice: „Încă n-a venit ceasul. Vă spun eu [cînd va să vină]. [Să știți] însă că mă voi judeca cu voi la tribunalul cel înfricoșător, dacă veți da stîrvul meu cuiva". Ei au zis: „Ce să facem, fiindcă nu știm să-l îngropăm". Bătrînul le zice: „Nu știți să legați o funie de piciorul meu și să mă tîrîți pînă pe munte?".

Bătrînul avea o vorbă: „Arsenie, pentru ce-ai ieșit [din lume]? Că ai vorbit, de multe ori te-ai pocăit; că ai tăcut, niciodată".

Cînd era aproape să-și dea sfîrșitul, frații l-au văzut plîngînd și-i zic: „E adevărat că și ție ți-e frică, părinte?". El le-a răspuns: „Da, e-adevărat, dar frica mea de-acum, din ceasul acesta, o port cu mine de
cf. Teofil 5 cînd am devenit călugăr". Și așa a adormit.

41. Se spunea că, în tot timpul vieții sale, cînd stătea jos și lucra cu mîinile, ținea un petic de haină în sîn, ca să-și șteargă lacrimile ce-i picurau din ochi. Auzind avva Pimen că a adormit [întru Domnul], a zis plîngînd: „Fericit ești, avva Arsenie, că te-ai plîns în lumea

aceasta. Cine nu se plînge pe sine aici, va plînge veșnic dincolo. Așadar, ori de bună voie aici, ori de chinuri dincolo, nu se poate să nu plîngem".

42. Avva Daniel povestea, despre [avva Arsenie], că „nicicodată nu se avînta să dezbată vreo chestiune [dificilă] din Scriptură, deși ar fi putut dac-ar fi vrut. Și nici scrisori nu se înlesnea să scrie. Cînd venea, rareori, la slujbă, se așeza în spatele stîlpului, pentru ca nimeni să nu-i vadă chipul și nici el să nu se uite la altcineva. Avea înfățișare de înger, ca a lui Iacob. Părul îi era alb, trupul mlădios, dar uscățiv. Barba lungă îi ajungea pînă la piept; genele îi căzuseră de plîns. Era înalt, dar bătrînețea îl gîrbovise. A ajuns la vîrsta de nouăzeci și cinci de ani. A trăit patruzeci de ani în palatul lui Teodosie cel Mare, cel de dumnezeiască amintire, fiind preceptorul dumnezeieștilor Arcadius și Honorius. La Sketis a viețuit încă patruzeci de ani. Alți zece ani și i-a petrecut la Tura, mai sus de Babilon, în fața Memfisului, trei la Canope, lîngă Alexandria, și [ultimii] doi iarăși la Tura, unde a și adormit [întru Domnul], sfîrșindu-și drumul în pace și cu frică de Dumnezeu. *A fost un om bun, plin de Duh* FA 11,24
Sfînt și de credință. Mie mi-a lăsat haina din piele și veșmîntul cel alb, din păr, precum și sandalele din coajă de palmier. Eu, nevrednicul, le-am purtat, ca să fiu binecuvîntat".

43. Tot avva Daniel povestea despre avva Arsenie: „Odată i-a chemat pe părinții mei, avva Alexandru și avva Zoil, și smerindu-se le-a zis: «Pentru că demonii îmi fac război și nu știu dacă mă fură prin somn, [vă rog], osteniți-vă în noaptea aceasta împreună cu mine și păziți-mă, ca să nu adorm în toiul privegherii». S-au

așezat de cu seară, unul în dreapta și altul în stînga, păstrînd tăcere. Iar părinții mei au zis: «Noi am adormit și nu l-am văzut dacă a ațipit». Spre dimineață – Dumnezeu știe dacă a făcut anume, ca să ne dăm seama că a ațipit sau dacă într-adevăr l-a luat somnul firesc – a sforăit de trei ori și repede s-a sculat zicînd:
cf. Ars 14 «Am ațipit, nu-i așa?». Dar noi am răspuns: «Nu știm»".

44. Odată, cîțiva bătrîni au venit la avva Arsenie și s-au rugat foarte mult să-l întîlnească. [În cele din urmă] le-a deschis. Și i-au cerut să le spună o vorbă despre cei ce se liniștesc și nu dau ochii cu nimeni. Bătrînul le zice: „Cît timp fecioara stă în casa tatălui ei mulți vor s-o ia în căsătorie, dar cînd își alege un bărbat, nu mai place la toți. Unii o ponegresc, alții o laudă și nu mai găsește cinstea de la început, cînd stătea ascunsă. Tot astfel și cu cele sufletești. Odată ieșite în văzul
cf. Sinc 21 lumii nu pot convinge pe toți".

Despre avva Agathon

Avva Agathon face parte, probabil, dintre călugării care au părăsit Sketis după invazia barbarilor din 407. A venit la Tura, lîngă actualul Cairo, înaintea avvei Arsenie, avîndu-i ucenici pe viitorii ucenici ai acestuia, Alexandru și Zoil, părinții duhovnicești ai avvei Daniel. E un călugăr girovag, nelegat de vreun loc anume. Deși, în general, călugării egipteni sînt sfătuiți să nu iasă din chilia lor sub nici un motiv, încă de la începuturile monahismului în această regiune au existat personaje care au refuzat sistematic să se fixeze într-un loc, tocmai pentru a învăța să disprețuiască confortul oferit chiar și de o chilie sărăcăcioasă. Una din apoftegme povestește o scenă memorabilă în acest sens. După ce, împreună cu discipolii săi, avva Agathon a zidit o chilie

trainică, dîndu-și seama că împrejurimile nu sînt propice vieții spirituale, hesychiei, *o părăsește, fără ezitare, după o săptămînă (Agathon 6). Lui îi aparține unul din cele mai sublime „cuvinte" din întreg corpusul, care ne duce cu gîndul la ultima scenă din povestirea lui Flaubert,* La légende de Saint Julien l'hospitalier : *„Dacă aș putea găsi un lepros, să-i dau lui trupul meu și eu să-l iau pe al lui, aș fi tare fericit. Aceasta este iubirea cea desăvîrșită" (Agathon 26). Altundeva se spune că a ținut trei ani de zile o piatră în gură, nu pentru a-și elimina un defect al vorbirii, precum oratorul Demostene, ci pentru a învăța să tacă smerit, precum discipolii lui Pitagora. Era vestit pentru virtutea discernămîntului* (diakrisis). *Apoftegma 10 ne spune că „avva Agathon era înțelept la gînd, silitor în cele trupești și autarc în toate : în lucrul cu mîinile, la mîncare și îmbrăcăminte". Așadar, un ucenic al lui Hristos care preia și transfigurează hristologic modul de viață și modelul transmis de școlile filozofice grecești. Este pomenit în Biserică la 8 ianuarie.*

1 Avva Petru, ucenicul avvei Lot, a zis: „Odată, pe cînd avva Agathon se afla în chilie, a venit la dînsul un frate și l-a întrebat: «Vreau să locuiesc împreună cu frații. Spune-mi dar, ce [trebuie să fac], ca să locuiesc împreună cu ei?» Bătrînul îi zice: «Fii străin [față de ei] în toate zilele vieții tale ca în prima zi în care i-ai cunoscut și nu le vorbi cu îndrăzneală (*parrhesia*)». Avva Macarie întreabă : «Ce înseamnă îndrăzneală ?» Bătrînul răspunde : «Îndrăzneala este ca o arșiță mare. Cînd se ivește toți fug din fața ei ; și strică rodul pomilor». Zice avva Macarie: «Atît de rea este îndrăzneala?» Avva Agathon: «Nu există patimă mai rea decît îndrăzneala. Din ea se nasc toate celelalte patimi. Se cuvine așadar ca lucrătorul (călugărul) să nu aibă îndrăzneală nici măcar atunci cînd stă singur în chilie. Într-adevăr, știu un frate care a locuit multă vreme într-o chilie,

cf. Long 1; Pim 191; Tith 2

unde avea un pătuț. Și el zicea: M-am mutat din chilia mea fără să știu că aveam un pătuț; am aflat de la altcineva. Iată un adevărat lucrător și luptător!»".

2. Avva Agathon a zis: „Călugărul nu trebuie să-și lase conștiința să-l osândească pentru nici un lucru".

3. A mai zis: „Fără ținerea poruncilor dumnezeiești nimeni nu dobîndește nici o virtute".

4. A mai zis: „Niciodată nu m-am culcat supărat pe cineva și nici n-am lăsat pe cineva să se culce supărat
cf. Epif 4 pe mine, pe cît mi-a stat în putere."

5. Se povestea despre avva Agathon, că odată au venit la dînsul cîțiva frați, căci auziseră că avea mare discernămînt. Și vrînd să-l încerce dacă se mînie, i-au zis:
– Tu ești Agathon? Am auzit că ești curvar și plin de mîndrie.
– Da.
– Flecar și bîrfitor?
– Eu sînt acela.
– Tu ești Agathon, ereticul?
El însă a răspuns: „Nu sînt eretic". Atunci ei l-au întrebat: „De ce ai acceptat tot ce ți-am spus pînă acum, iar ultimul cuvînt nu l-ai suportat?". El răspunde: „Cele dintîi acuze mi le însușesc, pentru că sînt de folos sufletului meu. Dar a fi eretic înseamnă a te rupe de Dumnezeu, și eu nu vreau să mă rup de Dumnezeu". Ei l-au ascultat și, minunîndu-se de discernămîntul lui, au plecat zidiți [sufletește].

6. Povesteau despre avva Agathon, că a stat vreme destulă să ridice o chilie, împreună cu ucenicii săi. După ce au terminat chilia, au venit să locuiască, dar

în prima săptămînă, văzînd că lucrează fără folos, a zis ucenicilor: „Sculați-vă și să plecăm de aici". Ei s-au tulburat foarte tare și au răspuns: „Dacă tot trebuia să ne mutăm, la ce bun atîta trudă, ca să zidim chilia? Oamenii se vor scandaliza de purtarea noastră și vor zice: «Uitați-vă, iar s-au mutat nestatornicii!»" Văzîndu-i descurajați [bătrînul] le zice: „Da, unii vor fi scandalizați, dar alții se vor zidi sufletește și vor spune: «Fericiți aceștia, căci pentru Dumnezeu s-au mutat, și au disprețuit [tot ce-i lumesc]». Cine vrea să vină, să vină, eu plec îndată". Și s-au aruncat ei la podea, cerînd să călătorească împreună cu dînsul pînă cînd vor fi iertați. *cf.* Ammo 5

7. S-a mai zis despre el că se muta adesea neluînd cu sine decît un cuțitaș pentru împletit coșuri.

8. Avva Agathon a fost întrebat: „Ce este mai presus, truda trupească sau grija de cele lăuntrice?". Bătrînul a răspuns: „Omul este ca un pom, iar truda trupească sînt frunzele, în vreme ce grija celor lăuntrice sînt fructele. Fiindcă stă scris: *Pomul care nu face fructe* *Mt* 3,10;
bune e tăiat și aruncat în foc, este limpede că noi tre- 7,19
buie să rîvnim pentru fructe, adică pentru păzirea minții. Dar să nu neglijăm nici acoperișul și podoaba frunzelor, adică truda trupească".

9. Frații l-au mai întrebat: „Ce virtute, părinte, între toate virtuțile obștești, cere truda cea mai mare?". Răspunde: „Iertați-mă, eu socotesc că nu există altă trudă decît să te rogi lui Dumnezeu. Căci de fiecare dată cînd omul vrea să se roage, dușmanii îl îmbrîncesc, știind că de nimic nu sînt împiedicați mai tare decît de rugăciunile către Dumnezeu. Orice ocupație

ar avea omul, dacă stăruiește în rugăciune, dobîndește pacea sufletească. Rugăciunea pînă la ultima suflare se face cu luptă mare".

10. Avva Agathon era înțelept la gînd, silitor în cele trupești și autarc în toate: în lucrul cu mîinile, la mîncare și îmbrăcăminte.

11. Odată, călătorea împreună cu ucenicii săi. Unul dintre ei a găsit o păstaie verde pe drum și-i zice bătrînului: „Părinte, poruncești s-o iau?". Bătrînul s-a uitat lung și cu mirare la el și-l întreabă: „Tu ai pus-o acolò?". „Nu", răspunde fratele. Bătrînul: „Atunci cum vrei să
cf. Agat 12 iei ce n-ai pus?".

12. Un frate a venit la avva Agathon și a zis: „Îngăduie să locuiesc cu tine". Odată, pe drum, a găsit o bucată mică de sodă și a luat-o. Și bătrînul îi zice: „Unde ai găsit soda?". Fratele răspunde: „Am găsit-o pe drum, cînd mergeam, și am luat-o". Bătrînul îi zice: „Dacă ai venit să locuiești cu mine, cum poți lua ceea ce n-ai pus?". Și l-a trimis să ducă bucata de sodă înapoi de unde a luat-o.

13. Un frate l-a întrebat pe bătrîn: „Am primit poruncă, și unde este poruncă este și război. Vreau să ascult porunca, dar mă tem de război". Bătrînul îi zice: „Dacă ar fi fost Agathon [în locul tău], îndeplinea porunca și biruia războiul".

14. La Sketis s-a ținut o adunare pentru o anumită pricină, și după ce s-a luat hotărîrea finală, avva Agathon a venit și a zis: „Hotărîrea pe care ați luat-o nu este bună". Ceilalți l-au întrebat: „Tu cine ești, ca să-ți dai cu părerea?". El a răspuns: „Un fiu al omului. Căci stă

scris: *Vorbiți voi, într-adevăr, dreptate? Judecați voi oare drept, fii ai oamenilor?*". Ps 57,1

15. Ziceau, despre avva Agathon, că a stat trei ani cu o piatră în gură, pînă cînd s-a deprins să tacă.

16. Mai ziceau, despre el și despre avva Ammun, că atunci cînd vindeau ceva spuneau prețul o singură dată și cît li se dădea, atît luau, în liniște și pe tăcute. La fel, atunci cînd vroiau să cumpere ceva, plăteau în liniște cît li se cerea și luau marfa fără să scoată un cuvînt. *cf.* Pistam

17. Tot avva Agathon a zis: „Niciodată n-am dat de pomană. Pomana mea era să dau și să iau, socotind că fapta roditoare este cîștigul fratelui meu".

18. Același, ori de cîte ori vedea un lucru și mintea lui vroia să-l judece, își spunea în sine: „Să nu faci asta, Agathon!". Și mintea îndată i se liniștea.

19. Tot el a zis: „Mîniosul, chiar dacă învie morții, tot nu-I este plăcut lui Dumnezeu".

20. Avva Agathon avea doi ucenici, care se nevoiau fiecare în chilia lui. Într-o zi l-a întrebat pe unul: „Ce faci în chilia ta?". El a răspuns: „Postesc pînă seara și apoi mănînc doi pesmeți". Îi zice lui: „Bună rînduială și fără prea multă osteneală". Îl întreabă și pe celălalt: „Dar tu ce faci?". Acela răspunde: „Postesc cîte două zile și după aceea mănînc doi pesmeți". Bătrînul îi zice: „Te chinui prea mult ducînd două războaie dintr-o dată. Căci dacă unul mănîncă în fiecare zi fără să se sature, se chinuie. Altul vrea să postească cîte două zile și să se sature. Tu însă postești dublu și nu te saturi".

21. Un frate l-a întrebat pe avva Agathon despre curvie. El îi zice: „Pune în fața lui Dumnezeu neputința ta și vei găsi odihnă".

22. Odată, avva Agathon și alt bătrîn erau bolnavi. Pe cînd stăteau ei culcați în chilie, un frate citea din
Gn 42,36-37 Geneză, din capitolul unde Iacob zice: *Iosif nu este, Simion nu este; îl veți lua și pe Veniamin? Îmi veți coborî bătrînețea cu amărăciune în iad!* Bătrînul a răspuns: „Nu-ți ajung ceilalți zece, avva Iacob?".
Rm 8,33 Dar avva Agathon zice: „Liniștește-te, bătrîne! *Dacă Dumnezeu îndreptățește, cine-și îngăduie să osîndească?*".

23. Avva Agathon a zis: „Să-mi fie cineva drag mai presus de orice, dacă știu că mă duce la păcat, îl înlătur [fără crîcnire]".

24. A mai zis: „Omul trebuie să fie atent în fiecare ceas la judecata lui Dumnezeu".

25. Cîțiva frați vorbeau despre dragoste și avva Iosif le-a zis: „Oare știm noi ce este dragostea?". Și l-a dat exemplu pe avva Agathon. Acesta avea un cuțit și a venit la el un frate, care i-a lăudat cuțitul, iar avva nu l-a lăsat să plece pînă cînd n-a luat și cuțitul.

26. Avva Agathon zicea: „Dacă aș putea găsi un lepros, să-i dau lui trupul meu și eu să-l iau pe al lui, aș fi tare fericit. Aceasta este iubirea cea desăvîrșită".

27. Mai ziceau despre el că, venind odată la oraș, ca să-și vîndă coșurile, a găsit un străin aruncat pe drumuri, bolnav, care nu avea pe nimeni să-i poarte de grijă. Bătrînul a închiriat o cameră și a rămas cu el. Din munca mîinilor sale plătea chiria camerei, iar restul

cheltuia pentru nevoile bolnavului. A rămas patru luni de zile, pînă cînd bolnavul s-a făcut bine. Atunci bătrînul s-a întors în pace la chilia sa.

28. Avva Daniel a zis că, înainte de a veni avva Arsenie la părinți, aceștia au stat cu avva Agathon. Avva Agathon îl iubea foarte mult pe avva Alexandru, pentru că era ascet și măsurat. Odată, s-a întîmplat să-și spele toți ucenicii lui hainele la rîu. Avva Alexandru le spăla mai încet, iar ceilalți ucenici i-au zis bătrînului: „Fratele Alexandru nu spală". El, vrînd să-i vindece, i-a zis: „Frate Alexandre, spală bine hainele, că sînt din in". Auzind fratele asemenea cuvinte, s-a întristat. După aceea însă bătrînul l-a chemat și i-a zis: „Doar știi că-ți făceai bine treaba! Eu ți-am vorbit așa pentru ceilalți, ca să-i vindec de gîndul cel rău prin ascultarea ta, frate".

29. Povesteau despre avva Agathon, că se străduia să îndeplinească toate poruncile. Dacă urcau în corabie, el punea primul mîna pe vîslă. Cînd veneau la el frații, îndată [ce] se scula de la rugăciune și pregătea masa, căci era plin de dragoste de Dumnezeu. Cînd i s-a apropiat sfîrșitul, a rămas trei zile cu ochii deschiși și nemișcați. Frații l-au scuturat strigîndu-i: „Avva Agathon, unde ești?". El le-a zis: „Sînt înaintea judecății lui Dumnezeu". Atunci ei îl întreabă: „Și ție ți-e frică, părinte?". El zice: „M-am străduit cît am putut să îndeplinesc poruncile lui Dumnezeu, dar om sînt. De unde să știu eu dacă faptele mele I-au fost plăcute lui Dumnezeu?". Frații îi zic: „Nu ești convins că faptele tale sînt după Dumnezeu?". Bătrînul răspunde: „Nu îndrăznesc să cred asta pînă cînd nu-L întîlnesc, căci una este măsura lui Dumnezeu și alta măsura oamenilor". Cînd au vrut să-l mai întrebe alt cuvînt,

[el le-a luat-o înainte] și le-a zis: „Milostiviți-vă și nu mai vorbiți acum cu mine, pentru că nu am vreme". Și s-a stins cu bucurie. L-au văzut plecînd în felul în care cineva își salută prietenii cei iubiți. Păzea toate poruncile și obișnuia să zică: „Fără pază mare nimeni nu dobîndește nici o virtute".

30. Avva Agathon a venit odată să vîndă cîteva lucruri și a dat peste un schilod la marginea drumului. Schilodul îl întreabă: „Unde mergi?". Avva răspunde: „În oraș, ca să vînd marfă". Acela zice: „Fă-ți milă și ia-mă cu tine". Bătrînul l-a luat în spinare și l-a cărat pînă în oraș. Acela i-a zis: „Unde-ți vinzi marfa, acolo să mă pui jos". Și a făcut întocmai. După ce vindea cîte un coș schilodul întreba: „Cu cît l-ai dat?". Și el îi spunea cu cît. Atunci schilodul îi cerea: „Cumpără-mi o plăcintă". Și-i cumpăra. Apoi mai vindea un coș. Și acela întreba: „Cu cît l-ai dat?". Și-i spunea: „Atît". „Cumpără-mi cutare." Și [bătrînul] îi cumpăra. După ce și-a vîndut toată marfa și vroia să plece, schilodul îl întreabă: „Pleci?". El zice: „Da". Celălalt: „Mai milostivește-te o dată și du-mă unde m-ai găsit". Și luîndu-l iar în spinare, l-a dus în locul de unde-l luase. La sfîrșit acela îi zice: „Binecuvîntat ești, Agathon, de Dumnezeu în cer și pe pămînt". Dar cînd și-a ridicat [bătrînul] ochii n-a mai văzut pe nimeni. Fusese un înger al Domnului, care venise anume să-l pună la încercare.

Despre avva Ammonas

Avva Ammonas a fost ucenic al lui Antonie cel Mare, care i-a profețit că va ajunge un călugăr de o smerenie asemănătoare pietrei necuvîntătoare (Ammonas 8). Devenise

atît de bun și de iertător, încît nu mai știa ce înseamnă răutatea. Paisprezece ani a fost călugăr la Sketis, apoi a devenit episcop, purtîndu-se și în această calitate cu o blîndețe și o îngăduință ieșite din comun. S-ar putea să fi petrecut o vreme pe muntele Pispir, după moartea lui Antonie. Îi sînt atribuite paisprezece scrisori duhovnicești, păstrate integral în siriacă și parțial în greacă, scrisori care reiau tematica maestrului său, Antonie: comuniunea cu Duhul Sfînt; necesitatea ispitelor pentru mîntuire (sînt publicate în Patrologia orientală *X, pp. 567-616). Biserica Ortodoxă îl sărbătorește la 26 ianuarie.*

1. Un frate l-a întrebat pe avva Ammonas: „Spune-mi un cuvînt!". Bătrînul îi zice: „Mergi și gîndește-te la ce se gîndesc făcătorii de rele în temniță. Ei întreabă tot timpul: «Unde-i stăpînul, cînd vine» și se chinuie din pricina așteptării. Așa și călugărul trebuie să fie mereu atent și să-și mustre sufletul zicînd: vai mie! cum voi sta la judecata lui Hristos și cum mă voi apăra? Dacă te vei îngriji tot timpul de acestea, poți să te mîntuiești".

2. Spuneau despre avva Ammonas că a omorît un vasilisc. S-a dus în pustie, ca să scoată apă dintr-un puț, și văzînd un vasilisc s-a aruncat cu fața la pămînt zicînd: „Doamne, cine trebuie să moară, eu sau el?". Și vasiliscul a plesnit pe loc prin puterea lui Hristos.

3. Avva Ammonas a zis: „Am petrecut paisprezece ani la Sketis rugîndu-mă lui Dumnezeu zi și noapte, ca să-mi dea har să înving mînia".

4. Un părinte povestea că, la Sketis, trăia un bătrîn truditor, îmbrăcat cu o mică rogojină. Odată, a venit la avva Ammonas, și bătrînul văzîndu-l îmbrăcat astfel îi zice: „Asta nu-ți folosește la nimic". El îi zice: „Mă

frămîntă trei gînduri: să hălăduiesc prin pustiuri; să merg într-un loc străin, unde să nu mă știe nimeni; să mă închid în chilie, să nu întîlnesc pe nimeni și să mănînc o dată la două zile". Avva Ammonas îi zice: „Nici unul din cele trei lucruri nu-ți este de folos; mai degrabă stai în chilia ta, mănîncă puțin în fiecare zi și
cf. Lc 18,13 ține mereu cuvîntul vameșului în inima ta. Așa te poți mîntui".

5. Cîțiva frați au avut un necaz în locul unde locuiau și vrînd să-l părăsească s-au dus să-l vadă pe avva Ammonas. Bătrînul se afla pe corabie și, zărindu-i pe malul fluviului, a zis corăbierilor: „Duceți-mă pe uscat!". Apoi i-a strigat pe frați: „Eu sînt Ammonas, cel la care vreți să mergeți". Și mîngîindu-le inimile, i-a făcut să se întoarcă de unde veniseră, căci treaba nu punea în primejdie sufletul, ci era un simplu necaz omenesc.

6. Odată, avva Ammonas a vrut să treacă fluviul, dar găsind corabia în reparație s-a așezat lîngă ea. A venit o altă luntre și i-a trecut pe toți cei care se aflau pe mal. Frații îl îmbie: „Vino și tu, avva, să treci cu noi!". Dar el zice: „Eu nu mă urc decît în corabia pentru toată lumea". Avea cu el un snop de ramuri de palmier și s-a așezat să împletească funie și s-o despletească, pînă cînd s-a dres corabia. Și atunci a trecut. Frații i s-au închinat și l-au întrebat: „De ce-ai făcut aceasta?". Bătrînul zice: „Ca să nu umblu tot timpul grăbit de gîndul rău, ci să merg încet, cu rînduială, pe drumul lui Dumnezeu (aici e pilda)".

7. Odată, avva Ammonas a vrut să meargă la avva Antonie și a rătăcit drumul. S-a așezat și-a ațipit. Cînd

s-a trezit, s-a rugat lui Dumnezeu zicînd: „Mă rog, Ţie, Doamne Dumnezeul meu, să nu laşi să piară făptura Ta!". Şi a văzut ca o mînă de om atîrnînd din cer, care i-a arătat drumul pînă cînd a ajuns şi s-a oprit lîngă peştera avvei Antonie.

8. Avva Antonie i-a profeţit avvei Ammonas zicîndu-i: „Tu ai să înaintezi în teama de Dumnezeu". Apoi l-a dus afară din chilie şi i-a arătat o piatră, zicîndu-i: „Ceartă piatra aceasta şi loveşte-o!". [Ammonas] a făcut întocmai. Atunci avva Antonie îi zice: „A scos piatra vreun cuvînt?". Celălalt a răspuns: „Nu". Avva Antonie îi zice: „Şi tu vei ajunge ca ea". Şi aşa s-a şi întîmplat, căci avva Ammonas a înaintat într-atît de mult, încît datorită bunătăţii sale nici nu mai ştia ce-i rău. În vremea aceasta a ajuns episcop şi [oamenii] i-au adus o fecioară care rămăsese însărcinată, zicîndu-i: „Cutare a făcut următoarele. Dă-le pedeapsa cuvenită". El însă, după ce a făcut semnul crucii peste pîntecele fetei, a poruncit să i se dea şase rînduri de cearşafuri, zicînd: „Nu cumva, mergînd să nască, să moară, ori ea, ori pruncul, şi să nu găsească cele trebuincioase pentru înmormîntare!". Dar potrivnicii ei l-au întrebat: „De ce-ai făcut asta? Dă-le pedeapsa cuvenită!". El răspunde: „Uitaţi-vă, fraţilor, moartea e lîngă dînşii. Ce-ar trebui să fac?". Şi bătrînul a eliberat fata, neîndrăznind să condamne pe nimeni.

9. Tot despre el, se spunea că au venit, odată, unii ca să fie judecaţi de către dînsul. Dar bătrînul o făcea pe nebunul. O femeie din apropiere zicea: „Bătrînul acesta e nebun". Bătrînul a auzit-o şi i-a zis: „Vai, cîtă osteneală mi-am dat prin pustietăţi ca să dobîndesc nebunia aceasta, şi acum s-o pierd pentru tine?".

10. Odată, avva Ammonas a venit undeva, ca să mănînce, și a găsit acolo pe cineva cu prost renume. S-a întîmplat să vină și o femeie, care a intrat în chilia fratelui cu prost renume. Aflînd călugării din partea locului, s-au tulburat și s-au adunat hotărîți să-l gonească pe acela din chilie. Și aflînd că episcopul Ammonas era acolo, l-au rugat să li se alăture. Fratele, prinzînd de veste, a luat-o pe femeie și a ascuns-o într-un chiup mare. Cînd a sosit mulțimea, avva Ammonas și-a dat seama ce se întîmplase și, întru Dumnezeu, a tăinuit lucrul. A intrat în chilie și s-a așezat peste chiup, apoi a dat poruncă să se scotocească pretutindeni. Ceilalți au cotrobăit prin toate cotloanele și, cum n-au găsit-o pe femeie, avva Amonnas a zis: „Ce înseamnă aceasta? Dumnezeu să vă ierte!". Și i-a rugat pe toți să plece la chiliile lor. Apoi, luînd mîna fratelui a zis: „Ai grijă de tine, frate!". Și a plecat.

11. Avva Ammonas a fost întrebat: „Ce înseamnă calea
cf. Mt 7,14 îngustă și strîmtă?". El a răspuns: „Iată ce înseamnă calea îngustă și strîmtă: să-ți zdrobești gîndurile și să-ți tai propriile dorințe pentru [voia] lui Dumnezeu.
Mt 19,27 Asta înseamnă: *Iată, noi am lăsat totul și am venit după Tine*".

Despre avva Achilas

Călugăr de la Sketis, probabil din generația lui Arsenie și a lui Agathon, despre care însă nu se cunoaște mai nimic sigur. Apare în compania lui Ammoes și Vitimie, mai tineri decît el. A devenit celebru pentru asprimea vieții ascetice. Un praktikos *dublat de un fin psiholog, cum o dovedește chiar prima apoftegmă. Teologul bizantin Ioan Geometrul*

a pus în versuri apoftegma a treia, referitoare la „supa" avvei Isaia (Patrologia greacă *106, coll. 881). Este sărbătorit în Biserică la 17 ianuarie.*

1. Au venit odată trei bătrîni la avva Achilas, unul dintre ei cu prost renume. Un bătrîn i-a zis: „Avvo, fă-mi un năvod". El a răspuns: „Nu". Al doilea a zis: „Fă-ţi pomană, ca să avem o amintire de la tine în mînăstire". El a răspuns: „N-am timp". Apoi îi zice şi fratele cu prost renume: „Avva, fă-mi mie un năvod, ca să-l am din mîinile tale". Bătrînul a răspuns îndată: „Ţie am să-ţi fac". Ceilalţi doi bătrîni l-au luat deoparte şi l-au întrebat: „Cum, noi te-am rugat să ne faci şi n-ai vrut, iar lui ai zis că-i faci?". Bătrînul le zice: „Pe voi v-am refuzat şi nu v-aţi mîhnit, pentru că n-am timp. Acesta însă, dacă-l refuz, va spune: «A auzit bătrînul de păcatul meu şi de aceea n-a vrut să-mi facă». Şi îndată rupem legătura! I-am ridicat sufletul, pentru ca un asemenea om să nu fie copleşit de întristare". *cf. 2Co* 2,7

2. Avva Vitimie a zis: „Odată, coboram la Sketis şi unii mi-au dat cîteva mere, ca să le împart bătrînilor. Am bătut la uşa avvei Achilas, ca să-i dau şi lui, dar el mi-a zis: «Cu adevărat, frate, n-aş fi dorit să-mi baţi acum la uşă nici dacă-mi aduceai mană. Nu te mai duce şi pe la alte chilii». Aşadar, m-am retras în chilia mea şi le-am dat merele abia la liturghie".

3. Odată, avva Achilas a venit în chilia avvei Isaia, la Sketis, şi l-a găsit mîncînd: pusese apă şi sare într-un castron. Văzînd că bătrînul a ascuns [castronul] după funii, îi zice: „Spune-mi, ce mîncai?". El a răspuns: „Iartă-mă, avva, am tăiat smicele, am mers prin arşiţă şi de aceea am luat în gură o bucată de pîine şi nişte

sare. Dar cum aveam gîtlejul uscat de arșiță îmbucătura nu putea să lunece. De aceea am fost silit să torn și puțină apă peste sare, ca să pot înghiți. Iartă-mă, dar". Bătrînul răspunde: „Veniți să-l vedeți pe Isaia cum mănîncă supă la Sketis! Dacă vrei să mănînci supă, du-te în Egipt!".

4. Un bătrîn a venit la avva Achilas și-l vede scuipînd sînge. L-a întrebat: „Ce-i asta, părinte?". Bătrînul zice: „E cuvîntul unui frate care m-a supărat, iar eu m-am luptat să nu i-l întorc și m-am rugat lui Dumnezeu să-l îndepărteze de la mine. Cuvîntul s-a făcut ca sîngele în gura mea; l-am scuipat, m-am liniștit și am uitat supărarea".

5. Avva Ammoes a zis: „Am mers, odată, împreună cu avva Vitimie, la avva Achilas și l-am auzit repetînd
Gn 46,3 cuvîntul următor [din Scriptură]: *Nu te teme, Iacob, să coborî în Egipt.* Multă vreme a tot repetat cuvîntul acesta. Cum am bătut noi, el ne-a deschis și ne-a întrebat: «De unde sînteți?». Și temîndu-ne să spunem: de la Chilii, am spus: de pe muntele Nitriei. El zice: «Și ce să fac eu pentru voi, care locuiți atît de departe?» Apoi ne-a condus înăuntru. Am văzut că împletise toată noaptea multă funie și i-am cerut să ne spună un cuvînt. A zis: «De aseară și pînă acum am împletit douăzeci de stînjeni, fără să am trebuință de dînșii, drept să vă spun. Dar [fac aceasta], ca să nu se supere Dumnezeu și să mă mustre că, deși pot lucra, nu lucrez. De aceea mă ostenesc din toate puterile». Cuvîntul ne-a fost de folos și am plecat".

6. Altădată, un mare bătrîn de la Tebaida s-a dus la avva Achilas și-i zice: „Avva, sînt ispitit împotriva ta". Bătrînul îi răspunde: „Fii serios, bătrîne, tocmai împotriva

mea eşti ispitit?". Celălalt a răspuns cu smerenie: „Da, avva". Chiar lîngă uşă stătea un bătrîn orb şi şchiop. Bătrînul [de la Tebaida] zice: „Vroiam să rămîn aici cîteva zile, dar nu pot din cauza acestui bătrîn". Auzind, avva Achilas a fost uimit şi a zis: „Aceasta nu este curvie, ci invidie din partea demonilor celor răi".

Despre avva Ammoes

Din aceeaşi generaţie cu Daniel, ucenicul avvei Arsenie. Din cele cinci apoftegme nu se conturează un portret foarte exact. Se înscrie în linia ascezei arsenite, austeră şi solitară, uşor mizantropică. Apoftegma 2 deconcertează. Avva Ammoes îşi întreabă ucenicul ce părere are despre dînsul în două momente semnificative: la începutul şi la sfîrşitul relaţiei lor duhovniceşti. La început, Isaia îi spune că-l vede ca un înger, iar la sfîrşit, ca Satana, atîrnînd ca o sabie deasupra lui. Metafora, extrem de tăioasă, sintetizează itinerariul spiritual trăit de asceţi. Cu cît înaintează în virtute, cu atît riscurile devin mai vizibile ochilor lor interiori, iar sentinţa Judecăţii mai incertă. Satana trebuie luat aici, în sens etimologic, ca „acuzator".

1. Spuneau despre avva Ammoes că atunci cînd se ducea la slujbă nu îngăduia ucenicului să meargă lîngă el, ci la oarecare distanţă. Dacă acela venea să-l întrebe despre gîndurile sale, după ce-i vorbea, îl gonea îndată, zicîndu-i: „Cînd vorbim despre lucruri folositoare, să nu se strecoare şi vorbe străine: iată de ce nu te las să te apropii de mine".

2. Avva Ammoes a întrebat pe avva Isaia, la început: „Cum mă vezi pe mine astăzi?". Acesta îi zice: „Ca pe un înger, părinte". La sfîrşit l-a întrebat iar: „Şi cum

mă vezi acum?". „Ca pe Satana. Chiar dacă-mi vei spune o vorbă bună, pentru mine va fi ca o sabie."

3. Se spunea despre avva Ammoes că zăcea bolnav la pat de mulți ani și niciodată n-a îngăduit minții lui să fie atentă la lucrurile din chilie, căci îi aduceau multe daruri datorită bolii. De fiecare dată cînd ucenicul lui intra și ieșea din chilie, el închidea ochii, ca să nu
cf. InTeb vadă ce face. Știa că-i un călugăr credincios.

4. Avva Pimen a zis că, odată, un frate a venit la avva Ammoes, ca să-i ceară un cuvînt. A rămas cu dînsul șapte zile, fără ca bătrînul să-i spună ceva. Doar cînd l-a condus la ieșire i-a zis: „Mergi și ai grijă de tine,
cf. Is 59,2 căci păcatele mele s-au făcut zid întunecos între mine și Dumnezeu".

5. Se spunea, despre avva Ammoes, că a copt odată cincizeci de măsuri de grîu [cca o mie de kilograme] pentru trebuința lui, și le-a pus la soare. Înainte ca pîinea să se usuce bine, a văzut că locul era neprielnic și-a zis copiilor lui [duhovnicești]: „Haideți să plecăm de aici!". Dar ei s-au întristat foarte tare. Văzîndu-i întristați le zice: „Vă pare rău după pîine? Credeți-mă, am văzut pe alții fugind și lăsînd în urma lor ușile proaspăt vopsite și cărți învelite în piele scumpă. Și nici măcar n-au închis ușile după ei, ci s-au dus
cf. Agat 6 lăsîndu-le deschise".

Despre avva Ammun Nitriotul

Aparține primei generații de monahi egipteni. A întemeiat comunitatea de la Nitria, anterioară celor de la Sketis și Chilii, în anul 330. Palladius și autorul Istoriei monahilor din Egipt *îi consacră două capitole destul de ample (*Hist.

Laus. *8 şi* Hist. Monach. *22). S-a născut într-o familie nobilă şi bogată, dar, ca şi Antonie, a rămas orfan de mic. Unchiul său l-a obligat să se căsătorească foarte devreme. În noaptea nunţii Ammun îşi converteşte soţia şi amîndoi vor trăi timp de optsprezece ani în curăţenie trupească. Era cultivator de balsam, plantă foarte cultivată în Egipt, servind la mumificarea cadavrelor. Conform* Istoriei lausiace, *soţia l-a determinat să plece în pustiu, pentru ca harul lui să nu rămînă fără rod, ea însăşi, după* Hist. Monach., *transformînd casa lor într-un fel de semimînăstire. Pînă la sfîrşitul vieţii s-au întîlnit pe muntele Nitriei o dată la doi ani. Ammun a zidit primele două chilii din ceea ce avea să devină, ulterior, comunitatea nitriotă, numărînd la un moment dat peste cinci mii de fraţi. După sfatul lui Antonie, probabil în 338, a întemeiat şi Chiliile, ceva mai la sud. Avea puteri taumaturgice şi căpătase harisma clarviziunii. Odată, i-a fost adus un copil muşcat de un cîine turbat. Părinţii lui au început să-l roage cu lacrimi în ochi să-l salveze, dar Ammun le-a zis: „De ce mă necăjiţi pe mine, cerîndu-mi ceea ce mă depăşeşte, cînd leacul se află în mîinile voastre ? Daţi înapoi văduvei boul pe care i l-aţi omorît, fără ca ea să ştie, şi fiul vostru se va înapoia la voi sănătos"* (Hist. Monach. *22, 4*). *După ce părinţii vinovaţi şi-au îndreptat greşeala, copilul turbat s-a făcut bine. Altă dată, mergînd la avva Antonie – care locuia la treisprezece zile distanţă de Nitria – fraţii l-au văzut purtat de Duhul Sfînt peste rîul Lykos, întrucît îi fusese ruşine să se dezbrace în faţa unui ucenic. Înainte de a muri Antonie l-a chemat la el, pe „muntele dinăuntru", rugîndu-l să-şi petreacă ultimele zile într-o peşteră din vecinătate. În clipa morţii i-a văzut sufletul urcînd la cer* (Hist. Monach. *22, 9*). *Printre ucenicii lui Ammun se numără Veniamin, Macarie Alexandrinul, Pambo şi Pior, prezenţi în* Pateric. *Este pomenit în Biserică la 4 octombrie.*

1. Avva Ammun Nitriotul s-a dus la avva Antonie şi-i zice: „Iată, eu mă ostenesc mai mult decît tine; cum

se face că numele tău este mai slăvit printre oameni decît al meu?". Avva Antonie îi răspunde: „Fiindcă eu îl iubesc pe Dumnezeu mai mult decît tine".

2. S-a dus la avva Pimen și-i zice: „Ori de cîte ori mă duc la chilia vecinului sau vine el la mine pentru vreo trebuință, ne sfiim să vorbim unul cu altul, ca să nu se strecoare vreo vorbă străină". Zice bătrînul: „Bine faci, tinerețea trebuie să se păzească". Avva Ammun îl întreabă: „Dar bătrînii ce fac?". Îi zice: „Bătrînii înaintați [în virtute] nu aveau nici o vorbă goală ori străină în gură, pe care s-o spună. Dacă e neapărat nevoie să vorbești cu vecinul, [întreabă-l] dacă vrea să-i vorbești din Scripturi sau cu vorbele bătrînilor? Într-adevăr, dacă nu poți să taci, mai bine să vorbești cu vorbele bătrînilor, și nu din Scriptură, pentru că primejdia nu-i deloc mică, în cazul celor din urmă".

3. Un frate a venit, de la Sketis, la avva Ammun și-i zice: „Părinte, ajută-mă, căci mă tem de curvie!". Bătrînul îi zice: „Cînd vine ceasul ispitei spune: Dumnezeule atotputernic, prin rugăciunile părintelui meu, scapă-mă!". Într-una din zile o fecioară a încuiat ușa după dînsul. Atunci el a strigat cu glas mare și a zis: „Dumnezeul părintelui meu, scapă-mă!". Și îndată a regăsit drumul către Sketis.

Despre avva Anub

Avva Anub este cel mai mare dintre cei șapte frați născuți din aceeași mamă, toți consacrîndu-se vieții călugărești. Au trăit mereu împreună, avva Anub avînd autoritatea vîrstei, avva Pimen, pe cea spirituală. Apoftegma Pimen 109 e relevantă pentru această împărțire a rolurilor și atribuțiunilor

în mica lor comunitate: „Povesteau că, ori de cîte ori veneau frați la avva Pimen, el îi trimitea mai întîi la avva Anub, fiindcă acesta era mai vîrstnicul. Iar avva Anub le zicea: «Mergeți la fratele meu, Pimen, fiindcă el are darul cuvîntului». Dar dacă avva Anub se afla lîngă dînsul, avva Pimen nu scotea nici o vorbă de față cu dînsul". Este pomenit în Biserică la 6 iunie, ca „Anub Mărturisitorul și purtătorul de semne".

1. Avva Ioan a povestit că avva Anub, avva Pimen și ceilalți frați, ieșiți din același pîntece, călugări la Sketis, cînd au venit mazichii și au pustiit [locul] pentru prima dată, au plecat de acolo și s-au oprit într-un loc numit Terenuti, atît cît să-și dea seama dacă le este de vreun folos să rămînă. Au mas într-un vechi templu cîteva zile. Avva Anub a zis avvei Pimen: „Milostiviți-vă, tu și frații tăi, să stați fiecare în liniște și să nu ne întîlnim săptămîna aceasta". Avva Pimen a zis: „Facem cum vrei". Și așa au făcut. În templul acela se afla o statuie din piatră. Avva Anub se trezea în fiecare dimineață și azvîrlea cu pietre în fața statuii și în fiecare seară îi zicea: „Iartă-mă". A făcut așa toată săptămîna. Sîmbătă, cînd s-au întîlnit cu toții, avva Pimen l-a întrebat pe avva Anub: „Avva, te-am văzut toată săptămîna cum azvîrleai cu pietre în fața statuii, și după aceea cum îi cereai iertare. Un om credincios face așa ceva?". Bătrînul i-a răspuns: „Am făcut aceasta pentru voi. Ați văzut că am azvîrlit cu pietre în fața statuii: oare a scos ea vreun cuvînt ori s-a mîniat?". Avva Pimen a zis: „Nu". „Apoi i-am cerut iertare. S-a tulburat ea oare sau a zis: nu te iert?". Avva Pimen a răspuns: „Nu". Atunci bătrînul a continuat: „Noi sîntem șapte frați; dacă vreți să rămînem împreună, trebuie să fim ca statuia aceasta, care și dacă o cerți, și dacă o slăvești, nu se tulbură deloc. *cf.* **Pim 198**
Dacă nu vreți să fiți astfel, iată, templul acesta are

patru intrări. Fiecare poate merge unde dorește". Atunci frații s-au aruncat la pămînt și i-au zis avvei Anub: „Părinte, facem cum vrei tu. Te ascultăm". Avva Pimen a povestit: „Am stat împreună toată viața, lucrînd după cuvîntul pe care ni l-a spus bătrînul. Pe unul dintre noi l-a numit iconom și ce ne punea el în față aceea mîncam. Era de neînchipuit ca vreunul dintre noi să-i spună: «Adu-mi alt fel de mîncare», sau: «Nu vreau să mănînc asta». Așa am trăit toată
cf. MacEg 23 viața noastră comună în odihnă și în pace".

2. Avva Anub a zis: „De cînd a fost rostit numele lui Hristos peste mine, n-a ieșit minciună din gura mea".

Despre avva Avraam

Numele „Avraam" este destul de răspîndit printre călugării egipteni (a se vedea Convorbirea *24 a lui Ioan Casian). Există un Avraam ucenic al avvei Sisoe, un altul, călugăr la Chilii. Acesta trebuie să fi fost un monah de la Sketis, ucenic al avvei Agathon și prieten al lui Isaia. L-a frecventat și pe avva Pimen* (cf. *Pimen 67*). *Copistul „distrat" despre care se povestește în apoftegma 3 ar putea fi Evagrie Ponticul.*

1. Povesteau despre un bătrîn că a trăit cincizeci de ani fără să mănînce pîine și fără să bea strop de vin. Zicea: „Așa am omorît curvia, iubirea de arginți și slava deșartă". Auzindu-l ce-a spus, avva Avraam a venit la el și-l întreabă: „Tu ai zis vorba aceasta?". El a răspuns: „Da". Atunci avva Avraam i-a zis: „Uite, intri în chilie și găsești pe rogojina ta o femeie; poți să te gîndești că nu e o femeie?". El răspunde: „Nu, dar mă lupt cu gîndul rău, ca să nu mă ating de ea". Avva Avraam îi zice: „Dar așa n-ai omorît patima.

Patima trăiește [în continuare], este doar legată. Iarăși, plimbîndu-te, vezi o grămadă de pietre și de cioburi, iar în mijlocul grămezii o bucată de aur; mintea ta poate să creadă că aurul nu ar fi aur?". „Nu, răspunde celălalt, dar mă lupt cu gîndul rău, ca să nu pun mîna pe el". Bătrînul zice: „Patima trăiește [în continuare], este doar legată". Apoi continuă: „Auzi despre doi frați, că unul te iubește, iar celălalt te urăște și te vorbește de rău. Dacă vin la tine, te vei purta la fel cu amîndoi?". Zice: „Nu, dar mă lupt cu gîndul rău, ca să mă port față de cel care mă urăște cum mă port cu cel care mă iubește". Avva Avraam îi zice: „Așadar patimile continuă să trăiască, fiind doar legate de sfinți".

2. Un frate l-a întrebat pe avva Avraam: „Dacă mi se întîmplă să mănînc des, ce înseamnă?". Bătrînul i-a răspuns: „Ce spui, frate? Atît de mult mănînci? Crezi că ai venit aici la secerat?". *cf.* Xo 1

3. Avva Avraam povestea despre un sketiot copist și care nu mînca pîine, că a venit, odată, un frate și l-a rugat să-i copieze o Biblie. Iar bătrînul, avînd mintea în contemplație, a sărit unele rînduri și n-a pus nici un semn de punctuație. Vrînd să le pună el, fratele a găsit fraze lipsă și i-a zis bătrînului: „Lipsesc rînduri, avva". Bătrînul îi răspunde: „Mergi, fă mai întîi cele scrise și apoi vino și-ți scriu și restul".

Despre avva Ares

Este pomenit în Biserică la 13 decembrie.

Avva Avraam s-a dus la avva Ares și cum stăteau ei a venit un frate la bătrîn și-l întreabă: „Spune-mi ce trebuie să fac, ca să mă mîntuiesc?". El îi zice: „Du-te

şi tot anul acesta mănîncă doar pîine şi sare, seara. După aceea vino iar la mine, ca să-ţi spun [mai departe]". Fratele s-a dus şi a făcut întocmai. După un an s-a întors la avva Ares şi iarăşi s-a întîmplat să fie acolo avva Avraam. Bătrînul i-a zis fratelui: „Du-te şi tot anul acesta ţine post din două în două zile". După ce a plecat fratele avva Avraam îl întreabă pe avva Ares: „Cum se face că tuturor celorlalţi fraţi le dai jug uşor, iar pe acesta îl încarci cu poveri atît de grele?". Bătrînul răspunde: „Fraţii pleacă [de la mine] cu ceea ce vin să caute. Acesta vine să asculte un cuvînt pentru Dumnezeu. E bun lucrător şi ce-i spun face.
cf. Flx De aceea şi eu îi spun cuvîntul lui Dumnezeu".

Despre avva Alonios

Călugăr la Sketis, din prima sau a doua generaţie. Mai bătrîn decît Agathon şi decît Pimen, care-l pomeneşte admirativ în două rînduri (Pimen 41 şi 55). Apoftegmele sînt extrem de percutante, unele chiar paradoxale (1 şi 4). Este pomenit în Biserică la 4 iunie.

1. Avva Alonios a zis: „Dacă omul nu va spune mereu în inima sa: numai eu şi Dumnezeu sîntem pe lume, nu-şi va găsi liniştea".

2. A mai zis: „Dacă nu aş fi dărîmat totul, n-aş fi putut să mă zidesc".

3. A mai zis: „Dacă omul vrea cu adevărat, din zori pînă seara ajunge după măsura dumnezeiască".

4. Avva Agathon l-a întrebat, odată, pe avva Alonios: „Cum să-mi stăpînesc limba, ca să nu mai spună minciuni?". Avva Alonios i-a răspuns: „Dacă nu vei

spune minciuni, multe păcate ai să faci". „Cum adică?", întreabă celălalt. Bătrînul îi zice: „Doi oameni au omorît în fața ta, și unul dintre dînșii a fugit în chilia ta. Dregătorul îl caută și te întreabă: «În fața ta s-au întîmplat acestea?» Dacă nu minți, îl trimiți pe om la moarte. Mai bine-l lași în fața lui Dumnezeu, cu mîinile dezlegate, căci El le știe pe toate".

Despre avva Apphu

Episcopul Oxyrynchului (actualul El-Bahnasa), unul din orașele importante din oaza Fayum, oază lungă de patruzeci de kilometri și largă de șaizeci. Această oază e situată cam la jumătatea cursului Nilului, limitată la vest de pustiu, iar la est, de lunca mănoasă a Nilului. În secolul al V-lea, zona a fost intens populată de călugări și călugărițe. S-au descoperit aici numeroși papiri cu scrieri importante.

Povesteau, despre episcopul Oxyrynchului, numit avva Apphu: „Pe cînd era monah făcea multe canoane grele. Cînd a devenit episcop a vrut să continue canoanele și în lume, dar n-a putut. Atunci s-a aruncat în fața lui Dumnezeu și a zis: «A plecat harul de la mine din pricina episcopatului?» I s-a răspuns: «Nu, dar atunci erai în pustiu și, nefiind nici un om prin preajmă, te ajuta Dumnezeu; aici ești în lume și te ajută oamenii»".

Despre avva Apollo

Grupul de apoftegme de mai jos are ca protagoniști mai multe personaje cu același nume. Al doilea Apollo, ciobanul ucigaș, pocăit și iertat de Dumnezeu, apare și în Convorbirea *24 a lui Ioan Casian. E un model de monotropie*

călugărească, de ațintire a privirii către Dumnezeu, fără încetare. Casian povestește că, odată, acest Apollo a fost trezit în toiul nopții de un frate căruia un bou de povară i se înglodase într-o mlaștină. Apollo îi refuză ajutorul, spunîndu-i că rostul unui călugăr nu este de a se ocupa de tracțiunea animalelor de povară din mlaștini, ci postul, rugăciunea și mortificarea permanentă. Apollo se consideră un mort îngropat de viu în chilia sa. Un Apollo, „cuvios din Egipt", este pomenit în Sinaxare la 25 ianuarie.

1. La Chilii, trăia un bătrîn pe nume Apollo. Ori de cîte ori cineva îi cerea un ajutor el mergea cu bucurie, zicînd: „Astăzi lucrez cu Hristos pentru sufletul meu. Aceasta va fi plata mea".

2. Spuneau, despre avva Apollo, de la Sketis, că era cioban necioplit. Văzînd odată pe cîmp, o femeie cu prunc în pîntece, și-a zis, împins de diavol: „Vreau să văd cum stă pruncul în pîntece". A spintecat femeia și a văzut pruncul. Dar îndată l-a durut inima și, străpuns pînă la lacrimi, s-a dus la Sketis și a mărturisit
Ps 89,10-11 părinților ce făcuse. Acolo i-a auzit cum cîntau: *Zilele anilor noștri, în durata lor, sînt șaptezeci de ani, iar de vor fi-n putere, optzeci de ani; iar ce e mai mult decît aceștia, trudă și durere.* Le-a zis lor: „Eu am patruzeci de ani și pînă acum n-am făcut nici o rugăciune. Acum însă, de voi mai trăi încă patruzeci de ani nu voi înceta să mă rog lui Dumnezeu, ca să-mi ierte greșelile mele". Într-adevăr, nu făcea nici un lucru cu mîna, ci se ruga mereu și zicea: „Eu am greșit ca un om, Tu, ca Dumnezeu, curățește-mă!". Rugăciunea aceasta îi devenise grijă de căpătîi, ziua și noaptea. Un frate care locuia cu dînsul îl auzea spunînd: „Te-am supărat, Doamne, iartă-mă, ca să mă

odihnesc puțin". Și a avut încredințarea că Dumnezeu l-a iertat pentru toate greșelile, chiar și pentru uciderea femeii. Numai de iertarea pentru uciderea copilului nu era încredințat. Dar un bătrîn i-a zis: „Dumnezeu te-a iertat și pentru aceasta, dar te lasă în durere, pentru că-ți folosește sufletului".

3. Același a zis despre primirea fraților: „Trebuie să ne închinăm fraților care vin la noi. Căci nu lor, ci lui Dumnezeu ne închinăm. L-ai văzut pe fratele tău, L-ai văzut pe Domnul Dumnezeul tău. Am învățat aceasta de la Avraam. Iar cînd îi primiți, puneți-i să se odih- *cf. Gn* 18,2
nească. Am învățat aceasta de la Lot, care i-a pus pe îngeri [să se odihnească]". *cf. Gn* 19,2

Despre avva Andrei

Avva Andrei zicea: „Unui monah îi trebuie următoarele trei lucruri: înstrăinarea, sărăcia și tăcerea răbdătoare".

Despre avva Aios

Spuneau despre un bătrîn de la Tebaida, avva Antianos, că în tinerețea lui a făcut multe nevoințe ascetice, iar la bătrînețe s-a îmbolnăvit și a orbit. Frații îi aduceau multă mîngîiere în boală și-l hrăneau punîndu-i dumicatul în gură. L-au întrebat pe avva Aios: „Ce cîștigă aceia care-l mîngîie pe bătrîn?". El zice: „Vă spun, dacă inima lui poftește și se coboară de bună voie să mănînce fie și o singură curmală, Dumnezeu nu-i socotește nevoința. Dar dacă nu se coboară de la

sine, şi mănîncă fără voia sa, Dumnezeu îi socoteşte nevoinţa, întrucît a mîncat silit, fără voie. Acesta este cîştigul fraţilor".

Despre avva Ammonathas

Este pomenit în Biserică la 12 decembrie.

Odată, a venit la Pelusios un prefect şi vroia să încaseze taxe de la călugări, ca de la mireni. Toţi fraţii s-au adunat să vorbească despre acest lucru, la avva Ammonathas, şi au ales cîţiva părinţi, ca să meargă la împărat. Dar avva Ammonathas le zice: „Nu vă frămîntaţi degeaba. Mai bine vă liniştiţi la chiliile voastre, ţineţi post două săptămîni şi, cu harul Domnului, eu am să mă ocup de treaba asta de unul singur". Fraţii au plecat la chiliile lor, iar bătrînul s-a liniştit într-a lui. Cînd s-au împlinit paisprezece zile, fraţii s-au supărat pe bătrîn, fiindcă nu l-au văzut ducîndu-se nicăieri, şi ziceau între ei: „Bătrînul a lăsat treaba baltă". În ziua a cincisprezecea, s-au adunat cu toţii, aşa cum stabiliseră, iar bătrînul a apărut cu scrisoarea pecetluită de la împărat. Văzînd aceasta, fraţii l-au întrebat uluiţi: „Cînd ai adus această scrisoare, avva?". Bătrînul răspunde: „Credeţi-mă, fraţilor, noaptea trecută am fost la împărat şi el a scris scrisoarea. Apoi m-am dus la Alexandria, ca să o semneze şi dregătorii de acolo, iar după aceea am venit la voi". Auzind, fraţii s-au înfricoşat şi i s-au închinat. Aşa s-a încheiat povestea, iar prefectul nu i-a mai supărat deloc.

B

Despre Vasile cel Mare

Seria literei betha începe cu Vasile cel Mare, autorul unui corpus ascetic important. S-a născut spre 330 într-o familie nobilă și înstărită, cu mari proprietăți în Pont și în Armenia. A studiat retorica și filozofia la Cezareea Capadociei, Constantinopol și Atena, împrietenindu-se cu Grigore din Nazianz. Este nepot al Sfintei Macrina și fratele mai mare al lui Grigore de Nyssa. După moartea tatălui său, în 358, renunță la cariera de retor, vinde o parte din bunuri, se botează și se retrage la Annesi, o proprietate a familiei, ducînd un regim de viață după modelul comunităților filozofico-religioase păgîne, dar în spirit profund evanghelic. Vizitează comunitățile de călugări din Siria, Palestina și Egipt, apoi redactează Regulile morale. *Împreună cu Grigore din Nazianz alcătuiește o* Filocalie *cu cele mai frumoase pagini din scrierile lui Origen. Redactează* Asketikonul, *o serie de răspunsuri la diferite chestiuni scripturale. În ce privește viața călugărească, Vasile cel Mare înclină spre corectarea exceselor remarcate în Egipt și în Siria. Monahismul capadocian, basilitan, preferă viața cenobitică permanentă*

pustniciei radicale. În 370 Vasile devine episcop de Cezareea, murind nouă ani mai tîrziu. Grigore de Nyssa și Grigore din Nazianz ne-au lăsat două discursuri funebre în memoria lui. Vasile cel Mare rămîne un excelent administrator ecleziastic, un polemist de mare anvergură, un activist de clasă, fără însă a fi lăsat o operă de edificare spirituală de nivelul operei fratelui său, Grigore, sau a modelului din tinerețe, Origen. Este sărbătorit în Biserică la 1 ianuarie.

Un bătrîn spunea că Sfîntul Vasile, ducîndu-se odată într-o chinovie, după ce a făcut călugărilor obișnuita învățătură, i-a zis egumenului: „Ai aici vreun frate ascultător?”. Egumenul îi răspunde: „Toți sînt ca și robii tăi și se străduiesc să se mîntuiască”. El întreabă din nou: „Dar ai cu adevărat unul ascultător?”. Atunci [egumenul] i-a adus un frate, pe care Sfîntul Vasile l-a pus să servească la masă. După gustare fratele i-a turnat să se spele, iar Sfîntul Vasile îi zice: „Acum îți torn eu să te speli”. Fratele a primit, și sfîntul i-a turnat apa. După care îi zice: „Cînd voi intra în biserică, să vii, ca să te fac diacon”. Pe urmă l-a făcut preot și, datorită supunerii sale, l-a luat cu sine la episcopie.

Despre avva Visarion

Conform tradiției a fost ucenic al lui Antonie și al lui Macarie Egipteanul. Nu se știe nimic precis despre el, decît că a viețuit la Sketis, în a doua jumătate a secolului al IV-lea. Era un taumaturg: precum Moise în pustiu, a transformat apa sărată a mării în apă bună de băut (Visarion 1); precum Iisus, a traversat un rîu mergînd pe valuri (2); precum Iosua, a oprit soarele în loc (3). Darul și l-a dobîndit printr-o asceză extrem de aspră: timp de patruzeci de ani

n-a dormit niciodată întins ; altădată a rămas patruzeci de zile drepți, cu ochii deschiși, printre mărăcini. Ucenicul său, Dulas, povestește cum a stat paisprezece zile în extaz, rugîndu-se. Avem de-a face cu un autentic theios aner, *ale cărui virtuți taumaturgice și terapeutice (vindecă un copil demonizat fără să știe) sînt dublate de o mare simplitate și o nobilă smerenie. Este pomenit la 20 februarie (în unele sinaxare, la 17 iunie).*

1. Avva Dulas, ucenicul avvei Visarion, zicea : „ Mergînd noi, odată, pe țărmul mării am însetat și i-am zis avvei Visarion : «Avva, mi-e tare sete». Bătrînul a făcut o rugăciune și-mi zice : «Bea din mare». Apa s-a îndulcit și am băut. Apoi am luat și într-un vas, ca nu cumva să-mi fie sete mai tîrziu. Bătrînul însă m-a văzut și mi-a zis : «De ce-ai pus apă în vas?» Eu zic : «Iartă-mă, ca să nu-mi fie sete mai tîrziu». El mi-a răspuns : «Dumnezeu e-aici și pretutindeni»".

2. Altădată, fiind la ananghie, a făcut o rugăciune și a trecut rîul Chrysoroa cu piciorul de la un mal la altul. Eu m-am minunat, m-am închinat și l-am întrebat : „Spune-mi, cum îți simțeai picioarele cînd mergeai pe apă?". Bătrînul mi-a răspuns : „Simțeam apa [numai] pînă la călcîie. Restul era solid".

3. Altădată, mergînd noi la un bătrîn, soarele a ajuns la apus. Bătrînul s-a rugat și a zis : „Te rog, Doamne, să stea soarele în loc pînă cînd voi ajunge la robul tău". Și așa s-a întîmplat. *cf.* **Ilie 2**

•4. Altădată, m-am dus la chilia lui și l-am găsit în rugăciune, cu mîinile întinse către cer. A rămas așa timp de paisprezece zile, după care m-a chemat și mi-a zis : „Vino cu mine!". Am ieșit și ne-am dus în pustiu.

Mie mi s-a făcut sete și i-am zis: „Avva, mi-e sete". El mi-a luat bundița, s-a îndepărtat cam la o aruncătură de piatră, a făcut o rugăciune și mi-a adus bundița plină cu apă. Tot mergînd noi am ajuns la o peșteră. Am intrat și am găsit un frate stînd jos și lucrînd sfoară pentru coșuri. Nici n-a ridicat ochii spre noi, nici nu ne-a salutat, nici n-a intrat în vorbă. Bătrînul îmi zice: „Să plecăm de-aici. Bătrînului nu-i face plăcere să vorbească cu noi". Ne-am dus la Lykos, la avva Ioan, pe care l-am salutat, apoi am făcut o rugăciune și ei s-au așezat să vorbească despre o viziune. Avva Visarion a spus: „A venit poruncă să se dărîme templele păgîne". Și așa s-a întîmplat. La întoarcere, am trecut iar pe la peștera unde-l văzuserăm pe fratele acela. Bătrînul îmi zice: „Să intrăm, poate i-a dat Dumnezeu încredere să vorbească cu noi". Am intrat și l-am găsit mort. Bătrînul îmi zice: „Hai, frate, să-i adunăm trupul, căci de aceea ne-a trimis Dumnezeu aici". Cînd am vrut noi să-i adunăm trupul, ca să-l îngropăm, am văzut că era o femeie. Bătrînul s-a minunat foarte tare și a zis: „Iată, și femeile îl biruie pe Satana, în vreme ce noi ne destrăbălăm prin orașe". Și după ce am adus slavă lui Dumnezeu, Apărătorul celor ce-L iubesc, am plecat de acolo.

5. Odată, a venit la Sketis un îndrăcit și s-a făcut o rugăciune pentru el în biserică. Demonul însă n-a ieșit, era înverșunat. Atunci clericii zic: „Ce facem cu demonul acesta? Nimeni nu-l poate alunga în afară de avva Visarion, dar dacă-l rugăm pentru așa ceva, nu vine la biserică. Să-l punem pe îndrăcit să stea în locul bătrînului și cînd el va intra, noi să începem să ne rugăm și să-i zicem: «Trezește și pe frate, avva»". Au făcut întocmai. Cînd a intrat bătrînul, în zori, ei au

început să se roage și-i zic: „Trezește și pe frate". Bătrînul a rostit: „Scoală-te, ieși afară!". Demonul a ieșit îndată, iar omul a fost vindecat din ceasul acela.

6. Avva Visarion a zis: „Am stat patruzeci de zile și nopți în picioare, printre mărăcini, fără să dorm".

7. Un frate care a păcătuit a fost dat afară din biserică de către preot. Avva Visarion s-a sculat și a ieșit și el afară, zicînd: „Și eu sînt păcătos".

8. Tot avva Visarion a zis: „De patruzeci de ani nu m-am întins defel, ci am dormit stînd sau în picioare".

9. Tot el a zis: „Ori de cîte ori se întîmplă să fii în pace și să nu lupți, smerește-te și mai tare; ca să nu începem să ne fălim cu bucuriile străine și să atragem războiul. De multe ori, din cauza slăbiciunii noastre, Dumnezeu ne cruță de război, ca să nu pierim". *cf.* Ant 23

10. Un frate care locuia împreună cu alți frați l-a întrebat pe avva Visarion: „Ce să fac?". Bătrînul îi zice: „Taci și nu te măsura pe tine însuți". *cf.* Pim 36, 73,79; Paf 3

11. În preajma morții avva Visarion zicea: „Monahului îi este de folos să fie ca heruvimii ori ca serafimii: numai ochi peste tot".

12. Ucenicii avvei Visarion au povestit că viața lui a fost ca viața unei păsări, a unei viețuitoare din apă sau de pe pămînt, trăind tot timpul netulburat și fără a se îngriji de nimic. Nu se preocupa nici de casă, sufletul lui nu părea stăpînit de pofta de a locui într-un loc sau într-altul, nici de nesațiul de mîncare, nici de zidirea de case, nici de distracția cărților. S-a dovedit întru totul eliberat de patimile trupului, hrănindu-se

din speranța celor viitoare, înfipt în cetatea credinței; a răbdat ca un ostatic orice, fie că îndura frigul și goliciunea, fie că era ars mereu de arșița soarelui. Se înfunda prin prăpăstiile deșertului ca un vagabond și îi plăcea să rătăcească de multe ori prin ținuturile pline de nisip și nelocuite. Dacă se întîmpla să ajungă în vreun loc nesălbatic, unde călugării își duc viața în comun după un tipic asemănător, se așeza la ușă, afară, și începea să plîngă, văitîndu-se ca unul scăpat dintr-un naufragiu. Un frate ieșea afară și-l vedea stînd ca un cerșetor sărac din lume; se apropia de el și-l întreba cu milă: „De ce plîngi, omule? Dacă ai nevoie de ceva, ia cît poți, numai intră și împarte mîncarea cu noi, ca să te mai mîngîi". Dar el răspundea că nu poate să rămînă sub nici un acoperiș pînă cînd nu-și va găsi averea. Spunea că a pierdut mulți bani în diferite feluri: „Am dat și peste pirați de mare, am avut și un naufragiu, am căzut din rîndul aristocrației, devenind un nimeni dintr-un om încărcat de onoruri". Atunci fratele, tulburat de cuvintele lui, intra, lua o bucată de pîine și i-o dădea zicînd: „Ia, părinte. Celelalte, moșie, neam și bogăția despre care vorbești, o să ți le dea Dumnezeu". El, tînguindu-se și mai abitir striga în gura mare: „Nu știu dacă voi putea să regăsesc ce-am pierdut. Dar voi fi tare bucuros, dacă în fiecare zi voi trăi în primejdie de moarte, necazurile neslăbindu-mă nici o clipă. Căci trebuie să cutreier fără încetare, ca să-mi împlinesc drumul".

Despre avva Veniamin

*A fost unul din primii ucenici ai lui Ammun, la Nitria. Palladius (*Hist. Laus. *12) povestește că, după optzeci de ani de asceză, a primit harisma vindecării. Toți cei asupra cărora el își punea mîinile sau pe care îi ungea cu ulei sfințit se însănătoșeau. Înainte de a muri s-a îmbolnăvit el însuși de hidropizie. Se umflase atît de tare, încît cineva abia îi putea cuprinde un deget cu o mînă. Timp de opt luni de zile a stat pe un scaun dublu, fără a se putea întinde pe pat. Astfel bolnav îi vindeca pe alții. După ce a murit, ucenicii au fost obligați să demonteze pragul și canaturile ușii, pentru a-i putea scoate trupul din chilie. A trăit aproximativ între 311 și 391. Este pomenit la 29 decembrie.*

1. Avva Veniamin povestea: „Cînd am coborît de la cules la Sketis, ne-au adus recoltă: cîte un vas de ulei astupat cu ipsos. Cînd a venit iarăși vremea culesului, tot ce prisosea frații aduceau la biserică. Eu nu deschisesem vasul meu, ci, găurindu-l cu un ac, scoteam cîte puțin și-n sufletul meu gîndeam că făcusem mare lucru. Dar cînd frații au adus vasele lor astupate cu ipsos, în vreme ce al meu era găurit, m-a apucat o rușine de parcă aș fi curvit".

2. Avva Veniamin, preotul de la Chilii, a zis: „Ne-am dus la Sketis, la un bătrîn, și am vrut să-i dăm puțin ulei. El ne spune: «Vedeți unde-i ulciorul în care mi-ați mai adus acum trei ani. Cum l-ați pus voi, așa a rămas»". Auzind noi acestea, am rămas uimiți de felul de viață al bătrînului.

3. Tot el a zis: „Am mers la alt bătrîn, care ne-a oprit să mîncăm la el și ne-a dat ulei făcut din semințe de

ridiche neagră. Noi i-am zis: «Avva, dă-ne un pic de ulei mai bun». El însă, auzind așa ceva, și-a făcut cruce și-a răspuns: «Eu nu știu să fie alt ulei decît acesta»".

4. Înainte de a muri, avva Veniamin a zis fiilor săi
1Tes 5,16-18 [duhovnicești]: „Faceți acestea și vă veți mîntui: *Fiți bucuroși tot timpul; rugați-vă fără încetare; mulțumiți pentru toate*".

5. Tot el a zis: „Mergeți pe calea împărătească, numărați milele [străbătute] și nu nesocotiți nimic".

Despre avva Biares

Cineva l-a întrebat pe avva Biares: „Ce să fac ca să mă mîntuiesc?". El răspunde: „Mergi, micșorează-ți pîntecele, lucrează cu mîinile mai puțin și nu fi tulburat în chilie. Așa te vei mîntui".

Γ

Despre avva Grigore Teologul

Grigore Teologul s-a născut la Nazianz, în 330 și a murit în 390. Împreună cu Vasile cel Mare și cu Ioan Gură de Aur formează grupul celor „trei ierarhi", atît de des întîlniți în iconografia bizantină. A studiat la Cezareea Capadociei, Alexandria și Atena, unde l-a cunoscut pe Vasile cel Mare. S-a botezat în 358. De Crăciun 361 este hirotonit preot, iar în 378 Vasile îl obligă să se instaleze la Constantinopol, în basilica Anastasis, pentru a-i contracara pe arienii majoritari. Aici pronunță cele douăzeci și două de „discursuri teologice", care constituie cel mai profund și clar expozeu de teologie trinitară. După Sinodul din 381 se retrage dezgustat și obosit din funcția episcopală, unde fusese propulsat malgré soi. *A murit la Arianz, o proprietate a familiei, unde și-a petrecut ultimii ani din viață în liniște, meditație și studiu. Era o fire melancolică, introvertită, opusă firii prietenului său Vasile. Însărcinările administrative îl deranjau, idealul vieții sale fiind acela de cărturar contemplativ. Evagrie Ponticul i-a stat în preajmă cîțiva ani, înainte de a se retrage la Chilii. Este sărbătorit la 25 ianuarie.*

1. Avva Grigore a spus că Dumnezeu cere trei lucruri de la orice om botezat: credință dreaptă de la suflet, adevăr de la gură și cumpătare de la trup.

2. A mai zis: „Toată viața omului este de o zi la cei chinuiți de patimi".

Despre avva Ghelasie

*A trăit în Palestina, în a doua jumătate a secolului al V-lea, întemeind o mînăstire, despre care ne vorbesc și apoftegmele de mai jos. Contemporan și, probabil, cunoscut al sfîntului Simion Stilitul. Apoftegma 4 ne relatează un episod legat de Sinodul de la Calcedon, din 451 (al patrulea sinod ecumenic), care a condamnat monofizismul, doctrina conform căreia Iisus ar avea nu doar o singură persoană, ci și o singură natură (*physis*), divină. Călugărul Teodosie, protagonistul apoftegmei respective, a refuzat hotărîrile sinodului, încercînd să atragă de partea sa un număr cît mai mare de călugări. Avva Ghelasie, printre puținii călugări nebizantini bine orientați, refuză orice compromis cu monofiziții, mergînd pînă în pragul martiriului. Într-adevăr, Teodosie îl obligă să-l anatemizeze pe Iuvenal, patriarhul Ierusalimului – fost monofizit, dar convertit la ortodoxie în 451 –, dar avva se opune categoric și curajos. Adversarii îi pregătesc rugul, dar renunță să-l sacrifice, în ultimul moment, de frica unei eventuale revolte, fapt care dovedește popularitatea lui Ghelasie în rîndul credincioșilor. Este pomenit în Biserică la 31 decembrie.*

1. Ziceau despre avva Ghelasie că avea o Biblie din pergament care costa optsprezece parale. Cuprindea și Vechiul, și Noul Testament și o lăsa în biserică, s-o citească toți frații. Odată, a venit la bătrîn un frate străin și, văzînd Biblia, a poftit-o, a furat-o și-a plecat

cu ea. Bătrînul nu l-a urmărit, ca să-l prindă, cu toate că pricepuse cine-i hoțul. Fratele a ajuns în oraș și căuta să vîndă cartea. A găsit un cumpărător și i-a cerut un preț de șaisprezece parale. Cumpărătorul însă îi zice: „Mai întîi dă-mi-o, ca s-o cercetez și după aceea ți-o plătesc”. I-a dat-o. Omul a luat-o și a dus-o avvei Ghelasie, ca să i-o prețuiască, spunîndu-i și suma pe care i-o ceruse vînzătorul. Bătrînul îi zice: „Cumpăr-o, e bună și face prețul pe care mi l-ai spus”. Omul [s-a întors în oraș] și i-a spus fratelui altceva decît îi spusese bătrînul: „Uite, am arătat cartea avvei Ghelasie și mi-a zis că e prea scumpă, nu face prețul tău”. El l-a ascultat și i-a zis: „Nu ți-a mai spus nimic altceva bătrînul?”. Răspunde: „Nu”. Atunci îi zice: „Nu pot s-o vînd”. Străpuns pînă la lacrimi a venit la bătrîn, s-a închinat și l-a rugat să ia Biblia înapoi. Dar bătrînul n-a vrut s-o ia. Fratele îi zice: „Dacă n-o iei, nu mai am odihnă”. Bătrînul răspunde: „Dacă n-ai odihnă, o primesc”. Și fratele a rămas acolo pînă la sfîrșitul vieții, trăgînd mult folos din lucrarea bătrînului.

2. Avvei Ghelasie i-a rămas odată o chilie cu pămîntul dimprejur, de la un bătrîn, monah și el, locuind prin părțile Nicopolei. Un țăran, lucrător al lui Bakatos, unul din cîrmuitorii de atunci ai Nicopolei din Palestina, rudă cu bătrînul decedat, s-a dus la Bakatos în persoană și i-a spus că, după lege, lui i s-ar cuveni pămîntul cu pricina. Fiind om aprig, încerca să pună singur mîna pe pămîntul avvei Ghelasie. Dar nici avva Ghelasie nu se lăsa, căci nu vroia să dea o chilie de monah pe mîna unui mirean. Atunci Bakatos a pîndit animalele avvei Ghelasie, care cărau măslinele [culese] de pe terenul acela, a pus mîna pe ele și a

dus măslinele acasă la dînsul, de-abia lăsîndu-i slobozi pe căruțași, după ce i-a batjocorit. Fericitul bătrîn, cu toate că n-a avut nici un pic de rod, n-a renunțat totuși la stăpînirea pămîntului, din pricina spusă mai înainte. Lucrul l-a aprins pe Bakatos care, fiind atras și de alte treburi – căci îi plăcea foarte mult să se judece – a plecat la Constantinopol, mergînd tot drumul pe jos. A ajuns la Antiohia tocmai cînd strălucea, ca un astru mare, sfîntul Simion. Auzind el toate cîte se spuneau despre sfînt – cum că era mai presus de om – Bakatos a dorit, ca tot creștinul, să-l vadă. Cum l-a zărit intrînd în mînăstire, sfîntul Simion l-a întrebat de pe stîlp: „De unde ești și unde mergi?". El a răspuns: „Sînt din Palestina și mă duc la Constantinopol". Sfîntul: „Pentru ce?". Bakatos: „Cu multe pricini și sper ca prin rugăciunile sfinției tale să mă întorc și să mă închin sfintelor tale urme". Sfîntul îi zice: „Nu vrei să spui, om deznădăjduit, că mergi acolo împotriva omului lui Dumnezeu? Drumul însă nu-ți va fi prielnic și de revăzut nu-i vei mai revedea pe ai tăi. Dacă îmi vei asculta sfatul și, făcînd cale-ntoarsă, vei merge la [bătrîn] și-i vei cere iertare, atunci poate vei ajunge acasă viu și teafăr". Dintr-odată Bakatos a fost prins de friguri. Însoțitorii săi l-au pus în lectică și el se grăbea să ajungă acasă și să ceară iertare avvei Ghelasie, după îndemnul sfîntului Simion. Ajungînd însă la Berytos a murit, fără să-și mai fi văzut casa, după cum profețise sfîntul. Fiul lui, care se numea tot Bakatos, a povestit totul, după moartea tatălui său, multor oameni vrednici de crezare.

3. Mulți dintre ucenicii lui povesteau următoarele: „Odată le-a adus cineva pește, iar bucătarul, după ce l-a prăjit, l-a dus chelarului. Dar fiindcă acesta se grăbea, a pus peștele într-un vas, pe pămînt, poruncind unui

copil, ucenic al avvei Ghelasie, să-l păzească pînă la întoarcerea sa. Copilul, apucat de lăcomie, a mîncat tot peștele, fără nici o remușcare. Cînd s-a întors chelarul și a văzut că peștele a fost mîncat, s-a mîniat pe copil, care stătea jos, și l-a lovit cu piciorul ca un smintit. Din cauza loviturii puternice, copilul s-a izbit cu o parte sensibilă a trupului, a leșinat și a murit. De teamă chelarul l-a ascuns în patul lui, apoi i-a vestit bătrînului ce s-a întîmplat. Acesta, după ce i-a poruncit să nu mai spună nimănui, i-a poruncit ca, seara, după ce toată lumea se va potoli, să aducă trupul copilului în sacristie, apoi să-l întindă în fața altarului și să plece. Apoi, bătrînul a intrat în sacristie, s-a rugat, iar la ceasul cîntării de noapte, cînd s-au adunat frații, bătrînul a ieșit afară urmat îndeaproape de copil. Nimeni n-a știut de întîmplare în afară de el și de chelar, pînă la moartea lui".

4. Nu numai ucenicii lui, dar și mulți dintre cei care-l vizitau adesea spuneau, despre avva Ghelasie, că în vremea sinodului ecumenic de la Calcedon, Teodosie, primul care a început, în Palestina, schisma lui Dioscoros, mergînd înaintea episcopilor care se întorceau la Bisericile lor – căci se afla și el la Constantinopol, gonit fiind din patria sa ca unul care avea mereu parte de buclucuri – s-a grăbit să vină la avva Ghelasie, în mînăstirea lui, spunîndu-i că sinodul a confirmat învățătura lui Nestorie. Socotea că astfel îl va convinge pe sfînt să lucreze pentru viclenie și schismă. Sfîntul, după starea omului și datorită iscusinței pe care o avea de la Dumnezeu, și-a dat seama de perversitatea socotelii lui Teodosie și nu numai că nu s-a lăsat furat de apostazia lui, cum făceau pe atunci aproape toți, ci l-a certat cum se

cuvine și l-a gonit. Punîndu-l la mijloc pe tînărul său ucenic care fusese înviat din morți, i-a spus aceluia foarte serios: „Dacă vrei să filozofezi despre credință, uite, ia-l pe copilul acesta să te asculte și să filozofeze cu tine. Eu n-am timp". Atunci Teodosie renunță, se întoarce în orașul sfînt, atrage de partea sa întreg cinul călugăresc, sub pretextul rîvnei dumnezeiești, o atrage și pe împărăteasa de atunci, și cu ajutorul lor pune mîna, prin forță, pe tronul [episcopal] de la Ierusalim. L-a cucerit prin omoruri, nelegiuiri și fărădelegi, de care mulți își amintesc pînă în ziua de azi. Așadar devenind stăpîn și atingîndu-și scopul, a hirotonit o mulțime de episcopi, punîndu-i pe tronurile celor încă neîntorși de la sinod. Îl cheamă apoi și pe avva Ghelasie și-l împinge în altar, încercînd să-l îngrozească. După ce bătrînul a intrat în altar, Teodosie i-a spus: „Anatemizează-l pe Iuvenal", dar el a răspuns fără să se sperie deloc: „Eu nu cunosc alt episcop al Ierusalimului decît pe Iuvenal". Atunci Teodosie, temîndu-se ca nu cumva și alții să imite zelul cel drept-credincios al avvei, poruncește să fie scos îndată din biserică. Schismaticii l-au luat, au strîns lemne în jurul lui și l-au amenințat că-i dau foc, dar văzînd că nici așa nu cedează – căci nu-i era frică – și temîndu-se de vreo revoltă a poporului, dat fiind că era un om foarte vestit, lucru îngăduit de pronia divină, l-au slobozit nevătămat pe martir – martir, întrucît se dăduse jertfă pentru Hristos Însuși.

5. Spuneau despre el că în tinerețe a dus o viață săracă și retrasă. Pe atunci erau și alții, locuind tot acolo, îmbrățișînd aceeași viață ca și dînsul. Printre ei se afla un bătrîn foarte simplu și nestrîngător, care a locuit într-o chilie singuratică pînă la moarte, deși a

avut ucenici la bătrînețe. Acesta, împreună cu tovarășii lui, s-au străduit din răsputeri, pînă la moarte, să nu aibă niciodată două haine și să nu se îngrijească de ziua de mîine. Atunci s-a întîmplat ca, prin lucrare dumnezeiască, avva Ghelasie să întemeieze mînăstirea, cu multe terenuri în jur. Pe lîngă cele trebuincioase chinoviei, a dobîndit și animale de cărăușie și vite. [Sfîntul Duh] care i-a revelat, la început, dumnezeiescului Pahomie să întemeieze o chinovie, l-a ajutat și pe el să țină mînăstirea. Cînd bătrînul pomenit mai sus a văzut acestea, i-a spus cu toată dragostea: „Avva Ghelasie, mă tem să nu-ți legi mintea de pămînturile și averile chinoviei". El însă i-a răspuns: „N-ai grijă, mintea ta e legată mai tare de andreaua cu care lucrezi decît mintea lui Ghelasie de avere".

6. Spuneau, despre avva Ghelasie, că adesea îl frămînta gîndul să meargă în pustiu. Într-o zi îi spune ucenicului său: „Milostivește-te, frate, și dacă fac [vreun lucru ciudat], rabdă și nu-mi vorbi săptămîna aceasta". Apoi a luat o ramură de palmier și a început să se plimbe prin ogrăjoara chiliei. Cînd obosea se așeza un pic, apoi se ridica și umbla din nou. La venirea serii îi spune gîndului: „Cine călătorește prin pustie nu mănîncă pîine, ci verdețuri. Tu însă, pentru că ești slab, mănîncă legume tăiate!". După ce a mîncat zice iar gîndului: „Cine călătorește prin pustie nu doarme sub acoperiș, ci sub cerul liber". Și făcea întocmai: se întindea și dormea în ograda chiliei. După trei zile de umblat prin mînăstire, seara mîncînd cîteva bucățele de cicoare, iar noaptea dormind sub cerul liber, a obosit. Și certîndu-se cu gîndul care-l tulburase, a început să-l acuze spunînd: „Dacă nu poți face lucrurile din pus- *cf.* MacEg
tiu, stai jos în chilia ta, cu răbdare, plînge-ți păcatele 2,27,41

și nu hoinări. Căci pretutindeni ochiul lui Dumnezeu vede faptele oamenilor și nimic nu i se poate ascunde. Îi însoțește pretutindeni pe cei care fac binele".

Despre avva Gherontie

Avva Gherontie, de la Petra, a zis: „Mulți se străduiesc să scape de plăcerile trupești, dar, cu toate că nu se apropie de trupuri, curvesc cu gîndul. Își păzesc trupurile feciorelnice, dar curvesc cu sufletul. Iubiților, e bine să facem ce este scris și cu veghere-ntreagă să ne
cf. Pr 4,23 păzim inima.

Despre avva Daniel

Avva Daniel a fost ucenic al avvei Alexandru și al avvei Zoil, ucenicii avvei Arsenie. Ne-a transmis cele mai multe apoftegme despre acesta din urmă. A trăit la Sketis, în a doua generație de călugări. Apoftegma 7 este atribuită avvei Daniel Faranitul, locuitor al deșertului Faran, din sudul Palestinei, între Palestina și Sinai. Ea relatează un episod din controversa asupra prezenței lui Hristos în pîinea și vinul de la împărtășanie. Un călugăr praktikos – *foarte bun ascet – nu recunoaște transsubstanțierea, dar dorește din tot sufletul să se lămurească. Ajutat de propriile sale rugăciuni, precum și de rugăciunile altor doi călugări, extrem de blînzi și de îngăduitori, el vede* cu ochiul liber *misterul sacrificării pruncului Iisus deasupra potirului. Apoftegma 8 se referă la o altă controversă cu implicații hristologice. Începînd cu secolul al II-lea apare interpretarea gnostică, a figurii lui Melchisedec – preot și rege al Salemului, care l-a întîmpinat pe Avraam (*Gn *14,18-20) – ca „putere cerească" superioară lui Hristos (cf. Epifanie,* Panarion *60, 1). Este pomenit în Biserică la 7 iunie.*

1. Spuneau despre avva Daniel că atunci cînd au năvălit barbarii la Sketis, părinții fugeau care încotro. Bătrînul zice: „Dacă Dumnezeu nu are grijă de mine, pentru ce să trăiesc?". Și a trecut printre barbari fără ca aceștia să-l vadă. Atunci el își zice: „Iată, Dumnezeu a avut grijă de mine și n-am murit; fă și tu ce-i omenește și fugi ca părinții".

2. Un frate i-a cerut avvei Daniel: „Dă-mi o poruncă și o voi păzi". El îi zice: „Nu-ți întinde niciodată mîna spre farfurie cu o femeie și nu mînca împreună cu ea. Așa vei scăpa cît de cît de demonul curviei".

3. Avva Daniel a zis: „În Babilon, fata unui mare dregător avea un demon. Tatăl ei era prieten cu un călugăr, care i-a zis: «Nimeni nu-ți poate vindeca fiica, în afară de anahoreții pe care-i cunosc, dar dacă-i vei ruga, nu vor primi să facă așa ceva, din smerenie. Să punem la cale următorul lucru: cînd vor veni ei la tîrg, prefaceți-vă că vreți să cumpărați de la ei și, cînd va fi să ia banii, să le cerem să spună o rugăciune. Cred că așa fata va fi vindecată». Așadar s-au dus la tîrg și au găsit pe ucenicul unui bătrîn stînd jos și vînzînd marfă. L-au făcut să vină cu dînșii, ca să care marfa și să ia banii. Cînd bietul călugăr a intrat în casă, îndrăcita a năvălit și i-a dat o palmă. El însă a întors și obrazul celălalt, după porunca Domnului. Chinuit, demonul a strigat: «Ce silă! Porunca lui Iisus m-a gonit!». Și îndată s-a vindecat femeia. Cînd au venit bătrînii li s-au povestit cele întîmplate, iar ei au slăvit pe Dumnezeu și au zis: «De obicei trufia diavolului cade prin smerenia poruncii lui Hristos»".

4. Avva Daniel mai zicea: „Pe cît înflorește trupul, pe atît sufletul se ofilește, și pe cît trupul se ofilește, pe atît înflorește sufletul".

5. Avva Daniel și avva Ammoes călătoreau, odată, împreună. Avva Ammoes întreabă: „Cînd ne așezăm și noi în chilie, părinte?". Avva Daniel îi răspunde: „Dar cine ni-L ia nouă pe Dumnezeu acum? Dumnezeu este și în chilie, și afară".

6. Avva Daniel a povestit: „Pe cînd avva Arsenie locuia la Sketis, era acolo un călugăr care fura lucrurile bătrînilor. Avva Arsenie l-a luat în chilia sa, vrînd, pe de o parte, să-l cîștige pe frate, pe de altă parte, să le mai dăruiască un pic de liniște celorlalți bătrîni. Îi zice [fratelui]: «Îți dau tot ce vrei, dar nu fura». Și i-a dat aur, bani, îmbrăcăminte, tot avutul lui, dar acela continua să fure. În cele din urmă, bătrînii, văzînd că nu se potolește, l-au gonit zicînd: «Dacă dai peste un frate cu o mică slăbiciune, trebuie să-l suporți; dar dacă fură, alungă-l, fiindcă își pierde și sufletul lui, tulburîndu-i și pe cei care trăiesc cu dînsul»".

7. Avva Daniel Faranitul a povestit: „Părintele nostru, avva Arsenie, a spus despre un sketiot că era un mare ascet practic, dar simplu în credință. Se clătina din pricina ignoranței sale, căci îndrăznea să spună că pîinea cu care ne împărtășim nu este trupul lui Hristos în mod real, ci în mod figurat. Doi bătrîni l-au auzit și, cunoscînd cît de mare este în viața ascetică, au socotit că spusele lui veneau din nerăutate și prostie. S-au dus la el și i-au zis: «Avva, uite ce vorbă lipsită de credință am auzit din gura cuiva. Zice că pîinea cu care ne împărtășim nu este trupul lui Hristos în mod real, ci în mod figurat». Bătrînul răspunde: «Eu am spus asta!». Atunci ei îl roagă: «Avva, cum poți să spui așa ceva? Vezi mai degrabă cum ne-a transmis învățătura Biserica sobornicească. Noi credem că pîinea aceasta este trupul lui Hristos, iar sîngele din potir

este sîngele lui Hristos, cu adevărat, nu în chip figurat. Aşa cum, la început, [Dumnezeu] ne-a plăsmuit luînd praf din pămînt – şi nimeni nu poate spune că [omul] nu este icoană a lui Dumnezeu, cu toate că icoană de
Mt 26,26 neînţeles – tot aşa pîinea despre care El a zis: *Este Trupul Meu*, credem cu adevărat că este trupul lui Hristos». Bătrînul a răspuns: «Pînă cînd nu mă încredinţez pe viu, nu sînt convins». Atunci ei i-au propus: «Să ne rugăm lui Dumnezeu toată săptămîna şi cred că Dumnezeu ne va dezvălui taina». Bătrînul a primit cu bucurie şi s-a rugat lui Dumnezeu zicînd: «Doamne, Tu ştii că nu sînt necredincios din răutate; ca să nu greşesc din neştiinţă, descoperă-mi [taina aceasta], Iisuse Hristoase!» Ceilalţi doi bătrîni s-au dus, şi ei, în chiliile lor şi s-au rugat lui Dumnezeu zicînd: «Doamne Iisuse Hristoase, dezvăluie bătrînului taina aceasta, ca să creadă şi să nu se piardă osteneala sa». Dumnezeu i-a ascultat pe toţi. Cînd s-a împlinit săptămîna, duminică, au mers la biserică şi s-au aşezat tustrei pe aceeaşi rogojină, cu bătrînul în mijloc. Atunci ochii lor s-au deschis, şi cînd pîinea a fost pusă pe sfînta masă, numai lor trei li s-a arătat ca un prunc. Iar cînd preotul a întins mîna, ca să frîngă pîinea, iată, un înger al Domnului a coborît din cer cu o sabie, a jertfit pruncul şi a golit sîngele Lui în potir. Cum preotul a frînt pîinea în mici bucăţi, şi îngerul a tăiat mici bucăţi din prunc şi cînd s-au apropiat să mănînce din cele sfinte, doar bătrînului i s-a dat o bucăţică de carne în sînge. Atunci s-a înspăimîntat şi a strigat: «Cred, Doamne, că pîinea este trupul Tău şi potirul, sîngele Tău». Îndată, carnea din mîna lui s-a făcut pîine, după taină, şi s-a împărtăşit mulţumind lui Dumnezeu. Atunci bătrînii îi zic: «Dumnezeu

ştie că firea omenească nu poate gusta carne şi de aceea şi-a prefăcut trupul în pîine, iar sîngele în vin, pentru cei care-l primesc cu credinţă». Apoi I-au mulţumit lui Dumnezeu pentru că n-a îngăduit să se irosească ostenelile bătrînului şi s-au dus tustrei, cu bucurie, la chiliile lor.

8. Tot avva Daniel a povestit, despre alt mare bătrîn din părţile de jos ale Egiptului, care zicea, în prostia lui, că Melchisedec este fiu al lui Dumnezeu. I s-a vorbit despre el fericitului Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, care a trimis să-l aducă îndată. Ştiind că bătrînul este făcător de minuni şi că, dacă-L va ruga, Dumnezeu îi va dezvălui taina – căci vorbea aşa numai din ignoranţă – a pus la cale un şiretlic şi i-a zis: „Avva, ascultă: un gînd îmi spune că Melchisedec este fiu al lui Dumnezeu, dar alt gînd îmi spune că e doar un om, preot al lui Dumnezeu. Aşadar, fiindcă am îndoieli asupra acestui lucru, te-am chemat, ca să te rogi lui Dumnezeu să-ţi dezvăluie taina". Bătrînul, avînd încredere în felul lui de viaţă, i-a răspuns cu îndrăzneală: „Dă-mi trei zile! Îl voi întreba pe Dumnezeu despre taină şi-ţi voi da îndată de ştire". Apoi a plecat şi a început să se roage lui Dumnezeu. După trei zile vine şi-i zice fericitului Chiril că Melchisedec este om. Arhiepiscopul l-a întrebat: „Cum ai aflat, avva?". El a răspuns: „Dumnezeu mi i-a arătat pe toţi patriarhii. Fiecare a trecut prin faţa mea, de la Adam şi pînă la Melchisedec şi m-a încredinţat că aşa este". Şi ieşind [bătrînul], El însuşi propovăduia că Melchisedec este om". Fericitul Chiril s-a bucurat foarte tare.

Despre avva Dioscoros

Probabil unul din cei patru frați „lungani" (makroadelphoi) *de la Nitria, origeniști, care îl frecventau pe Evagrie Ponticul (Dioscoros, Ammonios, Eusebiu, Eutymios). Cunoscător al Bibliei, avînd o bună cultură filozofică, teolog subtil. A fost făcut episcop de către arhiepiscopul Alexandriei, Teofil, simpatizant al origeniștilor, într-o primă fază, persecutor al lor, începînd cu 399. Dioscoros însuși a trebuit să ia calea exilului, după ce a fost alungat de pe scaunul episcopal de forțele imperiale puse în slujba intereselor lui Teofil.*

1. Povesteau despre avva Dioscoros, episcopul Nachiastiei, că pîinea lui era din orz și linte. În fiecare an începea un alt fel de viață, zicînd: „Anul acesta nu mă întîlnesc cu cutare; sau: nu vorbesc; sau: nu mănînc fiertură; sau: nu mănînc fructe și verdețuri". În privința lucrului făcea la fel: termina ceva, se apuca de altceva, în fiecare an.

cf. Pim 85; Silv 11; Or 8

2. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Mă frămîntă gîndurile rele: mă țin departe de păcatele mele și mă fac să fiu atent la neajunsurile fratelui meu". Bătrînul îi povestește atunci despre avva Dioscoros, care, odată, stătea în chilie și-și plîngea păcatele. În chilia de alături se afla un ucenic al său, care a venit și, găsindu-l pe bătrîn plîngînd, l-a întrebat: „De ce plîngi, părinte?". Bătrînul i-a răspuns: „Din pricina păcatelor mele". Ucenicul i-a zis: „Dar nu ai păcate, părinte". Bătrînul i-a răspuns: „Cu adevărat, fiule, dacă mi s-ar îngădui să-mi văd păcatele, n-ar fi de ajuns încă trei sau patru, ca să mi le plîngă".

3. Avva Dioscoros a zis: „Dacă ne vom îmbrăca în veşmînt ceresc, nu vom fi găsiţi goi. Dar dacă nu vom fi găsiţi purtînd veşmîntul ceresc, ce-o să ne facem, fraţilor? O să auzim glasul acela zicînd: *Pe acesta* Mt 22,13
aruncaţi-l în întunericul dinafară! Şi acolo va fi plîngerea şi scrîşnirea dinţilor. Acum, fraţilor, va fi mare ruşine pe capul nostru dacă, după ce am purtat atîta timp făptura aceasta, vom fi găsiţi, în ceasul ananghiei, fără veşmîntul de nuntă. Vai, cît ne vom căi mai tîrziu! Ce întuneric va cădea peste noi, înaintea părinţilor şi fraţilor noştri, care ne vor privi chinuiţi de îngerii răzbunării".

Despre avva Dulas

Ucenic al avvei Visarion. În Vieţile Sfinţilor, *se povesteşte despre el că a fost într-o zi acuzat pe nedrept de furtul unor vase din biserică. A suportat în tăcere toate acuzaţiile calomnioase şi a avut de suferit de pe urma pedepselor corporale, pînă ce s-a aflat adevăratul vinovat. După cîteva zile a murit, spunînd celor din jur: „Vă mulţumesc, părinţilor, că pentru durerile pe care mi le-aţi pricinuit mă voi învrednici de milostivirea lui Dumnezeu şi Îl rog să vă ierte". Este pomenit la 15 iunie.*

1. Avva Dulas a zis: „Dacă duşmanul ne sileşte să lăsăm isihia, să nu-l ascultăm, pentru că nimic nu se compară cu ea şi cu postul. Acestea două luptă împreună împotriva lui, dînd ascuţită vedere ochilor lăuntrici".

2. A mai zis: „Rupe legăturile cu cei mulţi, ca să nu ai parte de război şi zarvă împotriva minţii şi să nu-ţi tulbure isihia". *cf.* **Evag 2**

E

Despre sfîntul Epifanie, episcopul Ciprului

S-a născut în 315 la Eleuteropolis, în Palestina, fiind, probabil, ucenicul lui Ilarion. După o perioadă în pustiul egiptean întemeiază o mînăstire lîngă orașul natal, undeva între Gaza și Ierusalim. În 367 e hirotonit episcop de Salamina, în Cipru. În această calitate pornește o campanie de persecuție a origeniștilor, marcată de episoade puțin onorabile, alături de Teofil al Alexandriei și de Ieronim, autorul Vulgatei. Pe lîngă o serie de epistole, a lăsat posterității două scrieri majore : Ancoratus, *un tratat prin care își propune să-i „ancoreze" pe creștini în credința ortodoxă, și* Panarion, *un compendiu al leacurilor împotriva a optzeci de erezii. Spre sfîrșitul vieții a convocat un sinod local, interzicînd lectura scrierilor lui Origen. A murit în 403. Apoftegmele ni-l prezintă în trei ipostaze : luptător antipăgîn, biblist pasionat și exeget, mare ascet și om de duh. Este pomenit în Biserică la 12 mai.*

1. Sfîntul Epifanie, episcopul, a povestit că, pe vremea lui Atanasie cel Mare stoluri de ciori se roteau împrejurul

templului lui Serapis, croncănind: cras, cras! Grecii au venit la fericitul Atanasie și i-au croncănit: „Boșorogule, spune ce croncăne ciorile?". El le-a zis: „Ciorile croncăne: cras, cras. Iar *cras*, în limba latinilor, înseamnă mîine". Apoi a adăugat: „Mîine veți vedea slava lui Dumnezeu". A doua zi s-a vestit moartea împăratului Iulian, [iar grecii] s-au strîns și au început să strige către Serapis: „Dacă nu l-ai vrut, de ce-i primeai darurile?".

2. Tot el a povestit că la Alexandria era un vizitiu, fiul unei femei numită Maria. În timpul unei curse de cai acesta a căzut, dar s-a ridicat numaidecît, l-a întrecut pe cel care-l îmbrîncise și a cîștigat. Mulțimea a strigat: „Fiul Mariei a căzut, s-a sculat și a învins". Cînd încă se mai strigau aceste cuvinte, căzu vestea, asupra poporului, că marele Teofil s-a dus, a dărîmat statuia lui Serapis și a pus stăpînire pe templu.

3. Fericitul Epifanie, episcopul Ciprului, a fost înștiințat de către avva mînăstirii pe care o avea în Palestina: „Prin rugăciunile tale nu delăsăm pravila noastră, ci cu rîvnă o împlinim și la ceasul al treilea, și la al șaselea, și la al nouălea". El însă i-a certat zicîndu-le: „Sînteți niște leneși, pentru că lăsați de izbeliște celelalte ceasuri ale zilei și nu vă rugați. Adevăratul călugăr trebuie să aibă neîncetat rugăciunea și cîntarea psalmilor în inima sa".

4. Odată, sfîntul Epifanie a trimis după avva Ilarion, l-a chemat la el și i-a zis: „Hai să ne vedem mai înainte de a ieși din trup". Ilarion a venit la el și s-au bucurat împreună. La masă li s-a adus o pasăre. Episcopul a luat-o și i-a dat-o oaspetelui, dar bătrînul îi zice: „Iartă-mă, de cînd am îmbrăcat schima călugărească n-am mîncat animal jertfit". Episcopul îi răspunde:

„Eu, de cînd am îmbrăcat schima călugărească, n-am lăsat pe nimeni să se culce supărat pe mine, și nici nu m-am culcat supărat pe cineva". Atunci bătrînul îi zice: „Iartă-mă, felul tău de viață îl întrece pe al meu". (*cf.* Agat 4)

5. Tot el zicea că, dacă Melchisedec, icoana lui Hristos, a binecuvîntat rădăcina iudeilor, pe Avraam, cu atît mai mult adevărul însuși, Hristos, îi binecuvîntează și sfințește pe cei care cred într-Însul. (*cf.* *Gn* 14,19)

6. Tot el zicea: „Canaaneanca cere ajutor și este ascultată. Femeia cu scurgere de sînge tace și e numită fericită. Fariseul strigă și este osîndit. Vameșul nici nu deschide gura și este ascultat". (*cf.* *Mt* 15,22; *cf.* *Mt* 9,20; *cf.* *Lc* 18, 10-14)

7. Tot el zicea: „Profetul David se ruga la orice oră; se deștepta la miezul nopții; înainte de zori striga; în zori stătea în picioare; dimineața se ruga; seara și la prînz se punea în genunchi. De aceea spunea: *De șapte ori ți-am vorbit într-o zi*". (*Ps* 118,164)

8. Mai zicea: „Dobîndirea cărților creștine este de trebuință pentru cei care au mijloace. Căci doar simpla lor vedere ne mai domolește pofta de păcat și ne îndeamnă să ne ridicăm spre dreptate".

9. A mai zis: „Mare întărire spre a nu păcătui aduce lectura Scripturilor".

10. A mai zis: „Mare prăpastie și hău adînc este necunoașterea Scripturilor".

11. A mai zis: „Mare trădare a mîntuirii este să nu cunoaștem nici una din legile dumnezeiești".

12. Tot el spunea că păcatele drepților se află în jurul buzelor, în vreme ce păcatele necredincioșilor ies din tot trupul. De aceea David cîntă: *Pune, Doamne,* (*Ps* 140,3)

pază gurii mele, și ușă de jur-împrejurul buzelor mele și: *Am zis, voi păzi căile mele, ca să nu păcătuiesc cu* Ps 38,2
limba mea.

13. Tot el a fost întrebat: „De ce sînt zece porunci ale legii și nouă fericiri?". A răspuns: „Decalogul are același număr de porunci ca și plăgile egiptenilor, în vreme ce numărul fericirilor este imaginea unei triple Treimi".

14. Tot el a fost întrebat dacă este de ajuns un singur drept ca să-L înduplece pe Dumnezeu. A răspuns: „Da, căci s-a zis: *Căutați unul care să judece și să* Ir 5,1
facă dreptate și voi fi prielnic întregului popor.

15. Tot el a zis: „Păcătoșilor care se pocăiesc Dumnezeu le iartă și cele mai groaznice păcate, cum a făcut cu tîrfa și cu vameșul. Celor drepți, însă, le cere dobîndă. Asta le spune apostolilor: *Dacă dreptatea voastră nu* Mt 5,20
va fi mai mare decît a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în Împărăția cerurilor".

16. A mai zis: „Dumnezeu vinde la preț foarte mic dreptățile [faptele drepte] celor ce se străduiesc să le cumpere: pe o bucățică de pîine, pe o haină ieftină, pe un pahar cu apă rece, pe un obol".

17. Mai adăuga și aceasta: „Cînd omul se împrumută de la cineva de foame sau din lipsă de bani, dă înapoi mulțumind, dar într-ascuns, pentru că se rușinează. Stăpînul Dumnezeu, dimpotrivă, împrumută pe ascuns și dă înapoi de față cu îngerii, cu arhanghelii și cu sfinții".

Despre sfîntul Efrem

Sfîntul Efrem nu este doar un sfînt, ci și un mit al creștinismului siriac. S-a născut în jurul anului 306, la Nisibi, într-o familie creștină. A devenit diacon și principal animator al unei școli de teologie din orașul natal. După moartea lui Iulian Apostatul, în 363, Nisibi intră sub stăpînire persană, iar tînărul teolog și imnograf este obligat să se refugieze la Edesa, unde-și continuă activitatea de predicator, de pedagog și polemist, murind în 373. Tradiția monahală și l-a însușit foarte devreme, dar trebuie spus că Efrem n-a fost călugăr, ci a trăit în abstinență și castitate în mijlocul lumii. Imnele și predicile sale în versuri l-au făcut celebru, fiind traduse în greacă, latină etc. Este sărbătorit la 28 ianuarie.

1. Copil fiind, sfîntul Efrem a avut un vis, adică o vedenie, cum că a răsărit o vie pe limba lui, care a crescut și a umplut tot ce-i sub cer, fiind foarte roditoare. Toate zburătoarele cerului veneau și mîncau din strugurii viei. Dar pe cît mîncau ele, pe atît strugurii deveneau mai mulți.

2. Altădată, un bătrîn a văzut în vis o ceată de îngeri coborînd din cer, după rînduiala lui Dumnezeu, și avînd în mîini un sul, adică un tom scris pe dinăuntru și pe dinafară. Și se întrebau între ei: „Cine se cuvine să-l primească?". Unii spuneau: „Acesta", alții, „Ba acesta". Apoi au răspuns: „Într-adevăr, [toți] sînt sfinți și drepți, dar nimeni altcineva nu-l poate primi decît Efrem". Bătrînul a văzut cum i-au dat sulul lui Efrem. Iar cînd s-a trezit, a doua zi dimineață, l-a ascultat pe Efrem: părea că un izvor izvorăște din gura lui și alcătuiește [compune]. Atunci a știut că imnele care se preling printre buzele lui Efrem sînt de la Duhul Sfînt.

3. Altădată, din îndemnul unui [răuvoitor], vine la el o curtezană, ca să-l ademenească la împreunare ruşinoasă, ori, dacă nu, măcar să-i stîrnească mînia, fiindcă nici-odată nimeni nu-l văzuse mînios. El i-a spus curtezanei să-l urmeze şi cînd au ajuns lîngă un loc plin de lume, i-a zis: „Hai să-ţi împlineşti dorinţa în locul acesta". Ea însă, văzînd mulţimea, îi răspunde: „Cum putem face aşa ceva într-un loc plin de lume, fără să ne ruşinăm?" El îi zice: „Dacă ne ruşinăm de oameni, cu atît mai mult se cuvine să ne ruşinăm de Dumnezeu, Care le osîndeşte pe toate cele ascunse în întuneric". Şi curtezana a plecat fără să-şi împlinească dorinţa.

Despre mireanul Eucharistos

Doi părinţi s-au rugat lui Dumnezeu, ca să le arate la ce nivel au ajuns. A venit un glas asupra lor zicînd: „În satul cutare din Egipt trăieşte un mirean pe nume Eucharistos, iar soţia lui se numeşte Maria. Voi încă n-aţi ajuns la nivelul lor". Cei doi bătrîni s-au sculat şi au plecat în satul cu pricina. Au întrebat şi au găsit chilia şi pe femeia mireanului. Îi zic: „Unde este bărbatul tău?". Ea răspunde: „E cioban şi s-a dus să pască oile", după care i-a poftit în casă. Spre seară, Eucharistos a venit cu turma şi, văzîndu-i pe bătrîni, le-a pregătit masa şi le-a adus apă, ca să le spele picioarele. Dar bătrînii îi zic: „Nu gustăm nimic, pînă nu ne spui cum trăieşti". Atunci Eucharistos a răspuns, cu smerenie: „Eu sînt cioban şi aceasta este femeia mea". Bătrînii au stăruit şi l-au rugat să le povestească tot, dar el n-a vrut. Atunci i-au zis: „Dumnezeu ne-a trimis la tine". Cînd a auzit el aşa, s-a înspăimîntat şi le-a zis: „Iată, avem oile acestea de la părinţii noştri

și, dacă Domnul ne dă vreun spor de la ele, facem trei părți. O parte o dăm la săraci, o parte o ținem pentru călători străini și o parte pentru nevoile noastre. De cînd mi-am luat femeie, nu ne-am întinat, nici eu, nici ea. Ea este fecioară și fiecare se culcă la locul său, aparte. Noaptea ne îmbrăcăm în saci, iar ziua cu hainele noastre, dar pînă acum nimeni n-a știut aceste lucruri". Auzind, bătrînii s-au minunat și l-au slăvit pe Dumnezeu.

Despre preotul Eulogios

Ucenic al lui Ioan Gură de Aur, preot și călugăr la mînăstirea Ennaton, așezată la nouă mile de Alexandria. E foarte posibil să fie același Eulogios despre care vorbește autorul Hist. Monach. *în capitolul 16. Căpătase darul citirii în sufletele oamenilor și-i împiedica de la împărtășanie pe frații atinși de păcat.*

Eulogios, un discipol al fericitului episcop Ioan, preot și mare ascet, postea cîte două zile la rînd, iar de multe ori chiar cîte o săptămînă întreagă. Mînca doar pîine și sare și era lăudat de oameni. Odată, s-a dus la avva Iosif, la Panefisi, sperînd să vadă la dînsul o viață mai aspră. Bătrînul l-a primit cu bucurie și i-a pus dinainte tot ce-avea, ca să-l mîngîie, dar ucenicii lui Eulogios îi zic: „Preotul nu mănîncă decît pîine și sare". Avva Iosif a tăcut și a mîncat. Vreme de trei zile, [cît au rămas ei acolo], n-au auzit nici o cîntare de psalmi și nici o rugăciune, deoarece [gazdele] își făceau lucrarea într-ascuns. Și au plecat fără să se aleagă cu vreun folos. După rînduiala divină, se așeză negura peste [tot ținutul], iar drumeții, rătăcind drumul, s-au întors la bătrîn. Cînd să bată la ușă aud cîntări de

psalmi. Au rămas așa vreme îndelungată, apoi au bătut. Cei dinăuntru s-au oprit din cîntare și i-au primit cu mare bucurie. Încălziți de pe drum, ucenicii lui Eulogios au luat un pahar cu apă și i l-au dat acestuia – era o amestecătură de apă de mare și de rîu, pe care n-a putut s-o bea. Venindu-și în sine, a căzut la picioarele bătrînului și l-a rugat să-i spună ce fel de viață duc ei acolo, zicînd: „Avva, ce se întîmplă? N-ați cîntat nici un psalm decît după ce am plecat noi, iar în paharul pe care l-am luat am găsit apă sărată". Bătrînul îi răspunde: „Fratele e cam nebun și, din zăpăceală, a amestecat apa dulce cu apă de mare". Dar Eulogios îl roagă pe bătrîn să-i spună adevărul. Atunci el îi zice: „Paharul cu vin era al dragostei. Cel cu apă, frații îl beau tot timpul". Și așa l-a învățat pe preot să discearnă gîndurile, tăindu-i toate [apucăturile] omenești. De atunci a devenit socotit la minte, mînca tot ce i se punea în față și a învățat și el să se ostenească într-ascuns. La sfîrșit i-a zis bătrînului: „De bună seamă, osteneala voastră e sinceră și adevărată".

Despre avva Euprepios

1. Avva Euprepios a zis: „Fiind convins că Dumnezeu este vrednic de încredere și puternic, crede în El și te vei împărtăși dintr-ale Sale! Dacă disprețuiești, înseamnă că nu crezi. Noi toți credem că El poate face orice. Dar crede și în ce faci tu întru El, pentru că și prin tine El face minuni".

2. Tot el, odată, fiind jefuit, le-a dat hoților ajutor. Aceștia i-au înșfăcat tot ce-au găsit în chilie, dar au uitat acolo toiagul unuia dintre dînșii, iar avva Euprepios,

văzîndu-l, s-a întristat. L-a luat și a alergat după ei, vrînd să li-l dea înapoi. Dar ei nu l-au luat, de frică să nu li se întîmple ceva. Atunci bătrînul, întîlnind cîțiva drumeți care aveau același drum, i-a rugat să ia toiagul și să-l dea hoților înapoi.

3. Avva Euprepios a zis: „Toate cele trupești sînt materie. Cine iubește lumea iubește piedicile. Dacă s-ar întîmpla să pierdem vreodată ceva, să primim lucrul acesta cu bucurie și recunoștință, pentru că ne-am despărțit de cîteva griji".

4. Un frate l-a întrebat pe avva Euprepios despre viață. Bătrînul a zis: „Mănîncă iarbă; îmbracă-te cu iarbă; dormi pe iarbă, adică disprețuiește-le pe toate și așa vei dobîndi o inimă de fier".

5. Un frate l-a întrebat pe același bătrîn: „Cum vine în suflet teama de Dumnezeu?". Bătrînul a răspuns: „Dacă omul este smerit, nu agonisește și nu judecă pe altul, atunci se naște [în sufletul lui] teama de Dumnezeu".

6. Tot el a zis: „Teama, smerenia, lipsa de mîncare și plînsul să fie pururea cu tine".

7. La începutul călugăriei, avva Euprepios s-a dus la un bătrîn și-i zice: „Avva, spune-mi un cuvînt, cum să mă mîntuiesc?". Bătrînul i-a zis: „Dacă vrei să te mîntuiești, ori de cîte ori te duci la cineva, nu vorbi înainte de a fi întrebat". Umilit, [tînărul] s-a închinat și-a zis: „Cu adevărat, multe cărți am citit, dar n-am găsit nici un sfat ca acesta". Și însușindu-și-l, a plecat.

Despre avva Eladios

A trăit la Chilii între 420 şi 440, devenind un model de viaţă ascetică la parametrii primei generaţii, de aur. Cele două apoftegme ni-l înfăţişează ca pe un radical: niciodată nu-şi ridică privirea din pămînt, iar în privinţa postului era capabil de „performanţe" ieşite din comun.

1. Spuneau, despre avva Eladios, că, timp de douăzeci de ani, cît a stat la Chilii, nu şi-a ridicat niciodată ochii să se uite spre tavanul bisericii.

2. Tot despre avva Eladios, spuneau că mînca doar pîine şi sare. Cînd venea Paştele zicea: „Fraţii mănîncă pîine şi sare. Ar trebui să fac şi eu un mic canon de Paşti. Şi fiindcă în zilele obişnuite mănînc stînd jos, drept canon de Paşti, voi mînca din picioare".

Despre avva Evagrie

Evagrie este unul din marii intelectuali „greci" din pustiul egiptean, alături de Arsenie şi de „fraţii lungani". Adunase în jurul lui o comunitate de origenişti, care practica o lectură sistematică şi spirituală a Bibliei, îmbinînd cultura filozofică asimilată în şcolile greceşti cu trăirea mistică evanghelică. Evagrie s-a născut în 345, în mica localitate Ibora, din Pont. A fost făcut „citeţ" de către Vasile cel Mare, la Cezareea, şi diacon de către Grigore din Nazianz, în preajma căruia a rămas o vreme. Palladius îi schiţează un portret plin de admiraţie în Hist. Laus. *38. A participat la Sinodul de la Constantinopol (381), demonstrîndu-şi calităţile de „excelent dialectician împotriva tuturor ereziilor". În capitala imperială se îndrăgosteşte de soţia unui dregător,*

dragoste pe care „victima" pare să i-o fi întors cu o frenezie acaparatoare. Cert este că, la un moment dat, bărbatul înşelat îl aruncă în temniţă, episod transfigurat teologic de către Palladius. La intervenţia unui prieten sus-pus, Evagrie este eliberat, dar trebuie să părăsească imediat oraşul. Se îmbarcă şi pleacă spre Ierusalim, unde petrece o vreme în compania spirituală a Melaniei, întemeietoarea unei mînăstiri de femei pe Muntele Măslinilor. La puţin timp, însă, e lovit de o boală psihică destul de gravă. Melania îl sfătuieşte să devină călugăr la Nitria, unde rafinatul dialectician se supune de bună voie rigorilor ascetice, intrînd la şcoala „practică" a celor doi Macarie. Rămîne aici între 383 şi 385, după care se retrage la Chilii, o comunitate mai liniştită. Aici îşi cîştiga cele necesare traiului copiind Biblii pentru confraţi. Mînca o bucăţică de pîine pe zi, consuma abia un ulcior de ulei în trei luni, se abţinea cît putea de la apă (sălaş al demonilor) şi recita zilnic o sută de rugăciuni. Dumnezeu i-a dat – ne spune acelaşi Palladius (38, 10), confirmat de autorul Hist. Monach. *20, 15 – harismele ştiinţei (gnozei), înţelepciunii şi discernămîntului. Spre sfîrşitul vieţii, după o lungă practică ascetică şi contemplativă, a redactat faimoasa trilogie, alcătuită din* Tratatul practic, Gnosticul *şi* Capetele gnostice. *Din cînd în cînd „cobora" la Alexandria pentru a-i înfrunta pe filozofii păgîni. Palladius povesteşte că s-a vindecat de demonul curviei petrecînd o noapte friguroasă într-un puţ. Altădată, ispitit de duhul blasfemiei, a stat patruzeci de zile afară, în arşiţă, pînă cînd s-a umplut de bube. Unui discipol i-a mărturisit: „De cînd locuiesc în pustiu nu m-am atins de o salată, de o legumă, de un fruct sau de un strugure. Nu mai vorbesc de carne sau de vin". După un asemenea regim „de exterminare" a patimilor s-a îmbolnăvit de stomac şi a început să mănînce alimente fierte. A murit îndată după Boboteaza anului 399, fiind scutit de spectacolul trist şi crud al „mineriadei" pe care arhiepiscopul Teofil – care dorise la un moment dat să-l ungă episcop de Thmuis – a declanşat-o*

împotriva origeniştilor din Egipt. Printre discipolii săi cei mai apropiaţi s-a aflat şi Ioan Casian, care nu-l citează direct în Convorbiri, *ascunzîndu-l, după toate probabilitățile, sub denumirea simbolică de Serenus. Operele sale au început să fie privite cu neîncredere şi cenzurate, mai ales după condamnarea origenismului în secolul al VI-lea. Ele au fost transmise în mare parte sub numele lui Nil Ascetul, nume sub care ni s-a transmis şi o serie de apoftegme din colecția de față. Aceste apoftegme îl au ca protagonist nu pe Nil, ci pe Evagrie însuşi.*

1 Avva Evagrie a zis: „Stai în chilie şi adună-ţi mintea; aminteşte-ţi de ziua morţii; vezi putreziciunea de atunci a trupului; gîndeşte-te la nenorociri; nevoieşte-te; dispreţuieşte deşertăciunea lumii, ca să poţi rămîne tot timpul în isihie şi să nu slăbeşti; aminteşte-ţi de rînduiala din iad; gîndeşte-te cum stau acolo sufletele, în ce tăcere cumplită, în ce plîns sfîşietor, în ce uriaşă spaimă, luptă şi aşteptare; gîndeşte-te la chinul neîncetat, la lacrimile sufletelor, fără de sfîrşit. Dar aminteşte-ţi şi de ziua învierii şi de şederea în faţa lui Dumnezeu; închipuieşte-ţi Judecata cea înfricoşătoare şi groaznică. Pune la mijloc cele hărăzite păcătoşilor, ruşinea dinaintea lui Dumnezeu, a îngerilor, arhanghelilor şi a tuturor oamenilor, adică, pedeapsa, focul veşnic, viermele fără somn, tartarul, întunericul, scrîşnirea dinţilor, spaimele şi chinurile. Apoi, adu în mijloc şi bunătăţile hărăzite drepţilor, apropierea de Dumnezeu Tatăl şi de Hristosul Lui, de îngeri şi de arhangheli, de poporul sfinţilor, Împărăţia cerurilor şi darurile ei, bucuria şi desfătarea ei. La fiecare dintre acestea gîndeşte-te: pentru judecarea păcătoşilor plîngi, ţine doliu, teme-te să nu ajungi şi tu printre ei; iar pentru cele hărăzite drepţilor, bucură-te şi te veseleşte. Pe ultimele străduieşte-te să le dobîndeşti,

cf. Mos 6; Paf 5

de primele, să te îndepărtezi. Vezi să nu uiți vreo clipă de ele, fie că ești în chilie sau afară, fugind astfel de gîndurile rele și vătămătoare".

2. A mai zis: „Rupe toate legăturile cu mulțimea, ca să
cf. Dul 2 nu ți se strice mintea și să-ți tulburi isihia".

3. A mai zis: „Mare lucru este să te rogi fără împrăștiere, dar și mai mare să psalmodiezi fără împrăștiere".

4. A mai zis: „Amintește-ți mereu de ieșirea [din lumea aceasta], nu uita de Judecata veșnică și sufletul tău nu va greși niciodată".

5. A mai zis: „Îndepărtează ispitele și nu va fi nici un
cf. Ant 5 mîntuit!".

6. A mai zis: „Un bătrîn zicea: mîncarea uscată și neregulată, unită cu dragostea, repede îl duce pe monah la limanul nepătimirii".

7. Odată, la Chilii, s-a ținut o adunare și avva Evagrie a luat cuvîntul. Preotul îi zice: „Știm, avva, că dacă erai în țara ta, ar trebui să fii episcop și să stai în fruntea multora. Aici însă poartă-te ca un străin". El s-a umilit și fără să se tulbure a încuviințat și a răspuns: „Ade-
Iov 40,5 vărat este, părinte. *O singură dată am vorbit, a doua oară nu mai deschid gura*".

Despre avva Eudaimonos

Avva Eudaimonos a zis, despre avva Pafnutie, părintele de la Sketis: „Am mers acolo de tînăr, dar el nu m-a lăsat să rămîn zicîndu-mi: «Nu pot să îngădui cuiva cu față de femeie să rămînă cu mine, din pricina războiului cu vrăjmașul»".

Z

Despre avva Zenon

Ucenic al avvei Silvan, la Sketis. În 380 s-a mutat împreună cu alți frați – Zaharia, Marcu – pe muntele Sinai, apoi în Palestina, lîngă Gaza. Era unul din călugării „girovagi", sau pelerini, nefixați într-un loc anume. În 443, împărăteasa Eudoxia, repudiată de soțul ei, îi cere sfatul, semn că ajunsese un personaj cunoscut în Palestina. Se spune că era mic de statură, slab, dar energic și plin de fervoare spirituală, căutat nu numai de călugări, ci și de mireni. În 450 se claustrează definitiv într-o chilie de la Kefr She'arta, la nord-est de Gaza, refuzînd să mai vadă pe cineva. Aici a și murit, în același an sau anul următor. Biserica îl sărbătorește pe 19 iunie. Apoftegma 7 este reprezentativă: Dumnezeu îi ascultă pe cei care se roagă înainte de toate pentru mîntuirea dușmanilor.

1. Avva Zenon, ucenicul fericitului Silvan, a zis: „Nu trăi într-un loc faimos; nu locui împreună cu cineva renumit; nicăieri nu-ți pune temelie, ca să-ți ridici chilie".

2. Spuneau despre avva Zenon că, la început, nu vroia să ia nimic de la nimeni. Așadar, cei care îi aduceau

cîte ceva plecau supărați, pentru că nu primea. Alții însă, veneau la el și vroiau să primească ceva, ca de la un mare bătrîn, și cum el nu avea ce să le dea, și aceștia plecau supărați. Atunci bătrînul zice: „Ce să fac, fiindcă pleacă supărați de la mine și cei care-mi aduc [daruri], și cei care vor să primească? Mai bine fac așa: dacă unul aduce, iau; dacă unul cere, îi dau". Astfel s-a liniștit și pe sine și a mulțumit pe toată lumea.

3. Un frate egiptean s-a dus la avva Zenon, în Siria, și își tot osîndea gîndurile de față cu bătrînul. Acesta s-a minunat și i-a zis: „Egiptenii își ascund virtuțile, pe care le au, și-și condamnă tot timpul scăderile, pe care nu le au, în vreme ce sirienii și grecii spun că au virtuți, pe care nu le au, iar scăderile, de care sînt plini, și le ascund".

4. Cîțiva frați au venit la el și i-au zis: „Ce înseamnă
Iov 15,15 cuvintele din Iov: '*Cerul nu este curat în fața Lui*?". Bătrînul le-a răspuns: „Văd că frații și-au lăsat deoparte păcatele lor și se îngrijesc de ale cerului. Interpretarea pasajului este următoarea: spune că cerul nu este curat, dat fiind că numai Dumnezeu este curat".

5. Spuneau despre avva Zenon că, pe cînd locuia la Sketis, a ieșit într-o noapte din chilie spre mlaștini și a rătăcit trei zile și trei nopți prin împrejurimi. De oboseală a căzut într-un leșin de moarte. Și, iată, un copil [a apărut], i-a stat în față cu o bucată de pîine și un pahar cu apă și i-a zis: „Ridică-te și mănîncă". El s-a ridicat și s-a închinat, crezînd că este vreo nălucă. Copilul i-a zis: „Bine ai făcut". El s-a mai închinat de două ori și copilul îi zice: „Bine ai făcut". Atunci bătrînul s-a ridicat, a luat și a mîncat. După aceea

copilul îi zice: „Cît ai mers n-ai făcut decît să te îndepărtezi de chilia ta. Ridică-te și urmează-mă". Și îndată s-a pomenit în chilia lui. Atunci bătrînul i-a zis: „Intră și fă o rugăciune pentru noi", dar cînd bătrînul a intrat [copilul] s-a făcut nevăzut.

6. Altădată, același avva Zenon, mergînd prin Palestina, a obosit și s-a așezat să mănînce lîngă un strat de castraveți. Gîndul îi zice: „Ia și mănîncă, nu e cine știe ce", dar el i-a răspuns: „Hoții primesc pedeapsă. Gîndește-te dacă tu poți îndura pedeapsa [cuvenită]". S-a ridicat și a stat cinci zile în arșiță, iar după ce s-a ars bine a zis: „Nu pot îndura pedeapsa". Apoi îi zice gîndului: „Dacă nu poți, atunci nu fura și nu mînca".

7. Avva Zenon a zis: „Cine vrea ca Dumnezeu să-i asculte grabnic rugăciunea, de fiecare dată cînd se ridică și întinde mîinile către Dumnezeu, mai înainte de toate și mai înainte de [a se ruga pentru] sufletul său, să se roage pentru sufletul dușmanilor lui. Purtîndu-se astfel, ori de cîte ori îl va ruga pe Dumnezeu, Acesta îl va asculta".

8. Povesteau că, într-un sat, trăia cineva care postea foarte des, încît oamenii l-au supranumit Postitorul. Avva Zenon a auzit și a trimis să-l cheme. El a venit cu bucurie și după ce s-au rugat s-au așezat. Bătrînul a început să se nevoiască în tăcere. Negăsind pe nimeni cu care să vorbească, Postitorul a căzut în acedie și-i zice bătrînului: „Roagă-te pentru mine, avva, căci vreau să plec [acasă]". Bătrînul întreabă: „De ce?". El răspunde: „Inima îmi arde ca focul și nu știu ce are. În sat posteam pînă seara și niciodată nu mi s-a întîmplat așa ceva". Atunci bătrînul îi zice: „În sat te hrăneai prin urechi. Mergi, și de acum înainte mănîncă

la ceasul al nouălea şi tot ce faci, fă într-ascuns". Omul a început să se nevoiască aşteptînd cu frămîntare ceasul al nouălea; iar cei care-l cunoşteau ziceau: „A intrat demonul în Postitor". S-a dus şi i-a spus totul bătrînului. Dar acesta i-a răspuns: „Aceasta este calea dumnezeiască".

Despre avva Zaharia

Unul din cele mai delicate şi pure personaje din Pateric. *Era fiul altui călugăr, Karion, care avusese, pe cînd trăia în lume, doi copii, un băiat şi o fată. În timpul unei foamete cumplite, soţia sa l-a obligat să-l crească pe Zaharia. Prezenţa copiilor, în comunităţile monahale, nu era privită cu ochi buni. Cum bîrfele au început să circule în jurul cuplului tată-fiu, Karion a hotărît să plece de la Sketis la Tebaida, apoi, din acelaşi motiv, să revină la Sketis. Copilul pune capăt acestei campanii de calomnii azvîrlindu-se într-o groapă cu salpetru (nitrat), de unde iese complet desfigurat (a se vedea Karion 2). A trăit în pustiu patruzeci şi cinci de ani, de la şapte la cincizeci şi doi de ani, cunoscîndu-i pe Macarie, Moise, Pimen, Isidor, care nu se sfiau să-i ceară sfatul, în ciuda diferenţei de vîrstă şi de generaţie. Aşa cum reiese din grupajul de apoftegme, Zaharia este tipul de „copil înţelept", pe care Părinţii îl numeau „copil bătrîn"* (paidariogeron). *Biserica îl sărbătoreşte pe 5 decembrie.*

1. Avva Macarie i-a zis avvei Zaharia: „Spune-mi ce trebuie să facă monahul?". Acesta îi răspunde: „Pe mine mă întrebi, părinte?". Avva Macarie zice: „Am încredere în tine, copile Zaharia. [Cel de sus] mă îndeamnă să te întreb". Atunci Zaharia îi spune: „După mine, părinte, a fi monah înseamnă a sta împotriva ta însuţi în toate".

2. Avva Moise s-a dus, odată, să scoată apă și l-a găsit pe avva Zaharia rugîndu-se lîngă puț, iar Duhul lui Dumnezeu stătea deasupra lui.

3. Avva Moise a zis, odată, fratelui Zaharia: „Spune-mi ce trebuie să fac?". Acesta, auzind așa ceva, s-a aruncat la picioarele lui și-a zis: „Tu mă întrebi, părinte?". Bătrînul îi zice: „Crede-mă, copilul meu, Zaharia. Am văzut Duhul Sfînt venind peste tine și de aceea sînt silit să te întreb". Atunci Zaharia și-a luat culionul de pe cap, l-a pus jos și călcîndu-l în picioare a zis: „Dacă cineva nu-și zdrobește așa omul dintr-însul, acela nu-i călugăr".

4. Pe cînd se afla la Sketis, avva Zaharia a avut o viziune. S-a sculat și l-a vestit pe părintele său, avva Karion. Bătrînul era un ascet bun, dar nu avea discernămînt la asemenea lucruri. S-a ridicat și l-a pedepsit strașnic [pe Zaharia], spunînd că viziunea este de la demoni. Dar gîndul a continuat să-l frămînte pe tînăr. Într-o noapte, s-a sculat și s-a dus la avva Pimen, spunîndu-i toată povestea și cum îl arde ceva înlăuntru. Bătrînul a văzut că lucrul vine de la Dumnezeu și-i zice: „Mergi la bătrînul cutare și fă ce-ți spune". Și s-a dus, dar înainte ca el să deschidă gura și să-l întrebe, bătrînul i-a spus toate de-a fir-a-păr, întărindu-i că viziunea este de la Dumnezeu. „Și acum, zice, mergi și ascultă-ți părintele."

5. Avva Pimen a povestit că avva Moise l-a întrebat pe avva Zaharia, cînd acesta era aproape de moarte: „Ce vezi?". El răspunde: „Nu-i mai bine să tac, părinte?". Celălalt a zis: „Da, copile, taci". Cînd a murit, avva Isidor și-a înălțat ochii către cer și a zis: „Veselește-te, copilul meu, Zaharia, căci s-au deschis porțile Împărăției cerurilor pentru tine".

H

Despre avva Isaia

Avva Isaia de la Sketis este același cu avva Isaia de la Gaza, autorul faimosului Asketikon. *A fost ucenic al avvei Ammoes (cf. Ammoes 2) și al avvei Achilas. De la Sketis s-a retras, mai întîi, la Eleuteropolis, unde a întemeiat o mînăstire, pe care a lăsat-o sub conducerea ucenicului său, Petru. El însuși a devenit pustnic. N-a acceptat hotărîrile Sinodului de la Calcedon. Datorită monofizismului său, tradițiile coptă și siriacă i-au rezervat un loc de primă importanță.* Asketikon*-ul este o culegere de meditații, exegeze, discursuri spirituale, prezentate într-o formă nesistematică, în care se resimte o puternică influență evagriană. Apoftegmele pun accentul pe latura ascetică a personalității sale. Se conturează imaginea unui maestru foarte sever, chiar antipatic, care impune ucenicilor săi un stil de viață la temelia căruia stau ascultarea absolută, efortul maxim, căutarea „performanței" ascetice.*

1. Avva Isaia a zis că nimic nu este mai folositor ucenicului începător decît cearta. „Începătorul care e certat și rabdă e ca un copac udat în fiecare zi."

2. Tot el spunea, despre cei care încep bine și dau ascultare părinților: „Prima vopsea nu se duce, ca în cazul porfirei". Și: „După cum vlăstarii tineri se răsucesc și se apleacă ușor, tot așa ucenicii ascultători".

3. Mai zicea: „Un începător care se mută dintr-o mînăstire într-alta, seamănă cu un animal care smucește căpăstrul într-o parte și-n alta". *cf.* Sinc 6

4. A mai zis: „Preotul din Pelusios, la o agapă, cînd frații mîncau în biserică și vorbeau între ei, certîndu-i le-a strigat: «Tăceți, fraților! Am văzut un frate care mănîncă aici, cu voi, și bea ca voi, iar rugăciunea lui urcă în fața lui Dumnezeu ca o pară de foc»".

5. Povesteau, despre avva Isaia, că, odată, a luat o vargă de măslin, s-a dus la arie și-i zice moșierului: „Dă-mi niște grîu". Acela îi răspunde: „Ai treierat și tu?". Avva zice: „Nu". Moșierul: „Atunci cum vrei să iei grîu dacă n-ai treierat?" Bătrînul: „Așadar cine nu treieră nu primește răsplată?". Moșierul: „Nu". După care bătrînul s-a retras. Văzînd frații, s-au închinat în fața lui și l-au rugat să-i lămurească de ce a făcut asta? Bătrînul le zice: „Am dat o pildă: cine nu trudește nu va avea răsplată de la Dumnezeu". *cf.* *2Tes* 3,10

6. Avva Isaia a chemat un frate și i-a spălat picioarele. Apoi a azvîrlit într-o oală cîteva boabe de linte și, cînd abia au început să fiarbă, le-a luat de pe foc. Fratele îi zice: „Dar încă n-au fiert, avva". El îi răspunde: „Nu-ți ajunge că au văzut lumina focului? Chiar și atît e o mare mîngîiere".

7. A mai zis: „Dacă Dumnezeu vrea să miluiască un suflet și acesta nu vrea și nu-L primește, ci face după

voia sa, El îl lasă să pătimească după voia sa, pentru ca, astfel, să învețe să-L caute".

8. Mai spunea: „Ori de cîte ori cineva vrea să întoarcă
cf. Rm 12,17 răul cu rău, poate răni conștiința fratelui printr-un simplu gest".

9. Tot avva Isaia a fost întrebat ce este iubirea de arginți și a răspuns: „A nu crede că Dumnezeu are grijă de tine, a nu spera în făgăduințele Sale, a te umfla în pene".

10. A mai fost întrebat ce este vorbirea de rău și a răspuns: „A nu cunoaște slava lui Dumnezeu și a-ți invidia aproapele".

11. A mai fost întrebat ce este mînia și a răspuns: „Zavistie, minciună și neștiință".

Despre avva Ilie

Grupul de apoftegme de mai jos prezintă faptele și cuvintele mai multor călugări cu numele de Ilie, dificil de identificat și de prezentat.

1. Avva Ilie a zis: „Eu mă tem de trei lucruri: cînd sufletul meu va ieși din trup; cînd Îl voi întîlni pe Dumnezeu; și cînd va fi dată sentința împotriva mea".

2. Bătrînii îi spuneau lui avva Ilie, în Egipt, despre avva Agathon: „E un avvă bun". Bătrînul le răspunde: „E bun pentru generația de acum". Ceilalți zic: „Dar pentru bătrîni?". El răspunde: „V-am spus: e bun pentru generația de acum; pentru bătrîni, am văzut
cf. Vis 3 pe cineva la Sketis, care putea să oprească soarele pe

cer, ca Iosua, fiul lui Navi". Auzind aceasta, frații s-au *cf. Ios* 10, 12-13
minunat și L-au slăvit pe Dumnezeu.

3. Avva Ilie, diaconul, a zis: „Ce putere are păcatul acolo unde este pocăință? Și la ce folosește dragostea, unde este trufie?".

4. Avva Ilie a zis: „Am văzut pe cineva cu o ploscă de vin subțioară și ca să-i fac pe demoni de rușine – fiindcă era doar o închipuire – i-am spus fratelui: «Iartă-mă, ridică puțin rasa!». El a ridicat-o și am văzut că nu era nimic dedesubt. Vă spun asta, ca să nu vă încredeți, chiar dacă vedeți ceva cu ochii voștri sau *cf.* Pim 114
auziți cu urechile voastre. Cu atît mai mult luați aminte la cugetările, ideile și gîndurile voastre, știind că demonii vi le stîrnesc, ca să vă murdărească sufletul, obligîndu-vă să vă gîndiți la lucruri nefolositoare și să vă distragă mintea de la păcatele voastre și de la Dumnezeu".

5. A mai zis: „Oamenii se gîndesc fie la păcate, fie la Iisus, fie la oameni".

6. A mai zis: „Dacă mintea nu psalmodiază împreună cu trupul, truda este zadarnică. Cine iubește chinul, va avea mai tîrziu bucurie și odihnă".

7. A mai zis: „Un bătrîn a rămas într-un templu. Au venit demonii și i-au zis: «Pleacă din casa noastră!» Bătrînul a zis: «Voi nu aveți casă». Atunci ei au început să-i împrăștie ramurile de palmier. Bătrînul însă le-a adunat la loc. Apoi demonul l-a prins de mînă și l-a tras afară. Cînd au ajuns la ușă bătrînul s-a apucat cu mîna cealaltă de canat și a strigat: «Iisuse, ajută-mă!» și demonul a fugit îndată. Bătrînul a început să plîngă

și Domnul l-a întrebat: «De ce plîngi?». Bătrînul zice: «Fiindcă demonii îndrăznesc să se ia de oameni și să le facă asemenea lucruri». Domnul i-a zis: «Tu n-ai avut grijă. Pentru că îndată ce m-ai căutat, ai văzut cum m-ai găsit?»". Vă spun: e nevoie de multă trudă. Fără trudă nimeni nu-L poate avea pe Dumnezeu, căci El s-a răstignit pentru noi.

Un frate s-a dus la avva Ilie, isihastul, în chinovia din peștera avvei Sava, și-i zice: „Avva, spune-mi un cuvînt". Bătrînul zice fratelui: „În vremea părinților noștri erau iubite trei virtuți: neagoniseala, blîndețea și înfrînarea. Acum pe călugări îi stăpînesc: lăcomia, gastrimargia și îndrăzneala. Alege ce vrei!"

Despre avva Heracleios

cf. Ars 11; Hie 1; Paf 5

Un frate războit [de gînduri] i s-a mărturisit avvei Heracleios. Ca să-l întărească, acesta îi zice: „Un bătrîn a avut un ucenic foarte ascultător timp de mulți ani. Odată, fiind luptat [de gînduri], s-a închinat bătrînului și i-a zis: «Arată-mi cum să devin monah». Bătrînul îi zice: «Ochește un loc și să-ți facem chilie». Au găsit locul la o milă depărtare și s-au dus și au făcut o chilie. Zice fratelui: «Să faci ce-ți spun: cînd ți-e foame, mănîncă, bea și te culcă, doar atît, să nu ieși din chilie pînă sîmbătă. Atunci să vii la mine». Primele două zile fratele a făcut ce i se poruncise. Dar a treia zi, căzînd în acedie, zice: «De ce nu mi-a spus bătrînul [să mă rog]?» Și, sculîndu-se, a cîntat mai mulți psalmi. După apusul soarelui a mîncat și apoi s-a dus să se culce pe rogojina lui. Dar pe rogojină vede un etiopian întins, scrîșnind din dinți. Înspăimîntat a luat-o la fugă spre

chilia bătrînului. A ciocănit la ușă zicînd: «Avva, fie-ți milă de mine și deschide!». Bătrînul, dîndu-și seama că nu i-a respectat cuvîntul, nu i-a deschis pînă dimineața, iar cînd a deschis l-a găsit afară, implorînd. Pînă la urmă s-a îndurat și l-a dus înăuntru. Fratele îi zice: «Te rog, părinte, [lămurește-mă], cînd m-am dus să mă culc am văzut un etiopian uriaș pe rogojina mea». El i-a zis: «Ai pățit asta pentru că nu mi-ai ascultat cuvîntul». Apoi i-a înfățișat, după puteri, rînduiala vieții în sihăstrie, și în puțină vreme [ucenicul] a devenit un monah destoinic".

Θ

Despre avva Teodor de la Ferme

Conform primei apoftegme, era ucenic al avvei Macarie Egipteanul, un călugăr învățat, dar care nu ezită nici o clipă să-și vîndă cărțile pentru a-i ajuta pe săraci. A făcut parte din ultima generație de călugări de la Sketis, fiind contemporan cu Arsenie și părintele duhovnicesc al lui Isac de la Chilii (cf. *IsChil 2*). *Temperamental, se apropie de Arsenie, marele mizantrop sketiot. Răspunde greu la întrebări sîcîitoare sau inoportune, își șochează ucenicii prin comportamentul asemănător filozofilor cinici : franchețe, uneori crudă, ignorare voită a regulilor sociale, sălbăticie. După devastarea comunității de la Sketis, s-a retras la Ferme, o localitate situată, se pare, la douăzeci de mile spre vest de Sketis.*

1. Avva Teodor de la Ferme avea trei cărți bune. S-a dus la avva Macarie și-i zice : „Am trei cărți bune, care-mi trebuie, iar frații mi le cer, și ei, cu împrumut și le folosesc. Spune-mi, ce să fac : să le țin pentru folosul meu și al fraților, ori să le vînd și să dau banii săracilor ?". Bătrînul a răspuns : „Bune sînt toate faptele,

dar mai bună dintre toate este neagoniseala". Cum a auzit, [avva Teodor] s-a dus, a vîndut cărțile și a dat banii săracilor.

2. Un frate de la Chilii era tulburat de traiul în singurătate. S-a dus la avva Teodor de la Ferme și l-a întrebat [ce să facă]. Bătrînul i-a zis: „Mergi, smerește-ți gîndul, supune-te și trăiește laolaltă cu alții". După un timp se întoarce la bătrîn și-i zice: „Nu-mi găsesc liniștea nici împreună cu alții". Bătrînul îi zice: „Dacă nici singur, nici cu alții nu-ți găsești liniștea, de ce te-ai făcut călugăr? Oare nu ca să înduri necazuri? Spune, de cîți ani porți schima?". „De opt ani" a răspuns el. Atunci bătrînul i-a zis: „Eu port schima de șaptezeci de ani și nici o singură zi n-am fost liniștit. Și tu în opt ani vrei să dobîndești liniștea?". Auzind acestea fratele a plecat întărit.

3. Odată, un frate s-a dus la avva Teodor și l-a rugat trei zile în șir să-i spună un cuvînt. Dar acesta nu i-a răspuns și fratele a plecat întristat. Ucenicul său l-a întrebat: „Avva, de ce nu i-ai zis un cuvînt și l-ai lăsat să plece întristat?". Bătrînul răspunde: „Da, nu i-am vorbit, căci e un negustor și-i place să se laude cu vorbele altora".

4. A mai zis: „Dacă ești prieten cu cineva și i se întîmplă să cadă în ispita curviei, pe cît îți stă în putință dă-i mîna și trage-l la suprafață. Dacă însă cade în erezie și nu te ascultă să se întoarcă pe calea dreaptă, rupe-l de la inima ta, pentru ca nu cumva, întîrziind, să te rostogolești și tu cu el în prăpastie". *cf.* **Pim 118**

5. Spuneau, despre avva Teodor de la Ferme, că se deosebea de mulți prin trei lucruri: neagoniseala, asceza și fuga de oameni.

6. Avva Teodor se bucura, odată, împreună cu frații, la Sketis. Aceștia luau paharele cu grijă, în tăcere, dar nu spuneau : „Iartă-mă". Avva Teodor a zis : „Călugării și-au pierdut bunul obicei. Nu mai spun : «Iartă-mă»".

7. Un frate l-a întrebat : „Avva, pot să nu mănînc pîine cîteva zile?". Bătrînul îi răspunde : „Bine faci, și eu am făcut așa". Fratele zice : „Vreau să duc năutul la brutărie și să iau făină". Bătrînul îi zice : „Dacă ieși din nou la brutărie, fă-ți și pîine. Ce-ți trebuie să ieși din chilie?"

8. Un bătrîn a venit la avva Teodor și i-a zis : „Iată, fratele cutare s-a întors în lume". Bătrînul i-a răspuns : „De ce te miri? Nu te mira de asta, ci mai degrabă dacă ai auzi că cineva a scăpat din gura dușmanului".

9. Un frate a venit la avva Teodor și a început să-i vorbească despre lucruri pe care încă nu le practicase. Bătrînul îi zice : „Corabie încă n-ai găsit, bagajele încă nu le-ai încărcat, călătoria încă n-a început, dar tu ai
cf. Iacob 4; Pim 56 și ajuns la destinație. Fă întîi lucrul și apoi vei ajunge la cele despre care vorbești".

10. Tot [avva Teodor] s-a dus, odată, la avva Ioan, famen din naștere. Și vorbind ei așa, i-a zis : „Cînd eram la Sketis ne ocupam în primul rînd de lucrarea sufletului ; lucrul cu mîinile era secundar. Acum lucrarea
cf. TeoF 11; InEun 1 sufletului a devenit secundară, iar cealaltă principală".

11. Un frate l-a întrebat : „Ce este lucrarea sufletului, care acum a devenit, pentru noi, secundară, și ce este lucrarea secundară, care acum a devenit, pentru noi,
cf. TeoF 10; InEun 1 principală?". Bătrînul zice : „Tot ce facem din porunca lui Dumnezeu este lucrare a sufletului, în vreme ce tot ce facem și adunăm după capul nostru trebuie socotit

ca fiind lucru secundar". Fratele zice: „Lămurește-mă în această privință". Bătrînul răspunde: „Iată, auzi despre mine că sînt bolnav și trebuie să vii să mă vezi. Îți spui în sinea ta: «Oare trebuie să-mi las lucrul și să plec chiar acum? Nu, termin întîi ce am de făcut și după aceea mă duc». Mai tîrziu îți vine alt chef și pînă la urmă renunți de tot să mai pleci. Alt frate îți zice: «Ajută-mă, frate!». Iar tu cugeți așa: «Trebuie să-mi las lucrul și să merg să lucrez pentru altul?». Dacă nu te duci, încalci porunca lui Dumnezeu, care este lucrarea sufletului, și faci un lucru secundar, care este lucrarea mîinilor".

12. Avva Teodor de la Ferme a zis că omul care trăiește în pocăință nu e legat de nici o poruncă.

13. Tot el a zis: „Nu există virtute mai mare decît a nu disprețui pe nimeni".

14. A mai zis: „Cel care cunoaște dulceața chiliei fuge de aproapele său, dar fără dispreț".

15. A mai zis: „Dacă nu mă voi rupe de simțămintele de compasiune (*oiktirmon*), ele nu mă vor lăsa niciodată să devin monah".

16. A mai zis: „În vremea noastră, mulți au ales odihna înainte ca Dumnezeu să le-o îngăduie".

17. A mai zis: „Să nu te culci într-un loc unde se află o femeie".

18. Un frate l-a întrebat pe avva Teodor: „Vreau să împlinesc poruncile". Atunci bătrînul îi povestește despre avva Theonas, care a spus, și el, odată: „Vreau ca gîndul meu să fie în acord cu Dumnezeu". A luat

grîu, l-a dus la brutărie, a făcut pîine și a împărțit-o săracilor. Dar cum mai cereau și alții, acestora le-a dat coșurile și haina pe care o purta și s-a întors în chilie încins cu maforionul [acoperămîntul feței și al umerilor]. Dar tot își făcea singur reproșuri că n-a împlinit porunca lui Dumnezeu.

19. Odată, avva Iosif s-a îmbolnăvit și a trimis după avva Teodor, zicînd: „Vino să te văd înainte să ies din trup". Era pe la mijlocul săptămînii. [Avva Teodor] nu s-a dus, dar a trimis răspuns: „Dacă rămîi [în viață] pînă sîmbătă, vin; dacă pleci, ne vedem pe lumea cealaltă".

20. Un frate i-a zis lui avva Teodor: „Spune-mi un cuvînt, căci merg la pierzanie". Cu chiu cu vai el i-a zis: „Eu însumi sînt în primejdie, ce pot să-ți spun?".

21. Un frate s-a dus la avva Teodor, ca să-l învețe să împletească și i-a adus și funie. Bătrînul îi zice: „Du-te și vino mîine dimineață". Apoi s-a ridicat, i-a muiat funia și i-a pregătit primul rînd de împletitură, zicîndu-i: „Fă asta și asta". L-a lăsat, a intrat în chilie și s-a așezat. La ora cuvenită i-a dat de mîncare și l-a trimis [la chilia sa]. A doua zi dimineață fratele a revenit, dar bătrînul îi zice: „Ia-ți funia de aici și du-te, căci ai venit să mă ispitești și să-mi dai griji". Și nu l-a mai lăsat să intre.

22. Ucenicul avvei Teodor a zis: „Odată, a venit un vînzător de ceapă și mi-a umplut un vas. Bătrînul zice: «Umple, în loc, un vas de grîu și dă-i-l». Erau două movilițe de grîu, una cu grîu curat, și una cu grîu amestecat, iar eu i-am pus vînzătorului grîu amestecat. Bătrînul m-a privit atît de aspru și de supărat, încît, de frică, am căzut și am spart vasul.

I-am cerut iertare, dar el îmi zice: «Ridică-te, nu e treaba ta. Eu sînt vinovat că te-am pus s-o faci». Apoi a intrat, şi-a umplut poala cu grîu curat şi i l-a dat vînzătorului împreună cu cepele".

23. Odată, avva Teodor s-a dus după apă cu un frate care, ajungînd mai înainte la puţ a văzut un şarpe uriaş. Bătrînul îi zice: „Zdrobeşte-i capul!". Dar acela nu s-a mişcat de frică. Cînd a ajuns bătrînul, şarpele doar l-a văzut şi-a dispărut ruşinat în pustie.

24. Cineva l-a întrebat pe avva Teodor: „Avva, dacă s-ar abate asupra noastră vreo nenorocire, te-ai teme?". Bătrînul îi răspunde: „De-ar fi să se prăbuşească cerul pe pămînt, Teodor nu s-ar teme". Pentru că [Teodor] se rugase lui Dumnezeu să-l vindece de orice laşitate. De aceea i-a şi pus întrebarea.

25. Se povestea despre el că, pe cînd era diacon la Sketis, nu vroia să-şi îndeplinească slujba şi fugea prin diferite locuri. Dar bătrînii îl aduceau din nou zicîndu-i: „Să nu-ţi mai părăseşti diaconia". Avva Teodor le răspunde: „Lăsaţi-mă şi mă voi ruga lui Dumnezeu să mă încredinţeze dacă trebuie să păstrez locul acestei slujiri". Şi s-a rugat lui Dumnezeu: „Doamne, arată-mi dacă vrei să rămîn la locul meu?". A văzut un stîlp de foc de la cer la pămînt şi un glas care zicea: „Dacă poţi să fii ca stîlpul acesta, slujeşte ca diacon". Auzind aceasta a socotit că nu trebuie să mai primească slujba. S-a dus la biserică, iar fraţii i s-au închinat zicîndu-i: „Dacă nu vrei să slujeşti, măcar ţine potirul". El n-a primit nici asta, zicînd: „Dacă nu mă lăsaţi în pace, plec de-aici". Pînă la urmă i-au dat pace.

26. Spuneau despre el că, după ce Sketis a fost pustiită, s-a dus să trăiască la Ferme şi s-a îmbolnăvit din cauza

bătrîneții. Oamenii îi aduceau de mîncare, dar ce-i aducea primul el dădea celui de-al doilea și așa mai departe, ce primea de la unul dădea următorului. La ceasul gustării mînca doar ce-i adusese ultimul venit.

27. Spuneau, despre avva Teodor, că, odată, pe cînd locuia la Sketis, a venit la el un demon care vroia să intre în chilie. El însă l-a legat afară. A venit încă un demon vrînd să intre, dar l-a legat și pe acesta. Cînd s-a apropiat al treilea demon, i-a văzut legați pe ceilalți doi și-i întreabă: „De ce stați aici, afară?". Ei îi răspund: „E cineva înăuntru și nu ne dă voie să intrăm". Atunci al treilea a încercat să intre cu forța, dar bătrînul l-a legat și pe el. Speriindu-se de rugăciunile lui, cei trei demoni l-au chemat și i-au zis: „Dezleagă-ne și dă-ne drumul". Bătrînul le-a zis: „Plecați!", iar ei s-au rușinat și au plecat.

28. Un părinte povestea, despre avva Teodor de la Ferme, că s-a dus într-o seară la dînsul și l-a găsit îmbrăcat într-o haină zdrențăroasă, cu pieptul gol și culionul dinainte. Tocmai atunci a venit la el un sătean, ca să-l vadă. A bătut la ușă, iar bătrînul a venit să-i deschidă și, ieșindu-i înainte, s-a așezat lîngă poartă, ca să stea de vorbă cu el. Acesta a luat o bucată din haina lui și i-a acoperit umerii, dar bătrînul a întins mîna și-a dat-o la o parte. După ce a plecat săteanul [fratele] l-a întrebat: „Avva, de ce ai făcut aceasta? Omul a venit ca să tragă un folos, nu ca să se smintească". Bătrînul, zice el, mi-a răspuns: „Ce vorbești, avvo? Oare noi sîntem aici ca să-i slujim pe oameni? Am făcut ce trebuia. Cine vrea să tragă folos, va trage folos; cine vrea să se smintească, se smintește. Eu cum sînt îmbrăcat, așa îmi primesc oaspeții". Apoi zice ucenicului

său: „Cînd vine să mă vadă cineva nu căuta scuze omenești: dacă mănînc, spune-i că mănînc; dacă dorm, spune-i că dorm".

29. Odată, au venit peste el trei hoți. Doi îl țineau și al treilea îi căra avutul. După ce i-au luat cărțile au vrut să-i ia și haina de călugărie, dar el le-a zis: „Haina lăsați-o!". Hoții n-au vrut. Atunci smucindu-și mîinile, i-a trîntit la pămînt pe cei doi care-l țineau. Hoții s-au speriat. Bătrînul le zice: „Nu vă temeți! Împărțiți lucrurile în patru părți, luați trei și lăsați una". Hoții au făcut întocmai, el primind, ca parte a lui, haina cu care mergea la biserică.

Despre avva Teodor de la Ennaton

Călugăr apropiat de avva Lucius și avva Longinus, în jurul cărora s-a înfiripat comunitatea de la Ennaton, numită astfel întrucît se afla la doar nouă kilometri de Alexandria. Această comunitate, destul de faimoasă, se opunea hotărîrilor Sinodului de la Calcedon, văzut ca un sinod antialexandrin.

1. Avva Teodor de la Ennaton a zis: „Cînd eram mai tînăr stăteam în pustie. Într-o zi m-am dus la brutărie, ca să coc două aluaturi de pîini și am găsit acolo pe un frate care vroia, și el, să coacă, dar nu avea pe nimeni care să-l ajute. Am lăsat pîinile mele și i-am dat o mînă de ajutor. Cînd am terminat cu dînsul a venit alt frate și l-am ajutat, și pe el, să-și facă pesmeții. Apoi a venit un al treilea și am făcut la fel. Și așa cu toți cei care au urmat. În total am făcut șase copturi. Iar cînd n-a mai venit nici unul am terminat de copt și cele două pîini ale mele".

2. Spuneau, despre avva Teodor și despre avva Lucius de la Ennaton, că au trăit vreme de cincizeci de ani batjocorindu-și gîndurile și zicînd: „La sfîrșitul iernii plecăm de-aici". Apoi, cînd venea vara ziceau iarăși: „Plecăm de-aici la sfîrșitul verii". Așa au făcut toată viața lor acești părinți vrednici de veșnică amintire.

3. Avva Teodor de la Ennaton a zis: „Dacă Dumnezeu ne-ar cere socoteală pentru nepăsarea cu care ne rugăm și pentru neatenția cu care cîntăm psalmii, nu ne-am putea mîntui niciodată".

Despre avva Teodor de la Sketis

E posibil să fie același cu Teodor de la Ferme, care a trăit aproape toată viața călugărească la Sketis.

Avva Teodor din Sketis a zis: „Îmi vine un gînd în minte, mă tulbură și nu mă lasă-n pace, dar nu se poate întrupa într-o faptă; mă împiedică numai să ajung la virtute. Omul înțelept se scutură de el și se apucă de rugăciune".

Despre avva Teodor de la Eleuteropolis

Nu se cunoaște nimic despre acest personaj. Cotelier îi atribuie două apoftegme. Pe baza mărturiei a șase din cele șapte manuscrise principale, Guy atribuie apoftegma a doua lui Theodotos, așa cum vom proceda și noi. Eleuteropolis se afla în Palestina, între Gaza și Ierusalim.

Avva Avraam ivireanul l-a întrebat pe avva Teodor de la Eleuteropolis: „Ce este mai bine, părinte, să dobîn-

dim slavă sau dispreț?". Bătrînul zice: „Eu doresc să dobîndesc mai degrabă slavă decît dispreț. Dacă fac un bine și sînt slăvit, pot oricînd să mă condamn pe mine însumi, zicînd că nu sînt vrednic de această slavă. Disprețul însă este rodul faptelor rele. Cum aș putea să-mi mîngîi inima dacă aș ști că oamenii se smintesc din cauza mea? Așadar mai curînd faci bine și ești slăvit". Avva Avraam a zis: „Bine ai vorbit, părinte".

Despre avva Theodotos

1. Avva Theodotos a zis: „Lipsa pîinii topește trupul monahului". Alt bătrîn adăuga: „Privegherile îl topesc și mai mult".

2. A mai zis: „Nu-l judeca pe curvar numai fiindcă tu te înfrînezi. Și tu încalci legea, doar altfel. Într-adevăr, Cel care a zis: «Nu preacurvi!», a zis și: «Nu judeca *Iac* 2,11
pe alții!»".

Despre avva Theonas

Personaj celebru, de mare calibru spiritual. Este protagonistul Convorbirii 21 a lui Ioan Casian, despre odihna din timpul Cincizecimii. Din păcate, în Pateric *nu apare decît cu o singură apoftegmă.*

Avva Theonas a zis: „Devenim robii patimilor întrucît mintea noastră se întoarce de la contemplarea lui Dumnezeu".

Despre arhiepiscopul Teofil

Teofil e un personaj ambiguu, admirat de unii – Arnobiu, Teodoret al Cyrului, Leon cel Mare –, detestat de alții – Ioan Gură de Aur, Palladius, Socrate, Sozomen. A fost patriarhul Alexandriei – „papă", după terminologia coptă – din 385 pînă în 412. Inteligent, cult, ambițios, a dus o campanie violentă împotriva cultelor păgîne, fiind la originea distrugerii templului lui Serapis și a bibliotecii aferente, în 391. Foarte apropiat de monahi, i-a instrumentalizat și s-a lăsat instrumentalizat de ei. Într-o primă perioadă i-a susținut pe origeniștii din pustiu, el însuși fiind un mare admirator al teologului alexandrin. În 399 însă, opiniile lui se modifică brusc și radical. Stîrnește o persecuție crudă a elitei monahismului egiptean, obligată să se refugieze în Palestina sau Capadocia. În 401 condamnă scrierile lui Origen, urmărindu-i discipolii pînă la Constantinopol, unde intră în conflict deschis cu Ioan Gură de Aur, protectorul exilaților. Moare în 412, lăsînd drept succesor pe tronul arhiepiscopal al Alexandriei pe nepotul său, Chiril. Apoftegma 4, un fragment dintr-o „omilie la Judecată", a intrat în rînduiala ortodoxă a înmormîntării.

1. Fericitul arhiepiscop Teofil s-a dus, odată, pe muntele Nitriei. Avva acelui munte a venit la dînsul, iar episcopul l-a întrebat: „Ce-ai găsit deosebit în această cale, părinte?". Bătrînul răspunde: „Faptul că pot să mă acuz și să mă cert pe mine însumi tot timpul". Avva Teofil îi zice: „Da, altă cale nu există decît aceasta".

2. Tot avva Teofil, arhiepiscopul, s-a dus odată la Sketis. După ce s-au adunat, frații i-au zis avvei Pambo: „Spune un cuvînt papei, care să-i fie de folos". Bătrînul le răspunde: „Dacă nu-i este de folos tăcerea mea, nici cuvîntul meu nu-i poate fi".

3. Odată, arhiepiscopul Teofil i-a chemat pe părinți la Alexandria, ca să facă o rugăciune și să dărîme templele păgîne. S-au așezat la masă cu el și li s-a adus carne de vițel. Ei au mîncat fără să-și pună întrebări. Episcopul a luat o ciozvîrtă și a dat-o bătrînului de lîngă el, zicîndu-i: „Uite ce bucată bună, ia și mănîncă, avva!". Atunci ceilalți au răspuns: „Pînă acum noi am mîncat numai legume, dar dacă e carne, nu mîncăm". Și n-a mai fost nici unul care să guste.

4. Tot avva Teofil zicea: „Ce spaimă, cutremur și silnicie trebuie să vedem cînd sufletul se desprinde de trup! Vin asupra noastră oastea și puterea forțelor vrăjmașe,
căpeteniile întunericului, stăpînii răului din lume, *cf. Ef* 6,12
începătoriile și puterile, duhurile răului. Ele judecă sufletul, încărcîndu-l cu toate păcatele pe care le-a săvîrșit cu bună știință sau din neștiință, de la tinerețe pînă la moarte. Stau înaintea lui și-l acuză pentru tot ce-a făcut. Cum va tremura bietul suflet în ceasul acela, pînă cînd va primi sentința și va fi eliberat! Acesta va fi ceasul silniciei, pînă cînd află soarta care i-a fost hărăzită. Apoi vin puterile dumnezeiești și stau în fața celor potrivnice aducînd faptele bune săvîrșite de suflet. Gîndește-te: bietul suflet stînd la mijloc, între [îngerii buni și îngerii răi], cît de înfricoșat și cutremurat va aștepta sentința judecății, dată de Judecătorul cel drept. Dacă e găsit vrednic, puterile vrăjmașe primesc pedeapsa și el scapă din mîinile lor. Trăiește fără grijă, într-un loc aparte, după cum este
scris: *Toți cei care au locașul în Tine se veselesc.* Se *Ps* 86,7
împlinește cuvîntul: *Au fugit durere, întristare și sus-* *Ap* 21,4
pin. Eliberat, sufletul se îndreaptă spre acea nespusă bucurie și slavă, în care va și rămîne. Dacă însă a fost
găsit neglijent, aude glasul înfricoșător: *Să fie luat* *Is* 26,10

necredinciosul, ca să nu vadă slava lui Dumnezeu. Asupra lui vine ziua urgiei, ziua chinuirii, ziua întunericului și a beznei. Azvîrlit în întunericul dinafară, va fi osîndit la focul veșnic și chinuit veacuri fără sfîrșit. Unde este atunci fala lumii? Unde, slava deșartă? Unde, desfătarea? Unde, răsfățul? Unde, închipuirile? Unde, odihna? Unde, lauda? Unde, averile? Unde, noblețea neamului? Unde, tatăl? Unde, mama? Unde, fratele? Cine, dintre ei, va putea elibera sufletul ars de flăcări și sfîșiat de chinuri groaznice? Dacă așa stau lucrurile,
2Pt 3,11 *cum se cuvine să fim întru cele sfinte și credincioase?* Ce fel de dragoste trebuie să dobîndim? Ce fel de viață trebuie să ducem și cum să ne purtăm? Pe ce drum trebuie să mergem? Cît să fim de atenți? Cît să
2Pt 3,14 ne rugăm și cît să fim de hotărîți? *Dacă pe acestea le așteptăm,* zice [apostolul], *să ne străduim să fim găsiți de El nevinovați și neîntinați, în pace,* ca să ne învred-
Mt 25,34 nicim să ascultăm cuvintele Sale: *Veniți, binecuvîntații Tatălui Meu, moșteniți împărăția pregătită pentru voi de la începutul lumii,* în vecii vecilor. Amin".

5. Tot avva Teofil, arhiepiscopul, înainte de a muri, a zis: „Fericit ești, avva Arsenie, pentru că ți-ai amintit
cf. Ars 40 mereu de ceasul acesta".

Despre amma Teodora

Tradiția spune că Teodora a fost căsătorită și, ca să îmbrățișeze viața monahală, și-a părăsit soțul, travestindu-se în bărbat și intrînd într-o mînăstire de călugări sub numele de Teodor. Această mînăstire se afla la o distanță de optsprezece kilometri de Alexandria, de unde numele ei, Oktodekaton. Aici, Teodor-Teodora a devenit vestit(ă) prin marea asceză și ascultare. Într-o zi însă a fost acuzat(ă) că ar fi tatăl

unui copil din flori, pe care mama sa îl abandonase lîngă chilie. Ea a suportat calomnia fără crîcnire, asemeni lui Macarie Egipteanul, într-o altă apoftegmă. Alungată din mînăstire, s-a refugiat în pustiu, unde se hrănea cu ierburi și plante sălbatice. Copilului îi dădea să mănînce lapte de capră. După șapte ani de suferințe, privațiuni și ispite a fost reprimit(ă) în mînăstire, dîndu-i-se o chilie foarte izolată. Acum începe să facă minuni și să vindece bolnavi. N-a mai trăit decît doi ani. În clipa morții, egumenul mînăstirii a văzut o femeie foarte frumoasă mergînd înaintea Mirelui divin, însoțită de îngeri, profeți, apostoli și martiri. Călugării, vestiți de plînsetul copilului din flori, au descoperit trupul neînsuflețit și, ridicîndu-l pentru a-l îngropa, au descoperit că era trupul unei femei. Biserica o sărbătorește pe 11 septembrie. Apoftegmele 8-10 nu apar în ediția Cotelier, dar Guy le adaugă plecînd de la tradiția manuscrisă.

1. Amma Teodora l-a întrebat pe papa Teofil ce înseamnă cuvîntul Apostolului, „vremea răscumpărînd". El îi zice: *Ef* 5,16 „Expresia arată cîștigul. De pildă: e vreme de jignire pentru tine? Cumpără cu smerenia și cu răbdarea vremea jignirii și trage cîștigul de partea ta. E vreme de dispreț? Cumpără vremea aceasta cu resemnare multă și ia cîștigul. Dacă dorim, toate cîte ne stau împotrivă pot deveni cîștiguri pentru noi".

2. Amma Teodora a zis: „*Străduiți-vă să intrați prin ușa* *Mt* 7,13 *cea strîmtă.* Pomii, dacă nu îndură iarna și ploile, nu pot rodi. Pentru noi, iarna este veacul acesta. Dacă nu trecem printr-o mulțime de chinuri și de ispite nu putem deveni moștenitori ai Împărăției cerurilor".

3. A mai zis: „E bine să practici isihia, căci omul înțelept urmărește liniștirea. Cu adevărat, isihia este mare lucru, pentru fecioară sau pentru monah și foarte mare pentru cei tineri. Dar află că, abia ne propunem să ne

liniştim, şi cel rău vine şi ne îngreuiază sufletul cu acedie, cu slăbiciuni şi gînduri necurate. Ne îngreuiază şi trupul cu boli, vlăguire, slăbirea genunchilor şi a tuturor mădularelor, destrămîndu-ne puterea trupească şi sufletească. Spun: «sînt bolnav şi nu-mi pot face pravila». Dacă însă ne trezim, toate acestea se risipesc. Era odată un monah şi cînd începea să-şi facă pravila îl apucau frigurile, febra şi capul i se învîrtea cumplit. Dar îşi zicea în sinea lui: «Uite, sînt bolnav şi voi muri în curînd. Să mă ridic să-mi fac pravila înainte de a muri». Cu gîndul acesta se înzdrăvenea şi făcea pravila. Cum înceta pravila, dispărea şi febra. Apoi, iarăşi, cu acelaşi gînd, fratele se împotrivea şi făcea pravila şi aşa l-a biruit pe cel rău".

4. Mai spunea amma Teodora: „Odată, un om evlavios a fost jignit de cineva. Îi zice: «Aş putea şi eu să-ţi spun asemenea lucruri, dar legea lui Dumnezeu îmi
cf. Pim 116 încuie gura»". Tot ea mai zicea că, după ce a discutat cu un maniheu despre trup, un creştin a zis: „Dă trupului legea şi vei vedea [cum e] trupul creat".

5. Tot ea a zis că învăţătorul trebuie să fie străin de iubirea de putere şi de slava deşartă, departe de trufie; să nu se lase prostit de linguşire şi orbit de cadouri; să nu fie biruit de pîntece şi stăpînit de mînie, ci să fie
cf. Pim 127, 157,197; Sinc 12 mărinimos, blînd, mai presus de orice, smerit, îngăduitor şi răbdător, grijuliu şi iubitor de suflete.

6. Tot ea a mai zis: „Nici asceza, nici vegherea, nici restul nevoinţelor nu ne mîntuiesc, ci smerenia sinceră. Era un anahoret care alunga demonii şi-i întreba: «De ce ieşiţi [voi din oameni]? Din cauza postului?». Ei ziceau: «Nici noi nu mîncăm şi nu bem». «Atunci, din cauza privegherii?» Ei ziceau: «Nici noi nu dormim».

«Din cauza pustniciei?» «Și noi trăim în pustie». «Atunci de ce ieșiți?» Ei răspundeau: «Smerenia îi biruie pe demoni»". cf. MacEg 11,35

7. Amma Teodora a mai zis: „Un călugăr zice, copleșit de mulțimea ispitelor: «Plec de aici». Cînd își lega sandalele, vede pe altcineva legîndu-și sandalele sale, care-i zice: «Pleci din cauza mea? Iată, eu merg înaintea ta oriunde te-ai duce»".

8. A fost întrebată despre lucrurile pe care le auzim vorbindu-se: „Cele care ascultă în mod obișnuit vorbe lumești și vulgare, cum pot să fie doar cu Dumnezeu, precum le-ai spus tu?". Ea zice: „Așa cum, atunci cînd te așezi la masă și găsești o mulțime de feluri de mîncare, guști, dar nu cu plăcere, tot așa, dacă-ți intră în urechi vorbe lumești, tu ține-ți inima către Dumnezeu și, neascultîndu-le cu plăcere, nu te vor atinge".

9. S-a întîmplat, odată, că un călugăr dintr-o familie bogată era chinuit de o mîncărime cumplită și de o mulțime de păduchi. Demonii îi ziceau: „Cum suporți să trăiești așa, plini de viermi?". Dar el a biruit prin noblețea sufletului.

10. Un bătrîn a întrebat-o pe amma Teodora: „Cum ne vom trezi, cînd vom învia din morți?". Ea a răspuns: „Îl avem gaj, exemplu și pîrgă pe Iisus Hristos, care a murit și a înviat pentru noi".

I

Despre avva Ioan cel Pitic

Avva Ioan cel Pitic – kolobos înseamnă „pitic", în greacă – este întruparea însăși a smereniei, inocenței și mai cu seamă a ascultării. Apoftegma care povestește cum tînărul ucenic a udat un băț uscat vreme de trei ani de zile, pînă cînd l-a făcut să rodească, a devenit una dintre cele mai celebre din Pateric. *Pe scheletul simbolic al acestei apoftegme-parabolă Andrei Tarkovski și-a construit ultimul său film,* Sacrificiul, *un film la capătul căruia copilul mut începe să vorbească, pronunțînd fraza ioaneică: „La început a fost Cuvîntul". Chiar și astăzi există, în Egipt, printre ruinele fostei mînăstiri, un „copac al ascultării" socotit a fi de pe vremea eroului nostru (în realitate, datează din secolul al XV-lea). Ioan cel Pitic – în traducerile latine apare sub forma* Iohannes Nanus *– s-a născut în 339, la Bahnasa, și a venit la Sketis prin 356-357, fiind unul din ucenicii avvei Ammoes. O biografie legendară coptă, din secolul al VII-lea, povestește că, la începutul călugăriei, Ioan a venit la chilia avvei Ammoes rugîndu-l să-l primească ucenic, dar bătrînul, ca să-l testeze, l-a lăsat să aștepte o săptămînă la poartă, fără somn și*

fără mîncare. Duminica următoare însă, ieşind din chilie, Ammoes a văzut deasupra tînărului şapte îngeri, care-i puneau pe cap şapte coroane. A murit, într-o duminică, în jurul vîrstei de şaptezeci de ani şi aceeaşi biografie ne spune că moartea i-a fost anunţată, printr-o viziune, de către Antonie, Macarie şi Ammoes. Apoftegmele 41-47 au fost adăugate de Guy ediţiei lui Cotelier. Biserica îl sărbătoreşte pe 9 noiembrie.

1. Povesteau, despre Ioan cel Pitic, că, după ce s-a retras la Sketis, lîngă un bătrîn din Tebaida, a trăit în pustiu. Părintele său a luat un băţ uscat, l-a răsădit şi i-a zis: „În fiecare zi stropeşte-l cu cîte un ulcior de apă [proaspătă], pînă cînd va rodi". De la chilia lor pînă la apă era o distanţă mare, pleca seara şi se întorcea abia dimineaţa. După trei ani băţul a prins viaţă şi a rodit. Bătrînul a luat un fruct şi l-a dus la biserică, spunînd fraţilor: „Luaţi şi mîncaţi fructul ascultării".

2. Spuneau, despre avva Ioan cel Pitic, că a zis odată fratelui său mai mare: „Vreau să fiu fără nici o grijă, cum sînt îngerii, fără griji, nelucrînd, ci doar slujindu-L pe Dumnezeu neîncetat". Şi-a dezbrăcat haina şi a plecat în pustiu. După o săptămînă s-a întors la fratele său, a bătut la uşă şi l-a auzit întrebînd, înainte de a deschide: „Tu cine eşti?". El a răspuns: „Ioan, fratele tău". Dar celălalt i-a zis: „Ioan a devenit înger, nu mai este printre oameni". El a început să strige: „Eu sînt, Ioan". Dar fratele său nu i-a deschis, ci l-a lăsat să se chinuie pînă spre dimineaţă. În cele din urmă i-a deschis şi i-a zis: „Te-ai făcut om din nou şi ai nevoie să lucrezi, ca să mănînci?". Celălalt s-a închinat în faţa lui şi i-a zis: „Iartă-mă, frate".

3. Avva Ioan cel Pitic a zis: „Cînd un împărat vrea să-și captureze dușmanii, mai întîi le taie apa și mîncarea, și astfel dușmanii se predau răpuși de foame. Tot așa și cu patimile cărnii: dacă omul se luptă cu armele postului și ale foamei, dușmanii se retrag vlăguiți din sufletul lui".

4. A mai zis: „Sătulul care vorbește cu un copil a și curvit cu dînsul în gîndul său".

5. A mai zis: „Cînd mergeam odată pe drumul spre Sketis, încărcat cu funii, cămilarul a început să vorbească și mi-a stîrnit mînia. Am lăsat jos funiile și-am
cf. IsidSk 7 luat-o la fugă".

6. Altădată, la seceriș, l-a auzit pe un frate care-i striga mînios celui de alături: „Și tu?". Îndată [avva] a lăsat seceratul și-a fugit.

7. Cîțiva bătrîni din Sketis petreceau mîncînd împreună. Avva Ioan se afla și el acolo. Un bătrîn de seamă s-a ridicat să dea fiecăruia ulciorul cu apă proaspătă, dar nimeni n-a îndrăznit să ia, în afară de Ioan cel Pitic. Ceilalți s-au mirat și i-au zis: „Cum, tu, cel mai mic dintre toți, ai îndrăznit să fii servit de bătrîn?". El răspunde: „Eu, cînd mă ridic să iau ulciorul mă bucur foarte mult cînd toți primesc să le torn. Mă simt răsplătit. De aceea am luat, ca să-l răsplătesc pe bătrîn. Altfel s-ar fi supărat că nimeni n-a luat apă de la dînsul". Frații s-au minunat de aceste cuvinte și au tras folos din discernămîntul său.

8. Odată, stătea așezat în fața bisericii. Frații s-au adunat roată-mprejurul său și-l întrebau despre gîndurile lor. Un bătrîn vede scena și, ispitit de invidie, îi zice: „Vasul tău, Ioane, este plin cu otravă". Avva Ioan îi

zice: „Aşa este, avva, şi n-ai văzut decît ce-i pe dinafară; de-ai fi văzut ce-i şi pe dinăuntru!". *cf.* **InPit 46**

9. Părinţii povesteau că, odată, pe cînd fraţii mîncau la o agapă, unul dintre ei a izbucnit în rîs. Văzîndu-l, avva Ioan a început să plîngă şi să zică: „Ce are fratele acesta în sufletul lui, de-a rîs, trebuind mai degrabă să plîngă, fiindcă mănîncă la o adunare frăţească?"

10. Cîţiva fraţi au venit să-l pună la încercare, căci el nu îngăduia minţii sale să hoinărească şi nu vorbea niciodată despre lucrurile din lumea aceasta. Îi zic: „Mulţumim lui Dumnezeu că anul acesta a plouat mult, a udat palmierii, ramurile cresc din belşug, iar fraţii au de lucru". Avva Ioan le răspunde: „Aşa e Duhul Sfînt. Cînd coboară în inimile oamenilor, ele se reînnoiesc şi dau mlădiţe în teama de Dumnezeu".

11. Povesteau despre el că într-o zi a împletit o funie pentru două coşuri, dar a folosit-o pe toată la unul singur, nedîndu-şi seama decît atunci cînd s-a apropiat de perete. Era cu mintea în contemplaţie.

12. Avva Ioan a zis: „Sînt ca un om care stă sub un copac uriaş şi vede o mulţime de fiare şi de şerpi apropiindu-se de dînsul. Cînd nu se mai poate apăra se urcă în copac, ca să se salveze. La fel şi eu. Stau în chilia mea şi văd gîndurile rele năpustindu-se asupra mea. Şi cînd nu le mai pot ţine piept, fug la Dumnezeu cu rugăciunea şi scap de duşman".

13. Avva Pimen a zis, despre avva Ioan cel Pitic, că, odată, l-a rugat pe Dumnezeu şi i-a ridicat patimile, devenind fără griji. S-a dus şi i-a zis unui bătrîn: „M-am liniştit, nu trebuie să mă mai războiesc cu nici

o patimă". Bătrînul îi zice: „Du-te şi roagă-L pe Dumnezeu să-ţi dea războiul înapoi, ca să-ţi revină zdrobirea şi smerenia pe care le aveai. Sufletul înaintează războindu-se". S-a rugat şi, după ce a primit din nou războiul, nu mai cerea să-i fie luat. Acum zicea: „Dă-mi, Doamne, răbdare în lupte".

14. Avva Ioan a zis că un călugăr a intrat odată în extaz şi a văzut trei monahi stînd pe ţărmul mării. Dinspre ţărmul celălalt a venit un glas zicîndu-le: „Luaţi aripi de foc şi veniţi la mine". Doi dintre ei au făcut întocmai şi au zburat spre celălalt ţărm, în timp ce al treilea a rămas pe loc şi a început să plîngă şi să strige. În cele din urmă i s-au dat şi lui aripi, dar nu de foc, ci slabe şi vlăguite. Tot cădea în valuri şi se ridica şi cu multe chinuri a reuşit să ajungă pînă la ţărm. Aşa este şi generaţia noastră [de călugări]: zboară nu cu aripi de foc, ci cu aripi slabe şi vlăguite.

15. Un frate l-a întrebat pe avva Ioan: „Cum se face că sufletului meu, deşi plin de răni, nu-i este ruşine să-l bîrfească pe aproapele?". Bătrînul îi spune următoarea parabolă despre bîrfă: „Era un om sărac şi avea femeie. A văzut o altă femeie, cu vino-ncoace, şi s-a însurat şi cu ea. Dar amîndouă erau dezbrăcate. Fiind o petrecere prin vecinătăţi, ele l-au rugat: «Ia-ne cu tine». El le-a luat pe amîndouă, au intrat cu toţii într-un chiup mare, s-au urcat într-o luntre şi s-au dus la locul petrecerii. Cînd a venit arşiţa şi oamenii s-au potolit, una dintre ele s-a uitat afară şi, nevăzînd pe nimeni, a sărit afară, s-a dus la o grămadă de gunoi şi, culegînd cîteva zdrenţe vechi, şi-a făcut o cingătoare şi a început să se plimbe cu îndrăzneală. Cealaltă, care rămăsese goală în chiup, zicea: «Uite, desfrînata, nu-i e ruşine să umble în pielea goală». Dar bărbatul i-a

spus întristat: «Asta-i culmea! Ea măcar şi-a acoperit ruşinea; ţie, goală puşcă, nu ţi-e ruşine să vorbeşti?». Aşa se întîmplă şi cu bîrfa".

16. Bătrînul mai povestea unui frate, despre sufletul care vrea să se pocăiască: „Într-un oraş era o desfrînată oacheşă cu mulţi ibovnici. Odată, a venit la ea un mare dregător şi i-a zis: «Promite-mi că vei fi cuminte şi eu te iau de nevastă». Ea a promis. Atunci el a luat-o şi a dus-o acasă. Dar ibovnicii ei o căutau zicînd: «Dregătorul cutare a dus-o la el acasă. Dacă mergem acolo şi el prinde de veste, o păţim. Haideţi să mergem în spatele casei şi să fluierăm. Ea va recunoaşte fluieratul, va coborî să ne deschidă şi noi vom fi găsiţi fără vină». Dar femeia, cînd a auzit fluieratul, şi-a astupat urechile, a fugit în camera cea mai retrasă şi a încuiat uşile". Apoi adăuga: „Desfrînata este sufletul. Ibovnicii sînt patimile sale şi oamenii din jur. Dregătorul este Hristos. Camera cea mai retrasă este sălaşul veşnic. Cei care fluieră [după suflet] sînt demonii răi; dar el aleargă mereu spre Domnul".

17. Odată, avva Ioan a plecat de la Sketis împreună cu alţi fraţi, dar călăuza lor a greşit drumul, întrucît era noapte. Fraţii îi zic avvei Ioan: „Ce facem, avva? Dacă fratele a rătăcit drumul vom umbla de colo colo pînă vom pieri". Bătrînul le zice: „Dacă-i spunem, se va supăra şi se va ruşina. O să mă prefac bolnav şi-o să-i spun că nu mai pot merge şi că rămîn aici pînă dimineaţă". Şi aşa a făcut. Fraţii ceilalţi i-au zis: „Nici noi nu mergem mai departe, rămînem cu tine". Şi au stat acolo pînă dimineaţa, fără să-l smintească pe frate. *cf.* Sis 30

18. Era, la Sketis, un bătrîn, nevoitor cu trupul, dar nu prea tare la minte şi s-a dus la avva Ioan, ca să-l

întrebe despre uitare. L-a ascultat, dar pînă să se întoarcă la chilia sa a uitat ce-i spusese avva Ioan. S-a dus să-l întrebe din nou. A ascultat, iar, cuvîntul, apoi s-a întors și cînd a ajuns la chilie, din nou îl uitase. Și așa, s-a dus de mai multe ori, la întoarcere fiind mereu stăpînit de uitare. După acestea, l-a întîlnit într-o zi pe bătrîn și-i zice: „Știi, avva, tot am uitat ce mi-ai spus, dar n-am mai venit, ca să nu te necăjesc". Avva Ioan îi zice: „Du-te și aprinde o lampă". El a aprins. Apoi: „Mai ia cîteva lămpi și aprinde-le de la prima". A făcut întocmai. Apoi avva Ioan i-a zis: „S-a micșorat oare lumina primei lămpi, fiindcă le-ai aprins pe celelalte de la ea?". Zice: „Nu". Bătrînul continuă: „Așa și Ioan. Chiar dacă toată Sketis ar veni la mine, nu mă va opri de la harul lui Hristos. Prin urmare, vino cînd vrei, fără să mai stai pe gînduri". Astfel, prin răbdarea amîndurora, Dumnezeu a vindecat uitarea bătrînului. Asta făceau sketioții: îi încurajau pe cei ispitiți și-și dădeau toată silința, ca să se cîștige unii pe alții spre bine.

19. Un frate l-a întrebat pe avva Ioan: „Ce să fac? De multe ori vine un frate, ca să mă ia la lucru și eu sînt suferind, vlăguit și nu pot lucra. Ce să fac, ca să împlinesc porunca?". Bătrînul i-a răspuns: „Chaleb
Ios 14,7 sq i-a zis lui Iosua, fiul lui Navi: *Aveam patruzeci de ani cînd Moise, robul Domnului, ne-a trimis, pe mine și tine, din pustie în pămîntul acesta. Acum am optzeci și cinci și, ca și atunci, și acum pot să intru și să ies la război.* La fel și tu. Dacă poți să ieși și să intri, du-te! Dacă nu, stai în chilia ta și plînge-ți păcatele, iar dacă [frații] te vor găsi tînguindu-te, nu te vor obliga să ieși".

20. Avva Ioan a întrebat: „Cine l-a vîndut pe Iosif?". Un frate a răspuns: „Frații săi". Bătrînul zice: „Nu, smerenia

lui. Căci putea să le spună: «Sînt fratele vostru», și să-i înfrunte. Dar a tăcut, smerenia l-a vîndut. Și tot smerenia l-a făcut mare dregător în Egipt".

21. Avva Ioan a zis: „Dacă lăsăm sarcina ușoară – să ne defăimăm pe noi înșine – ne-o punem în spate pe cea mai grea – să ne justificăm pe noi înșine". *cf.* **Pim 207**

22. Tot el a zis: „Smerenia și teama de Dumnezeu întrec toate virtuțile."

23. Tot el stătea, odată, în biserică și suspina din greu, neștiind că este cineva în spatele său. Cînd și-a dat seama s-a închinat și a zis: „Iartă-mă, avva, încă nu-s învățat". *cf.* **Tith 6**

24. Tot el zicea ucenicului său: „Să-l cinstim pe Unul și toți să ne cinstească pe noi. Dacă-l disprețuim pe Unul, care este Dumnezeu, toți ne vor disprețui pe noi și ajungem la pierzanie."

25. Povesteau că, într-o zi, avva Ioan a venit la adunarea de la Sketis și, auzind pe cîțiva frați certîndu-se, s-a întors la chilia lui, s-a rotit de trei ori în jurul ei și abia după aceea a intrat. Cîțiva frați l-au văzut și, uimiți de purtarea lui, s-au dus să-l întrebe. El le răspunde: „Aveam urechile pline de ceartă. Așadar am dat cîteva ocoluri, ca să mi le curăț și să intru în chilie cu mintea liniștită."

26. Într-o seară a venit la chilia avvei Ioan un frate care se tot grăbea să plece, dar vorbind ei despre virtuți, s-a făcut dimineață, fără să-și dea nici unul seama. Bătrînul a ieșit, ca să-l conducă și au rămas la vorbă pînă la ceasul al șaselea. Atunci l-a poftit înăuntru și fratele a plecat abia după gustare.

27. Avva Ioan zicea că paza [sufletului] înseamnă a sta în chilie şi a te gîndi tot timpul la Dumnezeu. Asta
Mt 25,36 înseamnă: *În temniţă eram şi aţi venit la Mine.*

28. A mai zis: „Cine-i mai puternic decît leul? Şi totuşi din cauza pîntecelui pică în capcană şi toată puterea lui se face de rîs."

29. Mai spunea: „Părinţii de la Sketis mîncau pîine şi sare zicînd: «Să nu ajungem legaţi de pîine şi de sare». Astfel se întăreau în lucrarea lui Dumnezeu."

30. Un frate a venit să ia cîteva coşuri de la avva Ioan. Bătrînul iese şi-i zice: „Ce vrei, frate?". El răspunde: „Coşuri, avva." Bătrînul a intrat să i le aducă, dar a uitat. S-a aşezat şi a început să împletească. Celălalt a bătut din nou la uşă, iar cînd bătrînul a ieşit, l-a întrebat: „Nu-mi aduci coşurile, avva?". El a intrat şi iar s-a apucat să împletească. Fratele a bătut din nou. Încă o dată [bătrînul] a ieşit şi l-a întrebat: „Ce vrei, frate?". Acela a răspuns: „Coşurile, avva". Atunci avva l-a luat de mînă, l-a dus înăuntru şi i-a zis: „Dacă vrei coşuri, ia-ţi şi du-te, căci eu n-am vreme".

31. Odată, a venit un cămilar, ca să ia marfă de la dînsul şi să o ducă în altă parte. El a intrat să-i aducă funia, dar a uitat, căci avea mintea aţintită la Dumnezeu. Cămilarul l-a mai sîcîit o dată, a bătut la uşă, avva Ioan a intrat şi iar a uitat. După ce cămilarul a bătut a treia oară, el a intrat în chilie repetînd: „Funie, cămilă, funie, cămilă...". Spunea aşa ca să nu uite.

cf. Rm 12,11 32. Tot el a devenit arzător în Duh. Cineva a intrat şi i-a lăudat lucrul (împletea funie). El a tăcut. Celălalt iarăşi a încercat să-l facă să vorbească. El iar a tăcut. A treia

oară îi zice oaspetelui: „De cînd ai **intrat aici** l-ai gonit pe Dumnezeu de la mine".

33. Un bătrîn a venit în chilia avvei Ioan. L-a găsit dormind, iar un înger stătea lîngă el și-i făcea răcoare. Văzînd aceasta [bătrînul] s-a retras. Cînd Ioan s-a trezit l-a întrebat pe ucenicul său: „A venit cineva aici în timp ce dormeam?". Zice: „Da, bătrînul cutare". Avva Ioan știa că bătrînul era pe măsura lui și că a văzut îngerul.

34. Avva Ioan a zis: „Vreau ca omul să se împărtășească *cf.* **Pim**
măcar puțin din toate virtuțile. De aceea, în fiecare zi, **46,130**
cînd te scoli dimineața, pune un nou început la toate virtuțile și poruncile lui Dumnezeu, cu mare răbdare, cu teamă și multă răbdare, în iubirea lui Dumnezeu, cu toată rîvna sufletului și a trupului, cu multă smerenie, răbdător cu frămîntările inimii și cu paza [sufletului], cu multe rugăciuni și rugăminți, cu suspin, cu limbă curată și cu ochi feriți [de lucruri urîte], disprețuindu-te, fără mînie, pașnic și nerăsplătind răul cu rău, fără să te uiți la greșelile altora ori să te măsori pe tine însuți, tu, cel mai prejos de orice creatură; renunțînd la materie și la tot ce ține de carne, pe cruce, cu luptă, cu sărăcia duhului, cu voință și asceză duhovnicească, cu post, cu pocăință și cu plîns, cu încleștare, cu discernămînt, cu puritatea sufletului, cu bună socoteală, lucrînd în liniște, cu privegheri de noapte, cu foame și sete, cu frig și goliciune, cu trudă, închizîndu-te în mormînt, ca și cum ai fi murit deja, gîndindu-te că moartea ți se apropie în fiecare oră".

35. Povesteau, tot despre avva Ioan, că, atunci cînd se întorcea de la treierat sau de la vreo întîlnire cu alți bătrîni, se îndeletnicea cu rugăciunea, cu meditația și cu psalmodia pînă-și readucea mintea la starea dinainte.

36. Un părinte a zis despre el: „Cine este [acest] Ioan care, prin smerenia lui, ține întreaga Sketis în degetul său mic?".

37. Un părinte l-a întrebat pe avva Ioan cel Pitic ce este un monah. El a zis: „Trudă. Monahul trudește pentru orice lucru. Așa este monahul".

38. Avva Ioan cel Pitic a povestit că un bătrîn înduhovnicit s-a închis în chilie. Era vestit în oraș și foarte slăvit. I s-a revelat: „Un sfînt va să moară, du-te și-ți ia rămas bun înainte să-și dea ultima suflare". El a cugetat în sinea lui: „Dacă ies în timpul zilei oamenii se vor buluci după mine, vor face un vacarm întreg și nu-mi voi găsi liniștea. Am să ies pe seară, prin întuneric, nevăzut de nimeni". Și a ieșit seara din chilie, ca să nu fie văzut. Dumnezeu însă a trimis jos, din cer, doi îngeri cu făclii aprinse, care-l însoțeau luminîndu-l. Și îndată tot orașul a alergat să-i vadă slava. Pe cît a crezut bătrînul că fuge de slavă, pe atît a fost copleșit de ea. Prin aceasta se împlinește ce-a
Mt 23,12 fost scris: *Cine se smerește va fi înălțat.*

39. Avva Ioan cel Pitic zicea: „Nu se poate zidi o casă de sus în jos, ci de la temelie către acoperiș". Îl întreabă: „Ce înseamnă aceasta?". El răspunde: „Temelia este aproapele, pe care trebuie să-l cîștig și să-i
cf. Mt 22,40; Ant 9; InEun 2 fiu de folos mai întîi. De el atîrnă toate poruncile lui Hristos".

40. Povesteau despre avva Ioan: „Părinții unei tinere, care se numea Paisia, au murit și ea a rămas orfană. Ce s-a gîndit ea? Să facă din casa ei un han pentru călugării de la Sketis. A rămas acolo mult timp, găzduindu-i și îngrijindu-i pe aceștia. După o vreme

însă, cheltuind averea, a început să resimtă lipsurile. Atunci s-au lipit de ea niște oameni fără căpătîi și au întors-o de la ținta cea bună, a început să trăiască urît și a ajuns pînă la desfrînare. Auzind aceasta, părinții s-au întristat foarte tare, l-au chemat pe avva Ioan cel Pitic și i-au zis: «Am auzit, despre sora cutare, că a început să trăiască urît. Cînd a putut, ea și-a arătat dragostea față de noi. Acum, să ne arătăm și noi dragostea față de ea și să o ajutăm. Ostenește-te pînă acolo și, după înțelepciunea pe care ți-a dat-o Dumnezeu, ai grijă de dînsa». Avva Ioan s-a dus la fată și-i zice babei de la poartă: «Anunță-mă la stăpîna ta». Dar ea l-a alungat zicîndu-i: «Voi i-ați mîncat toată averea de-a rămas săracă». Avva Ioan îi zice: «Spune-i că-i pot fi de mare folos». Atunci slugile îi zic, rîzînd cu subînțeles: «Dar ce-o să-i dai, de vrei să te întîlnești cu ea?». El răspunde: «De unde știți voi ce-o să-i dau?». Baba a urcat și i-a vorbit stăpînei despre el. Fata îi zice: «Călugării ăștia se plimbă tot timpul pe țărmul Mării Roșii și [de multe ori] găsesc mărgăritare». Și după ce s-a împodobit îi poruncește: «Adu-l la mine». Baba a ieșit, iar fata s-a întins pe pat. Avva Ioan a intrat, s-a așezat lîngă ea și, privind-o țintă în ochi, îi zice: «Cu ce-i vinovat Iisus că ai ajuns în halul acesta?». Ea a înghețat toată. Avva și-a plecat capul și a început să plîngă în hohote. Fata îl întreabă: «De ce plîngi, avva?». El și-a ridicat puțin capul, după care l-a lăsat din nou în jos și a continuat să plîngă, zicînd: «Cum, Satana joacă pe obrazul tău și eu să nu plîng?». Auzind aceasta, ea îl întreabă iar:

– Există pocăință, avva?

– Există.

– Atunci du-mă unde vrei tu.

– Să mergem.

Şi ea s-a ridicat să-l urmeze. Avva Ioan a băgat de seamă că n-a dat nici o poruncă, n-a scos nici un cuvînt despre casa ei şi s-a mirat. Cînd au ajuns în pustie s-a lăsat seara. A făcut pentru ea o pernă din nisip cu semnul crucii deasupra şi-i zice: «Culcă-te aici!». Apoi şi-a făcut şi lui una, ceva mai departe, iar după ce şi-a terminat rugăciunile, s-a întins. Pe la miezul nopţii, trezindu-se, vede un drum luminos, drept, de la cer pînă la ea. Apoi a văzut îngerii care-i ridicau sufletul. S-a sculat, s-a dus lîngă ea şi a mişcat-o cu piciorul. Dîndu-şi seama că era moartă, s-a aruncat cu faţa la pămînt şi s-a rugat lui Dumnezeu. Şi a auzit că ora ei de pocăinţă a fost primită mai presus decît pocăinţa multora, care petrec vreme îndelungată [în pocăinţă], dar fără ardoarea pocăinţei acestei fete".

41. Bătrînul a mai zis: „Erau trei prieteni filozofi şi, unul dintre ei murind, l-a lăsat pe fiul său în grija unuia din ceilalţi doi. Ajungînd om tînăr, copilul s-a dat la nevasta celui care l-a crescut, iar acesta, aflînd, l-a alungat din casă şi n-a mai vrut să-l primească înapoi, cu toate părerile de rău ale tînărului. I-a spus doar: «Du-te şi munceşte trei ani pe fluviu şi aşa am să te iert». După trei ani tînărul s-a întors, dar [filozoful] i-a zis: «Încă nu te-ai pocăit. Du-te, munceşte încă trei ani, împarte cîştigul şi îndură ocările». Acela a făcut întocmai. Pe urmă îi zice: «Acum, du-te la Atena şi învaţă filozofia». La poarta şcolii de filozofie stătea un bătrîn care-i înjura pe toţi cei ce intrau, dar tînărul, deşi acoperit de ocări, a început să rîdă. Bătrînul îl întreabă: «Cum se face că eu te înjur, iar tu rîzi?». Tînărul răspunde: «Cum să nu rîd, cînd trei ani de zile am dat tot ce-am cîştigat, ca să fiu înjurat, iar

astăzi sînt înjurat pe gratis? De asta rîd»". Avva Ioan a spus: „Aceasta este poarta lui Dumnezeu, iar părinţii noştri au intrat fericiţi, cu multe ocări, în cetatea lui Dumnezeu".

42. Avva Ioan i-a zis fratelui său: „Oricît de fără preţ am fi în ochii oamenilor, să ne bucurăm dacă vom găsi preţuire în ochii lui Dumnezeu".

43. Avva Pimen povestea că avva Ioan a zis: „Sfinţii seamănă cu o livadă de pomi care dau roade diferite, dar sînt udaţi de un singur izvor. Unul lucrează într-un fel, altul într-alt fel, dar un singur Duh lucrează în toţi".

44. Tot el a zis: „Dacă cineva are în sufletul său bunuri de la Dumnezeu, poate vieţui în chilie, chiar şi fără bunuri din lumea aceasta. Şi chiar dacă are numai bunuri din lume, fără bunuri de la Dumnezeu, tot poate vieţui în chilie. Doar acela nu poate vieţui, care nu are nici bunuri de la Dumnezeu, nici bunuri din lume".

45. Bătrînul a mai zis: „Vezi, prima dată diavolul l-a lovit pe Iov în averea sa şi a văzut că nu l-a întristat deloc, nici nu l-a întors de la Dumnezeu. A doua oară i-a lovit trupul, dar nici atunci nobilul atlet n-a păcătuit prin cuvintele gurii sale, căci avea într-însul averea lui Dumnezeu şi cu ea a rămas tot timpul".

46. Odată, stătea la Sketis şi fraţii se adunaseră roată împrejur şi-l întrebau despre gîndurile lor. Un bătrîn îi zice: „Ioane, parc-ai fi o tîrfă care se împopoţonează, ca să-şi facă mai mulţi ibovnici". Avva Ioan l-a îmbrăţişat şi i-a răspuns: „Adevărat grăieşti, părinte". Apoi, unul din ucenici îl întreabă: „Avva, oare nu

te-ai tulburat deloc în sinea ta?". El zice: „Nu, cum
cf. InPit 8 sînt pe dinafară așa sînt și pe dinăuntru".

47. Mai spuneau, despre el, că tot ce aduna, trudind la seceriș, aducea la Sketis și zicea: „Văduvele și orfanii mei sînt la Sketis".

Despre avva Ioan cenobitul

Un frate care locuia în chinovie era mare ascet. Auzind despre el, frații de la Sketis s-au dus să-l vadă și au intrat în locul unde lucra. El i-a salutat și după aceea s-a întors la lucrul său. Văzînd aceasta frații îl întreabă: „Ioane, cine ți-a dat dat ție schima? Cine te-a făcut călugăr nu te-a învățat să iei bundițele fraților și să-i poftești, spunîndu-le: «Rugați-vă!» sau: «Stați jos!»". El răspunde: „Ioan, păcătosul, nu are timp de așa ceva".

Despre avva Isidor de la Sketis

A fost preot la Sketis, înaintea avvei Pafnutie, fiind foarte prețuit și căutat de frați, mai cu seamă între 370 și 375. A fost părintele duhovnicesc al avvei Moise, fostul tîlhar convertit, avea darul vindecării, al ataraxiei – nu se mînia niciodată – și al discernămîntului, după cum reiese și din setul de apoftegme. Apoftegma 8 este un exemplu perfect a ceea ce înseamnă monotropia călugărilor, adică ațintirea privirii interioare exclusiv către Dumnezeu. Isidor este chemat la Alexandria de către arhiepiscopul Teofil. O vizită într-un asemenea oraș plin de viață și de întîmplări, cu o populație de peste un milion de locuitori, nu putea lăsa pe nimeni indiferent. Or, la întrebarea fraților, dacă a văzut pe cineva, avva răspunde inocent că n-a văzut pe nimeni, în afară de arhiepiscop. Apoftegma 10 a fost recuperată de Guy.

1. Povesteau, despre avva Isidor, preotul de la Sketis: „Dacă cineva avea un frate slab, dispreţuitor, certăreţ şi vroia să-l dea afară [din chilie], el îi zicea: «Adu-l aici». Îl lua el şi prin marea lui răbdare îl vindeca".

2. Un frate l-a întrebat: „De ce demonii se tem de tine atît de tare?". Bătrînul zice: „Fiindcă de cînd am devenit monah mă străduiesc şi nu las mînia să-mi urce pînă la gît".

3. Mai zicea: „De patruzeci de ani simt păcatul cu mintea, dar niciodată nu l-am îngăduit, nici pe-al poftei, nici pe-al mîniei".

4. A mai zis: „Cînd eram tînăr şi stăteam în chilia mea nu aveam măsură la pravilă. Noapte sau zi, pentru mine era pravilă".

5. Avva Pimen a zis că avva Isidor împletea o legătură de smicele în fiecare noapte. Fraţii îl rugau: „Mai odihneşte-te un pic, fiindcă eşti bătrîn". El răspundea: „Chiar dacă-l ardeţi pe Isidor şi-i împrăştiaţi cenuşa în vînt, nu am nici un har, căci Fiul lui Dumnezeu a venit aici pentru noi".

6. Acelaşi povestea, despre avva Isidor, că îi tot spuneau gîndurile rele: „Eşti mare om". El le răspundea: „Precum avva Antonie, întru totul ca avva Pambo sau ca alţi părinţi plăcuţi lui Dumnezeu?". După ce aducea astfel de întîmpinări se liniştea, iar cînd duşmănia [demonilor] îl aducea la deznădejde, făcîndu-l să creadă că oricum va fi osîndit, el le răspundea: „Chiar dacă sînt osîndit, pe voi am să vă găsesc sub mine".

7. Avva Isidor a zis: „M-am dus odată la piaţă, ca să vînd cîteva mărunţişuri, dar văzînd că mînia se apropie de mine, am lăsat toate lucrurile baltă şi am luat-o la fugă". *cf.* InPit 5

8. Avva Isidor s-a dus la avva Teofil, arhiepiscopul Alexandriei şi cînd s-a întors la Sketis fraţii l-au întrebat: „Cum e oraşul?". El a răspuns: „Fraţilor, drept să vă spun, n-am văzut nici un om, în afară de arhiepiscop". Auzind, fraţii s-au speriat şi au zis: „Cum, au fost nimiciţi cu toţii, avva?". El a răspuns: „Nu, dar nu m-a biruit gîndul să mă uit la vreunul". Auzind acestea ei s-au minunat şi s-au întărit în hotărîrea de a-şi păzi ochii de priviri împrăştiate.

9. Tot avva Isidor a zis: „Ştiinţa sfinţilor este cunoaşterea
cf. 1Pt 1,22 voinţei lui Dumnezeu. Cînd se supune adevărului
cf. *Gn* 1,26 omul este mai presus de toate, ca icoană şi asemănare
a lui Dumnezeu. Dintre toate duhurile, cel mai cumplit este să-ţi urmezi propria inimă, adică propriul cuget, iar nu legea lui Dumnezeu. Pe urmă aceasta devine plîns pentru om, pentru că nu a cunoscut taina [lui Dumnezeu] şi nu a descoperit calea sfinţilor, ca să lucreze într-însa. Acum e timpul să făptuim
Ps 118,126 pentru Domnul, întrucît mîntuirea se află în vremea
Lc 21,19 chinurilor. E scris: *Prin răbdare cîştigaţi-vă sufletele.*

10. Avva Pimen spunea, despre avva Isidor, că, odată, cînd le-a vorbit fraţilor în biserică, a spus un singur
cf. *Mt* 6,14 cuvînt: „Fraţilor, este scris: *Iartă-l pe aproapele tău, ca să fii şi tu iertat*".

Despre avva Isidor Pelusiotul

Unul din călugării filozofi ai Egiptului, născut între 360 şi 370, într-o familie nobilă. A beneficiat de o educaţie retorică şi filozofică de foarte bună calitate. Pînă cînd s-a preoţit a practicat sofistica. A fost preot în oraşul Pelusios, actualul El-Farma, capitala provinciei Augustannica Prima,

la est de Delta Nilului. După Nichifor Callistos, a fost discipol al sfîntului Ioan Gură de Aur. Ne-a rămas, de la el, un corpus *de aproape două mii de scrisori tratînd subiecte ascetice, morale, spirituale și, mai cu seamă, exegetice, scrisori redactate într-un stil elegant și plăcut. A murit spre 435. Apoftegmele transmise sub numele său schițează un succint portret al filozofului creștin și al modului de viață filozofic propus de creștinism. Nu trebuie uitat că, în ochii primelor generații, creștinismul reprezenta o filozofie practică, un mod de viață bazat pe mesajul evanghelic. Este pomenit în Biserică la 4 februarie.*

1. Avva Isidor Pelusiotul zicea că viața fără cuvînt folosește mai mult decît cuvîntul fără viață. Prima, tace și zidește; al doilea, strigă și tulbură. Dar cînd și cuvîntul și viața merg împreună alcătuiesc imaginea întregii filozofii.

2. Tot el zicea: „Prețuiește virtuțile și nu te pleca desfătărilor, căci primele sînt zestre nemuritoare, iar ultimele se sting repede".

3. Tot el a zis: „Mulți oameni tînjesc după virtute, dar pregetă să meargă pe calea ce duce la ea. Alții nici nu cred că virtutea ar exista. Pe cei dintîi trebuie să-i convingem să lase pregetarea; pe ultimii, să-i învățăm că virtutea există cu adevărat".

4. A mai zis: „Răutatea i-a îndepărtat pe oameni de Dumnezeu și i-a dezbinat între ei. Trebuie să fugim valvîrtej de ea și să urmăm virtutea care duce la Dumnezeu și ne reunește unii cu alții. Definiția virtuții și a filozofiei: nefățărnicie și înțelegere".

5. A mai zis: „Întrucît mare este înălțimea smereniei și adîncul orgoliului, vă sfătuiesc s-o îmbrățișați pe cea dintîi și să nu picați în cel de-al doilea".

6. A mai zis: „Cumplită și foarte îndrăzneață este patima iubirii de bani. Nu se satură niciodată și împinge sufletul pînă la răul ultim. Așadar, e mai bine s-o alungăm de la început, altfel, dacă pune stăpînire pe noi, devine de nestrunit".

Despre avva Isaac, preotul de la Chilii

Ucenic al avvei Kronios și Teodor de la Ferme, l-a frecventat și pe avva Pambo, cum reiese din grupajul de apoftegme. După sinaxarul alexandrin, a devenit călugăr după ce i-a întîlnit, în satul lui natal, pe călugării sketioți, care-și vindeau mărfurile. Cunoștea foarte bine Scripturile și, din iubire pentru frați, a întemeiat o bolniță în pustiu. A devenit preot împotriva voii sale (apoftegma 1), dar și-a îndeplinit cum se cuvine toate îndatoririle preoțești. E întristat de sensibila decădere a nivelului spiritual printre călugării de la Chilii.

1. Odată, au venit la avva Isaac, ca să-l facă preot. Aflînd el de una ca asta, a fugit în Egipt, pe un cîmp și s-a ascuns într-o căpiță de fîn. Părinții s-au dus după el, să-l prindă. Ajungînd la cîmpul acela s-au oprit să se odihnească, pentru că era noapte, și au dat drumul măgarului să pască. Măgarul s-a depărtat și s-a oprit chiar în locul unde stătea ascuns bătrînul. A doua zi dimineață, cînd au vrut să aducă măgarul, l-au găsit și pe avva Isaac și s-au minunat. Au dat să-l lege, dar el nu i-a lăsat, zicîndu-le: „Nu mai fug, căci este voia lui Dumnezeu; oriunde aș fugi dau peste ea".

2. Avva Isaac a zis: „Cînd eram tînăr, locuiam cu avva Kronios, care nu mi-a spus niciodată să fac vreo treabă, deși era bătrîn și tremura din încheieturi. Ba dimpotrivă, el însuși se ridica și-mi aducea vasul [cu

apă] mie și tuturor celorlalți. După aceea am locuit cu avva Teodor de la Ferme și nici el nu-mi spunea să fac treabă, ci pregătea singur masa și zicea: «Frate, dacă vrei, vino și mănîncă». Eu îi ziceam: «Avva, am venit la tine ca să trag folos. De ce nu-mi spui ce să fac?». Bătrînul tăcea. Atunci m-am dus și le-am spus bătrînilor, iar ei au venit și l-au întrebat: «Avva, fratele a venit la sfinția ta, ca să tragă un folos, de ce nu-i spui ce să facă?». Bătrînul le răspunde: «Dar ce sînt eu, chinoviarh, ca să-i poruncesc? Pînă acum nu i-am zis nimic, dar dacă vrea, să facă și el ce vede că fac *cf.* Sis 45;
eu». De atunci i-o luam mereu înainte și făceam tot ce Or 7
vroia să facă el. El făcea totul în tăcere și m-a învățat și pe mine să fac lucrurile în tăcere". *cf.* Pim 174

3. Avva Isaac și avva Avraam locuiau în aceeași chilie. Odată, avva Avraam a intrat și, găsindu-l pe avva Isaac plîngînd, l-a întrebat: „De ce plîngi?". Bătrînul a răspuns: „De ce să nu plîng? Căci unde-o să ajungem? Părinții noștri au murit; cu cît lucrăm nu putem plăti nici chiria luntrilor, dacă am vrea să mergem în vizită la bătrîni. Am rămas orfani cu totul. De aceea plîng".

4. Avva Isaac a zis: „Cunosc un frate care, la seceriș, a vrut să mănînce un spic de grîu și a zis stăpînului ogorului: «Îmi dai voie să mănînc un spic de grîu?». Acela s-a mirat de o asemenea întrebare și i-a răspuns: «Părinte, tot ogorul e-al tău, mie-mi ceri voie?». Într-atît era fratele de grijuliu!".

5. A mai zis fraților: „Să nu aduceți copii aici. Patru bise- *cf.* MacEg 5;
rici de la Sketis au devenit pustiuri din pricina copiilor". Pim 176

6. Povesteau, despre avva Isaac, că, împreună cu pîinea, mînca și cenușa din cădelnița de la liturghie.

7. Avva Isaac zicea fraţilor: „Părinţii noştri, şi avva Pambo, purtau haine vechi, răscroite, făcute din frunze de palmier. Acum, voi purtaţi haine scumpe. Duceţi-vă de-aici, aţi pustiit locul acesta". Iar cînd trebuiau să meargă la secerat le spunea: „Nu vă mai dau nici o poruncă, pentru că oricum n-o păziţi".

8. Un părinte a povestit că, odată, a venit în biserica de la Chilii, la avva Isaac, un frate purtînd pe cap un culion mic. Bătrînul l-a gonit zicîndu-i: „Aici trăiesc călugări. Tu eşti mirean, nu poţi rămîne".

9. Avva Isaac a zis: „Niciodată n-am intrat în chilia mea cu gînd rău împotriva vreunui frate care m-a supărat. Şi m-am străduit să nu las pe nimeni să intre în chilia lui cu vreun gînd rău împotriva mea".

10. Avva Isaac s-a îmbolnăvit foarte tare şi a zăcut multă vreme. Fratele [care locuia cu dînsul] i-a pregătit o fiertură punînd şi cîteva prune mici, dar bătrînul n-a vrut să guste. Fratele îl roagă: „Ia un pic, avva, pentru boală". Bătrînul îi răspunde: „Drept să spun, frate, aş vrea să stau cu boala aceasta treizeci de ani".

11. Povesteau, despre avva Isaac, că, apropiindu-i-se sfîrşitul, au venit la el bătrînii şi-l întrebau: „Ce-o să ne facem după tine, părinte?". El le-a zis: „Vedeţi cum am umblat în faţa voastră? Dacă vreţi să urmaţi şi să păziţi poruncile lui Dumnezeu, El vă trimite harul Său, care va avea grijă de locul acesta. Dar dacă nu vreţi să le păziţi, nu mai rămîneţi aici. Şi noi ne întristam cînd părinţii noştri se apropiau de moarte, dar respectam poruncile lui Dumnezeu şi sfaturile lor, [şi trăiam] ca şi cum ei ar fi fost mai departe cu noi. Aşa să faceţi şi voi şi vă veţi mîntui".

12. Avva Isaac a zis: „Avva Pambo zicea: «Călugărul trebuie să poarte un astfel de veșmînt, încît dacă l-ar lăsa trei zile la rînd afară din chilie, nimeni să nu i-l ia»". *cf.* Pam 6

Despre avva Iosif de la Panefisi

Apare în fragmentul despre preotul Eulogios, pe care-l învață smerenia și discreția în privința rugăciunii și a postului. Ioan Casian l-a întîlnit la Panefisi, împreună cu alți doi anachoretae antiquissi, *Chairemon și Nistheroos. El este protagonistul convorbirilor 16 și 17 din* Convorbiri duhovnicești, *prima consacrată prieteniei, a doua, mai filozofică, consacrată legii, libertății, exercițiilor ascetice. Pimen îl frecventa, cerîndu-i îndrumarea spirituală, iar Antonie cel Mare îi laudă, într-o apoftegmă, „docta ignoranță" (Antonie 17). După Ioan Casian, avva Iosif se născuse la Thmuis, într-o familie nobilă, primise o educație corespunzătoare și vorbea la perfecție atît copta, cît și greaca. Locuia într-o chilie situată la șase mile distanță de chilia avvei Nistheroos. Apoftegmele de mai jos merită completate cu cele două convorbiri citate adineauri.*

1. Cîțiva părinți au urcat la avva Iosif, la Panefisi, ca să-l întrebe cum se cuvine să-i primească pe frații străini: să lase de la ei (*synkatabainein*) și [să se poarte] cu îndrăzneală (*parrhesiazesthai*)? Înainte de a-l întreba ei, bătrînul i-a zis ucenicului său: „Fii atent la ce voi face astăzi și rabdă". Apoi a pus pe jos două perne, una în dreapta și alta în stînga sa și le-a zis [oaspeților]: „Așezați-vă!". A intrat în chilie, s-a îmbrăcat în zdrențe de cerșetor, a ieșit afară și a început să se plimbe printre ei. Pe urmă a intrat din nou în chilie, s-a îmbrăcat cu hainele lui obișnuite, a ieșit și s-a așezat în mijlocul lor. Frații se întrebau ce sens are purtarea bătrînului. El le-a zis: „Ați fost atenți ce-am

făcut?". Ei zic: „Da". „Oare m-am schimbat față de cum eram cînd purtam zdrențele de doi bani?" Ei zic: „Nu". „Așadar, continuă, eu sînt același în amîndouă hainele, nici prima nu m-a schimbat, nici a doua nu mi-a stricat. La fel trebuie să facem și cînd îi primim pe frații străini, după sfînta Evanghelie. Căci se spune:
Mt 22,21 *Dați Cezarului ce-i al Cezarului, și lui Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu.* Cînd vin frații în ospeție îi vom primi cu toată îndrăzneala; iar cînd sîntem singuri, rămînem cu plînsul." Ei au ascultat uimiți, pentru că le-a spus și ce gîndeau în sufletul lor înainte de a pune întrebarea. Și l-au slăvit pe Dumnezeu.

2. Avva Pimen l-a întrebat pe avva Iosif: „Spune-mi, cum să devin monah?". El i-a răspuns: „Dacă vrei să fii liniștit, oriunde te-ai duce, în tot ce faci, spune: «Cine sînt eu?» și nu judeca pe nimeni".

3. Același l-a întrebat pe avva Iosif: „Ce să fac cînd se apropie patimile? Să le țin piept ori să le las să intre?". Bătrînul îi zice: „Lasă-le să intre și luptă-te cu ele". Celălalt s-a întors la Sketis și stătea. Între timp a venit acolo cineva de la Tebaida și zicea fraților: „L-am întrebat pe avva Iosif: cînd se apropie vreo patimă de mine, îi țin piept ori o las să intre?" și el mi-a zis: „În nici un caz să nu lași patimile să intre, ci ține-le piept fără preget". Auzind avva Pimen că avva Iosif i-a spus altceva călugărului din Tebaida, s-a sculat și s-a dus iarăși la Panefisi. Îl întreabă: „Avva, eu ți-am destăinuit gîndurile mele, iar tu una mi-ai spus mie și alta fratelui din Tebaida". Bătrînul îi zice: „Oare nu știi că-mi ești drag?". El răspunde: „Ba da". „Nu m-ai rugat să-ți vorbesc ca mie însumi?" „Așa a fost." Bătrînul zice: „Dacă lași patimile să intre și

ajungi să le stăpînești, ele te fac mai iscusit. Eu ți-am vorbit ca mie însumi. Alții însă nu au nici un folos dacă lasă patimile să intre; aceștia trebuie să le curme deîndată". *cf.* Sis 22

4. Un frate l-a întrebat pe avva Iosif: „Ce să fac, pentru că nu mai pot nici să suport patimile rele, nici să lucrez și să fac milostenie?". Bătrînul îi zice: „Dacă nu poți face nici unul din lucrurile acestea, măcar păzește-ți conștiința de orice rău față de aproapele și te vei mîntui". *cf.* **Pam 2,11**

5. Un frate povestea: „M-am dus odată la Heracleea, în Egiptul de Jos, la avva Iosif. Și era acolo, în mînăstire, un dud foarte frumos. Dimineața avva îmi zice: «Du-te și mănîncă». Dar cum era vineri n-am mîncat, din cauza postului. Apoi l-am rugat: «Pentru numele lui Dumnezeu, lămurește-mi gîndul acesta. Tu mi-ai spus: 'Du-te și mănîncă', dar eu n-am mîncat din cauza postului, ba chiar mi-a fost rușine de porunca ta, cugetînd în sine-mi: cu ce gînd mi-a poruncit bătrînul? Ce trebuia să fac cînd mi-ai spus: 'Du-te și mănîncă'?». El a zis: «La început, părinții nu zic fraților cuvinte drepte, ci strîmbe, iar dacă văd că aceștia fac lucrurile strîmb, nu le mai vorbesc strîmb, ci le spun adevărul, știind că-i ascultă în toate»".

6. Avva Iosif a zis avvei Lot: „Nu poți fi monah dacă nu devii ca un foc arzînd cu totul". *cf.* Ars 27; IosPan 7; Sis 9

7. Avva Lot s-a dus la avva Iosif și-i zice: „Avva, pe cît pot, îmi fac mica mea pravilă, și puținul meu post, și rugăciunea, și meditația, și liniștirea, și, tot după puterile mele, îmi curăț gîndurile. Ce trebuie să mai fac în plus?". Bătrînul s-a ridicat, a întins mîinile spre

cf. Ars 27; IosPan 6; Sis 9

cer şi degetele sale au devenit zece făclii aprinse. Şi-i zice: „Dacă vrei, devino flacără cu totul".

8. Un frate l-a întrebat pe avva Iosif: „Vreau să ies din chinovie şi să trăiesc în singurătate". Bătrînul îi zice: „Aşează-te unde vezi că sufletul tău este liniştit şi nu se tulbură". Fratele îi zice: „Eu sînt liniştit şi în chinovie, şi în singurătate. Ce să fac?". Bătrînul îi zice: „Dacă eşti liniştit şi în chinovie şi în singurătate, pune cele două gînduri ale tale ca într-o cumpănă, vezi care dintre ele îţi foloseşte şi te atrage mai mult şi împlineşte-l pe acela".

9. Un bătrîn s-a dus la un prieten, ca să meargă să-l vadă împreună pe avva Iosif. Îi zice: „Spune ucenicului tău să ne pregătească măgarul". Prietenul îi răspunde: „Cheamă-l tu şi va face tot ce vrei". Zice: „Cum se numeşte?". „Nu ştiu", răspunde celălalt. „Dar de cît timp sînteţi împreună, că nu ştii nici măcar cum se numeşte?" „De doi ani." Bătrînul zice: „Dacă tu în doi ani n-ai aflat numele lui, de ce trebuie să-l ştiu eu într-o zi?".

10. Cîţiva fraţi s-au întîlnit, odată, la avva Iosif. S-au aşezat şi, în vreme ce ei puneau întrebări, el se bucura şi le spunea, plin de ardoare: „Azi sînt rege. Mi-am stăpînit patimile".

11. Povesteau, despre avva Iosif din Panefisi, că, aproape de sfîrşit, pe cînd era înconjurat de bătrîni, s-a uitat spre uşă şi l-a văzut pe diavol stînd acolo. L-a strigat pe ucenicul lui şi i-a zis: „Adu-mi toiagul, iată, dumnealui crede că am îmbătrînit şi nu mai am putere să mă bat cu el". Cum a pus mîna pe toiag, bătrînii au văzut cum diavolul a zbughit-o ca un cîine pe uşă şi s-a făcut nevăzut.

Despre avva Iacob

Mai există un Iacob, despre care vorbește avva Foca, dar se pare că nu e vorba de unul și același personaj. Apoftegmele 5 și 6 sînt recuperate de Guy. Ele vorbesc, lucru destul de rar, despre un copil – se știe că monahii nu-i prea iubeau pe copii, sursă de zgomot și ispite – care capătă două harisme extraordinare: pacea cu fiarele din pustiu și conviețuirea cu focul.

1. Avva Iacob a zis: „Mai bine străin decît să-i primești pe străini".

2. Mai zicea: „Cînd ești lăudat, trebuie să-ți amintești păcatele și să te gîndești că nu ești vrednic de laudele aduse".

3. A mai zis: „După cum o lampă luminează într-o cameră întunecoasă, tot așa teama de Dumnezeu, cînd intră în sufletul omului, îl luminează pe dinăuntru și-l învață toate virtuțile și poruncile lui Dumnezeu".

4. A mai zis: „Vorbele nu ajung: oamenii de azi sînt plini de vorbe. E nevoie de faptă. Fapta trebuie căutată, nu vorbele, pentru că vorbele nu rodesc". *cf.* **TeoF 9; Pim 56**

5. Mai spunea că un bătrîn a zis: „Cînd trăiam în pustiu, aveam un vecin copil, care se ocupa de-ale sale. Într-o zi i-am făcut o vizită și l-am văzut rugîndu-se lui Dumnezeu, ca să trăiască în pace cu fiarele. Prin apropiere era o hienă care alăpta și, după ce-a făcut rugăciunea, copilul a plecat, s-a așezat sub ea și a început să sugă lapte împreună cu puii".

6. Altădată, l-am văzut rugîndu-se și cerîndu-i Domnului: „Dă-mi harisma prieteniei cu focul". Apoi a aprins un rug, a îngenuncheat în mijlocul flăcărilor și se ruga Domnului.

Despre avva Hierax

A trăit mai întîi la Porfirit, apoi pe muntele Nitriei. A făcut parte din prima generație de călugări, murind aproape centenar, spre anul 410. Făcea parte din grupul origeniștilor persecutați de Teofil. Bătrîn, la nouăzeci de ani a fost obligat să se refugieze la Constantinopol, unde a cerut protecție sfîntului Ioan Gură de Aur și împăratului Arcadie. Apoftegma 3 este recuperată de Guy, dar nu este decît o variantă sintetică a apoftegmei 1.

1. Un frate l-a rugat pe avva Hierax: „Spune-mi un cuvînt, cum să mă mîntuiesc?". Bătrînul îi zice: „Stai în chilia ta, dacă ți-e foame, mănîncă, dacă ți-e sete, bea și nu vorbi pe nimeni de rău. Așa te vei mîntui".

cf. Ars 11; Her; Paf 5

2. Tot el a zis: „Niciodată n-am rostit și nici n-am vrut să ascult un cuvînt lumesc".

3. Un frate l-a întrebat pe avva Hierax: „Spune-mi cum să mă mîntuiesc?". Bătrînul îi zice: „Stai jos în chilia ta, nu bîrfi pe nimeni și te vei mîntui".

Despre avva Ioan, eunucul

Apare în Teodor de la Ferme 10, „eunucul din naștere". Cotelier îi atribuie șase apoftegme, dar ultimele patru (3-6) se cuvin atribuite altui Ioan, din Cilicia. Grupajul figurează și în Limonariul *lui Ioan Moschus (cap. 115).*

1. Avva Ioan, eunucul, l-a întrebat, în tinerețe, pe un bătrîn: „Cum ați putut voi face lucrarea lui Dumnezeu în liniște, pentru că noi nici trudindu-ne n-o putem face?". Bătrînul îi răspunde: „Am putut, fiindcă pentru noi principală era lucrarea lui Dumnezeu, iar nevoile

trupului secundare. Pentru voi însă, nevoile trupului sînt principale, iar lucrarea lui Dumnezeu, secundară. De aceea vă osteniți, și de aceea Mîntuitorul a zis ucenicilor săi: *Oameni de puțină credință, căutați mai întîi Împărăția lui Dumnezeu și tot restul vi se va adăuga*". cf. TeoF 10,11 Mt 6,33

2. Avva Ioan a zis: „Părintele nostru Antonie a zis: «Niciodată nu am pus folosul meu înaintea folosului fratelui meu»". cf. Ant 9; InPit 39

Despre avva Ioan din Cilicia

1. Avva Ioan din Cilicia, egumen al mînăstirii Raito, zicea fraților: „Copii, așa cum am fugit de lume, tot așa să fugim și de poftele cărnii".

2. A mai zis: „Să-i urmăm pe părinții noștri: în ce asprime și-n cîtă liniște au trăit ei aici!"

3. A mai zis: „Să nu întinăm, copii, locul acesta, pe care părinții noștri l-au curățit de demoni".

4. A mai zis: „Acest loc este pentru asceți, nu pentru negustori".

Despre avva Ioan de la Chilii

Cotelier atribuie două apoftegme acestui Ioan de la Chilii, dar trei manuscrise amintesc și de un Ioan de la Tebaida, căruia i se atribuie o apoftegmă. Am urmat, ca de obicei, împărțirea lui Guy.

Avva Ioan de la Chilii povestea: „Era o desfrînată în Egipt, frumoasă și foarte bogată. Toți dregătorii o

frecventau. Într-o bună zi s-a nimerit să treacă pe lîngă biserică și a vrut să intre, dar ipodiaconul, care stătea la ușă, n-a lăsat-o, zicîndu-i: «Nu ești vrednică să intri în casa lui Dumnezeu, căci ești spurcată». Atunci s-a încins sfada, episcopul a auzit tumultul și a ieșit afară. Desfrînata îi zice: «Nu-mi dă voie să intru în biserică». Episcopul îi răspunde: «Nu se cuvine să intri, pentru că ești spurcată». Străpunsă de durere, ea făgăduiește: «Nu voi mai curvi». Episcopul îi zice: «Dacă-ți aduci la biserică toată averea, voi ști că nu vei mai curvi». Ea a adus-o, iar el a luat totul și i-a dat foc. Apoi femeia a intrat în biserică plîngînd și zicînd: «Dacă aici mi s-a întîmplat aceasta, ce voi păți pe
cf. FA 9,15 lumea cealaltă?». Și s-a pocăit și a devenit un *vas ales.*

Despre avva Ioan de la Tebaida

Avva Ioan de la Tebaida a zis: „Călugărul trebuie să practice, mai presus de toate, smerenia. Aceasta este
Mt 5,3 prima poruncă a Mîntuitorului, care zice: *Fericiți cei săraci cu duhul, pentru că a lor este Împărăția cerurilor*".

Despre avva Isidor preotul

*Despre acest Isidor avem mărturia lui Palladius (*Hist. Monach. *1). Cînd autorul* Istoriei lausiace *a ajuns la Alexandria, preotul Isidor, născut în 318, se ocupa de* xenodocheion*-ul de acolo, altfel spus, avea grija oaspeților străini și a sărmanilor lipsiți de locuință. Înainte de a fi fost uns preot s-a nevoit pe muntele Nitriei. Tot Palladius ne spune că pînă la moarte n-a purtat haine de in, în afara unui*

acoperămînt pentru cap, nu s-a îmbăiat niciodată și n-a pus gura pe carne. În ciuda acestui regim de asceză radicală, avea un trup solid. Era un model de bunătate și blîndețe, fiind în același timp un excelent cunoscător al Scripturii. Chiar și la masă intra în contemplație sau plîngea amarnic. Întrebîndu-l care este cauza lacrimilor sale, Isidor răspundea că-i este rușine ca el, ființă rațională, să mănînce aceeași brană ca și ființele neraționale. Avea cunoștințe în Senat, a făcut parte din cîteva delegații la Roma (cu episcopii Atanasie și Demetrios). Deși foarte bogat, n-a lăsat nici un testament și nici o moștenire surorilor sale, tot călugărițe. Palladius l-a avut maestru la începutul vieții sale călugărești. O vreme, Isidor s-a bucurat de simpatia lui Teofil, care îl și vedea arhiepiscopul Constantinopolului, în locul lui Ioan Gură de Aur. După „schimbarea la față" a arhiepiscopului Alexandriei, el a trebuit să părăsească în grabă Egiptul și să se refugieze pe lîngă cel pe care ar fi trebuit să-l înlocuiască. A murit așadar în exil, în anul 404.

1. Povesteau, despre avva Isidor preotul, că, odată, a venit un frate să-l invite la masă, dar bătrînul n-a primit, zicînd: „Adam a fost alungat din rai, fiindcă s-a lăsat înșelat de mîncare". Fratele îl întreabă: „Ți-e frică să ieși din chilie?". El răspunde: „Copile, mi-e frică. *Diavolul umblă ca un leu răcnind și căutînd pe* *1Pt 5,8*
cine să înghită". Zicea adesea: „Cine se dedă băutului de vin nu mai scapă de urzelile gîndurilor rele. Lot a *cf. Gn*
fost silit de fiicele sale să se îmbete cu vin și, din pri- *19,30 sq*
cina beției, diavolul l-a împins ușor spre curvia cea nelegiuită".

2. Avva Isidor a zis: „Dacă iubești Împărăția cerurilor, disprețuiește bogăția și tînjește după răsplata divină".

3. A mai zis: „Dacă iubești plăcerile și banii este imposibil să trăiești după Dumnezeu".

4. A mai zis: „Dacă vă osteniți postind după lege, nu vă mîndriți. Decît să vă umflați în pene din cauza aceasta, mai bine mîncați carne. E mai folositor pentru om să mănînce carne decît să se mîndrească și să se laude". cf. Hyp 4

5. A mai zis: „Ucenicii trebuie să-și iubească învățătorii ca pe părinți și să le fie frică de dînșii, ca de stăpîni. Dragostea să nu slăbească frica, iar frica să nu strice dragostea".

6. A mai zis: „Dacă iubești mîntuirea, fă tot ce te duce la ea".

7. Povesteau despre avva Isidor că de fiecare dată cînd un frate venea la el, fugea și se ascundea în fundul chiliei. Frații l-au întrebat: „Avva, de ce faci asta?". El răspundea: „Și fiarele se ascund în vizuinile lor, ca să se salveze". Spunea așa spre folosul fraților.

Despre avva Ioan Persanul

Nu se cunosc multe despre el. Persan de origine, a trăit în Egipt. Cum însuși o spune, fără pic de aroganță, era „ospitalier ca Avraam, blînd ca Moise, sfînt ca Aaron, răbdător ca Iov; smerit ca David, pustnic ca Ioan, întristat ca Ieremia, învățător ca Pavel, credincios ca Petru, înțelept ca Solomon". Un călugăr care a pierdut simțul răutății.

1. Odată, un copil a venit să fie vindecat de diavol și s-au adunat cîțiva frați de la o chinovie din Egipt. Cînd a ieșit bătrînul, l-a văzut pe un frate păcătuind cu copilul, dar nu l-a pedepsit, zicînd: „Dacă Dumnezeu, care i-a făcut, îi vede și nu-i arde, cine sînt eu ca să-i pedepsesc?".

2. Un frate povestea, despre avva Ioan Persanul, că datorită iubirii sale uriașe a ajuns la o adîncă lipsă de răutate. Locuia în Arabia Egiptului și a împrumutat, odată, de la un frate un galben, ca să-și cumpere pînză de in pentru lucru. Alt frate a venit la dînsul și l-a rugat: „Te rog, avva, dă-mi o bucățică de pînză, ca să-mi fac o haină". El i-a dat cu bucurie. Apoi încă un frate a venit și l-a rugat: „Dă-mi o bucățică de pînză, ca să-mi fac o haină". I-a dat și lui. Au cerut și alții și tuturor le-a dat simplu, cu bucurie. La urmă a venit și stăpînul galbenului, ca să i-l ceară înapoi. Bătrînul îi zice: „Mă duc să ți-l aduc". Dar cum nu avea de unde să i-l dea, s-a dus la avva Iacob, diaconul, ca să-i ceară lui o monedă și să-i întoarcă fratelui datoria. Cum mergea el, a găsit un galben pe jos, dar nu s-a atins de el. A făcut o rugăciune și s-a întors la chilie. Fratele a venit iarăși, sîcîindu-l să-i plătească datoria. Bătrînul îi zice: „Am eu grijă de asta". A plecat din nou și a găsit moneda, pe jos, unde era și prima dată. Din nou a făcut o rugăciune, după care s-a întors la chilie. A treia oară fratele a venit să-l sîcîie. Bătrînul îi zice: „De data aceasta ți-l aduc negreșit". A ieșit, a mers prin locul acela și a găsit galbenul unde fusese și mai înainte. A făcut o rugăciune și l-a luat, apoi s-a dus la avva Iacob și-i zice: „Avva, cînd veneam la tine am găsit banul aceasta pe drum. Te rog, dă de veste prin împrejurimi, să nu-l fi pierdut cineva. Iar dacă-l găsești pe stăpîn, dă-i-l înapoi". Bătrînul s-a dus, a întrebat [peste tot] vreme de trei zile, dar n-a găsit pe nimeni care să fi pierdut banul. Atunci bătrînul îi zice avvei Iacob: „Dacă nu l-a pierdut nimeni, dă-i-l fratelui cutare, pentru că-i sînt îndatorat și cînd veneam la tine, ca să te rog să mă ajuți să-mi plătesc

datoria, l-am găsit pe jos". Bătrînul s-a minunat că, deşi avea atîta nevoie, nu l-a luat imediat şi nu i l-a dat fratelui. Încă un lucru uimitor: dacă venea cineva la dînsul şi avea nevoie de vreun lucru, nu i-l dădea el însuşi, ci-i spunea: „Du-te şi ia ce-ţi trebuie". Iar cînd acela îl aducea înapoi, îi spunea: „Pune-l la locul lui". Iar dacă nu-l aducea înapoi nu-i spunea nimic.

3. Povesteau despre avva Ioan Persanul că într-o zi au dat hoţii peste dînsul. El a luat un lighean şi i-a rugat să-l lase să le spele picioarele. Hoţii s-au ruşinat şi s-au pocăit.

4. Cineva a zis avvei Ioan Persanul: „Atît de mult ne-am chinuit pentru Împărăţia cerurilor, oare o vom moşteni?". Bătrînul a răspuns: „Eu cred că voi moşteni
cf. Ga 4,26 Ierusalimul de sus, înscris în ceruri. *Cine a făgăduit e*
Evr 10,23 *vrednic de încredere*. Şi de ce n-aş crede? Am devenit ospitalier ca Avraam; blînd ca Moise; sfînt ca Aaron; răbdător ca Iov; smerit ca David; pustnic ca Ioan; întristat ca Ieremia; învăţător ca Pavel; credincios ca Petru; înţelept ca Solomon. Cred, ca tîlharul [cel bun], că Cel care mi-a dăruit toate acestea din bunătatea Sa, îmi va da şi Împărăţia".

Despre avva Ioan Tebanul

Povesteau, despre micul Ioan Tebanul, ucenicul avvei Ammoes, că l-a slujit pe bătrîn vreme de doisprezece ani, cît timp acesta a fost bolnav. Stătea cu el, aşezat pe o rogojină. Bătrînul îl trata dispreţuitor şi, cu toate că s-a chinuit mult cu boala lui, niciodată nu i-a zis: „Fii mîntuit!". Dar cînd i s-a apropiat sfîrşitul iar bătrînii

stăteau [roată-împrejur], el a luat mîna ucenicului și i-a zis: „Fii mîntuit, fii mîntuit, fii mîntuit!". Apoi l-a încredințat bătrînilor zicînd: „Acesta este înger, nu om". *cf.* Ammo 3

Despre avva Ioan, ucenicul avvei Pavel

Luciana Mortari presupune că este vorba de același Ioan, ucenic al avvei Pavel, pe care Ioan Casian l-a întîlnit la Panefisi, protagonistul conferinței 19, consacrată celor două moduri de viață, cenobitic și anahoretic.

Povesteau, despre avva Ioan, ucenicul avvei Pavel, că era foarte ascultător. Într-un loc plin de morminte trăia o hienă. Bătrînul a văzut prin preajmă baligi de vacă și l-a trimis pe Ioan să le culeagă și să le aducă. El a întrebat: „Dar ce să fac, avva, cu hiena?". Bătrînul i-a zis în glumă: „Dacă sare la tine, leag-o și adu-o aici". Fratele a plecat acolo spre seară și, iată, hiena se repede la dînsul. Iar el, după cum îi spusese bătrînul, s-a năpustit s-o prindă. Hiena a luat-o la fugă, dar el după dînsa, strigînd: „Stai așa, avva mi-a spus să te leg". A prins-o și-a legat-o. Între timp bătrînul îl aștepta îngrijorat în chilie. Și, iată, ucenicul apare cu hiena legată fedeleș. Văzîndu-l, bătrînul a rămas uluit, dar vrînd să-l smerească, l-a lovit zicîndu-i: „Nebunule, mi-ai adus aici un cîine sălbatic". Apoi a dezlegat hiena și i-a dat drumul să plece.

Despre avva Isaac Tebanul

1. Avva Isaac Tebanul s-a dus odată la chinovie, a văzut un frate greșind și l-a osîndit. Cînd a plecat în pustie, un înger al Domnului a venit al el, s-a pus în fața ușii

de la chilie și i-a zis: „Nu te las să intri”. Bătrînul întreabă: „Ce înseamnă aceasta?”. Îngerul i-a zis: „Dumnezeu m-a trimis ca să te întreb: unde-mi poruncești să-l arunc pe fratele pe care l-ai osîndit?”. Bătrînul s-a pocăit îndată și a zis: „Am greșit, iartă-mă”. Îngerul i-a zis: „Ridică-te, Dumnezeu te-a iertat. Dar păzește-te, de acum înainte, să nu mai judeci pe cineva înainte de a-l judeca Dumnezeu”.

2. Povesteau, despre avva Apollo, că avea un ucenic pe
cf. 2Tim 2,21 nume Isaac, *format* cu desăvîrșire *pentru înfăptuirea lucrului bun*. A dobîndit liniștea absolută în timpul sfintei liturghii și cînd mergea la biserică nu îngăduia nimănui să se apropie de el. Avea o vorbă: „Toate
Ecc 3,1 lucrurile sînt frumoase la timpul lor. Căci *există un timp pentru orice lucru*”. Cînd se desfăcea adunarea, alerga spre chilie ca urmărit de foc. De multe ori, după slujbă, fraților li se dădea cîte un pesmete și un pahar cu vin, el însă nu lua, nu ca să refuze binecuvîntarea fraților, ci ca să păstreze liniștea dobîndită în timpul liturghiei. S-a întîmplat că a căzut bolnav la pat, iar frații, auzind, au venit să-l vadă. S-au așezat lîngă dînsul și l-au întrebat: „Avva Isaac, de ce fugi de frați după liturghie?”. El le-a răspuns: „Nu fug de frați, ci de urzelile demonilor, căci, dacă cineva, cu o făclie aprinsă, întîrzie mai mult timp în vînt, făclia se stinge. Tot așa și noi, [ieșind] iluminați de sfînta liturghie, dacă întîrziem mult timp afară din chilie, mintea
cf. **MacEg 16; Sis 37** ni se întunecă”. Așa trăia cuviosul avvă Isaac.

Despre avva Iosif Tebanul

Avva Iosif Tebanul a zis: „Sînt trei lucruri prețioase în fața Domnului: cînd omului bolnav i se adaugă și *cf.* Kop 1
alte încercări, iar el le primește cu bucurie; al doilea: cînd cineva face totul curat în fața lui Dumnezeu, fără nici o scădere omenească; al treilea: cînd cineva e supus unui părinte duhovnicesc și se leapădă de toate dorințele proprii. Ultimul are o coroană în plus. Eu însă am ales boala". *cf.* Pim 29

Despre avva Ilarion

Personaj devenit faimos datorită Vieții *scrise de Ieronim, înainte de 396. Este întemeietorul monahismului palestinian, ai cărui reprezentanți de imensă valoare spirituală vor fi, două secole mai tîrziu, Dorotei, Dositei, Varsanufie și Ioan din Gaza. Ilarion s-a născut în satul Thawata, din Palestina, în 293. Părinții lui, păgîni înstăriți, l-au trimis la Alexandria pentru studii. Aici a auzit de Antonie, pe care l-a vizitat pe „muntele interior", convertindu-se la creștinism. S-a retras într-unul din pustiurile Palestinei, făcînd mulți prozeliți. Din pricina acestora a revenit în Egipt, asistînd la moartea lui Antonie, în 356. Apoi a colindat prin mai multe ținuturi: Libia, Sicilia, Dalmația. A murit în Cipru, în 371. Este sărbătorit în Biserică la 21 octombrie.*

Avva Ilarion s-a dus din Palestina la munte, la avva
Antonie. Avva Antonie îi zice: „Bine ai venit, *stea a* *Is* 14,12
dimineții, ce răsari în zori". Avva Ilarion a răspuns: „Pace ție, stîlp de lumină, ce luminezi tot pămîntul locuit".

Despre avva Ischyrion

Frații părinți au prorocit despre ultima generație [de călugări] și întreabă: „Ce am lucrat noi?". Unul dintre ei, marele avvă Ischyrion, răspunde: „Am îndeplinit poruncile lui Dumnezeu". Ceilalți au zis: „Dar cei de după noi, ce vor face?". El a răspuns: „Vor face jumătate din cît am făcut noi". „Și cei de după?" „Nu vor face nimic din ce-a reușit să facă generația dinainte, dar vor fi foarte încercați, iar cei care, atunci, vor fi găsiți vrednici, vor fi mai presus decît noi și decît părinții noștri."

K

Despre avva Casian

După ipoteza cea mai plauzibilă, Ioan Casian s-a născut în Sciția Minor, mai precis, actuala Dobroge, spre 360. La optsprezece ani se hotărăște să îmbrățișeze călugăria. Pleacă în Palestina, împreună cu prietenul său nedespărțit, Gherman, iar de aici, din Betleem, mai departe, pentru un „stagiu de perfecționare" la confrații egipteni, cu mai multe „escale": Tanis, Panefisi, Diolco, Sketis. La Sketis, cei doi prieteni frecventează comunitatea întemeiată de Macarie și condusă de preotul Pafnutie. Îi citează admirativ pe Moise, Pafnutie însuși, Serapion, Daniel, ucenicul lui Arsenie. Cu siguranță l-a cunoscut foarte bine și pe Evagrie Ponticul, din doctrina căruia se inspiră (s-ar putea ca personajul Serenus din Convorbiri *să nu fie altcineva decît Evagrie). În 399 se refugiază cu alți origeniști persecutați la Constantinopol, lîngă Ioan Gură de Aur, care-l face diacon ; pleacă, în 405, cu o misiune diplomatică la Roma (Casian vorbea perfect latinește și grecește). Aici se împrietenește cu viitorul papă Leon și este hirotonit preot. Tot aici moare prietenul său Gherman. Ultimii ani ai vieții și-i petrece la Marsilia, unde*

întemeiază o mînăstire pentru bărbați, Saint Victor, *și una pentru femei,* Saint Sauveur. *Redactează două capodopere ale literaturii creștine antice,* Convorbiri duhovnicești, *douăzeci și patru de „interviuri" pasionante cu marii asceți din Egipt, și* Instituțiile cenobitice, *o prezentare sistematică a felului de viață al călugărilor egipteni. Prin aceste două lucrări, redactate într-o latină de foarte bună calitate, Casian influențează decisiv monahismul occidental, imprimîndu-i marca orientală. Tot acum scrie, la cererea papei Leon, o* refutatio *a nestorianismului,* De Incarnatione Domini contra Nestorium. *Moare în jurul anului 433 și este înmormîntat în cripta mînăstirii pe care a întemeiat-o. Este sărbătorit la 29 februarie.*

1. Avva Casian a povestit: „Am plecat, împreună cu sfîntul Gherman, la un bătrîn, în Egipt, care ne-a primit cum se cuvine. L-am întrebat: «De ce atunci cînd primiți oaspeți nu mai păziți regula postului, pe care o avem noi în Palestina?». El a răspuns: «Postul este mereu cu mine, dar pe voi nu vă pot ține mereu aici. Desigur, postul e un lucru util și necesar, dar depinde de voința noastră, în timp ce legea lui Dumnezeu cere în mod obligatoriu îndeplinirea dragostei [față de aproapele]. Prin voi îl primim pe Hristos; de aceea trebuie să vă slujesc cu toată rîvna. După ce vă
cf. Mt 9,15 conduc, pot să-mi reiau și postul: *Fiii Mirelui nu pot ține post cît timp Mirele este cu ei. Cînd Mirele va fi*
cf. Mos 5 *luat din mijlocul lor, atunci vor fi siliți să postească*»".

2. Tot el a zis: „Un bătrîn era îngrijit de o fecioară și oamenii ziceau: «Nu sînt curați». Bătrînul a auzit, iar cînd i s-a apropiat sfîrșitul a zis părinților: «După ce voi muri, răsădiți-mi toiagul pe mormînt. Dacă va încolți și va rodi, înseamnă că sînt curat; dacă nu rodește, am căzut în păcat cu fecioara». Ei au răsădit

toiagul și a treia zi a încolțit și a rodit. Și toți l-au slăvit pe Dumnezeu".

3. A mai zis: „Ne-am dus la alt bătrîn, care ne-a pregătit gustarea și ne îndemna să mai luăm, chiar și după ce ne-am săturat. Cînd eu i-am zis că nu mai pot, el mi-a răspuns: «Eu am pus de șase ori masa fraților care au venit în vizită, am mîncat cu fiecare în parte și tot mi-e foame. Tu n-ai mîncat decît o dată și te-ai săturat atît de bine, încît nu mai poți lua?»".

4. Tot el a povestit: „Avva Ioan, egumenul unei mari chinovii, s-a dus la avva Paisie, care trăia în pustiul cel mai aspru de patruzeci de ani. Și cum îl iubea foarte mult, l-a întrebat cu îndrăzneala dragostei: «Ce ai reușit să înfăptuiești aici, retras de atîția ani și ferit de orice legătură cu oamenii?». El a răspuns: «De cînd am devenit monah, soarele încă nu m-a văzut mîncînd». Avva Ioan i-a zis: «Nici pe mine mîniindu-mă»".

5. [Tot el a povestit] că, fiind acest avva Ioan aproape de sfîrșit – mergea cu încredere și voioșie spre Dumnezeu – frații s-au adunat în jurul lui și l-au rugat să le lase moștenire, după obicei, un cuvînt scurt și mîntuitor, prin care să poată ajunge la desăvîrșire în Hristos. El a suspinat și a zis: „Niciodată n-am făcut voia mea, și nici n-am învățat pe nimeni ceea ce n-am făcut mai înainte".

6. Mai povestea, despre un alt bătrîn din pustie, că l-a rugat pe Dumnezeu să i se dea har, în așa fel încît să nu dormiteze niciodată cînd are loc vreo convorbire duhovnicească; și, dimpotrivă, dacă cineva se apucă să bîrfească ori să spună fleacuri, să adoarmă pe loc, pentru ca urechile sale să nu guste un asemenea venin. Zicea: „Diavolul ațîță la vorbărie goală și luptă

împotriva învăţăturilor duhovniceşti", dînd următorul exemplu: „Odată, cînd le spuneam unor fraţi lucruri folositoare, aceştia au căzut într-un somn atît de adînc, încît nici genele nu şi le mişcau. Vrînd să arăt că la mijloc este lucrarea demonului, am început să povestesc fleacuri. Îndată fraţii s-au înveselit şi s-au trezit. Eu am suspinat şi le-am zis: «Cît timp am vorbit despre lucruri cereşti, ochii voştri, ai tuturor, au fost cuprinşi de somn, dar îndată ce am început să spun fleacuri, toţi v-aţi trezit cu mare grabă». Recunoaşteţi, aşadar, fraţilor, lucrarea demonului şi fiţi atenţi şi păziţi-vă să nu mai adormiţi cînd faceţi sau ascultaţi ceva duhovnicesc".

7. Mai spunea că un senator, lăsînd lumea, şi-a dat averea săracilor, păstrînd însă o parte şi pentru nevoile proprii, căci nu vroia să îndure umilinţa unei renunţări totale şi nici supunerea adevărată la canonul cenobitic. Sfîntul Vasile i-a trimis următorul cuvînt: „Ai renunţat să fii senator, dar n-ai devenit monah".

8. A mai zis: „Un monah locuia într-o peşteră din pustiu. Rudele sale după trup l-au vestit: «Tatăl tău este foarte bolnav, pe moarte, du-te să-l moşteneşti». El însă le-a răspuns: «Eu am murit înaintea lui faţă de lume. Un
cf. Ars 29 mort nu moşteneşte un viu»".

Despre avva Kronios

Părinte duhovnicesc al lui Isaac de la Chilii. S-a născut către 285, într-un sat fenician. A intrat într-o chinovie, de unde a fugit din pricina acediei, ajungînd pînă la Antonie, pe muntele Pispir. Aici a rămas un timp, îndeplinind, printre altele, şi rolul de translator pe lîngă marele ascet, care, se

spune, nu vorbea grecește. La Nitria a descoperit un puț cu apă bună de băut, lucru extraordinar pentru zona respectivă. A fost preot timp de șaizeci de ani. Autorul Hist. Monach. *(20, 13) spune, despre el, că era un călugăr foarte smerit, care se considera pe sine un nimic, afirmație confirmată de apoftegme. A murit în vîrstă de peste o sută zece ani.*

1. Un frate l-a rugat pe avva Kronios: „Spune-mi un cuvînt". El îi zice: „Elisei a venit la somaniteancă și a *cf. 2Rg* văzut că nu avea nici o legătură cu nimeni. A zămislit 4,8 sq și a născut prin prezența lui Elisei". Fratele îi zice: „Ce înseamnă cuvîntul acesta?". Bătrînul îi zice: „Cînd sufletul este treaz și se adună din împrăștiere, renunțînd la voința proprie, atunci Duhul lui Dumnezeu vine asupra lui. Așa poate să nască, altfel rămîne sterp".

2. Un frate l-a întrebat pe avva Kronios: „Ce să fac împotriva uitării care îmi înrobește mintea și nu mă lasă să-mi dau seama pînă cînd nu mă aduce la păcat?". Bătrînul zice: „Cînd păgînii au pus mîna pe chivot, din pricina relelor înfăptuite de fiii lui Israel, l-au tîrît pînă în locașul zeului lor, Dagon, care îndată a căzut *cf. 1Sm* la pămînt [în bucăți]". Fratele întreabă: „Și ce înseamnă 5,1 sq aceasta?". Bătrînul i-a zis: „Dacă [demonii] ajung să-i înrobească omului mintea prin propriile sale apucături, i-o vor tîrî pînă cînd i-o vor aduce deasupra unei patimi nevăzute. Dacă, în locul acela, mintea se va întoarce și-L va căuta pe Dumnezeu, îndată patima va cădea și se va spulbera. Căci este scris: *Cînd te vei* *Is* 30,15 *întoarce suspinînd, atunci vei fi salvat și-ți vei da seama unde erai*".

3. Un frate l-a întrebat pe avva Kronios: „Cum ajunge omul la smerenie?". Bătrînul îi zice: „Prin teama de Dumnezeu". Fratele îl întreabă: „Și cum se ajunge la

teama de Dumnezeu?". Bătrînul îi zice: „După mine, trebuie să ne adunăm în noi înşine din risipirea treburilor, să facem asceză trupească şi, pe cît putem, să ne amintim de ieşirea sufletului din trup şi de Judecata lui Dumnezeu".

4. Avva Kronios a zis: „Dacă Moise nu şi-ar fi mînat
cf. Iş 3,2; Pim 195 turma pe muntele Sinai, n-ar fi văzut rugul aprins". Fratele l-a întrebat pe bătrîn: „Ce reprezintă rugul?". El îi zice: „Rugul reprezintă lucrarea trupească. Căci
Mt 13,44 este scris: *Împărăţia cerurilor seamănă cu o comoară ascunsă într-un ogor.* Fratele întreabă: „Aşadar fără osteneala trupească omul nu se va învrednici de nici
Evr 12,2 o cinstire?". Bătrînul zice: „E scris: *Cu ochii ţintă la Cel care începe şi desăvîrşeşte credinţa, Iisus, Cel care-n*
Ps 131,4 *locul bucuriei a îndurat crucea.* Iar David zice: *Nu voi da odihnă ochilor mei şi aţipire pleoapelor mele* şi aşa mai departe".

5. Avva Kronios a zis: „Avva Iosif Pelusiotul ne-a povestit: Pe cînd trăiam la Sinai era un frate destoinic, nevoitor şi frumos la trup. Venea în biserică, la slujbă, îmbrăcat într-o haină veche, strîmtă şi peticită în mai multe locuri. Văzîndu-l de fiecare dată venind aşa pentru liturghie, l-am întrebat: «Frate, uite-te la ceilalţi călugări, parcă-s îngeri cînd vin la liturghie în biserică. Tu de ce vii mereu îmbrăcat aşa?». El mi-a zis: «Iartă-mă, avva, dar nu am alte haine». Atunci l-am luat în chilia mea, i-am dat un leviton şi tot ce-i mai trebuia şi a început să vină îmbrăcat ca şi ceilalţi fraţi şi părea un înger. Odată, părinţii au fost nevoiţi să trimită zece fraţi la împărat, cu o treabă, şi l-au ales şi pe el între dînşii. Dar el cum a auzit s-a închinat părinţilor şi le-a zis: «Iertaţi-mă, pentru numele Domnului, dar [nu pot

merge], pentru că sînt sclavul unui mare dregător de la curte și dacă mă recunoaște, îmi ia rasa și mă pune din nou în robie». Părinții, înduplecați, l-au lăsat acasă, dar pe urmă au aflat, de la cineva care-l cunoștea foarte bine, că în viața lumească fusese prefectul pretoriului. A inventat acel motiv, ca să nu fie recunoscut și sîcîit de oameni. Atît de mult se străduiau părinții să fugă de slava și de tihna acestei lumi".

Despre avva Karion

L-am întîlnit deja în grupajul de apoftegme despre avva Zaharia, copilul său trupesc, pe care l-a crescut în pustiu de la vîrsta de șapte ani. Cînd Zaharia a devenit adolescent, ceilalți călugări au început să murmure, iar copilul, pentru a curma zvonurile calomnioase, s-a automutilat aruncîndu-se într-o groapă plină de salpetru. Tatăl, Karion, s-a considerat mereu un simplu începător pe lîngă fiul său (dovadă apoftegma 1). Era un foarte bun praktikos, *fără să aibă însă și harisma discernămîntului spiritual (cf. Zaharia 4). Este sărbătorit în Biserică, împreună cu fiul său, Zaharia, pe 5 decembrie.*

1. Avva Karion a zis: „Multă asceză am făcut, mai multă decît fiul meu Zaharia, și totuși n-am ajuns la nivelul său: nici în smerenie, nici în tăcere".

2. Cineva, pe nume Karion, a devenit monah la Sketis. Avea doi fii, pe care i-a lăsat soției sale cînd s-a retras în pustiu. După un timp a fost foamete în Egipt, iar soția lui, strîmtorată, a venit la Sketis aducîndu-i și pe cei doi copii, un băiat pe nume Zaharia, și o fată. S-au așezat tustrei departe de bătrîn, în luncă, fiindcă, la Sketis, există o luncă, unde sînt construite bisericile

și unde țîșnesc izvoare. Conform obiceiului, dacă o femeie vine la Sketis, ca să vorbească cu vreun frate sau cu vreo altă rudă, ei trebuie să vorbească așezați la o distanță mare unul de celălalt. Femeia îi zice avvei Karion: „Tu te-ai călugărit și acum a venit foametea. Cine-i va hrăni pe copiii tăi?". Avva Karion îi zice: „Trimite-i la mine, aici". Atunci femeia le spune copiilor: „Duceți-vă la tatăl vostru". Ei s-au dus, dar fata s-a întors pe urmă la mama sa, iar băiatul a rămas cu tatăl. Avva îi zice femeii: „E bine cum s-a întîmplat. Tu ia-ți fata și eu rămîn cu băiatul". Pe acesta l-a crescut la Sketis și toată lumea știa că este copilul său. Cînd însă a împlinit o anumită vîrstă, frații au început să cîrtească. Prinzînd de veste, avva Karion îi zice băiatului: „Zaharia, scoală-te și să mergem de aici, pentru că părinții au început să cîrtească". Micuțul îi zice: „Avva, aici toți știu că sînt fiul tău, dar dacă mergem în altă parte [cei de acolo] nu vor ști". Bătrînul îi zice: „Scoală-te și să mergem". Și au plecat la Tebaida. Au ales locul, au înălțat o chilie în cîteva zile, dar și aici călugării au început să cîrtească în legătură cu băiatul. Tatăl îi zice: „Zaharia, scoală-te și să mergem la Sketis". S-au întors așadar la Sketis și după numai cîteva zile murmurele au reînceput. Atunci Zaharia, copilul, s-a dus la balta cu salpetru, s-a dezbrăcat, s-a scufundat pînă la nări și a rămas așa cîteva ore, cît a putut, pînă cînd și-a nenorocit tot trupul, devenind ca un lepros. Apoi a ieșit, s-a îmbrăcat la loc și s-a dus la tatăl său, care abia l-a recunoscut. Cînd au mers la sfînta împărtășanie, după obicei, sfîntul Isidor, preotul de la Sketis, a aflat ce se întîmplase. L-a privit pe băiat cu uimire și i-a zis: „Zaharia s-a împărtășit duminica trecută ca un om, iar acum a devenit înger".

Despre avva Kopris

Historia monachorum in Aegypto *îi consacră întreg capitolul 10. Autorul l-a întîlnit pe preot într-o comunitate din pustiul Nitriei, pe cînd avea deja nouăzeci de ani, în 394-395, și păstorea o comunitate de cincizeci de călugări. Făcea multe minuni : vindeca bolnavi, alunga demoni, înfăptuia miracole (de pildă, prin binecuvîntarea sa, nisipul acelei regiuni devenea fertil). A fost ucenicul lui Patermouthios, un fost tîlhar convertit și devenit unul din cei mai de seamă înduhovniciți, cel care a impus costumul monahal format din tunică fără mîneci, culion și melotă. Odată, avva Kopris a denunțat ipocrizia unui maniheu printr-o „reprezentație" publică. A pus să se aprindă un rug imens într-o piață, urmînd ca el și maniheul să se strecoare printre flăcări. Datorită semnului crucii, Kopris a ieșit nevătămat, în vreme ce maniheul s-a umplut de arsuri. Altădată, a convertit un păgîn cu cîteva legume. Păgînul intrase în grădina avvei și a furat cîteva legume pentru supă, dar acestea n-au vrut să fiarbă cu nici un chip în oala hoțului. El s-a speriat și le-a restituit proprietarului, cerînd pe loc să fie botezat. Este sărbătorit împreună cu părintele său duhovnicesc, Patermouthios, pe 9 iulie.*

1. Avva Pimen zicea, despre avva Kopris, că ajunsese la o asemenea [sfințenie] încît, bolnav fiind și la pat, mulțumea lui Dumnezeu și continua să-și înfrîneze propria voință. *cf.* IosTeb

2. Avva Kopris a zis: „Fericit cine îndură chinurile cu bucurie".

3. Părinții de la Sketis s-au adunat, odată, și se certau cu privire la Melchisedec, dar uitaseră să-l cheme și pe avva Kopris. Într-un tîrziu l-au chemat și pe el și l-au întrebat ce părere are? El s-a lovit peste gură

de trei ori şi a zis: „Vai de tine, Kopris, n-ai făcut ce ţi-a poruncit Dumnezeu să faci, dar umbli după ce nu ţi-a cerut". Auzind acestea, fraţii au fugit îndată la chiliile lor.

Despre avva Kyros

Întrebat fiind despre gîndul curviei, avva Kyros Alexandrinul a răspuns aşa: „Dacă nu ai gînduri rele, nu ai nici speranţă. Dacă nu ai gînduri rele, faci fapta [rea]. Altfel spus, dacă nu lupţi cu mintea împotriva păcatului, dacă nu-l respingi, îl faci cu trupul. Cine face [păcatul] nu este sîcîit de gîndurile rele". Bătrînul l-a întrebat pe frate: „Obişnuieşti să vorbeşti cu vreo femeie?". Fratele a răspuns: „Nu. Gîndurile mele sînt pictori vechi şi noi. Amintiri şi închipuiri de femei nu-mi dau pace". Bătrînul îi zice: „Nu-ţi fie frică de morţi, fugi de vii şi străduieşte-te mai mult în rugăciune".

Despre avva Lucius

Călugăr de la Ennaton, mînăstire celebră, situată la nouă kilometri de Alexandria (cf. Teodor de la Ennaton). S-a născut în Cilicia, unde a intrat în cinul călugăresc, împreună cu Longinus. Cînd frații din comunitate au vrut să-l aleagă egumen, el și prietenul Longinus au fugit în Siria, instalîndu-se apoi, definitiv, la Ennaton, pe vremea Sinodului de la Calcedon, 451, respins de majoritatea Bisericilor siriene și egiptene. Apoftegma 1 relatează un dialog edificator între avva Lucius și un grup de euhiți (de la euche = *rugăciune). Aceștia se numeau și mesalieni, care înseamnă tot „rugători", în siriacă. Ei reprezintă un curent spiritual din Asia Mică, destul de viu pînă în secolul al VI-lea. Puneau accentul pe rugăciune, pe care o doreau neîntreruptă, după îndemnul apostolului Pavel în 1Tes 5,17. Într-un fel, pe plan strict teoretic, principiul euhit al rugăciunii permanente se regăsește în isihasmul bizantin. În practică însă atitudinea respectivă a dus la unele deviații (din păcate cele mai multe mărturii vin din partea adversarilor, care îngroașă puțin lucrurile). Euhiții accentuează experiența spirituală personală. Prin aceasta ei tind să devalorizeze importanța sfintelor*

taine, începînd cu botezul, subliniază dimensiunea sensibilă, carnală, a experienței Duhului Sfînt și afirmă conviețuirea Duhului Sfînt cu principiul răului în aceeași persoană. Printre adversarii lor, alături de avva Lucius, merită amintit numele lui Diadoh al Foticeii.

Au venit, odată, la avva Lucius, la Ennaton, cîțiva călugări euhiți. Bătrînul i-a întrebat: „Ce lucrați voi cu mîinile?". Ei au răspuns: „Noi nu ne atingem de lucru, ci,
cf. 1Tes 5,17 cum zice Apostolul, ne rugăm neîntrerupt". Bătrînul îi întreabă: „Dar nu mîncați?". Ei zic: „Da". El: „Și cînd mîncați, cine se roagă pentru voi?". Apoi: „Nici nu dormiți?". Ei: „Da". Bătrînul: „Și cînd dormiți, cine se roagă pentru voi?". N-au știut ce să-i răspundă. El a continuat: „Iertați-mă, dar voi nu faceți cum spuneți. Eu am să vă arăt că, deși lucrez cu mîinile, mă rog neîncetat. [Iată cum:] Mă așez, cu Dumnezeu, să-mi umezesc smicelele. Apoi le împletesc în funie zicînd:
Ps 50,1-2 *Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta, și după mulțimea îndurărilor Tale, șterge fărădelegea mea*". Și-i întreabă: „Oare aceasta nu-i rugăciune?". Ei au răspuns: „Ba da". Apoi continuă: „Toată ziua lucrez și mă rog și cîștig mai mult sau mai puțin de șaisprezece parale. Dau două de pomană, la poartă, iar de restul mănînc. Cine primește cele două parale se roagă pentru mine în timp ce mănînc și dorm. Astfel, cu harul lui Dumnezeu, îndeplinesc porunca de a mă ruga neîntrerupt".

Despre avva Lot

A trăit la Arsinoe, în oaza Fayum. A fost ucenic al avvei Iosif de la Panefisi și părinte duhovnicesc al avvei Petru Pionitul. Biserica îl pomenește pe 22 octombrie.

1. Un bătrîn a venit la avva Lot, care locuia în lunca Arsinoe, i-a cerut o chilie și el i-a dat-o. Bătrînul era bolnav și avva Lot l-a lăsat să se odihnească, iar cînd venea cineva în vizită la dînsul, îl trimitea și la bătrînul bolnav. Acesta însă a început să le predice teoriile lui Origen. Avva Lot se întrista și zicea: „Să nu creadă părinții că și noi sîntem așa". În același timp, se temea să-l alunge de acolo, ca să nu încalce porunca [dragostei]. Atunci s-a sculat, s-a dus la avva Arsenie și i-a povestit despre bătrîn. Avva Arsenie îi zice: „Să nu-l gonești, ci spune-i: «Uite, mănîncă și bea ce vrei dintr-ale Domnului, dar nu mai vorbi aceste lucruri». Și dacă vrea, se îndreaptă. Iar dacă nu va vrea să se îndrepte, el însuși va cere să plece de acolo, nu va trebui să-l silești tu". Avva Lot a plecat și a făcut întocmai. Bătrînul l-a ascultat, dar n-a vrut să se îndrepte. A început să se roage zicînd: „Pentru numele Domnului, trimiteți-mă de aici, fiindcă nu mai suport pustiul". Și s-a ridicat și a plecat, condus fiind cu toată dragostea.

2. Cineva a povestit că un frate a căzut în păcat și s-a dus la avva Lot. Era atît de tulburat, încît intra și ieșea [fără încetare] și nu putea sta jos. Avva Lot îl întreabă: „Ce-ai pățit, frate?". El a răspuns: „Am făcut un păcat mare și nu-l pot spune părinților". Bătrînul îi zice: „Mărturisește-mi-l mie și eu o să-l port". Atunci el i-a zis: „Am căzut în curvie și mi-am dorit din toată inima ca lucrul să se-ntîmple". Bătrînul îi zice: „Curaj. Există pocăință. Du-te, stai în peșteră și postește cîte două zile, iar eu voi purta jumătate din păcat". După trei săptămîni bătrînul a fost încredințat că Dumnezeu a primit pocăința fratelui, care a rămas sub ascultarea bătrînului pînă la moartea acestuia.

Despre avva Longinus

Ucenic și prieten al avvei Lucius (cf. prezentarea Lucius), a trăit ultima parte a vieții la Ennaton, mînăstirea bastion anti-calcedonian. A ajuns egumen al acestei mînăstiri.

1. Odată, avva Longinus l-a întrebat pe avva Lucius despre trei gînduri: „Vreau să fiu ca un străin". Bătrînul îi zice: „Dacă nu-ți stăpînești limba, nu vei fi străin, oriunde te vei duce. Așadar stăpînește-ți limba și vei fi străin". Apoi îi zice: „Vreau să postesc". Bătrînul i-a răspuns: „Profetul Isaia spune: *Chiar dacă-ți vei îndoi gîtul ca un cîrlig sau ca un inel, tot nu se va numi că postul va fi primit.* Mai degrabă stăpînește-ți gîndurile rele". I-l spune și pe-al treilea: „Vreau să fug de oameni". Bătrînul i-a răspuns: „Dacă n-o vei scoate la capăt împreună cu oamenii nu vei putea s-o scoți la capăt nici de unul singur".

cf. Agat 1; Pim 191; Tith 2

cf. Is 58,5

2. Avva Longinus a zis: „Cînd zaci [de-o boală] spune-ți: «Zaci și mori! Și dacă îmi ceri de mîncare la vreme nepotrivită, nu-ți aduc nici merindea cea de toate zilele»".

3. O femeie avea, la sîn, o boală numită cancer. A auzit despre avva Longinus și a căutat să-l întîlnească. El locuia la vreo nouă mile depărtare de Alexandria. Tot căutîndu-l, femeia l-a întîlnit pe fericit cînd el aduna lemne pe țărmul mării. Apropiindu-se, l-a întrebat: „Avva, unde locuiește avva Longinus, robul lui Dumnezeu?". Nu știa că el este. Bătrînul întreabă: „Dar ce vrei cu mincinosul acela? Nu te duce la dînsul. E un mincinos. Ce-ai pățit?". Femeia i-a arătat boala. Atunci el a făcut o cruce peste loc și a lăsat-o

să plece zicînd: „Mergi, Dumnezeu o să te vindece, Longinus nu-ți poate fi de nici un folos". Femeia a plecat cu credință în cuvîntul lui și s-a vindecat îndată. Pe urmă a povestit cîtorva persoane despre cele întîmplate, descriindu-l pe bătrîn, și așa a aflat că el era avva Longinus.

4. Altă dată, îi aduc cîțiva oameni o femeie îndrăcită. El le zice: „Nu știu ce pot să fac pentru voi. Mergeți mai degrabă la avva Zenon". Cînd avva Zenon a început să gonească demonul, acesta s-a apucat să urle: „Avva Zenon, crezi că ies din cauza ta? Avva Longinus se roagă dincolo împotriva mea și ies de frica rugăciunilor sale. Pe tine nici nu te-aș fi luat în seamă".

5. Avva Longinus i-a zis avvei Akakios: „Femeia știe că a rămas grea cînd i se oprește scurgerea de sînge. Tot așa și sufletul, știe că a rămas greu de la Duhul Sfînt, cînd patimile încetează să i se mai scurgă. Cît timp trăiește cu ele, cum se poate lăuda că este nepătimitor? Dă sînge și ia duh!"

M

Despre avva Macarie Egipteanul

Macarie Egipteanul, supranumit „cel Mare", este una din cele mai importante figuri ale monahismului egiptean. S-a născut în anul 300 sau 301, într-o familie modestă, fiind cămilar în Valea Nitriei vreme îndelungată. Frații au vrut să-l hirotonească preot, dar el a fugit și s-a retras la marginea unui sat, ducînd o viață de rugăciune permanentă și cîștigîndu-și hrana din împletirea coșurilor, activitate în care excela. La un moment dat, o fecioară l-a acuzat pe nedrept că ar fi lăsat-o însărcinată. El nu s-a disculpat în nici un fel, lăsîndu-i pe sătenii revoltați să-l rupă în bătăi. Apoi a acceptat să întrețină, din munca lui, fata presupusă a-i fi fost ibovnică, pînă la sorocul nașterii. Fata însă n-a putut naște decît după ce și-a mărturisit minciuna. De data aceasta sătenii s-au năpustit spre chilia lui, ca să-i ceară iertare și să-l venereze, dar aflînd din vreme, Macarie a fugit din nou și s-a retras la Sketis, unde a întemeiat o comunitate de călugări. Avea în jur de treizeci de ani. Sketis se afla chiar lîngă locul de unde negustorii cărau salpetru. După o etimologie populară, numele locului ar însemna, în coptă, „balanța inimii", căci, spune legenda, în acest loc un

heruvim i-ar fi cîntărit, odată, inima avvei Macarie. Tot legenda mai povestește că prin acest loc ar fi trecut Sfînta Familie, în peregrinările ei egiptene, Maica Domnului binecuvîntînd pustiul unde avea să se înfiripeze viitoarea mînăstire. Macarie a devenit preot în 340, avîndu-i, printre discipoli, pe Sisoe, Isaia, Moise, Pafnutie, Aios, Evagrie, Casian, Palladius, ultimii pentru perioade mai scurte de timp. A murit la nouăzeci de ani, în 390, după ce a suferit un scurt exil, în 375, datorat persecuției ariene. Palladius îl numește paidarion-geron, *„copil bătrîn", dat fiind că înțelepciunea lui se manifestase foarte devreme. La patruzeci de ani a primit harisma alungării duhurilor rele, a vindecării și a profeției. Pentru a scăpa de zarva vizitatorilor inoportuni a săpat o galerie subterană de o jumătate de kilometru, la capătul căreia și-a construit o grotă de refugiu. Se retrăgea aici de fiecare dată cînd dorea să fie liniștit. Odată, a vindecat un tînăr îndrăcit, care ajunsese să-și mănînce excrementele și să-și bea urina (cf.* Hist. Laus. *17).* Hist. Monach. *(21) relatează alte episoade interesante. Într-o zi a pornit în căutarea paradisului lui Iannes și Iambres, doi magicieni ai faraonului. Livada, păzită de o armată de demoni, era plină de fructe uriașe. După o săptămînă, Macarie a luat cîteva fructe, un snop de frunze de palmier, ca să-și marcheze drumul, și s-a întors la Sketis, dorind să-i ademenească și pe frați. Demonii însă i-au cules toate frunzele lăsate în spate, iar el a trebuit să se mulțumească cu expunerea fructelor gigantice. Oricum, frații n-au primit să-și părăsească pustiul pentru paradisul acela imaginar, rugîndu-l pe avvă să-și uite cît mai repede aventura. În sfîrșit, atît Palladius, cît și autorul* Hist. Monach. *vorbesc despre miracolul readucerii la formă umană a unei femei transformate în iapă, miracol prezent și în* Evanghelia arabă a copilăriei lui Iisus. *Sub numele lui Macarie ni s-au transmis o serie de cincizeci de omilii spirituale, numite pseudo-macariene. Este sărbătorit la 19 ianuarie.*

1. Avva Macarie povestea despre sine: „Cînd eram tînăr și locuiam într-o chilie în Egipt m-au prins [frații] și m-au făcut preot într-un sat. Eu n-am vrut să primesc și am fugit în alt loc. A venit la mine un mirean credincios, mă ajuta la lucru și îmi slujea. Odată, s-a întîmplat că o fecioară din sat a fost ispitită și a căzut în păcat. A rămas grea și toată lumea se întreba cine-a făcut-o. Ea a zis: «Pustnicul». Oamenii au năvălit peste mine, m-au luat și m-au dus în sat, agățîndu-mi de gît tigăi afumate și urechi de oale, m-au purtat pe ulițe și m-au lovit zicînd: «Călugărul ne-a stricat fecioara, dați-i, dați-i». Și m-au bătut de era să mor. Atunci a venit un bătrîn care le-a zis: «Pînă cînd o să-l bateți pe călugărul străin?». Slujitorul mergea în urma mea, plin de rușine, căci oamenii îl porcăiau zicîndu-i: «Uite ce-a făcut pustnicul pe care-l apărai!». Părinții fetei strigă: «Nu-l lăsăm pînă cînd nu ne dă chezășie că o va hrăni». L-am rugat pe slujitorul meu, și el a dat chezășie pentru mine, apoi ne-am întors la chilie, i-am pus în brațe toate coșurile pe care le aveam și i-am zis: «Vinde-le și dă femeii mele să mănînce». Și-mi spuneam în cugetul meu: «Macarie, ți-ai găsit femeie, trebuie să lucrezi un pic mai mult, ca să o hrănești». Lucram zi și noapte și-i trimiteam de mîncare. Cînd i-a venit nefericitei sorocul nașterii, s-a chinuit zile în șir, dar n-a reușit. Atunci oamenii o întreabă: «Ce se întîmplă?». Ea răspunde: «Știu ce este. L-am pîrît pe pustnic și l-am învinuit pe nedrept. Nu el [m-a lăsat grea], ci tînărul cutare». Atunci slujitorul meu a venit la mine bucuros și mi-a zis: «Fecioara aceea n-a putut să nască pînă cînd n-a mărturisit că pustnicul n-are nici o vină și că a mințit. Acum tot satul vrea să vină aici cu slavă și să se pocăiască în fața ta». Eu, auzind acestea, ca să nu mă tulbure

oamenii, m-am sculat și am fugit la Sketis. **Iată motivul** pentru care am ajuns aici". *cf.* Nik

2. Odată, Macarie Egipteanul a mers de la Sketis la muntele Nitriei, la liturghia avvei Pambo. Bătrînii [de aici] l-au rugat: „Spune un cuvînt fraților". El a zis: „Eu încă nu am devenit călugăr, dar am văzut călugări. Odată, stăteam în chilia mea, la Sketis, și mă sîcîiau gîndurile zicîndu-mi: «Du-te în pustiu și vezi ce-i acolo!». M-am luptat cinci ani cu gîndul acesta, întrebîndu-mă: oare nu vine de la demoni? Dar cum gîndul stăruia, am plecat în pustiu. Și am găsit acolo un iezer cu apă, iar în mijlocul iezerului o insulă. Cînd fiarele pustiului au venit să se adape, am văzut în mijlocul lor doi oameni goi și am început să tremur din tot trupul, gîndindu-mă că sînt duhuri. Dar ei m-au văzut că tremur și mi-au zis: «Nu te teme, și noi sîntem oameni». Eu i-am întrebat: «De unde sînteți și cum ați ajuns în pustiul acesta?». Ei au răspuns: «Sîntem de la chinovie. Ne-am înțeles între noi și am venit aici împreună, acum patruzeci de ani: unul este egiptean, și celălalt libian». Apoi m-au întrebat ei pe mine: «Ce se mai întîmplă în lume, plouă la timp, sînt de toate?». Eu le-am zis: da. I-am întrebat din nou: «Cum pot deveni călugăr?». Ei îmi zic: «Dacă nu renunți la tot ce-i lumesc nu poți deveni călugăr». Le-am răspuns: «Dar eu sînt slab, nu pot [face] ca voi». Ei mi-au zis: «Dacă nu poți [face] ca noi, stai în chilia ta și plînge-ți păcatele». I-am întrebat: «Iarna nu vă este frig? Vara nu vă ardeți trupurile?». Ei au zis: «Dumnezeu ne-a rînduit astfel, încît iarna să nu ne fie frig, iar vara să nu ne vatăme arșița». De aceea vă spun, eu încă n-am devenit călugăr, dar am văzut călugări. Iertați-mă, fraților". *cf.* Ghel 6; MacEg 27,41

3. Avva Macarie trăia, odată, în adîncul pustiului, retras de unul singur, iar mai jos era un alt pustiu plin de frați. Bătrînul păzea drumul și-l vede pe Satana, cu chip de om, trecînd pe-acolo. Părea că poartă un stihar de in găurit, iar de fiecare gaură spînzura cîte un vas mic. Marele bătrîn îl întreabă: „Unde mergi?". El răspunde: „Merg să-i stîrnesc pe frați". Bătrînul a întrebat: „Dar pentru ce-ți trebuie vasele acestea?". El a răspuns: „Duc gustări fraților". „În toate?" „Da, în toate. Dacă unuia nu-i place un fel, îi dau alt fel, și dacă nu-i place nici acesta, îi dau altul și măcar unul o să-i placă." Apoi a plecat, iar bătrînul a rămas să păzească drumurile, pînă cînd Satana s-a întors. Cum l-a văzut îi zice: „Salutare". Acela răspunde: „De unde salutare..". Bătrînul: „Dar ce s-a întîmplat?". „Toți s-au sălbăticit, nimeni nu mă mai respectă." Bătrînul: „Cum, nu mai ai nici un prieten acolo?". Satana: „Ba mai am unul singur, un călugăr care mă crede și cînd mă vede se învîrtește ca o morișcă". Bătrînul: „Cum îl cheamă pe frate?". „Theopemptos." Și după ce i-a spus numele a plecat. Atunci avva Macarie se scoală și merge în pustiul de jos. Frații, auzind de venirea
cf. In 12,13 sa, *i-au ieșit înainte cu ramuri de palmieri* și fiecare se pregătea, socotind că bătrînul va găzdui la dînsul, dar el căuta, în munte, pe cineva numit Theopemptos. Găsindu-l a intrat în chilia lui. Theopemptos l-a primit cu bucurie. Cînd au rămas singuri, bătrînul îl întreabă: „Cum o duci, frate?". El a răspuns: „Prin rugăciunile tale, bine". Bătrînul zice: „Nu te frămîntă gîndurile rele?". El zice: „Nu, deocamdată sînt bine", căci îi era rușine să vorbească. Bătrînul continuă: „Iată, eu fac asceză de atîția ani, toți mă cinstesc, dar pînă și pe un bătrîn ca mine tot mă sîcîie duhul curviei". Theopemptos

a răspuns: „Crede-mă, avva, și pe mine". Bătrînul s-a prefăcut asaltat și de celelalte gînduri rele, pînă cînd l-a făcut să mărturisească totul. Apoi l-a întrebat: „Cum postești?". El zice: „Pînă la ceasul al nouălea". Bătrînul îi zice: „Postește pînă seara, practică asceza, învață pe de rost bucăți din Evanghelie și din celelalte Scripturi și cînd îți mai vine vreun gînd rău, nu privi în jos, ci întotdeauna sus, iar Domnul te va ajuta". După ce bătrînul l-a sfătuit așa pe frate a plecat în pustiu său. Uitîndu-se din nou pe drum îl vede pe demon și-l întreabă: „Unde te mai duci?". El zice: „Să-i stîrnesc pe frați". Și s-a dus. La întoarcere bătrînul îi zice: „Ce-i cu frații?". [Satana:] „Rău". Bătrînul: „De ce?". El: „Toți sînt sălbatici și cel mai rău e că pînă și prietenul meu, care-mi dădea ascultare, nu știu de ce s-a întors de la mine și nu mă mai crede, ba a devenit mai sălbatic decît toți. M-am jurat să nu mai calc pe acolo măcar o bucată de vreme". Zicînd aceasta a plecat și l-a lăsat singur pe bătrîn. Iar sfîntul a intrat în chilia sa.

4. Avva Macarie cel Mare s-a dus la avva Antonie, pe munte. A bătut la poartă, [Antonie] a ieșit și l-a întrebat: „Cine ești?". El a zis: „Sînt Macarie". Celălalt a încuiat poarta și a intrat în chilie lăsîndu-l afară, dar cînd l-a văzut atît de răbdător i-a deschis și i-a zis cu bucurie: „De mult îmi doream să te văd, căci am auzit despre tine". Apoi l-a ospețit și i-a pregătit să se odihnească, fiindcă era frînt de oboseală. La căderea serii avva Antonie și-a muiat ramurile de palmier. Avva Macarie îi zice: „Poruncește să înmoi și eu". El a zis: „Înmoaie". Și-a făcut o legătură mare și a înmuiat-o și au stat de cu seară împletind funie și vorbind despre mîntuirea sufletului. Iar funia cobora

pe fereastră în peșteră. Dimineața, avva Antonie a ieșit și, văzînd lungimea funiei avvei Macarie, a zis: „Multă putere iese din aceste mîini!".

5. Avva Macarie spunea fraților, despre pustiirea Sketis-ului: „Cînd veți vedea o chilie zidită lîngă luncă, să știți că pustiirea e aproape. Cînd veți vedea copaci, pustiirea e la ușă. Cînd veți vedea copii, luați-vă hainele și fugiți!".

cf. IsChil 5; Pim 176

6. Mai zicea, vrînd să-i mîngîie pe frați: „Un copil îndrăcit a venit aici cu mama sa și-i spunea acesteia: «Hai să plecăm de aici, babo». Ea însă i-a zis: «Nu pot să merg». Copilul i-a răspuns: «Te duc eu în brațe». Am rămas uimit de viclenia demonului, cum vroia să-i alunge [din mînăstire]".

7. Avva Sisoe povestea: „Cînd eram la Sketis, cu Macarie, am plecat la secerat șapte oameni și în urma noastră o văduvă culegea spice plîngînd fără oprire. Bătrînul l-a chemat pe stăpînul ogorului și l-a întrebat: «Ce-a pățit bătrîna aceasta, de plînge întruna?». El îi zice: «Bărbatul ei a primit de la cineva un amanet, dar a murit brusc și n-a spus unde l-a pus. Acum stăpînul amanetului vrea să-i înrobească pe ea și pe copiii săi». Bătrînul îi zice: «Spune bătrînei să vină la noi, unde ne odihnim de arșiță». Femeia a venit și bătrînul a întrebat-o: «De ce plîngi tot timpul?». Ea a răspuns «Bărbatul meu a murit, după ce a luat amanet de la cineva, și n-a spus unde l-a pus». Bătrînul îi zice: «Hai să-mi arăți unde l-ați îngropat pe om». I-a luat pe frați și au plecat împreună cu femeia. Cînd au ajuns la mormînt bătrînul i-a zis femeii: «Acum du-te acasă». Apoi frații s-au rugat, iar bătrînul a strigat la mort: «Cutare, unde ai pus amanetul celuilalt?». El a răspuns: «L-am

ascuns acasă la mine, sub picioarele patului». Bătrînul îi zice: «Întoarce-te să dormi pînă la ziua învierii». Văzînd aceasta frații au căzut la picioarele lui, dar bătrînul le-a zis: «Nu datorită mie s-a întîmplat [minunea], căci eu nu sînt nimic. Dumnezeu a făcut lucrul acesta datorită văduvei și orfanilor. Iată ce-i măreț: Dumnezeu vrea sufletul fără păcate și dacă un astfel de suflet cere, i se va da». Apoi s-au dus și i-au zis bătrînei unde se află amanetul, ea l-a luat, l-a înapoiat stăpînului și și-a eliberat copiii. Toți care au auzit L-au slăvit pe Dumnezeu. *cf.* Sp 2

8. Avva Petru povestea despre avva Macarie: „Într-o zi, s-a dus la un pustnic și, găsindu-l bolnav, l-a întrebat ce-ar vrea să mănînce, dat fiind că în chilie nu avea nimic. Și cum acela a zis: «O bucată de cozonac», viteazul n-a pregetat să meargă pînă la Alexandria, ca să-i aducă bolnavului ce dorea și, lucru de mirare, nimeni nu l-a văzut cînd a făcut aceasta".

9. Tot el a zis că avva Macarie se purta fără răutate cu toți frații. Unii l-au întrebat: „De ce faci așa?". El a răspuns: „Doisprezece ani am slujit Domnului meu, ca să-mi dea harisma aceasta și voi toți mă sfătuiți să renunț la ea?".

10. Povesteau, despre avva Macarie, că atunci cînd petrecea cu frații își impunea următoarea regulă: dacă se găsea vin, bea de dragul fraților, dar pentru fiecare pahar cu vin nu bea apă o zi. Frații îi dădeau ca să-l odihnească, iar bătrînul lua cu bucurie, gîndindu-se la cît se va chinui mai tîrziu. Ucenicul său, cunoscînd taina, le spunea fraților: „Pentru Domnul, nu-i mai dați să bea, căci se va pedepsi în chilie", iar ei, aflînd acestea, nu i-au mai dat.

11. Avva Macarie se întorcea, odată, din luncă la chilia sa, încărcat cu ramuri de palmier, cînd, iată, îi iese în cale diavolul cu o seceră. A vrut să-l lovească, dar n-a putut. Atunci îi zice: „Ești tare, Macarie, nu pot să-ți fac nimic, și totuși fac și eu ce faci tu: tu postești, postesc și eu; veghezi noaptea; nici eu nu dorm niciodată. Cu un singur lucru mă birui". Avva Macarie întreabă: „Care?". Diavolul răspunde: „Smerenia. De aceea nu pot să-ți fac nimic".

cf. Teod 6; MacEg 35

12. Cîțiva părinți l-au întrebat pe avva Macarie Egipteanul: „Cum se face că trupul tău rămîne la fel de uscat fie că mănînci, fie că postești?". Bătrînul le zice: „Lemnul cu care se întorc lemnele arzînde e mîncat tot timpul de foc. La fel, dacă un om își curăță mintea prin frica de Dumnezeu, frica de Dumnezeu îi mănîncă trupul".

13. Avva Macarie, mergînd odată de la Sketis la Terenuti, a intrat într-un templu să doarmă. Acolo se aflau vechi mumii grecești. El a luat una și și-a pus-o sub cap în loc de pernă. Văzîndu-i îndrăzneala, demonii au prins ciudă și, ca să-l îngrozească, au început să strige un nume de femeie: „Cutare, hai cu noi la baie". Un alt demon, pitit sub Macarie, i-a răspuns, ca din lumea morților: „Nu pot să vin, pentru că e un străin peste mine". Dar bătrînul nu s-a îngrozit deloc, ba, cu îndrăzneală, a dat un pumn mumiei, zicînd: „Scoală-te și du-te în beznă. Acolo poți să te duci". Auzind acestea, demonii au strigat cu glas mare și au zis: „Ne-ai învins" și au fugit rușinați.

14. Povestea, despre avva Macarie, că, odată, venind de la Sketis încărcat de coșuri, a obosit, s-a așezat și s-a rugat așa: „Dumnezeule, știi că nu mai pot". Și îndată s-a pomenit lîngă fluviu.

15. Cineva din Egipt avea un fiu paralitic și l-a dus la chilia avvei Macarie. L-a lăsat plîngînd lîngă poartă și s-a retras cît mai departe. Aplecîndu-se, bătrînul a văzut un copil și-l întreabă: „Cine te-a adus aici?". Copilul răspunde: „Tata m-a lăsat aici și a plecat". Bătrînul îi zice: „Scoală-te și du-te la dînsul". Îndată copilul s-a vindecat, s-a sculat și s-a dus la tatăl său. Și așa s-au întors acasă.

16. Avva Macarie cel Mare obișnuia să spună fraților din
Sketis, cînd ieșeau de la liturghie: „Fugiți, fraților!". *cf.* IsTeb 2
Un bătrîn l-a întrebat: „Unde să fugim mai mult decît Sis 37
în pustiul acesta?". Atunci el își punea degetul peste gură și zicea: „Fugiți de asta". Apoi intra în chilia lui, încuia poarta și se așeza.

17. Același avva Macarie a zis: „Dacă, dojenind pe cineva, îți stîrnești mînia, îți satisfaci propria ta patimă. Nu te pierde pe tine, ca să-i salvezi pe alții".

18. Tot avva Macarie, pe cînd trăia în Egipt, a dat peste un om care-i fura lucrurile trebuincioase cu ajutorul unui animal de povară. A venit, ca un străin, la hoț, l-a ajutat să încarce animalul, și l-a însoțit zicînd cu
multă stăpînire de sine: *N-am adus nimic în lume,* *1Tim* 6,7
este limpede că nici nu putem scoate nimic din lume.
Domnul a dat și s-a întîmplat cum a vrut El. Domnul *Iov* 1,21
fie binecuvîntat în toate. *cf.* MacEg 40

19. Cîțiva [frați] l-au întrebat pe avva Macarie: „Cum
trebuie să ne rugăm?". Bătrînul le zice: „Nu trebuie *cf.* *Mt* 6,7
să rostiți vorbe multe, ci întindeți mîinile și spuneți: Doamne, miluiește-mă cum vrei și cum știi. Iar dacă ai vreo ispită: Doamne, ajută-mă! El știe ce ne este de folos și se milostivește de noi".

20. Avva Macarie a zis: „Dacă în tine disprețul a devenit laudă, sărăcia, bogăție, lipsa, îndestulare, nu vei muri. Căci este imposibil ca omul binecredincios, care lucrează cu evlavie, să cadă în tina patimilor și în rătăcirea demonilor".

21. Povesteau că doi frați de la Sketis au căzut în păcat și avva Macarie Orășeanul i-a excomunicat. Cineva a venit și i-a spus avvei Macarie cel Mare, Egipteanul. El zice: „Nu frații sînt excomunicați, ci Macarie", dar îl iubea, desigur. Auzind că a fost excomunicat de bătrîn, avva Macarie a fugit în luncă. Avva Macarie cel Mare s-a dus după el și l-a găsit mîncat de țînțari. Îi zice: „I-ai excomunicat pe frați și au trebuit să se întoarcă în sat, iar eu te-am excomunicat pe tine și tu ai fugit aici, ca o fecioară frumoasă în camera cea mai ascunsă din casă. I-am chemat pe frați și am aflat de la ei că nimic din ce s-a spus nu-i adevărat. Ai grijă, frate, să nu fi fost dus de nas de către demoni, căci de văzut n-ai văzut nimic cu ochii tăi. Cere-ți iertare pentru greșeală". Celălalt a zis: „Te rog, dă-mi un canon". Văzîndu-i smerenia, avva i-a zis: „Du-te și postește trei săptămîni, mîncînd o singură dată pe săptămînă". Aceasta era nevoința lui dintotdeauna: să țină post cu săptămînile.

22. Avva Moise i-a zis avvei Macarie, la Sketis: „Vreau să mă liniștesc, dar frații nu mă lasă". Avva Macarie îi zice: „Văd că ești slab din fire și nu poți să întorci de la ușă un frate. Dacă vrei să te liniștești, du-te în pustiu adînc, la Petra". Așa a făcut și-a scăpat de zarvă.

23. Un frate s-a dus la avva Macarie Egipteanul și l-a rugat: „Avva, spune-mi un cuvînt". Bătrînul îi zice: „Du-te în cimitir și ceartă morții!". Fratele s-a dus, i-a

certat și a aruncat cu pietre, apoi s-a întors să-i spună bătrînului [că a îndeplinit porunca]. Acesta l-a întrebat: „Și ce ți-au spus?". „Nimic." Bătrînul îi zice: „Du-te iarăși mîine și laudă-i". Fratele s-a dus și i-a lăudat făcîndu-i „apostoli", „sfinți" și „drepți". Apoi s-a întors la bătrîn și i-a zis: „I-am lăudat". El l-a întrebat: „Și nu ți-au răspuns nimic?". Fratele a zis: „Nu". Bătrînul îi zice: „Ai văzut, așadar, cît i-ai certat și cît i-ai lăudat, iar ei nu ți-au spus nimic. La fel și tu, dacă vrei să te mîntuiești, fii mort, neluînd în seamă *cf.* Mos 11; Pim 124
nici nedreptatea oamenilor, nici lauda lor, precum morții. Astfel vei putea să te mîntuiești". *cf.* Anub 1

24. Odată, avva Macarie mergea cu frații prin Egipt și a auzit un copil care-i zicea mamei sale: „Mamă, un bogat mă iubește și eu îl urăsc. Un sărac mă urăște și eu îl iubesc". Avva Macarie a rămas uimit. Frații îl întreabă: „De ce te-ai minunat de acest cuvînt, părinte?". Bătrînul le răspunde: „Într-adevăr, Domnul nostru e bogat și ne iubește, dar noi nu vrem să-L ascultăm. Dușmanul nostru, diavolul, e sărac și ne urăște, iar noi iubim întinăciunea lui".

25. Avva Pimen l-a rugat cu multe lacrimi: „Spune-mi, cum să mă mîntuiesc?". Bătrînul i-a răspuns: „Lucrul pe care-l cauți s-a dus acum de la monahi".

26. Avva Macarie s-a dus, odată, la avva Antonie și după ce a vorbit cu el s-a întors la Sketis. Părinții i-au ieșit înainte și, vorbind ei așa, bătrînul le-a zis: „I-am spus avvei Antonie că aici [nu avem preot și] nu ne putem împărtăși". Părinții însă au început să discute despre alte lucruri fără să-l mai întrebe ce-a răspuns bătrînul, și nici Macarie nu le-a spus. Un părinte zicea: „Dacă părinții văd că frații uită să întrebe despre un lucru

folositor, aduc ei vorba despre lucrul [cu pricina]. Dar dacă nu sînt siliți de frați, nu mai scot un cuvînt, ca să nu fie socotiți palavragii, vorbind neîntrebați, iar vorba lor să pară deșartă".

27. Avva Isaia l-a rugat pe avva Macarie: „Spune-mi un cuvînt". Bătrînul îi zice: „Fugi de oameni". Avva Isaia îl întreabă: „Ce înseamnă să fug de oameni?". Bătrînul
cf. Ghel 6; MacEg 2,41 i-a zis: „Să stai în chilia ta și să-ți plîngi păcatele".

28. Avva Pafnutie, ucenicul avvei Macarie, povestea: „Odată, l-am rugat pe părintele meu să-mi spună un cuvînt. El mi-a zis: «Să nu faci rău nimănui și să nu judeci pe nimeni. Păzește aceste porunci și te vei mîntui»".

29. Avva Macarie a zis: „Să nu dormi în chilia unui frate cu faimă rea".

30. Cîțiva frați s-au dus, odată, la avva Macarie, la Sketis, și n-au găsit în chilia lui decît apă stătută. Îi zic: „Avva, hai în sat și te vei odihni un pic". Bătrînul îi întreabă: „Fraților, știți unde este brutăria lui cutare, în sat?". Ei zic: „Da". Bătrînul le zice: „Și eu știu. Dar știți unde este moșia cutăruia, acolo unde fluviul face o cotitură?". Ei zic: „Da". Bătrînul: „Și eu știu. Așadar, cînd vreau, pot să mă duc și fără ajutorul vostru".

31. Spuneau, despre avva Macarie, că, dacă vreun frate se apropia de el cu teamă, ca de un bătrîn mare și sfînt, nici nu-i vorbea. Dacă însă vreun frate îi zicea cu dispreț: „Avva, cînd erai cămilar și furai salpetru ca să-l vinzi, paznicii nu te băteau?", aceluia îi răspundea cu bucurie, dacă-l întreba ceva.

32. Spuneau, despre avva Macarie cel Mare, că a devenit,
Ps 81,6 cum scrie în Scriptură, *un dumnezeu pe pămînt*, căci

așa cum Dumnezeu acoperă lumea, tot așa avva Macarie acoperea greșelile pe care le vedea, prefăcîndu-se că nu le vede, și pe cele pe care le auzea, prefăcîndu-se că nu le aude.

33. Avva Bitimios a povestit că avva Macarie zicea: „Pe cînd locuiam la Sketis, au sosit într-o zi doi tineri străini, unul avea barbă, celuilalt abia îi mijea. Au venit la mine și m-au întrebat: «Unde este chilia avvei Macarie?». Eu am zis: «Dar ce vreți de la el?». Ei zic: «Am auzit vorbindu-se despre dînsul și despre Sketis și am venit să-l vedem». Zic: «Eu sînt». Ei s-au închinat și mi-au zis: «Vrem să rămînem aici». Dar eu, văzîndu-i gingași, din familii bogate, le zic: «Nu puteți locui aici». Cel mai vîrstnic răspunde: «Dacă nu putem locui aici, mergem în altă parte». Atunci îmi zic în gîndul meu: de ce să-i gonesc și să-i smintesc, osteneala o să-i facă să plece singuri. Și le spun: «Hai, ridicați-vă chilie, dacă puteți». Ei zic: «Arată-ne locul și o ridicăm»". Bătrînul le-a dat un topor, o traistă plină cu pesmeți, sare și le-a arătat o stîncă solidă, spunîndu-le: „Tăiați piatra acolo, aduceți-vă lemne din luncă, puneți un acoperiș și gata". „Eu credeam, zice bătrînul, că din pricina ostenelii vor pleca. Dar ei m-au întrebat: «Ce lucrează călugării aici?». Zic: «Împletesc funie». Apoi le aduc ramuri de palmier din luncă, le arăt cum se începe funia, cum trebuie cusută și le spun: «Faceți coșuri și duceți-le paznicilor, iar ei vă vor da pesmeți». După care am plecat. Ei au făcut, cu răbdare, tot ce le-am spus și n-au mai venit la mine trei ani. M-am luptat cu gîndurile, zicîndu-mi: oare ce fac, de n-au mai venit să-mi mai ceară nici un sfat? Vin la mine unii de foarte departe, iar cei din preajmă nu vin, nici la mine și nici la alții. Merg doar la biserică, în tăcere,

ca să se împărtăşească. Am postit o săptămînă şi m-am rugat lui Dumnezeu să-mi arate ce fac. La sfîrşitul săptămînii am plecat la ei, ca să văd cum stau. Am bătut, mi-au deschis şi m-au salutat în tăcere, iar după ce ne-am rugat ne-am aşezat. Cel mai mare i-a făcut semn celui mai mic să iasă, şi el s-a aşezat să împletească funie, fără să spună nimic. Pe la ceasul al nouălea mezinul a bătut, a intrat şi a pregătit puţină fiertură. Cînd cel mare i-a făcut semn, a aranjat masa: a pus trei pesmeţi şi a rămas tăcut. Eu am zis: «Ridicaţi-vă şi să mîncăm». Mezinul a adus ulciorul şi am băut. Cînd a venit seara ei mă întreabă: «Te duci?». Eu zic: «Nu, dorm aici». Au întins o rogojină pentru mine, într-o parte, şi o altă rogojină pentru ei, în colţul de cealaltă parte, şi-au scos cingătorile şi scapularele şi s-au întins pe rogojina din faţa mea. Cum s-au întins, eu m-am rugat lui Dumnezeu să-mi arate ce fac. Atunci acoperişul s-a deschis şi s-a făcut lumină ca ziua, dar ei nu vedeau lumina. Crezînd că am adormit, cel mare l-a înghiontit pe cel mic în coastă, apoi se ridică amîndoi, îşi pun cingătorile şi întind mîinile spre cer. Eu îi vedeam, ei însă nu mă vedeau. Şi am văzut demonii venind ca muştele peste cel mic şi aşezîndu-i-se peste gură şi peste ochi, apoi am văzut un înger al Domnului cu o sabie de foc zburînd împrejurul său şi izgonind demonii. Aceştia însă nu se puteau apropia de cel mare. Spre dimineaţă s-au culcat. Atunci eu m-am prefăcut că mă trezesc, şi ei la fel. Cel mare m-a întrebat un singur lucru: «Vrei să cîntăm cei doisprezece psalmi?». Zic: «Da». Mezinul cîntă cinci psalmi de cîte şase versuri şi un Aleluia. La fiecare vers, o pară de foc ieşea din gura lui urcînd spre cer. La fel şi cel mare, cînd deschidea gura, ca să cînte, o funie de foc ieşea dintr-însa ajungînd pînă la

cer. Eu am spus ceva din memorie, apoi am ieșit zicînd: «Rugați-vă pentru mine». Ei s-au închinat în tăcere. Am înțeles că cel mare ajunsese desăvîrșit și că dușmanul lupta doar cu cel mic. După cîteva zile, fratele cel mare a adormit întru Domnul, iar trei zile după dînsul a adormit și fratele mai mic." Cînd unii părinți mergeau la avva Macarie, el îi ducea la chilia fraților și le spunea: „Uitați martirionul micilor străini".

34. Odată, bătrînii de pe munte au trimis [cîțiva frați] la Sketis, la avva Macarie cu următoarea rugăminte: „Ca să nu se ostenească lumea [venind] pînă la tine, te rugăm să vii tu pînă la noi, fiindcă vrem să te vedem înainte ca tu să pleci la Domnul". Cînd a ajuns pe munte, toată lumea s-a adunat în jurul său, iar bătrînii i-au cerut să le spună un cuvînt fraților. Auzind aceasta, el a zis: „Să plîngem, fraților. Să izvorască lacrimile din ochii noștri, înainte ca noi să mergem acolo unde lacrimile ne vor arde trupurile". Toți au plîns și au căzut cu fețele la pămînt, zicînd: „Părinte, roagă-te pentru noi".

35. Altădată, un demon a sărit la avva Macarie cu o sabie, vrînd să-i taie picioarele, dar n-a putut datorită smereniei sale. Îi zice: „Tot ce aveți voi, [călugării], avem și noi, [demonii], în afară de smerenie. De aceea ne biruiți". *cf.* MacEg 11; Teod 6

36. Avva Macarie a zis: „Dacă ne amintim de răutățile pe care ni le-au făcut oamenii, ne dispare puterea de a ne aminti de Dumnezeu. Dacă ne amintim de răutățile pe care ni le-au făcut demonii, devenim invulnerabili".

37. Avva Pafnutie, ucenicul avvei Macarie, a zis că bătrînul povestea: „Cînd eram copil mergeam să pasc

vitele cu alţi copii. Ei s-au dus să fure smochine şi, cum alergau, le-a căzut o smochină. Eu am luat-o şi am mîncat-o. De cîte ori îmi amintesc de ea încep să plîng".

38 Avva Macarie a zis: „Pe cînd umblam, odată, prin pustiu, am găsit un craniu de mort aruncat pe jos. L-am atins cu un băţ de palmier şi craniul mi-a vorbit. Eu îl întreb: «Cine eşti?». Craniul mi-a răspuns: «Am fost preot al idolilor grecilor care locuiau aici. Iar tu eşti Macarie, purtătorul de duh. Ori de cîte ori te milostiveşti şi te rogi pentru cei pedepsiţi, ei simt o mică mîngîiere»". Bătrînul îl întreabă: „Ce mîngîiere şi ce pedeapsă?". Craniul zice: „Cît de departe este cerul de pămînt, cam atît foc se află sub noi. De la tălpi pînă la cap stăm în mijlocul flăcărilor şi nimeni nu poate vedea faţa celuilalt, fiindcă faţa fiecăruia este lipită de spatele altuia. Dar cînd tu te rogi pentru noi, putem vedea faţa celuilalt, dintr-o parte. Aceasta este mîngîierea". Bătrînul a zis plîngînd: „Vai de ziua în care s-a născut omul". Apoi întreabă: „Există vreo pedeapsă mai cumplită?". Craniul răspunde: „Pedeapsa cea mai cumplită o au cei de sub noi". „Cine sînt?", întreabă bătrînul. Craniul zice: „Noi, care nu L-am cunoscut pe Dumnezeu, am găsit puţină milă, dar cei care L-au cunoscut pe Dumnezeu şi L-au renegat, se află sub noi". Apoi bătrînul a luat craniul şi l-a îngropat.

39 Povesteau, despre avva Macarie Egipteanul, că, odată, a urcat de la Sketis pe muntele Nitriei. Cînd s-a apropiat i-a zis ucenicului său: „Mergi puţin înainte". Mergînd el înainte s-a întîlnit cu un preot al grecilor, căruia îi strigă: „Demone, demone, unde alergi?". Preotul s-a întors şi i-a dat o mamă de bătaie soră cu moartea, apoi a luat toiagul şi-a fugit. Puţin mai

încolo, avva Macarie îl întîlnește alergînd și-i zice: „Să fii mîntuit, să fii mîntuit, om obosit". Acela s-a mirat foarte tare, a venit la dînsul și l-a întrebat: „Ce-ai văzut bun în mine, ca să-mi vorbești?". Bătrînul îi zice: „Te-am văzut obosit și nu știi că te obosești degeaba". Celălalt îi zice: „M-a străpuns pînă la lacrimi salutul tău, îndată mi-am dat seama că vii din partea lui Dumnezeu. Adineauri m-am întîlnit cu alt călugăr, care m-a batjocorit și l-am bătut de l-am lăsat aproape mort". Bătrînul a priceput că era ucenicul său. Preotul i-a îmbrățișat picioarele și i-a zis: „Nu te las să pleci, dacă nu mă faci călugăr". Și s-au dus împreună unde se afla ucenicul, l-au luat în spate și l-au dus pînă la biserica de pe munte. Frații au rămas uimiți văzînd cu ei un preot păgîn. L-au călugărit și datorită lui mulți păgîni au devenit creștini. De atunci avva Macarie obișnuia să zică: „Un cuvînt rău îi face răi chiar și pe cei buni, iar un cuvînt bun îi face buni chiar și pe cei răi". *cf.* **Pim 177**

40. Povesteau, despre avva Macarie, că, odată, el fiind plecat, i-a intrat un hoț în chilie și cînd s-a întors, l-a găsit pe hoț încărcîndu-și cămila cu lucruri. El a intrat în chilie și a început să-l ajute pe acela să care lucrurile. După ce-a încărcat tot, hoțul s-a apucat să bată cămila, ca să se scoale în picioare, dar cămila nu vroia și pace. Văzînd că nu se scoală, avva Macarie a intrat în chilie și a căutat o săpăligă. A luat-o și a pus-o pe cămilă zicînd: „Uite, frate, asta căuta cămila". După care bătrînul a bătut-o peste un picior și i-a zis: „Scoală-te". Îndată cămila s-a sculat și, datorită vorbei lui, a mers cîțiva pași. Apoi iar s-a așezat și nu s-a mai sculat pînă cînd nu s-au descărcat toate lucrurile furate. După aceea a plecat. *cf.* **MacEg 18**

41 Avva Aios l-a rugat pe avva Macarie: „Spune-mi un cuvînt". Avva Macarie îi zice: „Fugi de oameni, stai în chilia ta și plînge-ți păcatele, nu iubi vorbăria oamenilor și te vei mîntui".

cf. Ghel 6; MacEg 2,27

Despre avva Moise

Avva Moise este un personaj deopotrivă pitoresc, dramatic și sociabil. Într-o apoftegmă cineva îl opune, ca temperament, lui Arsenie. Era un om simplu, necultivat, cu un trup zdravăn, uriaș, de culoare neagră, plin de viață și bucuros oricînd de oaspeți. Etiopian de origine, s-a născut în 332 și s-a lăsat ucis de barbari, la prima pustiire a comunității de la Sketis, în 407. Palladius l-a cunoscut și l-a descris în capitolul 19 al Istoriei lausiace. *Avva Moise fusese sclav și stăpînul său l-a alungat din pricina desfrîului și a hoției. Se spunea că ar fi săvîrșit și crime. A haiducit prin pustiurile egiptene, devenind un personaj de temut. Impresiona prin statura sa de gigant. Într-o seară s-a dus să ucidă un cioban, dar negăsindu-l, a înșfăcat patru oi din turmă, le-a trecut înot peste Nil, le-a gătit și le-a mîncat singur pe toate. S-a convertit într-un moment de cumpănă, într-o mînăstire, atrăgînd după sine și pe alți bandiți. Pentru a-și înfrînge tentațiile sexuale, și-a impus un regim de o asceză radicală. Timp de șase ani n-a dormit noaptea, rugîndu-se, iar cînd tentațiile deveneau de nesuportat ieșea din chilie și umplea cu apă vasele mai multor bătrîni, care locuiau foarte departe unii de alții. În* Convorbiri *4, 5, Casian povestește că Moise a căzut pradă unui demon teribil, dat fiind că, odată, i-a vorbit urît avvei Macarie. S-a vindecat însă datorită rugăciunilor celui jignit. Tot Casian îl numește, în* Instituții *10, 25, nici mai mult, nici mai puțin decît „cel mai mare dintre toți sfinții". A devenit preot, lăsînd la moartea lui șaptezeci de ucenici, exact numărul de tîlhari*

pe care-i condusese înainte de călugărie. Pimen îi cerea adesea sfatul și lui îi sînt adresate șapte „capete", grupate separat în subcapitolul de față. Este sărbătorit în Biserică la 28 august.

1. Odată, avva Moise era chinuit de curvie și pentru că nu mai putea sta în chilie s-a dus să-i spună avvei Isidor. Bătrînul l-a sfătuit să se întoarcă în chilie, dar avva Moise n-a vrut, zicîndu-i: „Nu pot, avva". Atunci bătrînul l-a luat, l-a urcat pe casă și i-a zis: „Privește spre apus". Și, privind, a văzut o mulțime nenumărată de demoni foșgăind și porniți să se războiască. Apoi avva Isidor zice: „Acum privește spre răsărit". Privind, a văzut o altă mulțime nenumărată de îngeri sfinți și plini de slavă. Avva Isidor a zis: „Aceștia au fost trimiși de către Domnul, ca să vină în ajutorul sfinților. Cei de la apus, luptă împotriva sfinților. Dar cei de partea noastră sînt mai mulți". Atunci avva Moise i-a mulțumit lui Dumnezeu și, prinzînd curaj, s-a întors în chilie.

2. Odată, un frate de la Sketis a greșit. S-a întrunit adunarea bătrînilor și l-au chemat și pe avva Moise, dar el nu vroia să vină. Preotul a trimis după el zicîndu-i: „Vino, oamenii te așteaptă". El s-a sculat și a venit, cărînd în spate un coș găurit plin cu nisip. Uimiți de apariția lui, frații l-au întrebat: „Ce înseamnă aceasta, părinte?". Bătrînul le-a răspuns: „Păcatele mele curg în spatele meu, eu nu le văd, dar vin astăzi ca să judec păcatele altuia". Auzind aceasta, nu i-au mai spus nimic fratelui [păcătos], ci i-au cerut iertare. *cf.* Pior 3

3. Altădată, la o adunare de la Sketis, părinții au vrut să-l pună la încercare pe avva Moise și i-au zis cu dispreț: „Ce caută și etiopianul acesta în mijlocul

nostru?". El a tăcut. La sfîrșitul adunării îi zic: „Avva,
Ps 76,4 te-ai supărat cumva?". El răspunde: *M-am **tulburat**, dar n-am scos un cuvînt.*

4. Povesteau, despre avva Moise, că, devenind preot, i-au pus epitrahil. Arhiepiscopul îi zice: „Iată, ești alb din cap pînă-n picioare". Bătrînul zice: „Pe dinafară sau și pe dinăuntru, stăpîne papa?". Arhiepiscopul, vrînd să-l pună la încercare, spune clericilor: „Cînd avva Moise va intra în altar, goniți-l și urmăriți-l, ca să auziți ce spune". Bătrînul a intrat, iar ei s-au repezit la dînsul și l-au gonit, strigîndu-i: „Ieși afară, etiopianule!". El a ieșit zicîndu-și în sine: „Bine ți-au făcut, cioroiule, tuciuriule. Dacă nu ești om, de ce te duci să stai cu oamenii?".

5. Odată, s-a poruncit la Sketis: „Săptămîna aceasta postiți". Dar tocmai atunci s-a întîmplat să vină cîțiva frați din Egipt la avva Moise și el le-a făcut puțină fiertură. Văzînd fumul, vecinii au zis clericilor: „Moise a încălcat porunca, și-a făcut fiertură". Ei le-au răspuns: „Vorbim cu el cînd vine la slujbă". Sîmbătă, clericii, văzînd nobila purtare a avvei Moise, i-au zis în fața întregii obști: „Avva Moise, ai încălcat porunca
cf. Cas 1 oamenilor, dar ai împlinit porunca lui Dumnezeu".

6. Un frate s-a dus la Sketis, la avva Moise, ca să-i ceară
cf. Evag 1; Paf 5 un cuvînt. Bătrînul îi zice: „Mergi, stai în chilie și chilia te va învăța totul".

7. Avva Moise a zis: „Omul care fuge de oameni seamănă cu un strugure copt; cel care trăiește între oameni seamănă cu agurida".

8. Un dregător a auzit despre avva Moise și a venit la Sketis, ca să-l cunoască. Cîțiva [frați] l-au vestit pe

bătrîn, iar el s-a sculat și a fugit în luncă. Pe drum s-a întîlnit cu convoiul dregătorului și l-au întrebat: „Unde este chilia avvei Moise?". El zice: „Dar ce vreți de la el? E un om nebun". Dregătorul s-a dus la biserică și le-a zis clericilor: „Am auzit despre avva Moise și am venit să-l văd. Dar am întîlnit un bătrîn care mergea în Egipt și l-am întrebat: «Unde este chilia avvei Moise?», iar el ne-a răspuns: «Ce vreți de la el? E un nebun»". Auzind acestea, frații s-au întristat și au zis: „Cum arăta bătrînul care ți-a spus aceste mîrșăvii despre sfînt?". El a răspuns: „Bătrîn, îmbrăcat în haine vechi, înalt și negru". Frații au zis: „El era avva Moise. V-a spus așa, ca să nu se întîlnească cu voi". Dregătorul a plecat, trăgînd mult folos duhovnicesc.

9. Avva Moise din Sketis zicea: „Dacă vom păzi poruncile părinților noștri, eu vă promit în fața lui Dumnezeu că barbarii nu vor veni aici. Dar dacă nu le păzim, locul acesta va fi pustiit".

10. Odată, le-a zis fraților care stăteau cu el: „Astăzi vin barbarii la Sketis. Sculați-vă și fugiți". Ei îl întreabă: „Dar tu nu fugi, avva?". El a răspuns: „Eu aștept ziua aceasta de atîția ani, ca să se împlinească cuvîntul stăpînului Hristos, care zice: *Toți care iau sabia, de* Mt 26,52
sabie vor muri". Ei îi zic: „Atunci nu fugim nici noi, vrem să murim împreună cu tine". El le zice: „Nu-i treaba mea. Fiecare să vadă cum stă". Erau șapte frați și el le zice: „Barbarii sînt la ușă". Au intrat și i-au omorît. Doar unul singur a scăpat, ascunzîndu-se în spatele unei grămezi de funii, și a văzut șapte coroane coborînd [din cer] și așezîndu-se peste capetele lor.

11. Un frate l-a întrebat pe avva Moise: „Am înaintea ochilor ce trebuie să fac, dar nu pot face". Bătrînul îi

cf. MacEg 23; Pim 124

zice: „Dacă nu devii mort, precum cei **îngropaţi, nu** vei putea face nimic".

12. Avva Pimen a zis că un frate l-a întrebat pe avva Moise cum devine omul mort pentru aproapele său? Bătrînul a zis: „Dacă omul nu va crede în cugetul său că este de trei zile în mormînt, nu va ajunge [să împlinească] acest cuvînt".

cf. Mos/Pim 2,7

13. Povesteau, despre avva Moise de la Sketis, că, odată, trebuind să meargă la Petra, a obosit de mers şi se întreba în sinea lui: „Cum pot să strîng un pic de apă aici?". Un glas i-a zis: „Intră şi nu-ţi face griji". A intrat şi au venit la el cîţiva părinţi. Nu avea decît un mic ulcior cu apă, pe care a terminat-o pregătindu-şi cîteva linte. Bătrînul s-a întristat şi tot intra şi ieşea, rugîndu-se lui Dumnezeu. Îndată a venit un nor peste Petra, iar el şi-a umplut toate ciuberele. După aceasta îl întreabă pe bătrîn: „Spune-ne şi nouă, de ce tot intrai şi ieşeai [din chilie]?". Bătrînul răspunde: „Îl judecam pe Dumnezeu, zicîndu-I: uite, m-ai adus aici şi nu este nici apă de băut pentru robii Tăi. De aceea tot intram şi ieşeam rugîndu-L pe Dumnezeu, pînă cînd ne-a trimis [apă]".

Şapte capete pe care avva Moise i le-a trimis avvei Pimen

1. Avva Moise a zis: „Omul trebuie să moară faţă de prietenul său şi să nu-l judece deloc".

2. A mai zis: „Încă înainte de a muri, omul trebuie să se omoare pe sine însuşi de la orice lucru rău, astfel încît să nu facă rău nimănui".

cf. Mos 12; Mos/Pim 7

3 A mai zis: „Dacă omul nu se convinge în inima lui că este un păcătos, Dumnezeu nu-l ascultă". Fratele a întrebat: „Ce înseamnă: să fie convins în inima lui că este păcătos?". Bătrînul a zis: „Cînd cineva își duce păcatele sale, nu se uită la ale aproapelui".

4. A mai zis: „Dacă fapta nu consună cu rugăciunea, degeaba te ostenești". Un frate a întrebat: „Ce înseamnă: fapta trebuie să consune cu rugăciunea?". Bătrînul a zis: „Înseamnă să nu mai facem păcatele pentru care ne rugăm. Cînd omul renunță la propria voință, atunci Dumnezeu se împacă cu dînsul și-i primește rugăciunea". Un frate a întrebat: „În toate ostenelile omului, ce-l ajută mai mult?". Bătrînul îi zice: „Dumnezeu îl ajută. Căci este scris: *Dumnezeu este scăparea* Ps 45,2
noastră și puterea, ajutorul nostru în necazurile care ne-au lovit foarte tare".

5 Fratele a întrebat: „Ce fac posturile și vegherile?". Bătrînul îi răspunde: „Fac sufletul smerit, pentru că este scris: *Uită-te la smerenia și la truda mea și* Ps 24,18
iartă-mi toate păcatele. Dacă sufletul dă asemenea roade, și Dumnezeu se apleacă spre el, datorită lor".

6 Fratele îl întreabă pe bătrîn: „Ce trebuie să facă omul cînd este ispitit sau cînd vine asupra lui un gînd al dușmanului?". Bătrînul îi zice: „Trebuie să plîngă în fața bunătății lui Dumnezeu, ca să-l ajute. Îndată ne găsim liniștea, dacă ne rugăm cu știință, căci este scris: *Domnul m-a ajutat, nu mă tem de ce-o să-mi* Ps 117,6
facă omul".

7. Fratele a întrebat: „Iată, cineva își bate sclavul pentru o greșeală pe care a făcut-o. Ce va spune sclavul?".

Bătrînul răspunde: „Dacă e un sclav bun, va spune: «Iartă-mă, am greşit»". Fratele zice: „Nimic altceva?". Bătrînul răspunde: „Nu. Din momentul în care îşi ia greşeala asupră-şi, spunînd «am greşit», stăpînul se milostiveşte de dînsul. Morala tuturor acestora este să nu ne judecăm aproapele. Cînd mîna lui Dumnezeu a ucis pe toţi întîi născuţii din Egipt, n-a rămas nici o casă fără un mort". Fratele îl întreabă: „Ce înseamnă aceasta?". Bătrînul zice: „Înseamnă că dacă sîntem atenţi la păcatele noastre, nu mai vedem păcatele aproa-
cf. Pim 6 pelui. E o nebunie ca un om cu un mort în casă, să-şi lase mortul său şi să se ducă să plîngă mortul aproa-
cf. Mos 12; Mos/Pim 2 pelui. A muri faţă de aproapele tău, înseamnă a-ţi duce păcatele proprii şi a nu avea grija altuia, dacă-i bun sau rău. Să nu faci rău nimănui şi să nu ai nici un gînd rău pentru cineva în inima ta. Nu-l dispreţui pe cel care face rău, nu fi de partea celui care face rău semenului său şi nu te bucura împreună cu el. Nu bîrfi pe nimeni, ci spune: «Dumnezeu îi cunoaşte pe toţi». Nu fi alături de cel care bîrfeşte, nu te bucura de bîrfa lui, dar nici nu-l urî. Iată ce înseamnă să nu judeci pe nimeni. Nu duşmăni pe nimeni şi nu ţine duşmănia în inima ta. Nu-l urî pe cel care-şi duşmăneşte aproapele. Aceasta este pacea. În toate mîngîie-te cu gîndul că truda durează puţin, iar odihna totdeauna, prin harul lui Dumnezeu, Cuvîntul. Amin".

Despre avva Matoes

A trăit la Raito, actualul Tor, în peninsula sinaitică. Era, probabil, un evreu convertit la creştinism, cum reiese din apoftegma 7. A fost hirotonit preot, dar n-a slujit niciodată din smerenie, considerînd că preoţii trebuie să fie oameni

neprihăniți. Prefera o asceză moderată, dar tenace, uneia dure și de scurtă durată.

1. Avva Matoes zicea: „Vreau o muncă ușoară, dar de lungă durată, decît una obositoare de la început și care se termină iute".

2. A mai zis: „Cu cît omul se apropie de Dumnezeu, cu atît se vede pe sine un păcătos. Profetul Isaia,văzînd *cf. Is* 6,5
pe Dumnezeu, spunea despre sine că este un netrebnic și un necurat".

3. Mai zicea: „Cînd eram tînăr îmi spuneam în sinea mea că, poate, fac și ceva bun. Acum, însă, la bătrînețe, văd că nu am nimic bun în mine".

4. A mai zis: „Satana nu știe cu ce patimă va birui sufletul. Seamănă, dar nu știe ce va culege: odată seamănă gînduri de curvie, altădată, de bîrfă și așa mai departe. Vede spre ce patimă înclină sufletul și cu aceea îl subjugă".

5. Un frate s-a dus la avva Matoes și-l întreabă: „Cum
reușesc sketioții să întreacă cele scrise în Scriptură, *cf. Mt* 5,44
iubindu-și dușmanii mai mult decît pe ei înșiși?". Avva Matoes îi zice: „Pînă acum, eu nici pe cel care mă iubește nu-l iubesc ca pe mine însumi".

6. Un frate l-a întrebat pe avva Matoes: „Mă frămîntă un lucru: ce să fac dacă un frate vine în vizită sau în zi de post, sau dimineața?". Bătrînul îi zice: „În loc să te frămînți, mai bine mănîncă împreună cu fratele. Așa faci bine! Dar dacă mănînci singur, fără să aștepți pe nimeni, atunci împlinești voia ta".

7. Avva Iacob a zis: „M-am dus la avva Matoes și, înapoindu-mă, i-am zis: «Vreau să merg la Chilii». El

mi-a zis: «Salută-l din partea mea pe avva Ioan». M-am dus la avva Ioan și i-am zis: «Avva Matoes te salută».
In 1,47 Bătrînul îmi zice: «Avva Matoes, *iată, cu adevărat, un israelit în care nu există viclenie*». După un an m-am întors la avva Matoes și l-am salutat din partea avvei Ioan. Bătrînul îmi zice: «Nu sînt vrednic de cuvîntul bătrînului, dar să știi un lucru: cînd auzi că un bătrîn își laudă aproapele mai mult decît pe sine însuși, a ajuns la un nivel mare. Aceasta e desăvîrșirea: să-l lauzi pe cineva mai mult decît pe tine însuți»".

8. Avva Matoes zicea: „A venit un frate la mine și mi-a zis: «Bîrfa este mai rea decît curvia». Eu am zis: «Tare cuvînt!». El îmi zice: «Tu ce crezi despre asta?». Eu am răspuns: «Bîrfa este rea, dar se vindecă repede. Foarte des bîrfitorii își cer iertare zicînd: 'Am vorbit rău'.
cf. 1Co 6,18 Curvia însă este moarte trupească»".

9. Odată, avva Matoes s-a dus de la Raito prin părțile magdolilor, împreună cu un frate. Episcopul locului l-a prins și l-a făcut preot. La masă, episcopul i-a spus: „Iartă-mă, avva, știu că nu-ți doreai acest lucru, dar am îndrăznit să-l fac, ca să fiu binecuvîntat de tine". Bătrînul i-a zis cu smerenie: „Sigur, nu-mi prea doream asta, dar cel mai mult mă întristează faptul că trebuie să mă despart de fratele care este cu mine. Nu pot face singur toate rugăciunile". Episcopul îi zice: „Dacă știi că-i vrednic, eu îl hirotonesc". Avva Matoes răspunde: „Nu știu dacă-i vrednic, știu doar că este mai bun decît mine". L-a hirotonit și pe el. Dar amîndoi au adormit [întru Domnul] fără să se fi apropiat de altar pentru împlinirea jertfei, căci bătrînul zicea: „Am încredere că Dumnezeu nu mă va judeca prea aspru fiindcă, deși preot, nu fac euharistia, dar hirotonia este pentru cei neprihăniți".

10. Avva Matoes a zis: „Trei bătrîni s-au dus la avva Pafnutie, numit Kefala, ca să-i ceară un cuvînt. Bătrînul le-a zis: «Ce vreți să vă spun, un cuvînt trupesc sau duhovnicesc?». Ei zic: «Duhovnicesc». Bătrînul zice: «Mergeți și iubiți chinul mai mult decît odihna, disprețul mai mult decît lauda și dăruiți mai mult decît să luați»".

11. Un frate l-a întrebat pe avva Matoes: „Spune-mi un cuvînt". El i-a zis: „Mergi și roagă-te lui Dumnezeu, ca să-ți dea plîns și smerenie în inima ta. Fii mereu atent la păcatele tale și nu-i judeca pe alții, ci socotește-te mai prejos de toți. Nu ține prieteșug cu vreun copil și nu cunoaște nici o femeie, nu te împrieteni cu vreun eretic, rupe îndrăzneala din tine, stăpînește-ți limba și pîntecele și gustă doar puțin vin. Dacă cineva îți vorbește despre vreun lucru oarecare, nu te lua la harță cu el, ci, dacă vorbește bine, spune-i: «Da», iar de vorbește rău, spune-i: «Tu știi ce vorbești». Nu te certa cu el despre cele spuse. Aceasta e smerenia".

12. Un frate l-a întrebat pe avva Matoes: „Spune-mi un cuvînt". El i-a zis: „Orice ai face, rupe arțagul din tine. Plînge și străpunge-ți sufletul, fiindcă vremea *cf. Lc* 21,8
este aproape".

13. Un frate l-a întrebat pe avva Matoes: „Ce să fac, căci
limba nu-mi dă pace. Cînd sînt între oameni n-o pot *cf.* Nisth 3
ține în frîu și-i judec și-i condamn pentru orice lucru bun pe care-l fac. Ce să fac?". Bătrînul i-a răspuns: „Dacă nu te poți înfrîna, fugi în singurătate, căci e o slăbiciune. Cine locuiește cu frații nu trebuie să fie colțuros, ci rotund, ca să se rostogolească spre toți". Și bătrînul a continuat: „Nu din virtute locuiesc singur, ci din slăbiciune. Puternici sînt cei care locuiesc printre oameni".

Despre avva Marcu, ucenicul avvei Silvan

Marcu este un alt model de ascultare, comparabil cu Zaharia și Ioan cel Pitic. A trăit la Sketis, fiind ucenicul avvei Silvan. Provenea dintr-o familie înstărită și beneficiase de o educație aleasă. Mama lui îl vizita adesea, dar fiul refuza orice întîlnire cu lumea din afară. Își cîștiga hrana din caligrafie, precum Evagrie, la Chilii.

1. Povesteau, despre avva Silvan, că avea un ucenic, la Sketis, numit Marcu. Era foarte ascultător și caligraf. Bătrînul îl iubea pentru marea lui ascultare, dar ceilalți unsprezece ucenici erau supărați fiindcă îl iubea mai mult decît pe dînșii. Auzind bătrînii s-au întristat și au venit într-o zi la el, ca să-l mustre. Atunci el i-a luat, a ieșit afară și a bătut la fiecare chilie în parte zicînd: „Frate cutare, vino că am nevoie de tine". Dar nici unul nu l-a urmat îndată. Apoi s-a dus și la chilia lui Marcu, a bătut și i-a zis: „Marcule". Cum a auzit glasul bătrînului acesta a și alergat afară. L-a trimis după o treabă, zicînd bătrînilor: „Unde sînt ceilalți frați, părinților?". Apoi a intrat în chilia lui Marcu, i-a luat caietul [de caligraf] și a văzut că începuse să scrie un omega, dar auzind glasul bătrînului, nu și-a mai răsucit calamul pînă la capăt. Bătrînii zic: „Cu adevărat pe cine iubești tu, avva, și noi îl iubim, și Dumnezeu îl iubește".

2. Povesteau, despre avva Silvan, că, odată, plimbîndu-se prin Sketis cu bătrînii și vrînd să le arate cît de ascultător este ucenicul său, Marcu, și de ce îl iubește atît de mult, văzînd un godac, îi zice: „Vezi vițelușul acela, copile?". El îi răspunde: „Da". „Ce coarne

semeţe are!" Zice: „Da, avva". Bătrînii au rămas uimiţi de răspunsuri şi s-au convins de ascultarea lui.

3. Odată, mama avvei Marcu a venit, cu mare pompă, să-şi vadă fiul. Bătrînul [Silvan] i-a ieşit înainte şi femeia l-a rugat: „Avva, spune fiului meu să iasă, ca să-l văd". Bătrînul a intrat în chilie şi i-a zis: „Ieşi, ca să te vadă mama ta". Purta nişte ţoale peticite şi era plin de fum de la bucătărie. Ieşind, din ascultare, a închis ochii şi a salutat: „Fiţi mîntuiţi, fiţi mîntuiţi, fiţi mîntuiţi!", fără să-i vadă. Mama lui nu l-a recunoscut şi a trimis iarăşi la bătrîn, zicîndu-i: „Avva, adu-mi fiul, ca să-l văd". Acesta îl întreabă pe Marcu: „Nu ţi-am spus să ieşi, ca să te vadă mama ta?". Marcu i-a răspuns: „Am ieşit, după cum mi-ai spus, avva, dar, te rog, nu-mi mai spune să ies încă o dată, ca să nu-ţi fiu neascultător". Atunci bătrînul a ieşit şi i-a zis mamei: „Fiul tău a venit adineauri şi v-a spus: «Fiţi mîntuiţi!»". Şi după ce a alinat-o cu cîteva cuvinte de mîngîiere, femeia a plecat.

4. Altădată, s-a întîmplat ca [bătrînul] să plece de la Sketis, să meargă pe muntele Sinai şi să rămînă acolo. Mama lui Marcu a trimis şi l-a implorat cu lacrimi în ochi să-l lase pe fiul ei să iasă, ca să-l poată vedea. Bătrînul l-a lăsat, dar el abia şi-a pus melota şi a venit să-l salute pe bătrîn, că a izbucnit în plîns şi n-a mai ieşit.

5. Ziceau, despre avva Silvan: „Cînd s-a pornit spre Siria, ucenicul lui, Marcu, i-a zis: «Părinte, eu nu vreau să plec de aici şi nici pe tine nu te las să pleci. Mai rămîi încă trei zile». A treia zi a adormit [întru Domnul]".

Despre avva Milesios

1. Odată, trecînd printr-un loc, avva Milesios a văzut un călugăr ținut straşnic de cineva, ca şi cum ar fi făcut o crimă. Bătrînul s-a apropiat şi l-a întrebat pe frate [ce se întîmplă]. Aflînd că a fost acuzat pe nedrept, îi întreabă pe cei care-l țineau: „Unde este cel omorît?". I l-au arătat. El s-a apropiat de mort, a cerut tuturor să se roage şi cînd a ridicat mîinile spre Dumnezeu, mortul a înviat. Apoi l-a întrebat în fața tuturor: „Spune cine te-a omorît?". El a zis: „Am intrat în biserică şi i-am dat bani preotului, dar el s-a ridicat şi m-a omorît. Apoi m-a luat şi m-a azvîrlit în mînăstirea acestui avvă. Vă rog, luați banii şi dați-i copiilor mei". Bătrînul i-a zis: „Mergi şi dormi pînă la venirea Domnului, Care te va trezi din somnul morții".

2. Altădată, pe cînd locuia cu doi ucenici lîngă hotarul Persiei, doi fii ai împăratului, frați după trup, au ieşit să vîneze, după obicei. Au pus mreje pe o distanță uriaşă, vreo patruzeci de mile, ca să vîneze şi să ucidă cu sulița tot ce se afla înăuntru, iar între mreje se aflau şi bătrînul cu cei doi ucenici. Văzîndu-l cu lațe lungi, ca un animal sălbatic, [fiii împăratului] s-au speriat şi l-au întrebat: „Spune, eşti om sau duh?". El le-a răspuns: „Sînt un om păcătos şi am venit aici ca să-mi plîng păcatele. Mă închin lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel viu". Ei i-au zis: „Nu există alt dumnezeu în afară de soare, de foc şi de apă – adică de lucrurile pe care le venerau ei –, vino să aduci jertfe pentru ei". El a răspuns: „Vă înşelați, acestea sînt creaturi. Vă rog, convertiți-vă şi recunoaşteți-L pe adevăratul Dumnezeu". Ei i-au zis: „Tu îl numeşti Dumnezeu adevărat pe Cel care a fost

condamnat şi răstignit pe cruce?". Bătrînul zice: „Care a răstignit păcatul şi a omorît moartea, pe Acesta îl numesc Dumnezeu adevărat". Atunci ei i-au torturat, împreună cu fraţii, silindu-i să aducă jertfe [zeilor păgîni], iar după ce i-au torturat în fel şi chip, le-au tăiat capetele celor doi fraţi. Pe bătrîn l-au chinuit mai multe zile şi, în cele din urmă, l-au pus în mijloc, după arta lor [vînătorească], şi au început să tragă cu săgeţi într-însul, unul din faţă, altul din spate. Atunci el le-a strigat: „Pentru că aţi căzut la învoială să vărsaţi sînge nevinovat, mîine dimineaţă, la ora aceasta, într-o singură clipă, mama voastră va rămîne fără voi şi fără dragostea voastră. Vă veţi vărsa sîngele unul altuia, cu propriile voastre săgeţi". Ei şi-au bătut joc de cuvintele sale şi au plecat a doua zi la vînătoare. Deodată le-a ţîşnit în cale o căprioară. Ei au sărit pe cai şi au pornit după ea, s-o prindă, dar trăgînd cu săgeţile şi-au străpuns unul altuia inimile, aşa cum le-a spus bătrînul cînd i-a blestemat. Şi au murit pe loc.

Despre avva Motios

1. Un frate l-a întrebat pe avva Motios: „Dacă mă duc să mă aşez într-un loc, cum vrei să trăiesc acolo?". Bătrînul îi zice: „Dacă te aşezi într-un loc, nu căuta să-ţi faci renume – ba că nu mă duc la adunare, sau nu mănînc la agapă. Acestea îţi fac o faimă deşartă şi pe urmă îţi găseşti tot felul de sîcîieli, căci oamenii unde văd aşa ceva, acolo dau buzna". Fratele îi zice: „Şi ce să fac?". Bătrînul îi zice: „Oriunde te vei aşeza, poartă-te ca şi ceilalţi fraţi. Fă ce vezi că fac fraţii de a căror cuvioşenie eşti convins şi vei fi liniştit. Aceasta e smerenia: să fii egal cu toţi. Atunci nimeni nu te va sîcîi".

2. Avva Isaac, ucenicul lui, a povestit, despre avva Motios (amîndoi au devenit episcopi). Mai întîi, bătrînul a construit o mînăstire la Heraclas, apoi s-a retras de acolo și s-a dus în altă parte, unde a mai construit o mînăstire. Prin lucrarea diavolului, aici a dat peste un frate care îl dușmănea și nu-l lăsa în pace. Bătrînul s-a sculat și s-a retras în satul lui, și-a făcut o mînăstire și s-a încuiat într-însa. După o vreme au venit la el bătrînii din locul de unde plecase, împreună cu fratele care-l necăjea, ca să-l roage să se întoarcă. Ajungînd la chilia avvei Sores, au lăsat bundițele și pe fratele care-l necăjea, apoi au bătut la poartă. Bătrînul pune scărița, se urcă la fereastră și, recunoscîndu-i, îi întreabă: „Dar unde vă sînt bundițele?". Ei au răspuns: „Aici, împreună cu fratele cutare". Cum a auzit numele fratelui care nu-i dădea pace, de bucurie bătrînul a luat toporul, a spart ușa și a alergat într-un suflet la locul unde rămăsese acela. Întîi i-a cerut iertare, apoi l-a îmbrățișat și după aceea l-a adus în chilie; și timp de trei zile s-a veselit împreună cu dînșii, lucru pe care nu-l făcea de obicei. Apoi s-a sculat, a plecat cu ei și a devenit episcop. Era făcător de minuni. Iar pe ucenicul lui, pe avva Isaac, l-a făcut episcop fericitul Chiril.

Despre avva Megethios

1. Ziceau, despre avva Megethios, că ieșea adesea din chilie și, dacă îi venea în gînd să plece din locul unde stătea, nu se mai întorcea în chilie, căci nu avea nici o avere pe lumea aceasta, în afară de un singur ac cu care despica frunzele de palmier. Făcea în fiecare zi cîte trei coșuri pentru pîine, ca să-și cumpere hrana.

2. Spuneau, despre al doilea avva Megethios, că era foarte smerit. Fusese ucenicul mai multor bătrîni egipteni, între care avva Sisoe şi avva Pimen, trăia pe malul unui rîu de lîngă Sinai şi s-a întîmplat ca un bătrîn să vină la dînsul – chiar el însuşi a povestit – şi să-i zică: „Cum trăieşti, frate, în pustiul acesta?". El a răspuns: „Postesc cîte două zile întregi şi apoi mănînc o pîine". El îmi zice: „Dacă vrei să mă asculți, mai bine mănîncă în fiecare zi cîte o jumătate de pîine". Am făcut aşa şi mi-am găsit liniştea.

3. Cîțiva părinți l-au întrebat pe avva Megethios: „Dacă rămîne fiertură pentru ziua următoare, pot să o mănînce frații?". Bătrînul zice: „Dacă s-a stricat, nu e bine ca frații s-o mănînce, pentru că se îmbolnăvesc. Aşadar să fie aruncată. Dar dacă e bună şi se aruncă [pentru că e] din belşug, iar în loc se găteşte o altă fiertură, lucrul acesta e rău".

4. A mai zis: „La început, cînd ne adunam împreună şi vorbeam despre lucruri folositoare sufletului, deveneam coruri, coruri şi ne suiam la ceruri. Acum ne adunăm, ne apucăm să ne bîrfim unul pe altul, şi ne coborîm [la iad]".

Despre avva Mios

1. Avva Mios din Belos a zis: „Ascultare pentru ascultare. Dacă îl asculți pe Dumnezeu şi Dumnezeu te ascultă pe tine". *cf.* **Hyp 8**

2. A mai zis, despre un bătrîn din Sketis, născut rob, că devenise plin de discernămînt. În fiecare an mergea la Alexandria, ca să le plătească birul stăpînilor săi,

iar aceștia îi ieșeau înainte și i se închinau. Bătrînul turna apoi apă într-un lighean și venea să spele picioarele stăpînilor, dar ei îi spuneau: „Nu, părinte, nu ne apăsa și mai tare". El răspundea: „Mărturisesc că sînt robul vostru și sînt bucuros că m-ați eliberat, ca să devin robul lui Dumnezeu. Vreau să vă spăl [picioarele] și vă rog să primiți birul meu". Ei se împotriveau și nu primeau nimic. Atunci el le spunea: „Dacă nu vreți să primiți, rămîn aici să vă slujesc". Atunci ei, cu teamă, îl lăsau să facă ce vroia, apoi îl conduceau cu multe daruri și cu mare cinste, ca să se milostivească de dînșii. De aceea era vestit la Sketis și iubit.

3. Un soldat l-a întrebat pe avva Mios dacă Dumnezeu primește pocăința. După ce i-a dat multe învățături, avva îl întreabă: „Spune-mi, iubitule, dacă ți se rupe haina, tu o arunci?". El răspunde: „Nu, o cos și o folosesc mai departe". Bătrînul îi zice: „Dacă tu ai grijă de o haină, oare Dumnezeu n-o să aibă grijă de propria Lui creatură?".

Despre avva Marcu Egipteanul

Luciana Mortari presupune că ar fi vorba despre un ascet de la Sketis, despre care Palladius vorbește în Hist. Laus. 19. *Macarie Alexandrinul zicea că acest Marcu se împărtășea direct din mîna unui înger, nu din mîna preotului. Cunoștea pe de rost Vechiul și Noul Testament și era foarte smerit.*

Povesteau, despre avva Marcu Egipteanul, că a petrecut treizeci de ani fără să iasă din chilie, întrucît preotul își luase obiceiul să vină și să-i facă sfînta liturghie. Diavolul, văzînd răbdarea curajoasă a omului, a pus

la cale să-l ispitească prin duhul judecării aproapelui. Aşadar a făcut ca un posedat să meargă la bătrîn ca pentru a-i cere să se roage pentru el, dar cum a intrat, înaintea oricărui cuvînt, a început să-i strige: „Preotul tău miroase a păcat, nu-i mai da voie să intre". Omul plin de duh dumnezeiesc i-a zis: „Copile, toţi îşi lasă murdăria afară, tu însă ai adus-o aici. Este scris: *Nu* *Mt* 7,1
judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi. Chiar dacă e un păcătos, Domnul îl va mîntui, căci este scris: *Rugaţi-vă* *cf. Iac* 5,16
pentru ceilalţi, ca să se vindece". După cuvintele acestea a făcut o rugăciune şi demonul a fugit din om, lăsîndu-l sănătos. Cînd preotul a venit, după obicei, bătrînul l-a primit cu bucurie, iar Dumnezeu, văzînd lipsa de răutate a bătrînului, i-a arătat o minune. „Cînd preotul era să se aşeze în faţa sfintei mese – a povestit bătrînul – am văzut un înger al Domnului coborîndu-se din cer, a pus mîna pe capul preotului şi acesta a devenit ca un stîlp de foc. Uluit de vedenie am auzit un glas care-mi spunea: «Omule, de ce te miri de lucrul acesta? Dacă un împărat de pe pămînt nu îngăduie dregătorilor să stea murdari în faţa lui, ci cu mare slavă, cu atît mai mult puterea dumnezeiască îi va curăţi pe slujitorii sfintelor taine, care stau în faţa slavei cerului»". Nobilul atlet al lui Hristos, Marcu Egipteanul, devenit „cel Mare", s-a învrednicit de harisma aceasta, pentru că nu l-a judecat pe preot.

Despre avva Macarie Orăşeanul

Tradiţia amestecă de multe ori datele referitoare la Macarie Egipteanul, supranumit „cel Mare", cu cele referitoare la Macarie Alexandrinul sau Orăşeanul. În secolul al V-lea, istoricul Socrate făcea o comparaţie între cei doi,

*spunînd că egipteanul era o fire serioasă, contemplativă, introvertită, în vreme ce alexandrinul știa să aprecieze gluma și umorul. Acesta din urmă s-a născut în 293 și a murit în 393, Palladius asistînd la ultimii trei ani din viața sa, cînd era încă preot la Chilii. Practica „asceza de performanță". Cum auzea de vreo nouă ispravă în materie de viață călugărească imediat o punea în aplicare. Auzea că tabenesioții nu mănîncă decît crudități pe toată perioada Postului Mare, renunța la a-și mai găti hrana. Auzea că fratele cutare nu lua decît o felie de pîine pe zi, îi urma imediat exemplul și așa mai departe. Odată, a hotărît să-și suprime orele de somn. A rămas douăzeci de zile sub cerul liber, ziua fiind ars de soare, noaptea, tremurînd de frig. Altădată, a omorît un țînțar care-i sugea sîngele și, drept autopedeapsă, a stat vreme de șase luni de zile, dezbrăcat, într-o mlaștină de la Sketis, ajungînd să arate ca un lepros. Își construise mai multe chilii, una la Sketis, alta la Liba, alta la Chilii, alta pe muntele Nitriei. Două dintre ele nu aveau deloc ferestre și în ele își petrecea Postul Mare. El însuși povestește că și-a propus să rămînă în extaz, fără nici o distracție lumească, cinci zile consecutiv, dar a trebuit să renunțe după numai două zile și două nopți, din cauza unui mic incendiu provocat de vrăjmașul diavol. Căpătase harisma vindecării și alunga demonii din trupurile posedaților. Una din cele mai frumoase scene transmise de Palladius – atribuită uneori și lui Macarie Egipteanul – este scena cu puiul de hienă (*Hist. Laus.* 18). Într-o zi, o hienă intră în curtea avvei Macarie cu puiul său orb în gură. Îl lasă la ușa chilei și apoi pleacă. Avva Macarie culege puiul de jos, spune o rugăciune și acesta începe să vadă. A doua zi hiena vine și-i aduce avvei, în semn de recunoștință, o frumoasă pielicică de oaie, pe care bătrînul o va dărui Melaniei. După spusele aceluiași Palladius era un om mic de statură și aproape imberb. Este sărbătorit la 19 ianuarie.*

1. Odată, avva Macarie Orăşeanul s-a dus, împreună cu fraţii, să taie ramuri de palmier şi fraţii îi zic în prima zi: „Părinte, vino să mănînci cu noi". El s-a dus şi a mîncat. A doua zi l-au chemat din nou să mănînce, dar el nu s-a mai dus, zicîndu-le: „Copii, voi trebuie să mîncaţi, pentru că încă sînteţi carne. Eu nu mai mănînc acum".

2. Avva Macarie s-a dus la avva Pahomie din Tabenesi şi acesta l-a întrebat: „Cînd fraţii sînt obraznici e bine să-i pedepseşti?". Avva Macarie zice: „Pedepseşte-i şi judecă-i cu dreptate pe cei de sub cîrmuirea ta, dar nu-i judeca pe cei dinafară, căci este scris: *Nu-i* *1Co 5,12*
judecaţi voi pe cei dinăuntru? Pe cei dinafară îi judecă Dumnezeu".

3. Avva Macarie s-a dus patru luni de zile la un frate şi nu l-a găsit nici măcar o dată odihnindu-se din rugăciune. Şi a zis plin de uimire: „Iată un înger pe pămînt".

N

Despre avva Nil

Nil din Ancyra a fost dicipol al lui Ioan Gură de Aur. Era căsătorit, avînd o fată și un băiat. De comun acord cu soția sa, tatăl s-a retras, împreună cu fiul, într-o mînăstire de pe muntele Sinai, iar mama, împreună cu fiica, la o mînăstire din Egipt. Este autorul a numeroase epistole și mici tratate spirituale. După Sinodul de la Constantinopol, din 553, scrierile lui Evagrie Ponticul – condamnat împreună cu Origen – au circulat, în mediul bizantin, sub numele lui Nil. Apoftegmele de mai jos nu se referă la Nil, ci la Evagrie însuși, fiind, de fapt, cîteva fragmente semnificative din tratatul acestuia, Despre rugăciune.

1. Avva Nil a zis: „Tot ce faci, înfruntîndu-l pe un frate care te-a nedreptățit, îți va apăsa inima în timpul rugăciunii".

2. A mai zis: „Rugăciunea este vlăstar al blîndeții și nemîniei".

3. A mai zis: „Rugăciunea este leac al tristeții și descurajării".

4 A mai zis: „*Mergi, vinde tot ce ai și dă săracilor.* Mt 19,21
Ia crucea și leapădă-te de tine însuți, ca să te poți Mt 16,24
ruga neispitit".

5 A mai zis: „Fructul a ceea ce vei răbda cu înțelepciune (*philosophesei*) îl vei găsi la ceasul rugăciunii".

6 A mai zis: „Dacă vrei să te rogi cum trebuie, nu supăra nici un suflet, altfel degeaba alergi". cf. 1Co 4,13

7 A mai zis: „Nu dori ce crezi tu de cuviință, ci cum îi place lui Dumnezeu și vei fi netulburat și bucuros în [timpul] rugăciunii".

8 A mai zis: „Fericit călugărul care se socotește pe sine gunoiul tuturor".

9 A mai zis: „Călugărul care iubește isihia rămîne neatins de săgețile dușmanului; cel care se amestecă în mulțime este rănit adesea".

10 A mai zis: „Sclavul care nu are grijă de treburile stăpînului să se pregătească de bici".

Despre avva Nistheroos

Este amintit de Ioan Casian, în convorbirea 11, alături de Chairemon și de Iosif de la Panefisi (apare sub forma latinizată, Nesteros). A fost prieten apropiat al avvei Antonie, probabil din aceeași generație de călugări. De asemenea, Casian îl face protagonistul a două superbe convorbiri, 14 și 15, despre știința spirituală și despre harismele dumnezeiești, care s-ar cuveni citite împreună cu acest mic grupaj de apoftegme.

1. Avva Nistheroos cel Mare, mergînd prin pustiu cu un frate, a văzut un șarpe și a fugit. Fratele îi zice: „Și tu

te temi, părinte?". Bătrînul zice: „Nu mă tem, copile, dar mai bine că am fugit, fiindcă nu puteam scăpa de duhul slavei deșarte".

2. Un frate l-a întrebat pe un bătrîn: „Ce lucru bun să făptuiesc și să trăiesc din el?". Bătrînul a răspuns: „Dumnezeu știe ce-i bun, dar am auzit că un părinte l-a întrebat pe avva Nistheroos cel Mare, prietenul avvei Antonie: «Ce lucru să fac?». El i-a zis: «Nu sînt toate lucrurile egale? Scriptura zice că Avraam era iubitor de oaspeți și Dumnezeu era cu el; Ilie iubea liniștea și Dumnezeu era cu el; David era smerit și Dumnezeu era cu el. Fă ce vezi că sufletul tău își dorește, ca să-i fie drag lui Dumnezeu și ai grijă de inima ta»".

3. Avva Iosif îi zice avvei Nistheroos: „Ce să fac cu
cf. Mat 13 limba mea, pentru că n-o pot stăpîni?". Bătrînul îl întreabă: „Dacă vorbești, te liniștești?". El zice: „Nu". Atunci bătrînul i-a zis: „Dacă nu te liniștești, de ce vorbești? Mai bine taci și, dacă se întîmplă să iei parte la o discuție, mai bine ascultă decît să vorbești".

4. Un frate l-a văzut pe avva Nistheroos îmbrăcat cu două tunici și l-a întrebat: „Dacă vine un sărac și-ți cere o haină, pe care i-o dai?". El a răspuns: „Pe cea mai bună". Fratele zice: „Și dacă vine și altul să-ți ceară, lui ce-i dai?". Bătrînul zice: „Jumătate din cealaltă. Fratele zice: „Dacă vine și al treilea să-ți ceară, ce-i dai?". El zice: „Rup din ce-a rămas și-i dau jumătate, iar cu restul îmi acopăr șoldurile". Celălalt zice: „Și dacă cineva îți cere și bucata aceasta?". Bătrînul zice: „I-o dau și mă ascund undeva, pînă cînd Dumnezeu îmi trimite cu ce să mă acopăr, căci eu nu cer de la nimeni altul".

5. Avva Nistheroos a zis: „Călugărul trebuie să se socotească în fiecare seară și dimineață: ce am făcut după voia lui Dumnezeu și ce n-am făcut după voia Lui? Astfel să se examineze pe sine toată viața. Avva Arsenie a trăit întocmai. În fiecare zi străduiește-te să stai fără păcat înaintea lui Dumnezeu. Roagă-te lui Dumnezeu, ca o prezență înaintea altei prezențe, căci El cu adevărat este prezent; nu-ți da singur legi și nu judeca pe nimeni. A jura, a nu ține cuvîntul dat, a minți, a blestema, a jigni, a rîde sînt lucruri străine călugărului. Cel cinstit și lăudat peste merit își face *cf.* Silv 10; Or 10
un rău mare".

Despre avva Nistheroos de la chinovie

1. Avva Pimen zicea, despre avva Nistheroos, că era precum șarpele de aramă pe care Moise l-a făcut pentru vindecarea poporului: plin de virtuți, îi vindeca pe toți în tăcere.

2. Avva Pimen l-a întrebat pe avva Nistheroos de unde a dobîndit o asemenea virtute, încît orice tulburare s-ar fi întîmplat în chinovie el nu deschidea gura, nu se amesteca, nu judeca pe nimeni? El a răspuns: „Iartă-mă, avva. Cînd am intrat, la început, în chinovie, am zis cugetului meu: «Tu și un măgar sînteți una. Așa cum măgarul lovit nu scoate nici un cuvînt, nu ocărăște și nu judecă și nu răspunde nimic, tot așa și tu». Cum zice psalmul: *Ca un dobitoc m-am făcut în* Ps 72,22-23
fața Ta și tot timpul voi fi cu Tine".

Despre avva Nikon

Un frate l-a întrebat pe un părinte: „Cum aduce diavolul ispitele asupra sfinților?". Bătrînul îi zice: „Era un părinte, pe nume Nikon, care locuia pe muntele Sinai. Cineva s-a dus la cortul unui faranit și, găsind-o pe fata lui singură, a păcătuit cu dînsa. Apoi îi zice: «Să spui că pustnicul, avva Nikon, ți-a făcut asta». Cînd tatăl ei s-a întors și a aflat, a pus mîna pe sabie și s-a dus la bătrîn. A bătut la poartă, bătrînul a ieșit, dar cînd el a ridicat sabia, ca să-l omoare, i s-a uscat mîna. Faranitul a venit și le-a povestit preoților, iar aceștia au trimis după bătrîn. Cînd a venit, ei l-au snopit în bătăi și vroiau să-l gonească, dar el i-a rugat: «Lăsați-mă aici, pentru Dumnezeu, ca să mă pocăiesc». L-au excomunicat pe trei ani și au poruncit ca nimeni să nu meargă la dînsul. Timp de trei ani de zile s-a dus în fiecare duminică la biserică și s-a pocăit, zicîndu-le tuturor: «Rugați-vă pentru mine». În cele din urmă adevăratul păcătos, care dăduse vina pe pustnic, a devenit posedat și a mărturisit în biserică: «Eu am făcut păcatul și am dat vina pe robul lui Dumnezeu, mințind». Atunci toată lumea a venit la bătrîn zicîndu-i: «Iartă-ne, avva». El le-a răspuns: «De iertat vi s-a iertat, dar de rămas nu rămîn aici, cu voi, fiindcă nu am găsit pe nimeni cu discernămînt, care să-mi fie alături». Și a plecat de-acolo". Bătrînul a încheiat: „Vezi cum aduce diavolul ispite asupra sfinților?".

cf. MacEg 1

Despre avva Netras

După cum reiese din apoftegma de mai jos, a fost, împreună cu Marcu, ucenic al avvei Silvan, în preajma căruia a trăit o vreme pe muntele Sinai. Faran, localitatea unde a devenit episcop, se află tot în peninsula sinaitică.

Povesteau, despre avva Netras, un ucenic al avvei Silvan, că atunci cînd stătea în chilia de pe muntele Sinai avea grijă cu măsură de nevoile trupului, iar cînd a devenit episcop la Faran și-a impus o viață foarte aspră. Ucenicul său îi zice: „Avva, cînd eram în pustiu nu te nevoiai atît de tare". Bătrînul îi răspunde: „Acolo era pustiu, liniște și sărăcie și trebuia să am grijă de trup, ca să nu mă îmbolnăvesc și să caut ceea ce nu aveam. Aici însă este lumea și pot găsi oricînd ce-mi trebuie: dacă mă îmbolnăvesc este oricînd cineva care să mă îngrijească, să nu-mi pierd călugăria".

Despre avva Nichita

Avva Nichita povestea, despre doi frați, că vroiau să locuiască împreună. Unul dintre ei și-a zis în sinea lui: „Ce vrea fratele, aceea fac". La fel a socotit și celălalt: „Ce vrea fratele, aceea fac". Și au trăit mulți ani cu multă dragoste. Văzînd aceasta, dușmanul a venit să-i despartă, s-a așezat în tindă arătîndu-i-se, unuia, ca un porumbel, iar celuilalt, ca o cioară. Primul zice: „Vezi porumbelul?". Celălalt răspunde: „Ba e o cioară"; și au început să se ia la harță. Apoi s-au ridicat, s-au bătut pînă la sînge, spre deplina mulțumire a dușmanului, și s-au despărțit. După trei

zile și-au revenit în fire cerîndu-și iertare unul altuia și mărturisind ceea ce fiecare dintre ei credea că văzuse în pasărea aceea. Și-au dat seama că au fost asmuțiți de dușman și au trăit pînă la sfîrșit nedespărțiți.

Ξ

Despre avva Xoios

1. Un frate l-a întrebat pe avva Xoios: „Dacă sînt într-o vizită și mănînc trei pesmeți, e mult?”. Bătrînul îi zice: „Dar unde mergi, la arie, frate?”. Celălalt a mai întrebat: „Dacă beau trei pahare cu vin, nu e mult?”. Îi zice: „Dacă nu-i nici un demon, nu-i mult, dar dacă este, e mult. Căci vinul e străin de călugării care trăiesc după Dumnezeu”.

cf. Avr 2
cf. Sis 2,8
cf. Pim 19

2. Un părinte a zis, despre avva Xoios din Teba, că a venit odată pe muntele Sinai și cînd pleca de acolo l-a întîlnit un frate și i-a zis suspinînd: „Părinte, sîntem necăjiți din pricina lipsei de ploaie”. Bătrînul îi zice: „De ce nu cereți și nu vă rugați lui Dumnezeu?”. Fratele îi zice: „Ne rugăm și facem litanii, dar tot nu plouă”. Bătrînul zice: „Înseamnă că nu vă rugați stăruitor. Vrei să știi cum se face?”. Și-a întins mîinile spre cer în rugăciune și pe loc a început să plouă. Văzînd aceasta, fratele s-a cutremurat, a căzut cu fața

la pămînt și i s-a închinat, dar bătrînul a luat-o la fugă. Fratele a povestit apoi tuturor ce s-a întîmplat și toți care-au auzit l-au slăvit pe Dumnezeu.

Despre avva Xanthias

1. Avva Xanthias a zis: „Tîlharul era pe cruce și a fost salvat de un singur cuvînt. Iuda s-a numărat printre apostoli, dar într-o singură noapte a pierdut tot rodul ostenelii și s-a coborît din cer în iad. Nimeni să nu se laude cu binele pe care-l face, fiindcă toți care s-au încrezut în ei înșiși au căzut".

2. Odată, avva Xanthias s-a dus de la Sketis la Terenuti. Gazdele unde a tras l-au servit cu puțin vin, [ca să se mai întremeze] de osteneala ascezei. Auzind de venirea lui, oamenii i-au adus un îndrăcit, dar demonul a început să-l înjure pe bătrîn zicînd: „La acest bețiv m-ați adus?". La început, bătrînul nu vroia să-l alunge, dar auzind insulta i-a zis: „Cred, în Hristos, că nu voi termina paharul acesta pînă nu vei ieși afară". Cînd bătrînul a început să bea, demonul a urlat: „Mă arzi, mă arzi" și, înainte de a goli paharul, a ieșit din om prin harul lui Hristos.

3. Tot el a zis: „Cîinele este mai bun decît mine, fiindcă
cf. Pim 41 are dragoste și nu ajunge la judecată".

O

Despre avva Olimpiu

1. Avva Olimpiu a zis: „Odată, a coborît la Sketis un preot al grecilor și a venit la chilia mea, ca să doarmă. Văzînd felul de viață al călugărilor mă întreabă: «Voi, cu o asemenea viață ascetică, nu aveți nici o viziune de la Dumnezeul vostru?». Eu îi răspund: «Nu». Preotul îmi zice: «Noi, cînd celebrăm slujba pentru Dumnezeul nostru, el nu ne ascunde nimic, ci ne revelează toate misterele sale. Iar voi, care vă trudiți atît, în priveghери, contemplație și asceză, spuneți că nu aveți nici o viziune? Atunci, într-adevăr, dacă nu vedeți nimic, înseamnă că rele gînduri aveți în sufletele voastre, care vă țin departe de Dumnezeu și de aceea nu vă destăinuie tainele Sale». Eu m-am dus și am spus bătrînilor cuvintele preotului, iar ei s-au mirat și mi-au răspuns că așa este: gîndurile necurate îl țin departe pe Dumnezeu de om".

2. Avva Olimpiu de la Chilii a fost ispitit de curvie. Gîndul rău îi zice: „Du-te și ia-ți femeie!". El s-a

sculat, a făcut lut şi a plăsmuit o femeie. Apoi îşi zice în sine: „Iată femeia ta, trebuie să munceşti mult pentru ea, ca să o hrăneşti"; şi a început să muncească mai abitir ca înainte. A doua zi a făcut din nou lut şi a plăsmuit o fată, zicîndu-şi: „Femeia ta a născut. Trebuie să munceşti şi mai mult, ca să-ţi hrăneşti şi să-ţi îmbraci copilul". Şi făcînd aşa a rămas fără vlagă. Atunci îi zice gîndului: „Nu mai suport osteneala". Gîndul i-a răspuns: „Dacă nu suporţi osteneala, atunci nu-ţi căuta femeie"; şi văzîndu-i Dumnezeu chinul, i-a luat ispita şi s-a potolit.

Despre avva Orsisios

1. Avva Orsisios a zis: „O cărămidă nearsă, aşezată la temelia unei case, aproape de rîu, nu rezistă nici o zi, dar dacă e arsă, se face ca piatra. La fel, un om cu simţire trupească, unul care nu s-a ars ca Iosif, în frica de Dumnezeu, se sfărîmă îndată ce ajunge conducător. Aceştia au multe ispite, căci trăiesc între oameni. De aceea, e bine ca omul care-şi cunoaşte măsura să fugă de greutatea puterii. Cei tari în credinţă sînt de neclintit. Dacă e să vorbim despre acelaşi Iosif, vom spune că nu era de pe pămînt – cîte ispite n-a avut, şi în ce ţinut, acolo unde pe atunci nu era nici urmă de credinţă în Dumnezeu! Dar Dumnezeul părinţilor săi a fost mereu cu dînsul şi l-a scăpat din toate necazurile, iar acum stă împreună cu părinţii săi în
cf. Pim 102 Împărăţia cerurilor. Noi, la fel, cunoscîndu-ne măsura, să continuăm lupta [spirituală]. Abia aşa vom putea scăpa de Judecata lui Dumnezeu".

2. A mai zis: „Cred că, dacă omul nu-şi păzeşte bine inima, uită tot ce aude şi nu se îngrijeşte de nimic.

Astfel duşmanul îşi găseşte loc într-însul şi-l doboară; aşa cum o lampă bine umplută luminează, dar dacă uităm să-i punem ulei se stinge încetul cu încetul şi întunericul pune stăpînire pe ea. Şi nu numai, dar şi cînd un şoarece îi dă tîrcoale şi caută să-i roadă fitilul, nu-l poate roade mai înainte ca el să se stingă. Dacă ştie că lampa nu mai are nu numai lumină, dar nici văpaia focului, atunci, vrînd să tragă fitilul, strică şi lampa. Dacă aceasta e din teracotă, se face bucăţi, *dacă e din aramă, stăpînul casei o repară*. Tot aşa se întîmplă şi cu sufletul care nu se îngrijeşte de sine. Încet, încet Duhul Sfînt se retrage, pînă cînd, în cele din urmă, sufletul rămîne fără căldura Sa. Apoi duşmanul ronţăie osîrdia sufletului şi trupul este distrus de răutate. Dacă însă omul este bine aşezat spre Dumnezeu şi doar atras spre neîngrijire, Dumnezeu, ca un milostiv, punînd în om frica de El şi amintirea pedepsei, îl trezeşte şi îl face să aibă grijă de sine pe viitor, cu multă hotărîre, pînă la venirea Lui".

Π

Despre avva Pimen

Sub numele lui Pimen – de la poimen, *„cioban", în greacă – ni s-a transmis cel mai mare număr de apoftegme din* Pateric, *peste 200. Cotelier a publicat doar 187, dar Guy a restituit corpusului încă douăzeci și două, traduse în ediția de față (188-209). Unii cercetători, plecînd de la anumite neconcordanțe cronologice, au presupus două personaje cu același nume, caz frecvent în* Pateric. *Ipoteza cea mai plauzibilă mi se pare însă aceea a unui singur personaj, care a trăit centenar, în două locuri diferite, la Sketis, pînă la pustiirea din 407, apoi la Terenuti (Dorotei și Varsanufie îl citează adesea). Rufin spune, în* Istoria ecleziastică *2, 8, că a întîlnit, la Pispir, un Pimen, în anul 373, așadar mult după moartea lui Antonie, survenită în 356. Casian, la rîndu-i, ar fi cunoscut un Pimen la Sketis, prin 395 (*Conf. *2, 17-26). Dacă Pimen s-a născut în 350 și a murit în 450, înseamnă că Rufin l-a întîlnit cînd era foarte tînăr și de aceea nu stăruie asupra lui. Nici Palladius, nici autorul* Hist. Monach. *nu-l menționează, probabil datorită faptului că nu știa grecește și, cum reiese din apoftegme,*

nu-l pasionau discuțiile teologice și exegetice. A locuit pînă la moarte împreună cu ceilalți șase frați ai săi de sînge. Anub era cel mai mare, dar Pimen cel mai înțelept dintre toți. Se pare că mezinul le dădea mult de furcă, fiind un neastîmpărat. Așa cum reiese din apoftegma 4, Pimen dădea sfaturi practice extrem de utile, refuzînd discuțiile intelectuale, unde nu se simțea pe terenul său. Avem de-a face așadar cu un om simplu, neșcolit, vorbitor exclusiv de coptă, înzestrat însă cu un imens discernămînt. Nu întîmplător sub numele lui Pimen ni s-au transmis un număr de apoftegme care reprezintă aproape o cincime din Pateric *: marea majoritate a cititorilor se recunosc în acest călugăr fără fasoane, blînd, ușor stîngaci, moderat în practica ascetică, plin de bun simț, fără o aură specială decît aceea a simplității sale desăvîrșite. Biserica îl sărbătorește la 27 august.*

1. Odată, cînd era tînăr, avva Pimen s-a dus la un bătrîn, ca să-l întrebe despre trei gînduri. Ajungînd însă la bătrîn [și-a dat seama] că a uitat unul și s-a întors la chilie, dar îndată ce a întins mîna să deschidă lacătul, și l-a reamintit. A lăsat lacătul și a revenit la bătrîn. Bătrînul îi zice: „Te-ai întors repede, frate". El i-a povestit: „Cînd am pus mîna să iau lacătul, mi-am amintit de gîndul pe care-l căutam și n-am mai descuiat, iată de ce m-am întors". Făcuse un drum foarte lung. Atunci bătrînul i-a zis: „Păstor de îngeri, numele tău se va răspîndi în tot Egiptul".

2. Paisie, fratele avvei Pimen, avea odată prieteșug cu cineva din afara chiliei. Atunci avva Pimen, care nu era de acord, a fugit la avva Ammonas și i-a zis: „Fratele meu Paisie este prieten cu cineva și asta nu-mi dă pace". Avva Ammonas îi zice: „Pimen, încă mai trăiești? Întoarce-te în chilie și spune-ți în inima ta că ești de un an în mormînt". *cf.* Pim 50

3. Odată, cîțiva preoți din ținut au venit la mînăstirea unde trăia avva Pimen. Avva Anub a intrat și-i zice: „Să-i chemăm azi pe preoți la noi". El a stat mult timp pe gînduri, dar nu i-a dat nici un răspuns. Atunci avva Anub s-a supărat și a plecat. Frații care stăteau lîngă [avva Pimen] îl întreabă: „Avva, de ce nu i-ai răspuns?". Avva Pimen zice: „Fiindcă nu e treaba mea. Eu am murit și un mort nu vorbește".

4. Înainte de venirea celor din jurul avvei Pimen, trăia în Egipt un bătrîn foarte renumit și prețuit, dar cînd au venit de la Sketis avva Pimen și ai săi, oamenii l-au părăsit pe bătrîn și au început să se ducă la avva Pimen. Bătrînul, plin de invidie, începuse să-l vorbească de rău. Atunci avva Pimen s-a întristat și le-a zis fraților: „Ce să facem cu acest mare bătrîn? Oamenii ne-au pus într-o încurcătură tristă, părăsindu-l pe el și venind la noi, care nu sîntem nimic. Cum putem oare să-l împăcăm pe bătrîn?". Apoi zice: „Pregătiți cîteva gustări, luați o ulcică de vin și să mergem la dînsul, să mîncăm împreună. Poate așa îl vom putea împăca". Au luat gustările și au plecat, au bătut la poartă și ucenicul bătrînului a întrebat: „Cine sînteți?". Ei au zis: „Spune bătrînului: «Pimen vrea să-l binecuvîntezi»". Ucenicul i-a spus întocmai, dar bătrînul a răspuns: „N-am timp". Ei au rămas în arșiță zicînd: „Nu plecăm de-aici pînă cînd nu ne învrednicim să-l vedem pe bătrîn". Acesta, văzîndu-le smerenia și răbdarea, străpuns pînă la lacrimi, le-a deschis. Și au intrat și au mîncat împreună, iar cînd mîncau bătrînul le-a zis: „Cu adevărat, ce văd acum în fapta voastră întrece de o sută de ori lucrurile pe care le-am auzit despre voi"; și din ziua aceea le-a devenit prieten.

5. Odată, guvernatorul ținutului a vrut să-l vadă pe avva Pimen, dar bătrînul nu l-a primit. Atunci acela l-a prins pe fiul surorii lui, sub pretext că ar fi un răufăcător, și l-a aruncat în temniță, zicînd: „Dacă vine bătrînul și mă roagă, îi dau drumul". Sora lui Pimen a venit la poarta chiliei plîngînd, dar bătrînul nici nu i-a răspuns. Atunci ea a început să-l jignească, zicîndu-i: „Om cu inimă de piatră, fie-ți milă de mine, un singur copil am". Dar el i-a răspuns prin cineva: „Pimen n-a făcut copii" și femeia a plecat. Auzind guvernatorul acestea, i-a trimis vorbă: „Dacă poruncești cu un singur cuvînt, eu îi dau drumul". Bătrînul i-a răspuns: „Caută ce spun legile și dacă băiatul este vrednic de moarte, să moară, iar dacă nu, fă ce vrei". Auzind, guvernatorul i-a dat drumul. *cf.* **Pim 9**

6. Odată, un frate a păcătuit în chinovie. Trăia prin locurile acelea un pustnic, care nu ieșise de mult din chilia sa. Avva chinoviei s-a dus la bătrîn și i-a spus despre păcatul [fratelui], iar acesta i-a zis: „Alungați-l". *cf.* Pim 70
După ce a ieșit din chinovie, fratele s-a așezat într-o surpătură și a început să plîngă. Cîțiva frați care mergeau la avva Pimen s-au nimerit să treacă pe acolo și l-au auzit plîngînd, s-au apropiat și l-au găsit jelindu-se cumplit. L-au rugat să se ridice și să-l ducă la bătrîn, dar el nu vroia, zicînd: „Eu rămîn să mor aici". Frații au plecat la avva Pimen, i-au povestit ce și cum, iar acesta i-a trimis după el, zicîndu-le: „Spuneți-i așa: «Avva Pimen te cheamă la dînsul»". Fratele a venit, iar bătrînul, văzîndu-l necăjit, s-a ridicat, l-a îmbrățișat, a glumit cu dînsul și l-a poftit să ia o gustare. Apoi a trimis pe unul din frați la pustnic să-i zică: „De mulți ani vreau să te văd, căci am auzit

despre tine, dar, din reținerea amîndurora, nu ne-am întîlnit. Acum însă, întrucît Dumnezeu vrea și avem prilejul, ostenește-te pînă aici, ca să ne vedem". Pustnicul nu ieșea din chilia sa, dar auzind cuvintele bătrînului și-a spus: „Dacă Dumnezeu nu l-ar fi încredințat pe bătrîn, n-ar fi trimis după mine". S-a sculat și a venit la dînsul și, după ce s-au îmbrățișat cu bucurie și s-au așezat, avva Pimen i-a zis: „Undeva trăiau doi oameni și amîndoi aveau cîte un mort. Unul și-a lăsat mortul său și s-a dus să-l plîngă pe mortul celuilalt". Auzind această pildă, pustnicul a fost străpuns pînă la lacrimi, și-a amintit ce făcuse și a zis: „Pimen este sus, sus la cer, iar eu jos, jos pe pămînt".

cf. Mos/Pim 7

7. Mai mulți bătrîni s-au dus, odată, la avva Pimen. Unul dintre apropiații avvei avea un copil cu fața întoarsă în spate, prin lucrarea diavolului. Tatăl, văzînd mulțimea aceea de bătrîni, și-a luat copilul afară din mînăstire, s-a așezat și a început să plîngă. Tocmai atunci s-a întîmplat să iasă un bătrîn și, văzîndu-l, l-a întrebat: „De ce plîngi, omule?". El a zis: „Sînt rudă cu avva Pimen și, iată, copilul meu a fost lovit de această năpastă, dar cînd am vrut să-l ducem în fața bătrînului ne-a cuprins frica, pentru că el nu vrea să ne vadă. Dacă află că sînt aici, trimite pe cineva și mă gonește. Eu, știind de sosirea voastră, am îndrăznit să vin. Avva, fie-ți milă de mine, ia copilul acesta înăuntru și rugați-vă pentru el". Bătrînul a luat copilul, a intrat cu el în mînăstire, și s-a purtat cu înțelepciune: nu l-a dus îndată la avva Pimen, ci a început cu cel mai mic dintre frați, zicînd: „Faceți semnul crucii peste copil". La sfîrșit, după ce toți, pe rînd, i-au făcut semnul crucii, l-a adus și la avva Pimen, dar el n-a vrut să se apropie. Toți l-au rugat, zicîndu-i: „Fă și tu ca noi, părinte".

Suspinînd, s-a ridicat și s-a rugat: „Dumnezeule, vindecă făptura Ta, ca să nu fie stăpînită de dușman". După ce i-a făcut semnul crucii, copilul s-a vindecat îndată și *i l-au dat sănătos tatălui său.* *cf. Lc* 9,42

8. Un frate a plecat, odată, din părțile unde trăia avva Pimen și s-a dus într-un ținut străin. Acolo s-a întîlnit cu un pustnic care era plin de dragoste, și de aceea mulți veneau la el. Fratele i-a vorbit despre avva Pimen, iar [pustnicul], auzind despre virtutea bătrînului, a vrut neapărat să-l cunoască. La cîtăva vreme după ce fratele s-a întors în Egipt, pustnicul s-a sculat și a venit, din ținutul străin în Egipt, la fratele cu pricina, căci îi spusese unde locuiește. Văzîndu-l, fratele a rămas uimit și s-a bucurat foarte tare. Pustnicul i-a zis: „Te rog, fii bun și du-mă la avva Pimen". Atunci fratele l-a condus la bătrîn, spunîndu-i acestuia: „E un om vestit, iubitor și ținut la mare cinste în ținutul său. I-am vorbit despre tine și a venit anume, ca să te cunoască". Bătrînul l-a primit cu bucurie, s-au îmbrățișat, apoi s-au așezat. Străinul a început să vorbească din Scriptură, despre tot felul de lucruri spirituale și cerești, dar avva Pimen și-a întors fața și nu i-a dat nici un răspuns. Celălalt, văzînd că nu vrea să vorbească cu dînsul, s-a supărat, a ieșit și i-a zis fratelui care-l adusese: „Am bătut drumul degeaba pînă aici. Uite, am venit la bătrîn și el nici nu vrea să-mi vorbească". Atunci fratele a intrat la avva Pimen și-l întreabă: „Avva, omul acesta mare și slăvit în ținutul său a venit aici pentru tine. De ce nu-i vorbești?". Bătrînul îi zice: „El este sus, vorbește despre lucruri cerești, iar eu sînt jos, vorbesc despre lucruri pămîntești. Dacă mi-ar fi vorbit despre patimile sufletului, i-aș fi răspuns. Dar la cele spirituale eu nu mă pricep".

Fratele a ieşit şi i-a spus străinului: „Bătrînul nu se grăbeşte să vorbească din Scriptură, dar dacă-l întrebi despre patimile sufletului, îţi va răspunde". Acela, străpuns pînă la lacrimi, a intrat la bătrîn şi i-a zis: „Ce să fac, avva, fiindcă mă stăpînesc patimile sufletului?". Bătrînul l-a privit cu bucurie şi i-a zis: „De data asta ai venit bine! Acum deschide-ţi gura, despre asemenea lucruri, şi eu ţi-o voi umple cu bunătăţi". Celălalt, trăgînd mult folos, a zis: „Într-adevăr, aceasta este calea adevărată" şi s-a întors în ţinutul său mulţumind lui Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să cunoască un asemenea sfînt.

9. Odată, guvernatorul ţinutului a întemniţat pe cineva din satul avvei Pimen. Toţi sătenii au venit să-l roage pe bătrîn să vină şi să-l elibereze. El a zis: „Lăsaţi-mă trei zile şi am să merg". Avva Pimen s-a rugat Domnului zicînd: „Doamne, nu-mi da harul acesta, altfel nu mă vor lăsa niciodată în pace". Apoi bătrînul a plecat să-l roage pe guvernator. Acesta i-a zis: „Cum, vii să te rogi pentru un tîlhar?". Şi bătrînul s-a bucurat că nu
cf. Pim 5 i s-a făcut hatîrul.

10. Unii au povestit că, odată, avva Pimen şi fraţii săi lucrau fitile de lampă, dar nu sporeau, fiindcă nu aveau cu ce să cumpere in. Un prieten de-al lor i-a povestit unui negustor de încredere cum stăteau lucrurile, dar avva Pimen nu vroia să ia nimic de la nimeni, ca să nu aibă necazuri. Negustorul însă, vrînd să-l ajute pe bătrîn, prefăcîndu-se că are nevoie de fitile, şi-a adus cămila şi le-a luat. Cînd fratele a venit la avva Pimen şi a auzit ce făcuse negustorul, a spus, ca să-l laude: „La drept vorbind, avva, el nu le-a luat fiindcă avea nevoie, ci ca să ne ajute". Auzind avva

Pimen că-i luase fitilele fără să aibă nevoie i-a zis fratelui: „Du-te, plătește o cămilă și adu-le înapoi, iar dacă nu le vei aduce, Pimen nu mai stă aici cu voi. Căci nu pot să-l înșel pe un om care, neavînd nevoie, își face pagubă luînd cîștigul meu". Fratele a plecat și, cu multă trudă, a adus totul înapoi, altfel bătrînul i-ar fi părăsit. Cînd a aflat însă [că totul a fost adus înapoi] s-a bucurat de parcă ar fi găsit o mare comoară.

11. Preotul din Pelusios a auzit, odată, despre cîțiva frați, că merg des în oraș, se îmbăiază și nu au grijă de sufletul lor. La [prima] liturghie le-a luat schima. După aceea însă, l-a durut inima și i-a părut rău, s-a dus la avva Pimen, amețit de gînduri, luînd cu sine și veșmintele fraților, și i-a povestit bătrînului totul. Bătrînul îi zice: „Nu ți-a rămas nimic din omul cel vechi? *cf. Col* 3,9
Dezbracă-l!". Preotul a zis: „Am o parte din omul cel vechi". Bătrînul i-a zis: „Așadar și tu ești ca frații. Chiar dacă ai numai puțin din omul vechi, ești la fel de supus păcatului". Atunci preotul s-a dus, i-a chemat pe frați și, după ce și-a cerut iertare în fața celor unsprezece [din sfat], i-a îmbrăcat din nou în schima călugărească și le-a dat drumul.

12. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Am făcut un păcat mare și vreau să mă pocăiesc trei ani". Bătrînul zice: „E mult". Fratele îi zice: „Dar un an?". Bătrînul, iarăși: „E mult". Cei care erau de față zic: „Patruzeci de zile?". El răspunde: „E mult" și continuă: „Eu spun că, dacă omul se pocăiește din toată inima și nu mai continuă să facă păcate, Dumnezeu îl iartă și în *cf.* Sis 20
trei zile".

13. A mai zis: „Semnul prin care se recunoaște un călugăr sînt ispitele".

14. A mai zis: „După cum spătarul unui împărat stă tot timpul pregătit lîngă acesta, tot așa și sufletul trebuie să fie pregătit împotriva demonului curviei".

15. Avva Anub l-a întrebat pe avva Pimen despre gîndurile necurate, care se nasc în inima omului, și despre
Is 10,15 poftele deșarte. Avva Pimen zice: „*Se va lăuda securea fără cel care taie cu ea*? Așa și tu, nu da prilej poftelor, nu te îndulci din ele și nu-ți vor putea face nimic".

16. Avva Pimen a mai zis: „Dacă n-ar fi venit Nabuzardan,
cf. 2Rg 25,8 sq mai marele bucătarilor, templul Domnului n-ar fi ars. Asta înseamnă: dacă îmbuibarea n-ar fi venit în suflet, mintea n-ar fi căzut în mrejele dușmanului".

17. Spuneau, despre avva Pimen, că, odată, a fost invitat la masă, deși nu vroia. S-a dus totuși, plîngînd, ca să-l asculte și să nu-l supere pe frate.

18. Avva Pimen a mai zis: „Nu locui într-un loc unde vezi că ești invidiat. Altfel, nu înaintezi".

19. Unii i-au spus avvei Pimen, despre un călugăr, că nu
cf. Xo 1 bea vin. El a zis: „Vinul nu e pentru călugări".

20. Avva Isaia l-a întrebat pe avva Pimen despre gîndurile murdare. Avva Pimen îi zice: „[Ce se întîmplă cu] o ladă plină de haine? Dacă le lăsăm acolo, cu timpul putrezesc. La fel și gîndurile murdare, dacă nu le
cf. Pim 21 întrupăm, cu timpul se strică ori putrezesc".

21. Avva Iosif l-a întrebat despre același lucru și avva Pimen i-a răspuns: „Dacă cineva pune un șarpe sau un scorpion într-un vas și-l astupă, cu timpul animalele

vor muri. La fel și gîndurile rele, izvodite de către demoni, dispar cu răbdare". *cf.* **Pim 20**

22. Un frate a venit la avva Pimen și-i zice: „Îmi semăn ogorul și dau din el pomană". Bătrînul îi zice: „Bine faci". Fratele s-a dus cu mare osîrdie și a sporit în facerea de bine. Avva Anub a auzit povestea și-l întreabă pe avva Pimen: „Nu te temi de Dumnezeu să spui asemenea vorbe fratelui?". Bătrînul a tăcut, iar după două zile trimite după frate și-i zice de față cu Anub: „Ce mi-ai spus mai deunăzi, că aveam gîndul la altceva?". Fratele îi zice: „Am spus că îmi semăn ogorul și dau din el pomană". Avva Pimen i-a zis: „Eu am crezut că vorbești despre fratele tău mirean. Dacă tu faci asta, află că nu este treabă de călugăr". Auzind fratele s-a întristat și a zis: „Dar nu știu să fac altceva și nu pot să rămîn cu ogorul nesemănat". După ce a plecat, avva Anub s-a plecat înaintea avvei Pimen și i-a zis: „Iartă-mă!". Avva Pimen i-a răspuns: „Am știut de la început că nu e treabă de călugăr, dar am vorbit după cugetul lui, îmboldindu-l să se ostenească întru milostenie. Acum va face același lucru, dar plin de supărare".

23. Avva Pimen a zis: „Dacă cineva păcătuiește și apoi tăgăduiește, spunînd: «N-am păcătuit», nu-l condamna, căci îi tai zelul. Dar dacă îi zici: «Nu te descuraja, frate, ci ai grijă pe viitor», îi trezești sufletul la pocăință".

24. A mai zis: „Bună este ispitirea! Ea îl călește pe om".

25. A mai zis: „Un om care învață pe alții, dar nu practică ceea ce învață seamănă cu o fîntînă: tuturor le dă să bea și pe toți îi spală, numai pe ea nu se poate curăți".

26. Mergînd, odată, în Egipt avva Pimen a văzut o femeie care stătea într-un mormînt și plîngea amarnic. Zice: „De-ar veni toate desfătările lumii, tot n-ar întoarce sufletul acestei femei de la plîns. La fel și călugărul,
cf. Pim 72 trebuie să aibă mereu plînsul cu sine".

27. A mai zis: „Cineva pare că tace, dar în inima lui judecă pe alții: un astfel de om vorbește tot timpul. Altcineva vorbește de dimineața pînă seara, dar stăpînește tăcerea, adică nu vorbește nimic nefolositor".

28. Un frate a venit la avva Pimen și-i zice: „Avva, am multe gînduri rele și mă pun în primejdie". Bătrînul îl scoate afară și-i zice: „Umflă-ți pieptul și oprește vîntul!". El răspunde: „Nu pot să fac asta". Bătrînul îi zice: „Cum nu poți să faci asta, nu poți împiedica nici gîndurile rele să năvălească peste tine. Dar măcar ține-le piept".

29. Avva Pimen a zis: „Undeva sînt trei oameni. Dacă unul practică isihia, al doilea bolește și aduce mulțumire, al treilea slujește cu gînd curat, tustrei împlinesc
cf. IosTeb aceeași lucrare".

Ps 41,2 30. A mai zis: „Stă scris: *Precum cerbul tînjește după izvoarele pîrîurilor, tot așa sufletul meu tînjește după Tine, Dumnezeule.* Cerbii, în pustiu, înghit multe tîrîtoare și, fiindcă veninul le arde, tînjesc după apă; iar după ce beau se răcoresc de venin. La fel și călugării sînt arși în pustiu de veninul demonilor și tînjesc după zilele de sîmbătă și duminică, să vină la izvoarele pîrîurilor, adică la trupul și sîngele lui Hristos, ca să se curețe de amăreala Răului".

31. Avva Iosif l-a întrebat pe avva Pimen cum trebuie să postim. Avva Pimen îi zice: „Eu țin ca fratele care

mănîncă în fiecare zi să mănînce puţin şi să nu se sature". Avva Iosif îl întreabă: „Dar tu, avva, cînd erai tînăr nu posteai cîte două zile la rînd?". Bătrînul zice: „Ba chiar şi trei, patru, şi cîte o săptămînă. Părinţii, ca nişte puternici, au cercetat toate aceste lucruri şi au văzut că este mai bine să mîncăm în fiecare zi cîte puţin. Şi ne-au transmis nouă calea împărătească, fiindcă e uşoară".

32. Povesteau că avva Pimen, cînd trebuia să meargă la liturghie, se aşeza singur cu sine, îşi cernea gîndurile preţ de un ceas şi după aceea pleca.

33. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Am primit o moştenire, ce să fac cu ea?". Bătrînul îi zice: „Du-te şi vino să-ţi răspund peste trei zile". Acela a revenit în ziua stabilită şi bătrînul i-a zis: „Ce să-ţi spun eu ţie, frate? Dacă îţi spun să dai moştenirea bisericii, vor începe să facă mese îmbelşugate acolo; dacă îţi spun să o dai rudelor, nu ai nici un cîştig; dacă îţi spun să o dai săracilor, nu ai grijă. Tu fă ce vrei, nu e treaba mea".

34. Alt frate l-a întrebat: „Ce înseamnă *să nu răsplăteşti* 1Tes 5,15
răul cu rău?". Bătrînul îi zice: „Patima aceasta are patru forme: prima, de la inimă; a doua, de la ochi; a trei, de la limbă; a patra, să nu faci rău pentru rău. Dacă poţi să-ţi cureţi inima, ea nu mai ajunge la ochi; dacă ajunge la ochi, ai grijă să nu vorbeşti; dacă vorbeşti, împiedică-te să faci rău pentru rău".

35. Avva Pimen a zis: „Paza, atenţia la tine însuţi şi discernămîntul sînt cele trei virtuţi călăuzitoare ale sufletului".

36. A mai zis: „A te arunca în fața lui Dumnezeu, a nu te
cf. Vis 10; Pim 73, 79; Paf 3 măsura pe tine însuți și a da la spate voința proprie sînt uneltele sufletului".

37. A mai zis: „Orice chin ai avea se învinge prin tăcere".

38. A mai zis: „Orice odihnă trupească este urîciune pentru Domnul".

39. A mai zis: „Plînsul ajută de două ori: lucrează și te păzește".

40. A mai zis: „Dacă îți vine vreun gînd despre nevoile trupești, iar tu îi poruncești o dată și el revine iarăși, și tu îi poruncești a doua oară, și el vine și a treia oară, nu-l mai lua în seamă. E un gînd neserios".

41. A mai zis: „Un frate l-a întrebat pe avva Alonios: «Ce este nimicnicia?». El a zis: «A fi mai prejos decît
cf. Xa 3 necuvîntătoarele și a ști că ele sînt nejudecate»".

42. A mai zis: „Dacă cineva își amintește cuvîntul din
Mt 12,37 Scriptură: *Vei fi găsit drept prin cuvintele tale și condamnat prin cuvintele tale*, va prefera să tacă".

43. A mai zis: „Împrăștierea este începutul relelor".

44. A mai zis: „Avva Isidor, preotul de la Sketis, a vorbit odată poporului: «Fraților, oare nu pentru osteneală am venit noi aici? Dar acum osteneală nu mai există. Eu îmi iau cojocul și mă duc unde-i osteneală, fiindcă numai acolo îmi pot găsi liniștea»".

45. Un frate i-a zis avvei Pimen: „Dacă văd vreun lucru
Pr 18,13 [rău], vrei să-l spun?". Bătrînul îi zice: „Este scris: *Să răspunzi înainte de a asculta e smintire și nerușinare.*
cf. Pim 147 Dacă ești întrebat, vorbește, dacă nu, taci".

46. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Poate cineva să-și pună speranța într-o singură faptă?". Bătrînul i-a zis: „Avva Ioan cel Pitic a zis: «Eu vreau să am cîte puțin din toate virtuțile»". *cf.* InPit 34; Pim 130

47. Bătrînul a mai zis: „Un frate l-a întrebat pe avva Pambo dacă este bine să-ți lauzi aproapele. El i-a răspuns: «Mai bine este să taci»".

48. Avva Pimen a zis: „Chiar dacă omul va face *un cer nou și un pămînt nou*, tot nu va fi fără griji". *cf.* *Ap* 21,1

49. A mai zis: „Omul are nevoie de smerenie și de teamă de Dumnezeu așa cum are nevoie de aerul care-i iese pe nări".

50. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce să fac?". Bătrînul îi zice: „Cînd a intrat în pămîntul făgăduinței Avraam și-a cumpărat un loc de mormînt și prin acest mormînt a moștenit pămîntul". Fratele întreabă: „Ce este un mormînt?". Bătrînul îi răspunde: „Un loc al plîngerii și al tînguirii". *cf.* *Gn* 23,4; *cf.* Pim 2

51. Un frate i-a zis avvei Pimen: „Dacă-i dau unui frate o bucată de pîine, sau altceva, demonii murdăresc acest gest, ca și cum ar fi făcut pentru a plăcea oamenilor". Bătrînul zice: „Chiar dacă ar fi pentru a plăcea oamenilor, noi tot îi vom da fratelui ce-i trebuie". Și i-a spus următoarea parabolă: „Doi țărani locuiau în același sat. Unul dintre ei, după ce a semănat, a strîns un pic de recoltă necurată; celălalt nu s-a ostenit să semene și n-a strîns nimic. Venind foametea, care dintre ei va supraviețui?". Fratele a răspuns: „Cel care a strîns puțină recoltă necurată". Bătrînul zice: „Așa și noi, să semănăm puțin, chiar dacă semințe necurate, ca să nu murim de foame". *cf.* Sara 7

52. Avva Pimen a mai zis: „Avva Ammonas a zis: «Un om poartă tot timpul o secure la el, dar nu reușește să taie copacul. Altul, priceput la tăiat, îl doboară din cîteva lovituri». După el, securea este discernămîntul".

53. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Cum trebuie să se poarte un om?". Bătrînul îi zice: „Să ne uităm la Daniel, împotriva căruia n-a fost găsită nici o pricină, în afară de slujirea Domnului Dumnezeului său".

54. Avva Pimen a zis: „Voia omului este un zid de aramă între el și Dumnezeu și o piatră de poticnire. Dacă
Ps 17,30 omul renunță la ea, zice: *Voi sări zidul cu ajutorul lui Dumnezeu.* Așadar, dacă îndreptățirea urmează voinței proprii, omul se chinuie singur".

55. A mai zis: „Odată, cînd bătrînii stăteau jos și mîncau, avva Alonios stătea în picioare și servea. Ei, văzîndu-l, l-au lăudat, dar el n-a răspuns nimic. Cineva îl ia deoparte și-l întreabă: «De ce n-ai răspuns bătrînilor, cînd te-au lăudat?». Avva Alonios îi zice: «Dacă răspundeam, aș fi părut că primesc lauda»".

cf. TeoF 9; Iacob 4
56. A mai zis: „Oamenii sînt desăvîrșiți în vorbă și nedesăvîrșiți în faptă".

57. Avva Pimen a zis: „Așa cum fumul alungă albinele și atunci se culege dulceața muncii lor, tot astfel odihna trupească alungă teama de Dumnezeu din suflet și-i distruge toată lucrarea".

58. Un frate s-a dus la avva Pimen în a doua săptămînă din Postul Mare și, după ce i-a destăinuit gîndurile și și-a găsit pacea, îi zice: „Cît pe ce să nu vin aici astăzi". Bătrînul îl întreabă de ce. Fratele zice: „Mi-am spus că din cauza Postului Mare nu-mi vei deschide".

Avva Pimen îi zice: „Noi n-am învățat să încuiem ușa de lemn, ci mai degrabă ușa limbii".

59. Avva Pimen a mai zis: „Trebuie să fugim de poftele trupești. Un om la un pas de războiul trupesc seamănă cu cineva care stă deasupra unui puț adînc. La orice oră vrea dușmanul îl aruncă înăuntru. Cine se îndepărtează de poftele trupești seamănă cu cineva care stă departe de puț. Chiar dacă dușmanul vrea să-l arunce-n adînc, pînă cînd îl trage și-l silește, Dumnezeu îi trimite ajutor".

60. A mai zis: „Sărăcia, chinul, strîmtorarea și postul, iată uneltele vieții de monah. Căci este scris: *Dacă vor fi* Iz 14,20
acești trei bărbați: Noe, Iov și Daniel, eu trăiesc, zice Domnul. Noe reprezintă neagoniseala, Iov, chinul, Daniel, discernămîntul. Dacă aceste trei lucruri sînt în cineva, Domnul locuiește într-însul".

61. Avva Iosif zicea: „Cînd stăteam cu avva Pimen, el l-a numit avvă pe Agathon. Noi i-am zis: «E tînăr, de ce îl numești avvă?». Avva Pimen a răspuns: «Gura lui a făcut să fie numit avvă»".

62. A venit, odată, un frate la avva Pimen și-i zice: „Ce să fac, părinte, nu-mi dă pace [demonul] curviei? Avva Ibistion a venit și mi-a zis: «Nu trebuie să-l lași să zăbovească în tine»". Avva Pimen îi zice: „Faptele avvei Ibistion sînt sus, cu îngerii; el uită că eu și cu tine sîntem în curvie. Monahul, dacă își înfrînează pîntecele și limba și se ține străin de lume, ai încredere că nu va muri".

63. Avva Pimen a zis: „Învață gura să vorbească ce-i în *cf.* Pim 164, 188
inima ta".

64. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Dacă văd o
cf. Pim 113 greșeală a fratelui meu, e bine s-o trec cu vederea?". Bătrînul zice: „De fiecare dată cînd noi trecem cu vederea o greșeală a fratelui nostru și Dumnezeu ne trece cu vederea o greșeală a noastră; și de fiecare dată cînd noi o dăm în vileag pe-a fratelui, și Dumnezeu o dă în vileag pe-a noastră".

65. Avva Pimen a mai zis: „Odată, cineva l-a întrebat pe avva Paisie: «Ce să fac cu sufletul meu, fiindcă e nesimțitor și nu se teme de Dumnezeu?». El îi zice: «Du-te, lipește-te de un om care se teme de Dumnezeu și, în preajma lui, învață și tu să te temi»".

66. A mai zis: „Dacă monahul învinge două lucruri, se eliberează de lume". Fratele a întrebat: „Care sînt acelea?". El a zis: „Odihna trupească și slava deșartă".

67. Avraam, ucenicul avvei Agathon, l-a întrebat pe avva Pimen: „De ce se războiesc demonii cu mine?". Avva Pimen i-a zis: „Se războiesc demonii cu tine? Dar ei nu se năpustesc asupra noastră, din moment ce noi facem voia noastră – căci dorințele noastre au devenit demoni și nu ne dau pace pînă cînd nu le împlinim. Vrei să știi cu cine s-au războit cu adevărat demonii? Cu Moise și cu cei asemenea lui".

68. Avva Pimen a zis: „Iată regula de viață pe care Dumnezeu a dat-o poporului lui Israel: să se abțină de la lucrurile nefirești: mînie, furie, invidie, ură, vorbirea de rău a fratelui și celelalte, scrise în Vechiul Testament".

cf. Pim 69, 119, 209 69. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Spune-mi un cuvînt". El îi zice: „Părinții au pus plînsul ca început

al lucrării noastre". Fratele întreabă din nou: „Mai spune-mi un cuvînt". Bătrînul răspunde: „Lucrează cît poți cu mîinile, ca să faci milostenie din cîștig. Căci este scris: *Milostenia și credința curăță de păcate*". *cf.* *Pr* 16,6
Fratele întreabă: „Ce este credința?". Bătrînul răspunde: „Credința înseamnă a trăi în smerenie și a face milostenie".

70. Un frate i-a zis avvei Pimen: „Dacă văd un frate despre care am auzit că a păcătuit, nu vreau să-l aduc în chilia mea. Dacă însă văd unul bun, mă bucur de tovărășia lui". Bătrînul îi zice: „Dacă fratelui bun îi faci un mic bine, celuilalt trebuie să-i faci dublu, căci el este neputinciosul. Era în chinovie un anahoret pe nume Timotei. Egumenul a auzit ceva zvonuri despre ispitirea unui frate, l-a întrebat pe Timotei ce crede și acesta l-a sfătuit să-l dea afară din chinovie. Dar după *cf.* Pim 6
ce l-au dat afară, ispita a trecut pe seama lui Timotei și l-a frămîntat pînă cînd l-a învins. Timotei plîngea înaintea lui Dumnezeu și zicea: «Am greșit, iartă-mă!». Atunci a venit un glas care i-a zis: «Timotei, să nu crezi că ți-am făcut asta din vreo altă pricina, ci doar pentru că nu l-ai ajutat pe fratele tău atunci cînd a fost ispitit»".

71. Avva Pimen a zis: „De aceea ajungem la asemenea ispite, fiindcă nu păstrăm numele și rînduiala noastră, după cum scrie și Scriptura. Să ne uităm la femeia canaaneancă – după ce și-a acceptat numele, *cf.* *Mt* 15,27
Mîntuitorul i-a dat pace. Sau Abigaia, cînd i-a zis lui David: «Păcatul e în mine», a ascultat-o și a iubit-o. *cf.* *1Sm* 25,23
Abigaia reprezintă sufletul, iar David, dumnezeirea. Dacă sufletul se acuză pe sine în fața lui Dumnezeu, Domnul îl iubește".

72. Odată, avva Pimen s-a dus cu avva Anub prin părțile orașului Diolkos și trecînd ei pe lîngă un mormînt, văd o femeie lovindu-se cumplit și plîngînd amarnic. S-au oprit și s-au uitat îndelung la ea. Apoi, mergînd mai încolo, s-au întîlnit cu cineva. Avva Pimen l-a întrebat: „Ce-i cu femeia aceea, de plînge atît de amarnic?". El îi zice: „I-au murit bărbatul, fiul și fratele". Atunci avva Pimen îi zice avvei Anub: „Îți spun, dacă un om nu-și omoară toate dorințele cărnii și nu dobîndește plînsul acesta, nu poate deveni călugăr.
cf. Pim 26 Toată viața și mintea acestei femei stau în plîns".

cf. Pim 36, 79; Vis 10; Paf 3 73. Avva Pimen a zis: „Nu te măsura pe tine însuți, ci lipește-te de cine trăiește cum se cuvine".

74. A mai zis: „Dacă un frate se ducea la avva Ioan cel Pitic, acesta îl primea cu dragostea despre care vor-
1Co 13,4 bește Apostolul: *Dragostea rabdă mult și face bine*".

75. Povestea și despre ce-a spus avva Antonie despre avva Pambo: „Prin teama de Dumnezeu a făcut ca Duhul lui Dumnezeu să locuiască într-însul".

76. Un părinte a povestit, despre avva Pimen și despre frații săi, că, pe cînd locuiau în Egipt, mama lor vroia să-i vadă și nu putea. Atunci i-a pîndit cînd mergeau la biserică și le-a ieșit în cale, dar ei, văzînd-o, s-au întors și i-au închis poarta în față. Atunci femeia a început să strige la poartă, plîngînd în hohote și zicînd: „Vreau să vă văd, copiii mei preaiubiți". Avva Anub, auzind-o, a intrat la avva Pimen și i-a zis: „Ce să facem cu bătrîna care plînge la poartă?". Chiar și dinăuntru îi puteau auzi hohotele. Atunci a întrebat-o: „De ce plîngi, bătrîno?". Dar ea, auzindu-i

glasul, a început să strige și mai tare, jelindu-se și spunînd: „Vreau să vă văd, copiii mei. De ce nu pot să vă văd? Nu sînt eu mama voastră? Nu v-am alăptat eu? Acum am albit toată. M-am tulburat cum ți-am auzit glasul". Bătrînul o întreabă: „Vrei să ne vezi aici sau pe lumea cealaltă?". Bătrîna îi răspunde: „Dacă nu vă văd aici o să vă văd pe lumea cealaltă?". El îi zice: „Dacă te stăpînești să nu ne vezi aici o să ne vezi pe lumea cealaltă". Atunci ea a plecat fericită, zicînd: „Dacă, într-adevăr, o să-i văd pe lumea cealaltă, nu mai vreau să-i văd aici".

77. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce înseamnă *lucruri înalte*?". Bătrînul îi răspunde: „Îndreptățirea". *cf. Rm* 11, 20

78. Odată, au venit cîțiva eretici la avva Pimen și au început să-l bîrfească pe arhiepiscopul Alexandriei, cum că a fost hirotonit de preoți. Bătrînul n-a spus nimic, l-a chemat pe fratele său și i-a zis: „Pune masa, pregătește-le de mîncare și condu-i în pace".

79. Avva Pimen a zis: „Un frate, care locuia împreună cu alți frați, l-a întrebat pe avva Visarion: «Ce să fac?» Bătrînul i-a zis: «Taci și nu te măsura pe tine însuți»". *cf.* Vis 10; Pim 36,73; Paf 3

80. A mai zis: „Nu-l lua în seamă pe cel în care inima ta nu se încrede". *cf.* Pim 201

81. A mai zis: „Dacă te disprețuiești pe tine însuți, vei fi liniștit oriunde te afli". *cf.* Pim 95, 98; Sis 43

82. A mai zis că avva Sisoe spunea: „E rușinos să ai păcatul netemerii [de Dumnezeu]".

83. A mai zis că voința proprie, odihna și obișnuința lor îl doboară pe om.

84. A mai zis: „Dacă ești tăcut, vei avea liniște oriunde vei locui".

cf. Dios 1; Silv 11; Or 8 85. A mai zis, despre avva Pior, că în fiecare zi o lua de la început.

86. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Dacă cineva cade în păcat și după aceea se întoarce (convertește), este iertat de Dumnezeu?". Bătrînul i-a răspuns: „Oare Dumnezeu, care a poruncit oamenilor să facă așa, nu va face și mai vîrtos decît ei? Căci i-a poruncit lui
Mt 18,22 Petru: *Iartă fratelui tău de șaptezeci de ori cîte șapte*".

87. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „E bine să te rogi?". Bătrînul îi zice: „Avva Antonie a spus că din
Is 40,1 fața Domnului iese un glas care zice: *Mîngîiați poporul meu, mîngîiați-l*".

88. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Poate oare cineva să-și țină toate gîndurile în frîu și să nu dea nici unul dușmanului?". Bătrînul a răspuns: „Există unii care țin zece și dau unul".

89. Același frate a pus aceeași întrebare avvei Sisoe și el îi zice: „Da, există unii care nu lasă nimic dușmanului".

90. Pe muntele Athlibis trăia un mare isihast și într-o zi au venit peste el hoții. Bătrînul a strigat, vecinii l-au auzit, i-au prins pe hoți și i-au trimis la guvernator, iar acesta i-a întemnițat. Atunci frații s-au întristat, zicîndu-și: „Din cauza noastră au fost predați". S-au sculat, s-au dus la avva Pimen și i-au povestit totul. El i-a scris bătrînului [isihast] următoarele: „Gîndește-te unde a fost prima trădare și o vei vedea și pe a doua. Căci dacă nu ai fi trădat mai întîi bunurile lăuntrice,

nu ai fi făcut nici a doua trădare". Ascultînd scrisoarea avvei Pimen – care era renumit în tot ținutul, deși nu ieșea din chilia sa – bătrînul s-a sculat, s-a dus în oraș, i-a scos pe hoți din închisoare și i-a eliberat de față cu toată lumea.

91. Avva Pimen a zis: „Nu este călugăr cel care cîrtește; nu este călugăr cel care răsplătește răul cu rău; nu este călugăr cel mînios".

92. Cîțiva bătrîni s-au dus la avva Pimen și l-au întrebat: „Dacă-i vedem pe frați ațipind la liturghie, să-i scuturăm, ca să-i ținem treji?". El le zice: „Eu, cînd văd un frate ațipind îi pun capul pe genunchii mei și-l odihnesc".

93. Ziceau, despre un frate, că era ispitit către blasfemie, dar se rușina să spună. Auzise de marii părinți, se pornea la ei, ca să se mărturisească, dar cînd ajungea i se făcea rușine. S-a dus de mai multe ori și la avva Pimen. Bătrînul își dădea seama că fratele e ros de gînduri și se întrista că nu vorbește. Într-o zi, însă, petrecîndu-l i-a zis: „Iată, de atîta timp vii la mine, ca să-mi spui ce gînduri te frămîntă, și cum ajungi nu mai vrei să mi le spui, ci de fiecare dată pleci la fel de tulburat ca la sosire. Spune-mi, copile, ce-i cu tine?". Atunci el i-a zis: „Mă ispitește demonul blasfemiei și mi-era rușine să vorbesc". După ce i-a povestit ce și cum îndată s-a simțit ușurat. Bătrînul i-a zis: „Nu te frămînta, copile. Ori de cîte ori îți vine acest gînd, spune-i: «Nu e treaba mea. Blasfemia ta să cadă asupra ta, Satana, sufletul meu nu vrea așa ceva». Orice lucru nedorit de suflet durează puțin". Și după ce s-a vindecat fratele a plecat.

94. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Mă uit la mine: unde mă duc, găsesc ajutor". Bătrînul îi zice: „Și pe cei

cu sabia în mînă Dumnezeu îi miluieşte în vremurile noastre. Dacă sîntem viteji, El are milă de noi".

95. Avva Pimen a zis: „Cine se dispreţuieşte pe sine rabdă oriunde s-ar afla".

cf. Pim 81, 98; Sis 43

96. A mai zis: „Avva Ammonas obişnuia să spună: «Unul petrece o sută de ani în chilie şi tot nu învaţă cum trebuie să stea într-însa»".

97. Avva Pimen a zis: „Dacă omul ajunge la vorba Apostolului: *Toate sînt curate pentru cei curaţi*, se va vedea pe sine mai prejos decît toate creaturile". Fratele îl întreabă: „Dar cum pot să mă socotesc mai prejos decît un ucigaş?". Bătrînul răspunde: „Cine ajunge la vorba Apostolului şi vede un ucigaş, zice: «Acesta a păcătuit o singură dată, eu însă ucid în fiecare zi»".

Tit 1,15

cf. *1In* 3,15

98. Fratele l-a întrebat şi pe avva Anub ce-l întrebase şi pe avva Pimen. Avva Anub îi zice: „Cine ajunge la vorba Apostolului şi vede slăbiciunile vreunui frate le înghite după dreptatea sa". Fratele întreabă: „Ce înseamnă dreptatea sa?". Bătrînul a răspuns: „Întotdeauna să te dispreţuieşti pe tine".

cf. Pim 81, 95; Sis 43

99. Un frate îi zice avvei Pimen: „Ori de cîte ori cad în vreun păcat nenorocit, cugetul mă roade şi mă învinuieşte: «De ce-ai căzut?»". Bătrînul îi răspunde: „Oricînd, la orice oră ar cădea cineva în greşeală, dacă spune: «Am greşit», îndată se linişteşte".

100. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „De ce demonii îmi amăgesc sufletul să stau cu cei care sînt mult deasupra mea şi să-i dispreţuiesc pe cei care sînt mai prejos decît mine?". Bătrînul zice: „Apostolul a

spus că într-o casă mare nu sînt numai vase de aur *cf. 2Tim 2,*
și de argint, ci și din lemn și din lut. Dacă omul se 20-21
purifică de toate acestea, va deveni un vas de preț, plăcut Stăpînului, gata de orice faptă bună".

101. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „De ce nu pot vorbi liber cu bătrînii despre gîndurile mele?". Bătrînul îi zice: „Avva Ioan cel Pitic a zis: «Dușmanul nu se bucură de nimeni mai mult decît de cei care nu-și dezvăluie gîndurile»".

102. Un frate i-a zis avvei Pimen: „Inima mea e abătută de se-ntîmplă să sufăr puțin". Bătrînul îi zice: „Să nu ne mirăm atunci că Iosif, un tinerel de numai optsprezece ani, și-a răbdat încercarea pînă la capăt? Și *cf.* Ors 1
Dumnezeu l-a slăvit. Nu-l vedem și pe Iov, care nu s-a înduplecat și a răbdat pînă la sfîrșit? Încercările n-au izbutit să-i clintească speranța în Dumnezeu".

103. Avva Pimen a zis: „În chinovie sînt necesare trei lucruri: smerenia, ascultarea, mișcarea sau imboldul pentru lucrarea chinovială".

104. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Odată, la necaz, i-am cerut unui sfînt [frate] un lucru de care aveam nevoie și el s-a milostivit de mine și mi l-a dat. Dacă Dumnezeu mă va rîndui și pe mine, îl voi da de pomană altora sau mai bine [îl voi înapoia] celor ce mi l-au dat?". Bătrînul zice: „E drept, înaintea lui Dumnezeu, să-i dai lucrul înapoi celui care ți l-a dat, căci îi aparține". Fratele zice: „Dar dacă i-l duc și el nu vrea să-l primească, ci-mi spune: «Mergi și dă-l de pomană», eu ce să fac?". Bătrînul îi răspunde: „Pînă atunci lucrul era al său, dar dacă ți-l încredințează cu dragă inimă, fără ca tu să i-l fi

cerut, atunci îți aparține. Iar dacă va fi să ceri, fie de la vreun călugăr, fie de la vreun mirean, și nu va vrea să primească înapoi [lucrul cerut], acesta e tîlcul, dă-l de pomană în numele aceluia, cu învoirea lui".

105. Spuneau, despre avva Pimen, că niciodată nu-și punea cuvîntul său deasupra cuvîntului altui bătrîn, ba întotdeauna lăuda cuvîntul altuia.

106. Avva Pimen a zis: „Mulți părinți de-ai noștri au ajuns la asceză, dar abia unu, doi, la ascuțimea cugetului
cf. Ant 8 prin rugăciune".

107. Odată, cînd avva Isaac stătea lîngă avva Pimen, s-a auzit glasul unui cocoș. Îl întreabă: „Avva, sînt cocoși aici?". El i-a răspuns: „Isaac, de ce mă silești să vorbesc? Numai tu și cei ca tine îi auziți, cel treaz nu are grija lor".

108. Povesteau că, ori de cîte ori veneau frați la avva Pimen, el îi trimitea mai întîi la avva Anub, fiindcă acesta era mai vîrstnicul. Avva Anub le zicea: „Mergeți la fratele meu, Pimen, fiindcă el are darul cuvîntului". Dar dacă avva Anub se afla acolo, avva Pimen nu scotea nici o vorbă de față cu dînsul.

109. Un mirean foarte evlavios în viața lui s-a dus la avva Pimen pe cînd la bătrîn se aflau și alți frați, care veniseră să-i ceară sfatul. Bătrînul îi zice mireanului credincios: „Spune-le fraților un cuvînt". Mireanul răspunde: „Iartă-mă, avva, dar eu am venit aici ca să primesc învățătură". Silit însă de bătrîn a zis: „Eu sînt mirean, vînd legume și fac negustorie, dezleg snopii și fac legături mici, cumpăr cu puțin și vînd cu mult. Nu știu să vorbesc din Scripturi, dar voi spune

o pildă. Un om i-a zis prietenului său: «Vreau să-l văd pe împărat, vino cu mine». Prietenul îi răspunde: «Vin cu tine pînă la jumătatea drumului». Atunci el îi zice altui prieten: «Vino tu și mă conduce pînă la împărat». Acesta îi răspunde: «Te duc pînă la palatul împăratului». Omul zice și unui al treilea prieten: «Vino cu mine pînă la împărat». El îi răspunde: «Merg, intru în palat, stau, vorbesc și te duc la împărat»". Frații l-au întrebat care este sensul pildei și el a răspuns: „Primul prieten este asceza, care îl conduce [pe călugăr] o bucată de drum; al doilea este curățenia, care merge cu el pînă la cer; al treilea este milostivirea, care-l duce pînă la împăratul [nostru] Dumnezeu, cu îndrăzneală". Frații au plecat zidiți sufletește [la chiliile lor].

110. Un frate s-a așezat să locuiască la marginea satului său. Mulți ani nu s-a dus în sat și le zicea fraților: „Iată, eu am atîția ani de cînd nu mă duc în sat, iar voi nu scăpați nici un prilej ca să vă duceți". Frații i-au spus avvei Pimen despre el și bătrînul a zis: „Eu mergeam noaptea și înconjuram satul, ca să nu se laude cugetul meu că nu mă duc acolo".

111. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Spune-mi un cuvînt". El îi zice: „Cînd cazanul e pus pe foc, nici musca, nici tîrîtoarele nu se pot atinge de el; cînd se răcește, atunci se pun deasupra lui. Așa și călugărul: cît timp se ține de lucrările duhovnicești dușmanul nu se poate atinge de el".

112. Avva Iosif spunea că avva Pimen a zis: „Iată ce scrie în Evanghelie: *Cine are o haină s-o vîndă și să-și* *Lc* 22,36
cumpere o sabie, adică, cine are odihnă, să renunțe
la ea și s-o apuce pe calea cea strîmtă". *cf. Mt* 7,13

113. Cîţiva părinţi l-au întrebat pe avva Pimen: „Dacă
cf. Pim 64 vedem pe un frate greşind, vrei să-l certăm?". El le zice: „Despre mine, chiar dacă sînt silit să trec pe acolo şi-l văd greşind, merg mai departe fără să-i spun nici un cuvînt".

Pr 25,7 114. Avva Pimen a zis: „Este scris: *Mărturiseşte ce-au văzut ochii tăi,* dar eu vă spun: chiar dacă aţi atins
cf. Ilie 4 cu mîinile voastre nu mărturisiţi! Un frate s-a făcut de rîs cu un asemenea lucru: i s-a părut lui că un alt frate păcătuia cu o femeie şi, după ce s-a luptat cu sine cît s-a luptat, s-a dus şi i-a lovit cu piciorul, crezînd că sînt ei, zicîndu-le: «Încetaţi odată, cît o să mai continuaţi?». Dar n-a găsit decît nişte snopi de grîu. De aceea v-am zis: chiar dacă aţi atins cu mîinile voastre nu acuzaţi!".

115. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce să fac, sînt ispitit de curvie şi de mînie". Bătrînul îi zice: „De
cf. 1Sm 17,35 aceea David spunea: *Loveam leul şi sugrumam ursul,* adică retezam mînia şi sugrumam curvia cu ostenelile mele".
cf. Pim 178

cf. 1Sm 17,35 116. A mai zis: „Nu există dragoste mai mare decît a-ţi pune sufletul pentru aproapele tău. Dacă cineva
cf. Teod 4 aude o vorbă rea, supărătoare şi, deşi poate să spună şi el una la fel, se luptă să n-o spună sau, dacă e dispreţuit şi suportă fără să plătească cu aceeaşi monedă, unul ca acesta îşi pune sufletul pentru semenul său".

117. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce este un ipocrit?". Bătrînul îi zice: „Un ipocrit este acela care-l învaţă pe aproapele său un lucru la care el încă n-a
Mt 7,3 ajuns. Căci este scris: *De ce te uiţi la paiul din*

ochiul fratelui tău, cînd, iată, bîrna în ochiul tău? Şi aşa mai departe".

118. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce înseamnă *cf.* *Mt* 5,22
a te mînia în zadar pe fratele tău?". El a zis: „Orice nedreptate îţi face fratele tău, dacă te mînii, în zadar te mînii: chiar dacă îţi scoate ochiul drept şi îţi taie mîna dreaptă, dacă te mînii, în zadar te mînii. Dar dacă vrea să te despartă de Dumnezeu, atunci *cf.* TeoF 4
mînie-te foarte!".

119. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce să fac împotriva păcatelor mele?". Bătrînul îi zice: „Cine vrea să se izbăvească de păcate, se izbăveşte prin plîns; cine vrea să dobîndească virtuţi, le dobîndeşte prin plîns. Plînsul este calea pe care ne-au lăsat-o moştenire Scriptura şi părinţii, care au zis: «Plîngeţi!». *cf.* Pim 69
Nu există altă cale în afară de aceasta". 122,209

120. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce este pocăirea de păcat?". Bătrînul a zis: „Să nu-l mai faci. De aceea drepţii au fost numiţi neprihăniţi, fiindcă s-au lepădat de păcate şi au devenit drepţi".

121. A mai zis: „Răutatea oamenilor stă ascunsă în spatele lor".

122. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce să fac cu aceste tulburări care nu-mi dau pace?". Bătrînul îi zice: „Pentru fiecare necaz să plîngem în faţa bună- *cf.* Pim 69,
tăţii lui Dumnezeu, pînă cînd se va milostivi de noi". 119,209

123. Fratele l-a întrebat iarăşi pe avva Pimen: „Ce să fac cu prieteniile sterpe?". El i-a zis: „Sînt unii care se dau de ceasul morţii, ca să-şi păzească prieteniile din această lume. Tu nu te apropia, nu le atinge şi ele se vor sfîrşi de la sine".

124. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Cineva poate fi ca un mort?". El îi zice: „Dacă ajunge la păcat, moare; dacă ajunge la bine, va fi viu și va face binele".

cf. MacEg 23; Mos 11

125. Avva Pimen a zis: „Fericitul avva Antonie a spus: «Marea putere a omului este să-și pună propria greșeală în fața Domnului și să aștepte ispita pînă la ultima suflare»".

cf. Ant 4

126. Avva Pimen a fost întrebat cui se adresează cuvîntul din Scriptură: *Nu vă faceți griji pentru ziua de mîine.* Bătrînul zice: „Omului încercat și descurajat i s-a spus să nu-și facă nici o grijă, întrebîndu-se cît timp va dura încercarea, ci mai degrabă să se gîndească și să spună: «Doar astăzi»".

cf. *Mt* 6,34

127. A mai zis: „A-l învăța pe aproapele este treaba unui om sănătos și nepătimaș, altfel, la ce bun să construiești casa altuia și s-o dărîmi pe a ta?".

cf. Teod 5; Pim 157,197; Sinc 12

128. A mai zis: „La ce bun să mergi la o meserie și să n-o înveți?".

129. A mai zis: „Tot ce-i peste măsură vine de la demoni".

cf. Sinc 15

130. A mai zis: „Cînd cineva își pune în gînd să-și facă o casă adună multe materiale, ca să și-o poată ridica, precum și felurite instrumente. Tot astfel și noi, să luăm cîte puțin din toate virtuțile".

cf. InPit 34; Pim 46

131. Cîțiva părinți l-au întrebat pe avva Pimen: „Cum își putea suporta avva Nistheroos ucenicul?". Avva Pimen zice: „Dacă aș fi fost eu, îi puneam și perna sub cap". Avva Anub îl întreabă: „Și ce i-ai fi zis lui Dumnezeu?". Avva Pimen răspunde: „I-aș fi zis: «Tu

ai spus: *Scoate mai întîi bîrna din ochiul tău și* Mt 7,5
după aceea ai grijă să scoți paiul din ochiul fratelui tău".

132. Avva Pimen a zis: „Foamea și somnul pe apucate nu ne-au îngăduit să vedem lucrurile fără valoare".

133. A mai zis: „Mulți au devenit puternici, dar puțini s-au lecuit de mînie".

134. A mai zis, cu suspine: „Toate virtuțile au intrat în casa aceasta, în afară de una singură și fără ea omul rezistă greu". L-au întrebat despre ce virtute este vorba. El a zis: „Defăimarea de sine".

135. Avva Pimen spunea adesea: „Nu ne trebuie altceva decît o minte trează".

136. Un părinte l-a întrebat pe avva Pimen: „Cine spune:
Eu sînt cu cei care se tem de Tine?". Bătrînul a răspuns: Ps 118,63
„Duhul Sfînt".

137. Avva Pimen a povestit că, odată, un frate l-a întrebat pe avva Simon: „Dacă ies din chilie și dau peste un frate care se distrează, și mă distrez și eu cu dînsul; apoi dau peste unul care rîde, și rîd și eu cu dînsul, cînd intru iar în chilie nu-mi mai găsesc pacea dinainte". Bătrînul îi zice: „Cum, după ce ieși din chilie și dai peste unul care rîde, și rîzi și tu cu el, dai peste unii care sporovăiesc și sporovăiești și tu, cînd te întorci în chilie ai vrea să fii cum erai mai înainte?". Fratele întreabă: „Și atunci?". Bătrînul îi
zice: „Înăuntru păzește-te, afară păzește-te!". cf. Serin 1

138. Avva Daniel povestea: „M-am dus odată la avva Pimen și am luat o gustare împreună. După gustare

el ne spune: «Mergeți și odihniți-vă un pic, fraților». Frații au mers să se odihnească, eu am mai rămas să vorbesc cu el între patru ochi, apoi el s-a ridicat și s-a retras în chilia lui. Cînd m-a văzut apropiindu-mă, s-a întins ca și cum ar fi dormit. Așa era felul lucrării sale: pe toate le făcea într-ascuns".

139. Avva Pimen a zis: „Dacă ai vedenii și auzi voci, nu spune aproapelui, căci îi poți stîrni ispite".

140. A mai zis: „Prima dată, fugi imediat; a doua oară, fugi; a treia oară fă-te sabie!".

141. Avva Pimen i-a zis avvei Isaac: „Dă jos o parte din dreptatea ta și vei avea pace în toate puținele zile ale vieții".

142. Un frate s-a dus la avva Pimen și, stînd ei împreună, a început să-l laude pe un alt frate, zicînd despre el că urăște răutatea. Atunci avva Pimen îl întreabă: „Ce este ura de răutate?". Fratele s-a poticnit și n-a știut ce să răspundă. S-a ridicat, s-a închinat în fața bătrînului și i-a zis: „Spune-mi ce este ura de răutate?". Bătrînul i-a răspuns: „Iată ce este: cînd cineva urăște păcatele sale și-i dă dreptate aproapelui".

143. Un frate s-a dus la avva Pimen și-l întreabă: „Ce să fac?". Bătrînul îi zice: „Mergi, lipește-te de cineva care știe ce vrea și-ți vei găsi liniștea".

144. Avva Iosif povestea ce-a spus avva Issac: „Eram odată la avva Pimen și l-am văzut intrînd în extaz. Și pentru că aveam îndrăzneală în fața lui, m-am închinat și l-am rugat: «Spune-mi, unde erai?». El mi-a răspuns, silit: «Gîndul meu se afla unde a stat Sfînta Maria,

Născătoarea de Dumnezeu, și plîngea lîngă crucea Mîntuitorului. Aș vrea și eu să plîng așa tot timpul»".

145. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce să fac cu această greutate care mă copleșește?". Bătrînul îi zice: „Corăbiile, mici și mari, au brîie, pentru ca, atunci cînd nu bate vîntul, marinarii să-și lege la pieptul lor funiile și brîiele, și să tragă puțin corabia pînă cînd Dumnezeu trimite vînt prielnic. Iar dacă văd că se lasă negura, atunci ancorează corabia într-un par, ca să nu se zgîlțîie".

146. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen despre atacul gîndurilor rele. Bătrînul îi zice: „Lucrul acesta seamănă cu un om care are foc la stînga și un vas cu apă la dreapta. Dacă focul se întinde, el ia vasul cu apă și-l stinge. Focul este sămînța dușmanului; apa, a ne arunca în fața lui Dumnezeu".

147. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce este mai sănătos, să vorbești ori să taci?". Bătrînul îi zice: „Cine vorbește din dragoste de Dumnezeu, bine face; la fel, cine tace din dragoste de Dumnezeu". *cf.* **Pim 45**

148. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Cum poate omul să se ferească de vorbirea de rău?". Bătrînul zice: „Noi și frații noștri sîntem două imagini. Cînd omul ia seama la sine și se defăimează, fratele este prețuit cum se cuvine; cînd însă omul se crede bun, găsește că fratele este rău".

149. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen despre acedie. Bătrînul îi zice: „Acedia se află la fiecare început [de lucrare]; nu există patimă mai cumplită. Dar dacă omul o recunoaște se liniștește".

150. Avva Pimen a zis: „Trei nevoințe ascetice am văzut la avva Pambo: ajunarea zilnică pînă seara, tăcerea și lucrul sporit".

151. A mai zis: „Avva Theonas spunea: «Chiar dacă cineva dobîndește virtutea, Dumnezeu nu-i dă harul numai lui». Căci știa că nu se putea încrede doar în osteneala sa. Dar dacă se apropie de tovarășul lui, atunci [Dumnezeu] rămîne cu el".

152. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Vreau să intru și să rămîn în chinovie". Bătrînul îi zice: „Dacă nu-ți iei gîndul de la orice lucru și de la orice întîlnire, nu vei putea lucra în chinovie. Acolo nu vei avea putere nici măcar asupra unui ulcior".

153. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce să fac?". El
Ps 37,18 i-a zis: „Este scris: *Fărădelegea mea o voi vesti și voi avea grijă de păcatele mele*".

154. Avva Pimen a zis: „Despre aceste două gînduri rele, curvia și bîrfa, omul nu trebuie nici să vorbească, nici să se gîndească în inima sa, fiindcă, dacă vrea să le cîntărească în inimă, nu se alege cu nici un folos; dar dacă se înverșunează împotriva lor, își va găsi liniștea".

155. Frații avvei Pimen îi tot spuneau: „Să plecăm de aici, pentru că mînăstirile din locul acesta ne supără și ne distrugem sufletele. Mai sînt și copii care plîng tot timpul și nu ne lasă să ne liniștim". Avva Pimen le zice: „Pentru glasurile îngerilor vreți să plecați de aici?".

156. Avva Bitimios l-a întrebat pe avva Pimen: „Cineva este supărat pe mine și eu îi cer iertare, dar el nu mă

crede. Ce să fac?". Bătrînul îi zice: „Ia cu tine încă doi și cere-i din nou iertare. Dacă nu te crede, ia cu tine cinci frați și, dacă nici cu cinci nu te crede, ia-l pe preot. Dacă însă nici așa nu te crede, nu-ți mai rămîne decît să te rogi, netulburat, lui Dumnezeu, ca să-l convingă pe acel frate și să fii fără nici o grijă".

157. Avva Pimen a zis: „A-l învăța pe aproapele tău este ca și cum l-ai certa". *cf.* Pim 127

158. A mai zis: „Nu îndeplini voia ta, mai degrabă smerește-te înaintea fratelui tău".

159. Un frate i-a zis avvei Pimen: „Am găsit un loc foarte liniștit din partea fraților, vrei să merg să stau acolo?". Bătrînul îi zice: „Stai unde nu-l tulburi deloc pe fratele tău".

160. Avva Pimen a zis: „Următoarele trei lucruri sînt de bază: să ne temem de Dumnezeu, să ne rugăm, să facem bine aproapelui".

161. Un frate i-a zis avvei Pimen: „Trupul meu a slăbit, dar patimile nu". Bătrînul îi zice: „Patimile sînt flori sălbatice (*rousides*) pline de spini".

162. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce să fac?". Bătrînul îi zice: „Cînd Dumnezeu ne va cerceta, de ce trebuie să ne temem?". Fratele răspunde: „De păcatele noastre". Bătrînul zice: „Atunci să mergem în chilie, să ne așezăm și să ne amintim păcatele, iar Domnul va fi cu noi în toate".

163. Un frate care mergea la tîrg l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce să fac?". Bătrînul îi zice: „Fii prietenos cu cine nu-ți dă pace și vinde-ți marfa".

cf. Pim 63,188

164. Avva Pimen a zis: „Învață-ți gura să vorbească ce-i în inima ta".

165. Avva Pimen a fost întrebat despre întinăciune și a răspuns: „Dacă vom practica asceza și ne vom da silința să ne trezim, nu vom fi întinați".

166. Avva Pimen a zis: „La Sketis, de la a treia generație, adică de la avva Moise încoace, frații n-au mai făcut un pas înainte".

167. A mai zis: „Dacă omul își păzește pravila, nu se va tulbura".

168. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Cum trebuie să stau în chilie?". El îi zice: „La vedere, în chilie trebuie să lucrezi cu mîinile, să mănînci o singură dată pe zi, să taci și să meditezi; într-ascuns, a înainta duhovnicește în chilie înseamnă a te defăima pe tine oriunde mergi, a te îngriji de orele pentru liturghie și pentru [rugăciunile] de taină. Dacă se întîmplă să ai timp liber de la lucrul cu mîinile, mergi la liturghie și termină-ți pravila netulburat. Scopul tuturor acestora este să dobîndești o tovărășie bună și să te îndepărtezi de una rea".

169. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Dacă un frate are o mică datorie la mine, să i-o cer?". Bătrînul îi zice: „Cere-i o singură dată". Fratele întreabă: „Și ce fac dacă nu izbutesc să-mi alung gîndul [de la datorie]?". Bătrînul îi zice: „Lasă gîndul tău să urle, dar nu-l supăra pe frate".

170. Odată, s-a întîmplat ca vreo cîțiva frați, între care și avva Pimen, să meargă acasă la un iubitor al lui Hristos. La masă li s-a adus carne și toți au mîncat,

în afară de avva Pimen. Bătrînii s-au mirat că nu mănîncă, știind că e un om cu discernămînt. Cînd s-au sculat, l-au întrebat: „Tu, Pimen, ai făcut una ca asta?". Bătrînul le-a răspuns: „Iertați-mă, părinților. Voi ați mîncat și n-ați scandalizat pe nimeni. Dar dacă aș fi mîncat eu, frații de lîngă mine ar fi fost tulburați și ar fi spus: «Pimen mănîncă bucăți de carne și noi nu?»". Bătrînii i-au admirat discernămîntul.

171. Avva Pimen a zis: „Spun că și eu sînt aruncat unde este aruncat Satana".

172. Același i-a zis avvei Anub: „*Întoarce-ți ochii, să nu* *Ps* 118,37
vezi deșertăciunea. Da, libertatea ucide sufletele".

173. Odată, Paisie s-a bătut, de față cu avva Pimen, cu un frate de-al său pînă a început să le curgă sînge din capete, dar bătrînul nu le-a spus nimic. Avva Anub a intrat și, văzîndu-i, l-a întrebat pe avva Pimen: „De ce i-ai lăsat pe frați să se bată fără să le spui nimic?". Avva Pimen răspunde: „Frați sînt, se vor împăca din nou". Avva Anub zice: „Cum adică, știi bine ce-au făcut și spui că se vor împăca din nou?". Avva Pimen îi răspunde: „Spune-ți în inima ta că nu eram aici, înăuntru".

174. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Cîțiva frați locuiesc cu mine, vrei să le poruncesc?". Bătrînul zice: „Nu, fă tu întîi ce ai de făcut și, dacă ei vor să trăiască, vor vedea și vor face și ei". Fratele îi zice: „Părinte, dar ei vor să le poruncesc". Bătrînul zice:
„Nu, fii pentru ei pildă, nu legiuitor". *cf.* IsChil 2

175. Avva Pimen a zis: „Dacă un frate vine la tine și tu vezi că nu tragi nici un folos duhovnicesc din venirea lui,

scrutează-ți cugetul și adu-ți aminte la ce te gîndeai înainte. Așa vei descoperi de ce nu tragi nici un folos. Dacă faci asta cu smerenie și înțelepciune, vei fi curat față de fratele tău, luînd asupră-ți propriile lui slăbiciuni. Într-adevăr, cine trăiește cu evlavie nu va greși, căci Dumnezeu este înaintea lui. După mine, în felul acesta omul dobîndește teama de Dumnezeu".

176. A mai zis: „Omul care locuiește împreună cu un copil și, din cauza lui, este ațîțat la tot felul de patimi ale omului vechi, omul acesta seamănă cu stăpînul unui ogor mîncat de viermi".

cf. IsChil 5; MacEg 5

177. A mai zis: „Răutatea nu distruge nicicum răutatea. Dacă cineva îți face rău, tu fă-i bine, răutatea s-o distrugi prin bunătate".

cf. MacEg 39

178. A mai zis: „Cînd David s-a încleștat în luptă cu leul, l-a strîns de gît și îndată l-a răpus. Dacă și noi ne vom strînge de gîtul și de pîntecele nostru, vom birui leul nevăzut, cu ajutorul lui Dumnezeu".

cf. Pim 115

179. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce să fac, vin asupririle peste mine și mă tulbură". Bătrînul a zis: „Silnicia îi tulbură și pe cei mici și pe cei mari".

180. Povesteau, despre avva Pimen, că locuia la Sketis cu doi frați ai săi, iar cel mic le făcea numai necazuri. El îi spune celuilalt frate: „Mezinul ne istovește, scoală-te și să mergem de aici". Au plecat și l-au lăsat singur pe mezin. Acesta, văzînd că timpul trece și că ei se tot îndepărtează, a început să alerge după dînșii, strigînd cît îl ținea gura. Atunci avva Pimen zice: „Să-l așteptăm pe fratele, e obosit". El s-a apropiat, li s-a închinat și i-a întrebat: „Unde plecați

și mă lăsați singur?". Bătrînul îi zice: „Plecăm pentru că nu ne dai pace". El zice: „Bine, bine, să mergem împreună unde vreți voi". Bătrînul, văzîndu-i lipsa de răutate, îi spune celuilalt: „Frate, hai să ne întoarcem, căci nu din voia lui ne face rău, ci împins de către diavol". Și s-au întors la locul lor.

181. Egumenul unei chinovii l-a întrebat pe avva Pimen: „Cum pot să dobîndesc teama de Dumnezeu?". Avva Pimen îi zice: „Cum putem să dobîndim teama de Dumnezeu cu burțile pline de brînză și cu putini întregi de saramură?".

182. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Avva, erau doi oameni, un călugăr și un mirean. Într-o seară călugărul s-a gîndit să-și arunce schima a doua zi dimineață, iar mireanul, să devină călugăr. Amîndoi au murit în noaptea aceea. Cum vor fi judecați?". Bătrînul a răspuns: „Călugărul a murit călugăr, iar mireanul a murit mirean. Așa cum se găseau au plecat dincolo". *cf.* Sis 3

183. Avva Ioan povestea: „Ne-am dus, odată, din Siria la avva Pimen, pentru că vroiam să-l întrebăm despre împietrirea inimii. Bătrînul nu știa grecește și n-am găsit nici tălmaci. Văzîndu-ne supărați, el a început să vorbească grecește, zicînd: «Apa este moale din fire; piatra, tare. Dar dacă agățăm ulciorul deasupra pietrei, picătură cu picătură apa găurește piatra. Tot așa, cuvîntul lui Dumnezeu este moale; inima noastră, tare. Omul care ascultă des cuvîntul lui Dumnezeu, își deschide inima și se teme de Dumnezeu»".

184. Avva Isaac s-a dus, odată, la avva Pimen și văzînd că-și arunca un pic de apă peste picioare l-a întrebat,

căci îi putea vorbi pe șleau: „De ce unii sînt atît de aspri și-și chinuiesc trupurile?". Avva Pimen îi zice: „Noi n-am învățat să ne ucidem trupurile, ci patimile".

185. A mai zis: „De trei blestemății nu pot scăpa: de mîncare, de haine și de somn. Dar le putem micșora în parte".

186. Un frate i-a zis avvei Pimen că mănîncă multe verdețuri. Bătrînul i-a zis: „Nu-ți folosește la nimic. Mănîncă pîinea ta, cîteva verdețuri și nu te duce la casa părintească pentru nevoi".

187. Povesteau, despre avva Pimen, că ori de cîte ori bătrînii se așezau în fața lui vorbind despre cei vechi, dacă pronunțau numele avvei Sisoe el spunea: „Lăsați-l pe avva Sisoe, faptele sale sînt peste măsura faptelor ce pot fi povestite".

cf. Pim 63, 164 188. A mai zis: „Învață-ți inima să facă ceea ce învață limba".

189. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Dacă sufletul meu se strică în apropierea bătrînului meu, să mai rămîn cu el?". Avva știa că suferă și s-a mirat că-l întreabă dacă să mai rămînă. I-a zis: „Dacă vrei, mai rămîi". El s-a dus și așa a făcut. A venit însă iar și i-a zis: „Îmi stric sufletul". Bătrînul i-a zis: „Atunci pleacă". A venit și a treia oară și i-a zis: „Acum chiar nu mai rămîn". Avva Pimen îi spune: „Salvează-te, nu mai sta cu el". Și se întreba: „Oare un om care știe că-și strică sufletul trebuie să mai întrebe? Întrebi despre gîndurile ascunse, iar bătrînii trebuie să judece, dar cînd e vorba de păcate limpezi, nu mai întrebi, ci o curmi îndată".

190. Avva Pimen zicea că avva Pafnutie era mare, dar făcea treburile mici.

191. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Cum trebuie să fiu acolo unde trăiesc?". Bătrînul îi zice: „Simte-te precum un străin, ca să nu cauţi să-ţi azvîrli cuvintele înaintea ta. Aşa vei avea linişte". *cf.* Agat 1; Long 1; Tith 2

192. A mai zis: „Un glas strigă către om pînă la ultima răsuflare: «Astăzi convertiţi-vă!»".

193. Tot el a zis: „David i-a scris lui Ioab: *Continuă lupta, vei stăpîni cetatea şi o vei distruge*. Cetatea este duşmanul". *2Sm* 11,25

194. A mai zis: „Ioab a zis poporului: *Fiţi bărbaţi, deveniţi fii puternici* şi vom lupta pentru poporul Dumnezeului nostru. Noi sîntem la fel". *2Sm* 13,28

195. A mai zis: „Dacă Moise nu şi-ar fi mînat turmele la Mandra, nu L-ar fi văzut pe Cel din rug". *cf.* Kron 4

196. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Cum de sînteţi în locul acesta?". El a răspuns: „Eu şi fraţii mei vrem să ne sfîrşim zilele la Sketis, şi iată-ne aici".

197. A mai zis: „Cine a văzut, dar n-a păzit, cum poate învăţa pe altul?". *cf.* Teod 5; Pim 127; Sinc 12

198. A mai zis: „Cine locuieşte împreună cu alţii trebuie să fie ca un stîlp de piatră: de-i înjurat, să nu se mînie; de-i lăudat, să nu se înalţe". *cf.* Anub 1

199. A mai zis: „Omul nu-şi cunoaşte duşmanii dinafară, dar pe cei dinăuntru, dacă-l atacă, îi alungă".

200. A mai zis: „Dacă nu sîntem prevăzători, nu putem înainta spre mai bine".

201. A mai zis: „Nu-ţi lăsa conştiinţa pe mîna cuiva în care nu ai încredere deplină". *cf.* Pim 80

202. Avva Pimen a mai zis: „Vă zic: unde este luptă, acolo lupt și eu".

203. Avva Pimen a auzit, despre cineva care ținea post cîte șase zile, că se mînia. Bătrînul a zis: „A învățat să postească șase zile, dar n-a învățat să-și alunge mînia".

204. Avva Pimen a zis: „De aceea ne chinuim atît, fiindcă nu am avut grijă de fratele nostru pe care Scriptura ne-a poruncit să-l primim. Oare n-o vedem pe femeia canaaneancă, care striga și se ruga să i se vindece fiica, și Mîntuitorul a primit-o și a liniștit-o?".

205. Avva Pimen a zis: „Dacă sufletul se depărtează de cei cărora le plac disputele contradictorii, de confuzia și tulburarea omenească, Duhul lui Dumnezeu intră într-însul și atunci va putea să nască, el, cel sterp".

206. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Cum trebuie să se poarte cei care trăiesc în chinovie?". Bătrînul îi răspunde: „Cine trăiește în chinovie trebuie să-i vadă pe toți ca unul și să-și păzească gura și ochii. Așa va sta liniștit și fără grijă".

cf. 1Rg 2,39-45 207. Avva Pimen a zis, în legătură cu robii lui Semei: „A te justifica pe tine însuți este lucru material.
cf. InPit 21 Asemenea lucruri îl distrug pe cel care le are".

208. Un frate l-a întrebat pe avva Pimen: „Ce să fac cu păcatele mele?". Bătrînul îi zice: „Plînge-te pe tine însuți, căci și îndepărtarea păcatelor și dobîndirea virtuților se cîștigă prin lacrimi".

cf. Pim 69, 119,122 209. A mai zis: „Plînsul este calea pe care ne-au dat-o Scriptura și părinții".

Despre avva Pambo

S-a născut în 304 și a murit în 374. Socrate spune, în Istoria ecleziastică *4, 23 că a devenit călugăr după ce a ascultat versetul 2 al Psalmului 38:* Voi păzi căile mele, ca să nu păcătuiesc cu limba mea. *S-a retras pe muntele Nitriei, devenind una din figurile importante ale grupului origenist: frații „lungani", Origen, nepotul lui Drakontios etc. După Palladius (*Hist. Laus. 10*), avea darul previziunii și disprețuia banii. Odată, Melania cea Mare a venit și i-a adus în dar trei sute de livre de argintărie, dar el s-a mulțumit să o binecuvînteze fără să-și ridice ochii de la frunzele de palmier. În 355, Atanasie i-a chemat la Alexandria, pe el și pe Antonie, să depună mărturie împotriva arienilor. Înainte de a muri a fost exilat în preajma Neocezareii din Palestina, de către guvernatorul Valens, care dorea să numească un episcop arian pe tronul Alexandriei. A murit la șaptezeci de ani, pe muntele Nitriei, fără nici o boală, în timp ce împletea un coș. Palladius l-a îmbrăcat în hainele de mort și l-a îngropat. Era vestit pentru darul tăcerii. Uneori răspundea la întrebările fraților după trei luni de zile, atunci cînd Duhul Sfînt îl împingea să vorbească. Fără îngăduința Duhului nu deschidea gura. Asemeni lui Silvan și Sisoe, fața lui strălucea de slavă. Este sărbătorit în Biserică la 18 iulie.*

1. A fost un anume avva Pambo, iar despre el se spune că trei ani a stat și s-a rugat lui Dumnezeu zicînd: „Nu mă face slăvit pe pămînt". Dar Dumnezeu i-a dat o asemenea slavă, încît nimeni nu se putea uita la fața sa, din pricina strălucirii ei.

2. Odată, au venit cîțiva frați la avva Pambo și unul dintre ei l-a întrebat: „Avva, eu postesc din două în două zile și după aceea mănînc cîte doi pesmeți. Oare, făcînd așa, îmi mîntuiesc sufletul sau mă rătăcesc?". Altul i-a

zis: „Din lucrul meu cu mîinile scot doi bănuți pe zi, din care păstrez puțin pentru mîncare și restul dau de pomană. Oare, făcînd așa, mă mîntuiesc sau mă pierd?". Și l-au mai întrebat ei multe, dar el nu le-a dat nici un răspuns. După patru zile trebuiau să plece, iar clericii îi mîngîiau zicîndu-le: „Nu fiți supărați, fraților, Dumnezeu o să vă răsplătească. Așa e obiceiul bătrînului, nu vorbește îndată, ci numai dacă Dumnezeu îi dă voie". Așadar au intrat la bătrîn și i-au zis: „Avva, roagă-te pentru noi!". El îi întreabă: „Vreți să plecați?". Ei zic: „Da". Atunci el, luînd asupră-și faptele lor și scriind pe pămînt, a început să zică: „Pambo postește din două în două zile, oare așa devine călugăr? Nu. Pambo lucrează de doi bănuți, pe care-i dă de pomană, oare așa devine călugăr? Nu". Apoi le-a zis lor: „Frumoase fapte, dar de mîntuit te mîntuiești dacă-ți păzești conștiința pură față de aproapele tău". Lor le-au plăcut aceste cuvinte și au plecat fericiți. *cf.* IosPan 4; Pam 11

3. Odată, patru sketioți s-au dus la marele Pambo, îmbrăcați în piei, și fiecare vorbind despre virtuțile tovarășului său. Primul postea mult; al doilea era neagonisitor; al treilea cîștigase multă dragoste; despre al patrulea ziceau că trăiește de douăzeci și doi de ani sub ascultare la un bătrîn. Avva Pambo le-a răspuns: „Eu vă spun că virtutea acestuia din urmă este cea mai mare. Fiecare dintre voi și-a dobîndit virtutea prin voință proprie; acesta însă și-a tăiat propria voință și împlinește voia altuia. Asemenea viteji, dacă vor păzi [ascultarea] pînă la sfîrșitul vieții, sînt martiri". *cf.* Ruf 2

4. Arhiepiscopul Atanasie de sfîntă amintire l-a rugat pe avva Pambo să vină din pustiu la Alexandria. Venind el, a văzut o actriță și a izbucnit în plîns. Cei de față l-au întrebat de ce plînge. El a zis: „Două lucruri m-au

mişcat: întîi, pierzania acestei femei; al doilea, că eu nu am zelul de a-i plăcea lui Dumnezeu, pe care-l are aceasta, de a plăcea oamenilor murdari".

5. Avva Pambo a zis: „Pe Dumnezeu, de cînd m-am lepădat de lume nu m-am căit de vreun cuvînt pe care l-am rostit". *cf.* **Pam 8**

6. A mai zis: „Călugărul trebuie să poarte o astfel de haină, încît, dacă ar arunca-o din chilie, ar rămîne acolo trei zile şi n-ar lua-o nimeni". *cf.* **IsChil 12**

7. Odată, s-a întîmplat ca avva Pambo să călătorească, împreună cu fraţii, prin părţile Egiptului. La un moment dat a văzut cîţiva mireni stînd jos şi le-a zis: „Sculaţi-vă şi salutaţi-i pe călugări, ca să fiţi binecuvîntaţi, pentru că ei vorbesc cu Dumnezeu şi gurile lor sînt sfinte".

8. Povesteau, despre avva Pambo, că, aproape de sfîrşit, chiar în ceasul morţii, a zis bărbaţilor sfinţi care-i stăteau împrejur: „De cînd am venit în locul acesta din pustiu, de cînd mi-am ridicat chilie şi am locuit în ea nu-mi amintesc să fi mîncat vreodată pîine necîştigată de mîinile mele şi nu regret nici un cuvînt pe care *cf.* **Pam 5** l-am rostit pînă acum. Şi mă duc acum la Dumnezeu ca unul care încă n-a început să-L slujească".

9. Prin aceasta îi depăşea pe mulţi: cînd era întrebat despre vreun cuvînt din Scriptură sau vreun lucru duhovnicesc, nu răspundea îndată, ci spunea că nu ştie. Şi dacă stăruiai cu întrebările, nu-ţi răspundea.

10. Avva Pambo a zis: „Dacă ai inimă te poţi mîntui".

11. Preotul de la Nitria a întrebat, odată, cum trebuie să trăiască fraţii? Ei au zis: „În mare asceză, păzind conştiinţa curată faţă de aproapele". *cf.* IosPan 4; Pam 2

12. Spuneau, despre avva Pambo, că, aşa cum Moise a primit icoana slavei lui Adam, cînd i-a fost slăvit chipul, tot astfel şi chipul avvei Pambo strălucea precum fulgerul: era ca un împărat pe tron. La fel, avva Silvan şi avva Sisoe.

13. Spuneau, despre avva Pambo, că nu zîmbea niciodată. Într-o zi demonii, vrînd să-l facă să rîdă, au legat o pană de un lemn şi o tîrau pe jos făcînd tărăboi şi zicînd: «Ale, ale!». Văzînd [comédia] avva Pambo a rîs. Demonii au început să danseze, strigînd: «Ua, ua! Avva Pambo a rîs». Dar el le-a răspuns: „N-am rîs, ci mi-am rîs de neputinţa voastră: atîţia draci cărînd o pană".

14. Avva Teodor de la Ferme l-a rugat pe avva Pambo: „Spune-mi un cuvînt". Cu chiu cu vai el i-a zis: „Teodore, mergi şi milostiveşte-te de toţi. Căci mila găseşte trecere la Dumnezeu".

Despre avva Pistos

Avva Pistos a povestit: „Şapte anahoreţi ne-am dus la avva Sisoe, care locuia la Clisma, şi l-am rugat să ne spună un cuvînt. El ne-a zis: «Iertaţi-mă, eu sînt un om simplu. Am mers însă la avva Or şi la avva Athre. Avva Or era bolnav de optsprezece ani. M-am închinat înaintea lor şi i-am rugat să-mi spună un cuvînt. Avva Or mi-a zis: 'Ce să-ţi spun eu ţie? Du-te şi fă ce vezi. Dumnezeu este al celui rîvnitor, care se jertfeşte în toate'. Avva Or şi avva Athre nu erau din aceeaşi regiune, dar s-au împăcat de minune pînă la ieşirea din trup. Avva Athre era foarte ascultător, iar avva Or, din cale-afară de smerit. Am petrecut cîteva zile cu ei,

ca să-i iscodesc, și am văzut o minune pe care a făcut-o avva Athre. Cineva le-a adus puțin pește și avva Athre a vrut să i-l pregătească bătrînului. A luat cuțitul ca să-l curețe, dar tocmai atunci l-a strigat avva Or. El a lăsat cuțitul în pește și n-a mai curățit, iar eu am rămas uimit de marea lui ascultare, fiindcă n-a spus: 'Mai așteaptă un pic, pînă curăț peștele'. L-am întrebat: 'Cum ai dobîndit o asemenea ascultare?' El mi-a zis: 'Nu eu sînt ascultător, ci bătrînul'. Apoi m-a luat și mi-a zis: 'Vino să-i vezi ascultarea'. A fript peștele, arzîndu-l anume, și i l-a dus bătrînului. Acesta a mîncat fără să zică nimic. Și cînd l-a întrebat: 'E bun peștele, avva?' el a răspuns: 'Foarte bun'. Apoi i-a adus și puțin gătit cum trebuie, zicîndu-i: 'Pe acesta l-am ars, avva', iar bătrînul i-a răspuns: 'Da, l-ai ars un pic'. Atunci avva Athre mi-a zis: 'Vezi cît de ascultător este?'. Am plecat de la ei străduindu-mă din răsputeri să fac ce-am văzut». Acestea le-a povestit fraților avva Sisoe". Unul dintre noi l-a rugat: „Fii bun, spune-ne și tu un cuvînt". El a zis: „Cine se ține nebăgat în seamă împlinește toată Scriptura". Altul dintre noi l-a întrebat: „Ce este înstrăinarea, părinte?". El a zis: *cf.* Tith 2
„Taci și spune oriunde te duci: «Nu e treaba mea». Aceasta este înstrăinarea".

Despre avva Pior

*Contemporan al avvei Pambo (aprox. 300-400), a fost preot pe muntele Nitriei. Și-a părăsit de foarte tînăr familia și s-a dus la avva Antonie, în preajma căruia a trăit o vreme. Apoi s-a instalat între Sketis și Nitria, departe de locuințele călugărilor. Palladius povestește (*Hist. Laus. 39*) că sora lui a vrut să-l vadă, încă o dată, după cincizeci de*

ani de la plecarea în pustiu și cum nu putea merge din cauza bătrîneții, l-a rugat pe episcopul locului să-i poruncească fratelui să vină pînă la dînsa. El a ajuns la locuința ei, însoțit de cineva, a bătut la poartă, iar cînd femeia i-a deschis, a închis ochii și i-a spus: „Iată, eu sînt Pior, privește-mă cît vrei". Nu și-a deschis ochii decît după plecare surorii. A trăit într-o chilie mizeră, cu apă amară. Altă dată, a descoperit un izvor de apă la o adîncime foarte mare, după ce frații își pierduseră orice speranță. Biserica îl sărbătorește la 17 iunie.

1. Fericitul Pior, după ce a lucrat, vara, la cineva, și-a amintit că se cuvine să-și ia plata. Dar cum stăpînul n-a vrut să-i dea nimic, s-a întors la mînăstire. Apoi, cînd a venit vremea, s-a dus iar și a secerat pe ogorul aceluia, dar el nu i-a dat nici un ban și s-a întors la mînăstire. Cînd s-a împlinit al treilea an, bătrînul și-a făcut treaba ca de obicei și, ca de obicei, a plecat fără să primească nimic. Dumnezeu l-a cercetat (*etasantos*) pe proprietar și el, luînd plata, a început să-l caute pe sfînt pe la toate mînăstirile. Cum l-a găsit i-a căzut la picioare, dar bătrînul i-a dat banii înapoi zicînd: „Mie mi-a răsplătit Domnul". Și l-a îndemnat să dea banii preotului, la biserică.

2. Avva Pior obișnuia să mănînce umblînd. Cineva l-a întrebat: „De ce mănînci așa?". El a răspuns: „Nu vreau să fac din mîncare un lucru principal, ci unul secundar". Iar altuia, care i-a pus aceeași întrebare, i-a zis: „Pentru ca sufletul meu să nu simtă nici o plăcere trupească".

3. Odată, s-a ținut o adunare, la Sketis, pentru un frate care greșise. Toți părinții vorbeau, numai avva Pior tăcea. La sfîrșit s-a ridicat, a ieșit, a luat un sac, l-a

umplut cu nisip și l-a aburcat pe umăr. Apoi a luat un coș mic de tot, cu nisip, și l-a pus în față. Cînd părinții l-au întrebat ce înseamnă toate acestea el a răspuns: „Sacul cu mult nisip sînt greșelile mele, o grămadă; le-am pus în spatele meu, ca să nu mă întristez din cauza lor și să plîng. Pe cele mici, ale fratelui, le-am pus înainte și vorbesc, tot vorbesc despre ele, și-l judec. Nu așa trebuie să fac, ci să le pun pe ale mele în față, să am grijă de dînsele, și să-l rog pe Dumnezeu să mă ierte". Atunci părinții s-au ridicat și au zis: „Cu adevărat, aceasta este calea *cf.* Mos 2
mîntuirii".

Despre avva Pityrion

A trăit în Tebaida, conducînd o comunitate de călugări retrași în peșteri. A fost discipol al lui Antonie cel Mare și dobîndise harisma alungării demonilor. Mînca de două ori pe săptămînă, duminica și joia, nimic altceva decît o fiertură din făină de grîu. Autorul Hist. Monach. *(cap. 15) l-a întîlnit personal, discutînd despre patimi și demoni. Reproduce un cuvînt al bătrînului asemănător cu apoftegma de mai jos.*

Avva Pityrion, ucenicul avvei Antonie, zicea: „Cine vrea să scape de demoni, mai întîi să-și înrobească patimile, fiindcă atunci cînd se biruie o patimă, se alungă și demonul ei". A zis: „Un demon însoțește mînia. Dacă stăpînești mînia, alungi și demonul ei. La fel, pentru fiecare patimă".

Despre avva Pistamon

Un frate l-a întrebat pe avva Pistamon: „Ce să fac, nu am stare cînd îmi vînd munca mea?". Bătrînul i-a zis: „Şi avva Sisoe şi toţi ceilalţi îşi vînd munca lor, nu e nici un rău. Cînd vinzi, spune o singură dată preţul mărfii. Apoi, dacă vrei să laşi puţin din preţ, e treaba
cf. Agat 16 ta. Aşa o să te linişteşti". Fratele îl întreabă iarăşi: „Dar dacă vreodată am ce-mi trebuie, tot vrei să lucrez?". Bătrînul i-a zis: „Chiar dacă ai ce-ţi trebuie, nu lăsa lucrul de izbelişte. Fă cît poţi, dar nu cu tulburare".

Despre avva Petru Pionitul

Un călugăr itinerant, girovag, greu de prins într-o schiţă biografică. A trecut pe la Raito, Sketis şi Chilii, fiind discipol al avvei Lot. Apoftegma 2 este, probabil, un colaj al cîtorva apoftegme, de unde caracterul mai puţin limpede.

1. Spuneau, despre avva Petru Pionitul de la Chilii, că nu bea vin, dar cînd a îmbătrînit fraţii îi pregăteau puţin vin amestecat cu apă şi-l rugau să-l primească. El le zicea: „Credeţi-mă, îl iau ca pe-un vin înmiresmat", şi după aceea se judeca pe sine din cauza amestecului.

2. Un frate i-a zis avvei Petru, ucenicul avvei Lot: „Cît stau în chilie sufletul meu este împăcat. Dar cum vine la mine un frate şi-mi povesteşte ce se întîmplă pe-afară, sufletul se tulbură". Avva Petru îi zice: „Avva Lot spunea: «Cheia ta deschide uşa mea»". Fratele îl întreabă: „Ce înseamnă asta?". Bătrînul zice: „Dacă vine cineva

la tine, tu îl întrebi: «Ce faci? De unde vii? Ce fac frații? Te-au primit sau nu?», și așa deschizi ușa fratelui și afli ceea ce nu vrei". „Așa este", zice fratele, „ce trebuie să facă omul cînd un frate vine la dînsul?" Bătrînul zice: „Plînsul este toată învățătura, unde nu este plîns omul nu se poate păzi". Fratele zice: „Cît timp stau în chilie plînsul e cu mine, dar cum vine cineva la mine, sau ies din chilie, nu-l mai găsesc". Bătrînul îi zice: „Încă nu ți s-a supus, dar îți folosește. Căci în Lege stă scris că, dacă vei dobîndi un rob *cf. Ieș 21,2*
evreu, el îți va sluji șase ani, dar în al șaptelea îl vei *sq*
lăsa liber. Dacă-l însori și-ți naște fii în casa ta, și nu va vrea să plece din cauza femeii și a copiilor săi, îl vei conduce la poarta casei tale, îi vei face o gaură, cu un ac, în ureche și va fi robul tău pentru totdeauna". Fratele întreabă: „Ce înseamnă asta?". Bătrînul zice: „Dacă cineva trudește pentru un lucru după puterile sale, cînd va avea nevoie de acel lucru îl va găsi". Îi zice: „Te rog, lămurește-mă". Bătrînul zice: „Fiul nelegitim nu rămîne mult timp robul cuiva, dar fiul legitim nu-și părăsește tatăl niciodată".

3. Povesteau că avva Petru și avva Epimachos se înțelegeau tare bine la Raito. Odată, cînd toată comunitatea mînca împreună, i-au silit să vină la masa bătrînilor. Cu chiu cu vai s-a dus avva Petru singur, și cînd s-au sculat de la masă avva Epimachos i-a zis: „Cum ai îndrăznit să te duci la masa bătrînilor?". El a răspuns: „Dacă rămîneam cu voi, frații m-ar fi îndemnat pe mine să dau primul binecuvîntarea, ca fiind mai mare decît voi, pe cînd la masa bătrînilor eram cel mai mic dintre toți și mai smerit în cuget".

4. Avva Petru a zis: „Nu trebuie să ne lăudăm cînd Domnul face vreun lucru prin mijlocirea noastră, ci

mai degrabă să mulțumim pentru că ne-a socotit vrednici să fim chemați de El". Socotea că acest lucru este de folos în privința oricărei virtuți.

Despre avva Pafnutie

Ucenic al lui Macarie Egipteanul, a fost preot la Sketis după avva Isidor. Casian l-a întîlnit în peregrinările sale prin Egipt și, în Convorbirea 18, *îl citează ca pildă de răbdare. Iubea anahoreza. Frații l-au supranumit admirativ Bubal, „bou sălbatic", pentru gravitatea (*gravitas*) și tenacitatea (*constantia*) sa, dar mai cu seamă datorită obiceiului de a trăi ascuns de privirile oamenilor. Un călugăr ros de invidie a pus la cale următoarea stratagemă. Într-o duminică dimineață, cînd toate comunitatea se afla la slujbă, el intră în chilia avvei Pafnutie și-i strecoară un manuscris sub maldărul de frunze de palmier. Apoi vine la biserică și, după liturghie, declară în fața întregii obști că a fost jefuit. Vestea îi consternează pe călugări, pentru că pînă atunci la Sketis nu se întîmplase nici un furt. Trei bătrîni merg și scotocesc în toate chiliile și, evident, descoperă manuscrisul sub funiile avvei Pafnutie. Acesta se știe curat, dar nu încearcă să se disculpe sub nici o formă, dimpotrivă, își recunoaște public vina și cere canon. Timp de două săptămîni își înăsprește asceza, postul, își înmulțește rugăciunile. La biserică merge nu ca să se împărtășească, ci pentru a îngenunchea la intrare și a cere iertare fraților. În cele din urmă calomniatorul a devenit posedat și singurul care a reușit să-l vindece – deși preotul Isidor avea harisma exorcismelor – a fost avva Pafnutie.*

1. Avva Pafnutie a zis: „Mergînd pe drum s-a întîmplat să mă rătăcesc din pricina ceții și m-am pomenit în apropierea unui sat. Acolo i-am văzut pe unii împreunîndu-se fără rușine. M-am oprit să mă rog pentru

păcatele mele și, iată, un înger cu o sabie a coborît și-mi spune: «Pafnutie, toți cei care-i judecă pe semeni mor de această sabie. Dar pentru că tu n-ai judecat pe nimeni, ci te-ai smerit în fața lui Dumnezeu, ca și cum tu ai fi păcătuit, numele tău a fost scris în cartea celor vii»".

2. Spuneau, despre avva Pafnutie, că anevoie gusta un pahar cu vin. Odată, mergînd el undeva, s-a pomenit în mijlocul unei cete de tîlhari care beau vin. Căpetenia l-a recunoscut și știa că nu bea. Văzîndu-l tare ostenit, i-a umplut un pahar, a apucat sabia și i-a zis: „Dacă nu bei, te omor". Bătrînul, știind că îndeplinește porunca lui Dumnezeu și vrînd să-l cîștige pe tîlhar, a luat și a băut. Atunci căpetenia i-a cerut iertare zicîndu-i: „Iartă-mă, avva, că te-am necăjit". Bătrînul îi zice: „Am credința în Dumnezeu că, pentru acest pahar, se va milostivi de tine acum și-n veacul viitor". Căpetenia tîlharilor zice: „Am încredere în Dumnezeu că din clipa aceasta nu voi mai face rău nimănui". Astfel, bătrînul a cîștigat toată ceata, renunțînd la voia sa pentru voia Domnului.

3. Avva Pimen a zis: „Avva Pafnutie spunea: «Tot timpul cît au trăit bătrînii mă duceam la ei de două ori pe lună, deși aveam de bătut pînă acolo douăsprezece mile. Le spuneam tot ce-aveam pe suflet, iar ei nu-mi spuneau nimic altceva decît: 'Oriunde mergi nu te măsura pe tine însuți și vei avea liniște'»". *cf.* Vis 10; Pim 36,73, 79

4. Era un frate, la Sketis, care locuia cu avva Pafnutie. Se lupta cu demonul curviei și zicea: „De-aș avea zece femei, tot nu mi-aș stinge pofta". Bătrînul îl mîngîia zicîndu-i: „Nu, copile, te ispitesc demonii". Dar el nu l-a crezut, s-a dus în Egipt și și-a luat femeie. După o vreme s-a întîmplat să urce bătrînul

în Egipt și l-a întîlnit – căra niște coșuri cu scoici – dar bătrînul nu l-a recunoscut. Acela îi zice: „Eu sînt cutare, ucenicul tău". Cînd l-a văzut bătrînul în ce hal era a început să plîngă și i-a zis: „De ce ai lăsat cinstea pe care ai avut-o și ai ajuns în halul ăsta? Ți-ai luat oare zece femei?". Acela a răspuns suspinînd: „Drept să spun, am luat una singură și mă chinuiesc de dimineață pînă seară să-i dau pîine cît să se sature". Bătrînul îi zice: „Vino iar cu mine". El răspunde: „Există pocăință, avva?". Bătrînul zice: „Da". Atunci a lăsat coșurile și l-a urmat, a venit la Sketis și, după încercare, a devenit un călugăr iscusit.

5. Unui frate care trăia în pustiul Tebaidei i-a venit odată un gînd: „De ce stai aici fără nici un rod? Scoală-te, mergi la chinovie și acolo rodește". S-a sculat, s-a dus la avva Pafnutie și i-a spus gîndul. Bătrînul îi zice: „Du-te, stai în chilia ta și fă o rugăciune dimineața, una seara și una noaptea. Cînd ți-e foame, mănîncă, cînd ți-e sete, bea, cînd ți-e somn, dormi, dar rămîi în loc pustiu și nu te lăsa convins de gîndurile tale". Apoi s-a dus la avva Ioan și i-a zis cuvintele avvei Pafnutie, iar avva Ioan îi zice: „Nu te ruga deloc, ci stai în chilie". Apoi s-a ridicat și s-a dus și la avva Arsenie și i-a spus tot, iar bătrînul îi zice: „Ține-te de ce ți-au zis părinții. Eu, unul, n-am ce să-ți spun mai mult". Și a plecat pe deplin încredințat.

cf. Ars 11; Her; Hie

cf. Evag 1; Mos 6

Despre avva Pavel

Un părinte povestea despre avva Pavel că era din părțile de jos ale Egiptului și locuia la Tebaida. Prindea cu mîna șerpi veninoși, scorpioni și năpîrci și-i rupea în

două. Frații s-au închinat înaintea lui și l-au întrebat: „Spune, ce-ai făcut de-ai căpătat harul acesta?". El a zis: „Iertați-mă, părinților, dacă omul dobîndește curățenia, i se supun toate viețuitoarele, așa cum i se supuneau lui Adam în rai, înainte de a încălca porunca".

Despre avva Pavel meșterul

1. Avva Pavel, meșterul, și Timotei, fratele său, locuiau împreună la Sketis. De multe ori izbucnea cearta între dînșii. Într-o zi avva Pavel zice: „Cît o s-o mai ținem așa?". Avva Timotei răspunde: „Fii bun, cînd eu mă reped la tine, rabdă-mă, și cînd tu te repezi la mine te rabd eu". Și făcînd așa au trăit liniștiți tot restul zilelor lor.

2. Avva Pavel și Timotei erau meșteri la Sketis și frații îi sîcîiau tot timpul. Timotei îl întreabă pe fratele său: „Ce ne trebuie meșteșugul acesta, nu putem sta liniștiți nici o clipă, cît e ziua de mare!". Avva Pavel i-a zis: „Dacă mintea este trează, ajunge să avem liniște doar noaptea".

Despre avva Pavel cel Mare

Eroul acestui superb mănunchi de apoftegme este primul sihastru, după biografia legendară a lui Ieronim, care-l contrazice pe Atanasie, „Homerul" lui Antonie. După autorul Vulgatei, într-o zi, cînd Antonie cel Mare își spunea în gîndul lui că nu există nimeni mai presus de el în Egipt, un glas ceresc i-a spus că se înșeală și că undeva, în preajmă, trăiește un pustnic care-i este cu mult superior. Antonie s-a dus și l-a întîlnit. Pavel era dintr-o familie bogată și primise

o educație aleasă. S-a retras în pustiu pe vremea persecuției lui Deciu și Valerian, între 249 și 251, așadar cu douăzeci de ani înaintea lui Antonie. Locuia într-o grotă lîngă care creștea un palmier și susura un fir de apă. A murit, tot după Ieronim, la vîrsta de 113 ani, asistat de Antonie, care l-a și îngropat. Biserica îl sărbătorește la 15 ianuarie.

1. Avva Pavel cel Mare, galatul, a zis: „Dacă un călugăr cu nevoi puține în chilie iese afară ca să se îngrijească de ele, se face de rîsul demonilor. Și eu am pățit-o".

2. Avva Pavel a zis: „Sînt în mocirlă pînă la gît și plîng înaintea lui Dumnezeu, spunînd: «Ai milă de mine»".

3. Spuneau, despre avva Pavel, că a trăit tot Postul Mare cu o măsură de linte și un ulcior de apă. A stat închis pînă la sărbătoarea Învierii, împletind și despletind un coșuleț".

Despre avva Pavel cel Simplu

Pavel, un simplu țăran, fusese însurat, dar soția lui îl înșela. El nu și-a dat seama pînă cînd n-a prins-o cu unul dintre ibovnici. Atunci a părăsit viața lumească și s-a dus la chilia avvei Antonie, pe „muntele interior", ca să devină călugăr. Avva Antonie n-a vrut să-l primească, socotind că era prea bătrîn (avea șaizeci de ani), dar Pavel nu s-a mișcat de la poarta chiliei timp de patru zile, fără să mănînce nimic. Învins de o asemenea sfîntă încăpățînare – Palladius spune că bietul om ar fi preferat „să pască scorpioni decît să mai trăiască împreună cu nevastă-sa" – Antonie l-a adus înăuntru și l-a pus la treabă: să împletească un coș, dar după ce l-a terminat, i l-a desfăcut, poruncindu-i să reînceapă și sperînd, în sinea, lui, că Pavel se va sătura și va pleca de unde-a venit. Dar acesta nu s-a arătat deloc enervat,

a reînceput totul și nu s-a oprit din lucru decît la noua poruncă a lui Antonie. Au recitat împreună cei doisprezece psalmi, au spus rugăciunile, apoi au trecut la masă. Pavel nu mîncase de cinci zile. Antonie a înmuiat pentru sine o bucată de pîine, iar pentru oaspete, trei, considerîndu-l inapt pentru regimul călugăresc. Pavel a mîncat exact cît Antonie, refuzînd să fie tratat mai prejos. După cîteva luni s-a mutat într-o chilie, de unul singur, situată la cinci kilometri de chilia părintelui său duhovnicesc, „ca să fie încercat de către demoni". Curînd Dumnezeu i-a dăruit harisma alungării demonilor și a vindecărilor. Antonie îi aducea lui pe toți cei pe care el nu reușea să-i lecuiască. Într-o zi, a venit cu un tînăr posedat de un demon feroce. Toate încercările, și ale lui Antonie, și ale lui Pavel, au rămas fără izbîndă. Intrigat, dar nevrînd să renunțe sub nici o formă, Pavel a ieșit din chilie, s-a urcat în plină arșiță pe o creastă de munte și acolo s-a rugat: „Iisuse Hristoase, care ai fost răstignit sub Ponțiu Pilat, să știi că nu voi coborî de pe stînca aceasta, nu voi mînca și nu voi bea nimic, chiar dacă am să mor, dacă nu alungi duhul rău din omul acesta!". Abia a rostit ultimele cuvinte din această rugăciune ultimativă și demonul a fugit mîncînd pămîntul și s-a năpustit, sub chipul unui balaur uriaș, în Marea Roșie (*cf.* Hist. Laus. 22). *Este pomenit în Biserică la 7 martie.*

Fericitul avva Pavel cel Simplu, ucenicul sfîntului Antonie, a povestit părinților întîmplarea următoare. Odată, s-a dus la o mînăstire pentru cercetarea și folosul fraților și, după ce au stat de vorbă unii cu alții, după obicei, au intrat în sfînta biserică a lui Dumnezeu, ca să săvîrșească obișnuita liturghie. Fericitul Pavel – a povestit el – se uita atent la toți cei care intrau, ca să vadă în ce stare sufletească vin la slujbă, căci avea har de la Dumnezeu, să se uite la sufletul fiecăruia, așa cum ne uităm noi la fețele

altora. Toți cei care intrau aveau înfățișare luminoasă, chip strălucitor și deasupra fiecăruia se bucura cîte un înger. Doar pe unul singur – zicea – l-a văzut negru și întunecat peste tot trupul. Demonii îl țineau de-o parte și de alta, trăgîndu-l la ei, și-i băgaseră un căpăstru prin nări, în vreme ce îngerul lui sfînt îl urmărea de departe trist și abătut. Atunci Pavel a început să plîngă și să se lovească cu pumnii în piept. S-a așezat în fața bisericii, jelindu-l năpraznic pe cel care i se arătase așa. Frații, văzînd schimbarea ciudată și neașteptată a lui Pavel, ajuns la plîns și lacrimi, au început să-l întrebe de ce se tînguiește, socotind că este un reproș pentru toată lumea.

L-au rugat să intre cu ei la slujbă, dar el s-a scuturat din mîinile lor și a rămas afară jelindu-l pe fratele care i se arătase în halul acela. Puțin mai tîrziu, la terminarea slujbei, cînd toți ieșeau, Pavel a început să-i iscodească din nou pe fiecare, vrînd să știe cum ies. Și-l vede, pe cel care înainte era negru și întunecat peste tot trupul, ieșind din biserică cu fața strălucitoare și cu trupul alb, iar demonii îl urmăreau de departe, în vreme ce îngerul lui sfînt îi stătea aproape cu mare bucurie. Atunci Pavel s-a ridicat fericit și a început să strige binecuvîntîndu-L pe Dumnezeu: „O, nespusă iubire de oameni și bunătate a lui Dumnezeu!". Apoi a alergat, s-a urcat pe o piatră înaltă și striga din răs-
Ps 45,9 puteri: *„Veniți să vedeți lucrările lui Dumnezeu, cît sînt de înfricoșătoare și uimitoare.* Veniți să-l vedeți
1Tim 2,4 pe Cel *care vrea ca toți oamenii să se mîntuiască și să ajungă să cunoască adevărul.* Veniți să ne închinăm, să cădem înaintea Lui și să zicem: «Tu singur poți ridica păcatele»". Toți au alergat cu grăbire, vrînd să audă ce se spune. Și cînd s-au adunat cu toții, avva

Pavel le-a povestit ce văzuse înainte de intrarea în biserică, apoi după ieșire.

Apoi l-a rugat pe fratele cu pricina să-i spună de ce Dumnezeu i-a dăruit dintr-odată o asemenea schimbare? Omul, îmboldit de Pavel, a povestit fără sfială, în fața tuturor, ce-i cu dînsul: „Sînt un păcătos", zice. „Am trăit de multă vreme în curvie, pînă acum. Dar acum, intrînd în sfînta biserică, am auzit citindu-se din sfîntul profet Isaia sau, mai bine zis, l-am auzit pe Dumnezeu vorbind prin profet: *Spălați-vă și vă cură-* *Is* 1,16-19
țiți, lepădați răutatea din inimile voastre! Învățați să faceți bine înaintea ochilor Mei! De vor fi păcatele voastre ca purpura, Eu le voi face albe ca zăpada. Dacă vreți să mă ascultați, veți mînca bunătățile pămîntului. Eu, curvarul, am fost străpuns pînă la lacrimi de cuvîntul profetului și suspinînd în cugetul meu i-am zis lui Dumnezeu: «Tu, Dumnezeule, Care *cf. 1Tim* 1,15
ai venit în lume să-i mîntuiești pe cei păcătoși, împlinește și cu mine, păcătosul și nevrednicul, ce-ai făgăduit prin profetul Tău. Căci, uite, începînd de acum îți dau cuvîntul, făgăduiesc și mărturisesc din inimă că nu voi mai face nici un rău. Mă voi lepăda de toate nelegiuirile și-ți voi sluji de acum înainte cu conștiința curată. Astăzi, Stăpîne, din ceasul acesta, primește-mă pe mine, pocăitul care cad înaintea Ta și renunț la toate păcatele». Cu aceste legăminte am ieșit din biserică, hotărît în sufletul meu să nu mai fac nici un rău înaintea lui Dumnezeu". Auzind acestea toți au început să strige într-un singur glas către Dumnezeu:
Cît de mari s-au arătat a fi lucrările Tale, Doamne, *Ps* 103,24
pe toate cu înțelepciune le-ai făcut. [Și fericitul Pavel a încheiat așa:] „Cunoscînd, așadar, creștinilor, din dumnezeieștile Scripturi și din sfintele revelații, cît de

mare este bunătatea lui Dumnezeu față de cei care-și caută, cu sinceritate, scăpare într-Însul și prin pocăință își îndreaptă greșelile lor dinainte, și că [Dumnezeu] dăruiește bunurile făgăduite neținînd seamă de păcatele dinainte, să nu deznădăjduim de mîntuirea noastră. Căci, așa cum, prin profetul Isaia, a făgăduit să-i spele pe cei murdari de noroiul păcatelor, să-i facă albi ca lîna și ca zăpada și să-i învrednicească de bunurile

cf. Ev 12,22 Ierusalimului ceresc, tot așa, prin profetul Iezechiel, El ne încredințează, cu jurămînt, să nu ne dea pierzării: *Eu sînt viu, zice Domnul, și nu doresc moartea păcătosului, ci să se convertească și să trăiască*". (*cf.* Iz 18,32; 33,11)

Despre avva Petru din Diu

Petru, preot la Diu, dacă se ruga cu alții era obligat, din cauza preoției, să stea în față. El însă, din smerenie, se așeza în spatele lor atunci cînd îl mărturiseau pe Dumnezeu, precum scrie în viața avvei Antonie. Făcea aceasta ca să nu supere pe nimeni.

P

Despre avva Romanul

Este vorba despre avva Arsenie, poreclit „romanul", întrucît venea din Noua Romă, Constantinopol. Editorul Patericului *a creat două rubrici speciale cu apoftegmele care, de fapt, privesc un singur personaj.*

1. A venit odată un călugăr roman, fost mare dregător al palatului, şi s-a aşezat la Sketis, lîngă biserică; şi avea un rob care-l slujea. Preotul, care ştia că-i bolnav şi aflînd, pe deasupra, şi bunăstarea în care trăise, dacă prin rînduiala Domnului primea vreun dar la biserică, i-l trimitea lui. După douăzeci şi cinci de ani de vieţuire la Sketis a devenit clarvăzător şi foarte vestit. Auzind un mare călugăr egiptean despre el, a venit să-l vadă, sperînd să găsească la dînsul o asceză a trupului nemaiîntîlnită. După ce a intrat în chilie, s-au îmbrăţişat, au făcut o rugăciune şi s-au aşezat. Egipteanul se uită şi vede că poartă haine moi, sub el are covoraş, pielicică şi coltuc, iar în picioarele foarte curate, sandale. A fost scandalizat, fiindcă în pustiu

nu se întîlnea o asemenea viață, ci mai degrabă o viață aspră. Bătrînul însă, fiind clarvăzător, și-a dat seama de simțămintele lui și-i zice slujitorului: „Astăzi fă-ne o masă mare, pentru avva". S-au găsit cîteva verdețuri și s-au fiert, iar la ceasul cuvenit s-au ridicat și au mîncat. Bătrînul avea și puțin vin, din cauza bolii; au luat și au băut. Seara au citit cei doisprezece psalmi, apoi s-au culcat. La fel și noaptea. Sculîndu-se a doua zi dimineață egipteanul îi zice: „Roagă-te pentru mine" și a plecat fără să aibă nici un folos. A mers o bucățică de drum, dar cum bătrînul vroia să-l ajute cu un sfat folositor, a trimis după dînsul. Cînd s-a întors l-a primit din nou cu bucurie și l-a întrebat:
– De unde ești?
– Sînt egiptean.
– Din ce oraș?
– Nu sînt de la oraș.
– Ce făceai în sat la tine?
– Eram paznic.
– Unde dormeai?
– Pe cîmp.
– Aveai așternut sub tine?
– Cum, pe cîmp trebuia să pun așternut sub mine?
– Atunci cum dormeai?
– Pe pămînt.
Apoi îl întreabă iar:
– Și ce mîncai la cîmp, ce fel de vin beai?
– De unde mîncare și băutură pe cîmp?
– Atunci cum trăiai?
– Mîncam pîine uscată, un pic de pastramă, dacă găseam, și beam apă.
Bătrînul i-a zis:
– Mare chin. Dar în sat aveți o baie, ca să vă spălați?
– Nu, cînd vrem, ne spălăm în rîu.

Bătrînul, după ce a scos de la el toate aceste lucruri, aflînd ce viață chinuită dusese înainte, vrînd să-i dea un cuvînt folositor, i-a povestit ce fel de viață ducea și el cînd era în lume. I-a zis: „Eu, netrebnicul pe care-l vezi, vin din marea cetate a Romei, unde am fost mare dregător la palatul împăratului". Egipteanul abia a auzit începutul povestirii și a și fost străpuns pînă la lacrimi. Apoi s-a așezat să asculte cu luare-aminte. Celălalt reia: „Am lăsat orașul și am venit aici, în pustiu. Eu, cel pe care-l vezi, aveam case mari și o avere uriașă, dar mi-am întors ochii de la ele și am venit aici, în chilia asta mică. Și iarăși, eu, cel pe care-l vezi, aveam paturi poleite cu aur peste tot și așternuturi scumpe, dar în locul lor Dumnezeu mi-a dat covorașul acesta și pielicica. Veșmintele mele erau de mare preț; în locul lor port aceste haine ieftine. Prînzul meu costa o avere; în locul lui, Dumnezeu mi-a dat puțină verdeață și un păhărel de vin. Aveam o mulțime de robi care mă slujeau; în locul lor, Dumnezeu l-a rînduit pe bătrînul acesta să mă slujească. În locul băii, torn cîțiva stropi de apă pe picioare, iar sandalele acestea le port din pricina bolii. În locul muzicilor și citerelor, citesc cîte doisprezece psalmi. La fel, noaptea, în locul păcatelor pe care le făceam, acum fac un pic de liturghie în pace. Te rog, avva, nu fi scandalizat de netrebnicia mea". Auzind acestea, egipteanul s-a apropiat de el și i-a zis: „Vai de mine. Eu am venit de la mare chin în lume la liniște și pace, și ce n-aveam înainte acum am. Dar tu ai venit de la pace la chin și de la slavă și bogăție, la smerenie și sărăcie". Și a plecat zidit sufletește de cuvîntul bătrînului. Apoi, împrietenindu-se cu el, venea adesea după sfaturi folositoare. Romanul era un om cu discernămînt și plin de buna mireasmă a Duhului Sfînt. *cf.* Ars 36

2. Acelaşi a zis: „Un bătrîn avea un ucenic bun. Într-o zi, fiind în toane proaste, l-a dat afară din chilie cu melotă cu tot, iar fratele a rămas afară, lîngă poartă. Bătrînul a deschis şi, văzîndu-l cum şade acolo, s-a închinat în faţa lui şi i-a zis: «Părinte, smerenia bunăvoinţei tale mi-a biruit toanele. Vino înăuntru: de acum tu eşti bătrînul şi părintele, iar eu tînărul şi ucenicul»".

Despre avva Rufus

1. Un frate l-a întrebat pe avva Rufus: „Ce este isihia şi ce folos duhovnicesc aduce?". Bătrînul îi zice: „Isihia înseamnă să stai în chilie cu teamă şi cunoaştere de Dumnezeu, ţinîndu-te departe de amintirea răului şi de trufie. Isihia este mama tuturor virtuţilor şi-l păzeşte pe călugăr de săgeţile înfocate ale duşmanului, neîngăduind să fie rănit de ele. Da, frate, poţi dobîndi isihia amintindu-ţi [mereu] de clipa morţii tale, căci nu ştii cînd vine hoţul. În rest, stai treaz şi ai grijă de sufletul tău".

2. Avva Rufus a zis: „Cine ascultă de un părinte duhovnicesc are mai mult cîştig decît cel care stă retras, singur, în pustiu". Tot el zicea că un părinte a povestit: „Am văzut patru cete cereşti: prima, a bolnavului care mulţumeşte lui Dumnezeu; a doua, a celui ce urmăreşte [să împlinească] iubirea de străini, îi rămîne credincios şi o slujeşte; a treia, a celui din pustiu, care nu vede oameni; a patra, a celui care ascultă de un părinte duhovnicesc şi i se supune în numele Domnului. Pentru ascultarea sa, ultimul purta un lanţ şi o pavăză de aur şi era mai slăvit decît ceilalţi. Eu l-am întrebat pe călăuzitorul meu: «De ce ultimul, mai mic faţă de ceilalţi, este mai slăvit decît ei?». El

mi-a răspuns: «Cel ce urmăreşte iubirea de străini face aceasta din proprie voinţă; cel ce iubeşte pustiul, se retrage tot din proprie voinţă; dar cine are ascultare s-a lepădat de toate voile sale şi atîrnă de Dumnezeu şi de părintele său duhovnicesc. De aceea este mai slăvit decît ceilalţi». De aceea, copile, bună este ascultarea în numele Domnului. Copii, aţi întrezărit o mică urmă a acestei virtuţi! O, ascultare, mîntuirea tuturor credincioşilor! Ascultare, maica tuturor virtuţilor! Ascultare, descoperirea Împărăţiei! Ascultare, deschizătoarea cerurilor şi călăuzitoarea oamenilor de pe pămînt. Ascultare, hrana tuturor sfinţilor, din care toţi s-au alăptat şi prin care toţi s-au desăvîrşit. Ascultare, tu trăieşti împreună cu îngerii". *cf.* Pam 3

Despre avva Roman

Cînd avva Roman era aproape de sfîrşit, ucenicii s-au adunat împrejurul său şi l-au întrebat: „Cum trebuie să ne rînduim mai departe?". Bătrînul le-a zis: „Nu ştiu să fi spus vreunuia dintre voi un lucru mai înainte de a-mi fi pus în gînd să nu mă mînii dacă acela nu face ce i-am spus să facă. Aşa am trăit tot timpul paşnic şi în bună înţelegere".

Σ

Despre avva Sisoe

Colecția de apoftegme puse sub numele avvei Sisoe este una din cele mai bogate din Pateric. *La acestea trebuie adăugate, mai mult ca sigur, și cele transmise sub numele de Tithoe (o formă coruptă a numelui Sisoe). A devenit călugăr la Sketis, sub îndrumarea lui Macarie Egipteanul, dar foarte repede a părăsit regiunea, din cauza aglomerației. În 357 a plecat la Pispir, apoi s-a retras pe „muntele interior" al lui Antonie cel Mare. A venit aici pentru un scurt sejur, care a durat... șaptezeci și doi de ani. Ucenicul său, Avraam, l-a convins să se mute apoi la Clisma, actualul Suez, pentru a suporta mai ușor bătrînețea. Ca la toți ceilalți mari îndubovniciți din Pateric, și la avva Sisoe impresionează inocența, bunătatea, blîndețea supraomenească, iubirea față de semeni și firescul credinței. Corpusul prezintă doi Sisoe, contopiți, în realitate, într-unul singur: Sisoe tebanul. Acesta este un ascet aspru, sever cu cei din preajmă și cu sine însuși. Apoftegmele care îl privesc sînt: 32-33, 35, 37, 51-52. Guy adaugă, față de ediția lui Cotelier, încă două piese, 53 și 54, traduse în volum. Folclorul românesc a preluat figura sfîntului Sisoe, conferindu-i dimensiuni*

mitologice. Această evoluție ar merita un studiu special. Deocamdată nu putem spune exact care au fost caracteristicile care au făcut din acest discipol indirect și discret al lui Antonie un personaj cu totul ieșit din comun în mitologia noastră folclorică. Despre el, se povestește că a surprins-o pe Avestița, aripa satanei, cînd aceasta mergea s-o chinuie pe Maica Domnului aflată în chinurile facerii. A prins-o de păr și a bătut-o cu sabia pînă ce Avestița a mărturisit cum pot femeile gravide să scape de răutățile ei. Într-o altă legendă, Melintia, sora mai mare a lui Sisoe, năștea copii pe care îi fura mereu un zmeu sau diavolul. Sfîntul îl urmărește și-i cere să-i restituie nepoțeii înghițiți, nu mai înainte însă de a rosti cele 19 nume ale diavolului (pe care i le șoptise un înger la ureche) ; primește într-adevăr copiii înapoi și-i duce la mama lor. De atunci noului-născut i se leagă la gît un bilet cu numele sfîntului ca să nu fie furat de diavol. În alte variante, Sisoe află că trebuie să coboare în iad și să rostească toate cele 69 de nume ale diavolului ca să obțină de la el copiii surorii sale. În unele legende, locul său e luat de Sf. Arhanghel Mihail, iar al diavolului de Avestița (cf. *Ion Taloș,* Gîndirea magico-religioasă la români. Dicționar, *Editura Enciclopedică, 2001). Sfîntul Sisoe este sărbătorit în Biserică pe 6 iulie.*

1. Un frate, nedreptățit de un alt frate, s-a dus la avva Sisoe și-i zice: „Am fost nedreptățit de fratele cutare și vreau să-mi fac singur dreptate". Bătrînul a început să-l roage zicîndu-i: „Nu face asta, copile, lasă dreptatea în seama lui Dumnezeu". Dar el zicea: „Nu sînt liniștit pînă cînd nu mă răzbun". Bătrînul i-a zis: „Să ne rugăm, frate". Apoi s-a sculat și a zis: „Dumnezeule, nu mai avem nevoie de Tine, fiindcă ne putem face singuri dreptate". Auzind acestea, fratele a căzut la picioarele bătrînului și i-a spus: „Nu mă mai răzbun pe frate, iartă-mă, avva".

2. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe: „Ce să fac, fiindcă de multe ori cînd merg la biserică este cîte-o agapă și nu sînt lăsat [să plec]?". Bătrînul îi zice: „Nu-i lucru ușor". Ucenicul lui, Avraam, întreabă, la rîndul său: „Dacă se face întrunire sîmbătă ori duminică și un
cf. Xo 1; Sis 8 frate bea trei pahare [de vin], e mult?". Bătrînul răspunde: „Dacă la mijloc nu-i Satana, nu-i mult".

3. Ucenicul avvei Sisoe îi zicea: „Părinte, acum ești bătrîn, hai să mergem mai aproape de lume". Bătrînul îi zice: „Să mergem unde nu-i nici o femeie". Ucenicul întreabă: „Dar unde să găsim noi un loc fără nici o femeie, în afară de pustiu?". Bătrînul zice: „Atunci du-mă în pustiu".

4. Ucenicul avvei Sisoe îi zicea adesea: „Avva, ridică-te și să mîncăm". El întreba: „Dar n-am mîncat, copile?". „Nu, părinte". Atunci bătrînul zicea: „Dacă n-am mîncat, atunci hai să mîncăm".

5. Odată, avva Sisoe a zis cu îndrăzneală: „Crede-mă, am treizeci de ani de cînd nu mă mai rog lui Dumnezeu pentru păcate, ci-i zic: Doamne Iisuse, apără-mă de limba mea! Doamne Iisuse, apără-mă de limba mea! Și, pînă acum, în fiecare zi cad din pricina ei și păcătuiesc".

6. Un frate i-a zis avvei Sisoe: „De ce nu se retrag patimile din mine?". Bătrînul îi zice: „Fiindcă tot calabalîcul lor este înăuntrul tău. Dă-le arvună și se vor duce".

7. Avva Sisoe a trăit o vreme pe muntele avvei Antonie și fiindcă slujitorul său a zăbovit altundeva pînă a venit la el, zece luni de zile n-a văzut un om. Plimbîndu-se odată pe munte, dă peste un faranit care vîna sălbăticiuni. Bătrînul îl întreabă: „De unde vii și de cît

timp ești aici?". El a răspuns: „Drept să spun, avva, sînt de unsprezece luni pe munte și n-am văzut om pînă să nu te văd pe tine". Auzind bătrînul, a intrat în chilie și a început să se bată cu pumnii peste piept zicîndu-și: „Uite, Sisoe, credeai că ai făcut mare ispravă și cînd colo n-ai făcut nici cît mireanul acesta!".

8. Odată s-a făcut o liturghie pe muntele avvei Antonie și era un vas cu vin. Un bătrîn a luat o ulcică și un pahar, s-a dus la avva Sisoe și i-a dat să bea: o dată, de două ori. Și el a primit. I-a întins și a treia oară, dar el n-a mai luat, zicînd: „Gata, frate, nu știi că există și Satana?". *cf.* Xo 1; Sis 2

9. Un frate s-a dus la avva Sisoe, pe muntele avvei Antonie și stînd ei așa de vorbă îl întreabă pe bătrîn: „Încă n-ai ajuns la nivelul avvei Antonie, părinte?". Bătrînul îi zice: „Dacă aș avea măcar unul din gîndurile avvei Antonie, aș deveni tot numai foc. Totuși, cunosc pe cineva care, cu trudă, i-ar putea duce gîndul". *cf.* Ars 27; IosPan 6,7

10. Odată, un teban a venit la avva Sisoe, ca să se călugărească. Bătrînul l-a întrebat dacă are pe cineva în lume. El a zis: „Am un fiu". Bătrînul îi zice: „Du-te, aruncă-l în fluviu și atunci o să te faci călugăr". Acela s-a dus să-l arunce, dar bătrînul a trimis pe un frate să-l împiedice. Fratele îi zice: „Gata, potolește-te, ce faci?". El răspunde: „Avva mi-a spus să-l arunc". Fratele îi zice: „Da, dar pe urmă a spus să nu-l mai arunci". Așadar a lăsat copilul, s-a întors la bătrîn și a devenit un călugăr iscusit datorită ascultării sale.

11. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe: „Oare tot așa îi prigonea Satana pe cei din vechime?". Bătrînul zice: „Acum o face mai rău, pentru că i s-a apropiat vremea și se zbuciumă".

12. Odată, Avraam, ucenicul avvei Sisoe a fost ispitit de demon. Bătrînul l-a văzut căzut, și-a ridicat brațele, le-a întins și s-a rugat: „Dumnezeule, vrei nu vrei, nu te las pînă cînd nu-l vindeci". Și s-a vindecat pe loc.

13. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe: „Văd că amintirea lui Dumnezeu rămîne în sufletul meu". Bătrînul îi zice: „Nu este mare lucru să ai mereu cugetul împreună cu Dumnezeu, dar este cu adevărat mare lucru să te vezi pe tine mai prejos de orice făptură. Aceasta și osteneala trupului duc la smerenie".

cf. Pim 97; Tith 7

14. Povestea, despre avva Sisoe, că atunci cînd era aproape de sfîrșit, iar părinții stăteau împrejurul său, fața i-a strălucit ca soarele. Zice: „Iată, a venit avva Antonie". Peste puțin timp zice din nou: „Iată, a venit corul profeților". Și iar fața lui a strălucit foarte tare. A zis: „Iată, a venit corul apostolilor". Atunci strălucirea feței sale s-a dublat. Dintr-odată părea că vorbește cu cineva. Bătrînii l-au iscodit: „Cu cine vorbești, părinte?". El a zis: „Au venit îngerii să mă ia și-i rog să-mi mai îngăduie să mă pocăiesc puțin". Bătrînii îi zic: „Dar nu-ți trebuie nici o pocăință, părinte". Bătrînul le zice: „Drept să vă spun, nu știu dacă am început vreodată". Atunci și-au dat seama că atinsese desăvîrșirea. Apoi fața sa a devenit ca soarele și toți s-au cutremurat. El le spune: „Priviți, a venit Domnul și zice: Duceți vasul [ales] al pustiului". Îndată și-a dat suflarea, devenind ca un fulger, iar toată încăperea s-a umplut de bună mireasmă.

cf. Sis 49

15. Odată, avva Adelphios, episcopul Nilupolisului, s-a dus la avva Sisoe, pe muntele avvei Antonie și cînd se pregătea de plecare, înainte de a porni la drum, el i-a pus să mănînce, dis-de-dimineață; și era post. Au

așezat masa cînd, iată, cîțiva frați bat la poartă. [Avva Sisoe] a zis ucenicului său: „Dă-le puțină fiertură, că sînt osteniți". Avva Adelphios îi zice: „Lasă-i, ca să nu spună că avva Sisoe mănîncă de dimineață". Bătrînul a luat aminte, dar i-a zis ucenicului: „Mergi și dă-le". Aceia, văzînd fiertura, au întrebat: „Aveți oaspeți? Oare și bătrînul mănîncă laolaltă cu ei?". Fratele a răspuns: „Da". Atunci ei s-au tulburat și au început să zică: „Să vă ierte Dumnezeu, fiindcă l-ați lăsat pe bătrîn să mănînce pînă acum. Nu știți că pentru asta se va chinui multe zile?". Cînd i-a auzit episcopul s-a închinat în fața bătrînului și i-a zis: „Iartă-mă, avva, eu am judecat omenește, tu însă ai făcut după Dumnezeu". Avva Sisoe îi răspunde: „Dacă nu-l slăvește Dumnezeu pe om, slava oamenilor nu înseamnă nimic".

16. S-au dus unii la avva Sisoe, ca să asculte un cuvînt, dar el nu le-a spus decît: „Iertați-mă". Văzînd coșurile împletite l-au întrebat pe ucenicul lui: „De ce faceți aceste coșuri?". El a răspuns: „Le vindem ici și colo". Auzind, bătrînul a zis: „Și Sisoe mănîncă ici și colo". Fraților le-a fost de mare folos și au plecat cu bucurie, zidiți sufletește de smerenia lui.

17. Avva Ammun de la Raito l-a întrebat pe avva Sisoe: „Cînd citesc din Scriptură, cugetul meu vrea să alcătuiască un discurs, ca să pot răspunde dacă mă întreabă cineva". Bătrînul îi zice: „Nu-i nevoie. Mai bine din curățenia minții cîștigă și să fii fără de grijă, și cum să vorbești".

18. Odată, un mirean a mers cu fiul său la avva Sisoe, pe muntele avvei Antonie, dar pe drum s-a întîmplat că fiul a murit. Tatăl nu s-a tulburat, ci l-a luat în brațe și l-a dus, cu credință, la bătrîn, căzînd amîndoi la

pămînt, ca și cum ar fi făcut închinăciune, ca să fie binecuvîntați. După aceea tatăl s-a sculat, l-a lăsat pe fiu la picioarele bătrînului și a ieșit afară. Bătrînul, crezînd că i se închină, îi zice: „Ridică-te și du-te afară", căci nu știa că-i mort. Copilul s-a ridicat îndată și a ieșit. Văzîndu-l, tatăl său a înlemnit, apoi a intrat și s-a prosternat înaintea bătrînului spunîndu-i toată povestea. Dar bătrînul s-a întristat, căci nu voise să facă minunea. Atunci ucenicul său i-a cerut [mireanului] să nu mai povestească nimănui pînă la săvîrșirea din viață a bătrînului.

19. Trei bătrîni s-au dus la avva Sisoe, căci auziseră despre el. Primul îi zice: „Părinte, cum pot să scap de
cf. Ap 20,14 rîul de foc?". Dar el nu i-a răspuns. Al doilea îi zice:
cf. Mt 8,12 „Părinte, cum pot să scap de scrîșnirea dinților și de
cf. Is 66,24 viermele neadormit?". Al treilea zice: „Părinte, ce să
cf. Mt 8,12 fac, amintirea întunericului din afară mă omoară?". Bătrînul le-a răspuns: „Eu nu mă gîndesc la nici unul din aceste lucruri. Lui Dumnezeu îi place să fie milostiv și eu sper să-i fie milă și de mine". Auzind asemenea cuvinte bătrînii au plecat întristați, dar bătrînul n-a vrut să-i lase așa, i-a întors din drum și le-a zis: „Fericiți sînteți, fraților, vă invidiez. Primul a vorbit despre rîul de foc, al doilea, despre tartar, al treilea, despre întuneric. Dacă mintea voastră ține într-însa astfel de gînduri, este cu neputință să faceți păcate. Dar ce voi face eu, bătrîn cu inima împietrită, care nu vreau să știu măcar că există o pedeapsă pentru oameni și de aceea păcătuiesc în fiecare ceas?". Aceia
Ps 47,7 s-au închinat înaintea lui și au zis: *Cum am auzit, așa am văzut.*

20. Unii l-au întrebat pe avva Sisoe: „Dacă un frate cade în păcat, nu trebuie să se pocăiască un an?". El a zis:

„Aspru cuvînt". Ei: „Atunci șase luni?". El: „E mult". Ei: „Pînă la patruzeci de zile?". El: „Mult". Ei: „Cum, dacă, să zicem, un frate cade în păcat și are loc o agapă, el poate intra la agapă?". Bătrînul zice: „Nu, ci trebuie să se pocăiască puțin timp. Am încredere în Dumnezeu că, dacă cineva se pocăiește din tot sufletul, Dumnezeu îl primește chiar și după trei zile". *cf.* Pim 12

21. Odată, avva Sisoe a venit la Clisma și cîțiva mireni s-au dus să-l vadă. I-au pus o mulțime de întrebări, dar el nu le-a răspuns nimic. La sfîrșit, unul a zis: „De ce-l necăjiți pe bătrîn? Nu mănîncă și de aceea nu poate vorbi". Dar bătrînul a răspuns: „Cînd am nevoie, mănînc".

22. Avva Iosif l-a întrebat pe avva Sisoe: „În cît timp trebuie tăiate patimile?". Bătrînul îi zice: „Timpul vrei să-l știi?". Zice: „Da". Bătrînul răspunde: „Cum vine patima tai-o îndată!". *cf.* IosPan 3

23. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe de la Petra cum să trăim. Bătrînul i-a zis: „Daniel a spus: *Pîinea poftelor* Dn 10,3
n-am mîncat-o".

24. Spuneau, despre avva Sisoe, că atunci cînd stătea în chilie încuia tot timpul poarta.

25. Odată, au venit cîțiva arieni la avva Sisoe, pe muntele avvei Antonie, și au început să-i bîrfească pe ortodocși. Bătrînul nu le-a răspuns nimic, l-a chemat doar pe ucenicul său și i-a zis: „Avraam, adu-mi cartea sfîntului Atanasie și citește din ea!". Ei au amuțit, dîndu-și astfel în vileag erezia. Apoi i-a lăsat să plece în pace.

26. Odată, avva Ammun a venit de la Raito la Clisma, ca să-l întîlnească pe avva Sisoe. Văzîndu-l tulburat, fiindcă

părăsise pustiul, îl întreabă: „De ce ești tulburat, avva? Ce mai puteai face în pustiu așa de bătrîn?". Bătrînul l-a măsurat cu asprime și i-a zis: „Ce vorbești, Ammun? Oare nu-mi ajungea slobozenia gîndului rău, în pustiu?".

27. Odată, avva Sisoe stătea în chilie. Ucenicul lui a bătut la ușa, dar bătrînul a strigat: „Fugi, Avraam, nu intra, acum n-au timp cele de aici".

28. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe: „De ce ai plecat de la Sketis, unde locuiai cu avva Or, și ai venit să te așezi aici?". Bătrînul îi zice: „Sketis a început să se cam umple de călugări. Cînd am auzit c-a răposat avva Antonie m-am sculat, am venit aici, pe munte, unde am găsit liniște, și am rămas puțin". Fratele îi zice: „De cît timp ești aici?". Bătrînul zice: „De șaptezeci și doi de ani".

29. Avva Sisoe a zis: „Cînd cineva are grijă de tine, tu nu trebuie să poruncești".

30. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe: „Dacă sîntem într-o călătorie și călăuza ne rătăcește, trebuie să-i atragem luarea aminte?". Bătrînul zice: „Nu". Fratele întreabă: „Să-l lăsăm atunci să ne rătăcească?". Bătrînul zice: „Dar ce să faceți, să luați un ciomag și să-l bateți? Eu am cunoscut cîțiva frați care călătoreau [prin pustiu] și călăuza lor i-a rătăcit, noaptea. Erau doisprezece și toți știau că s-au rătăcit și fiecare se lupta cu sine, ca să nu spună. Cînd s-a făcut ziuă, călăuza și-a dat seama că au greșit drumul și le-a zis: «Iertați-mă, ne-am rătăcit». Toți i-au zis: «Știam, dar am tăcut». El a fost uluit și le-a zis: «Frații se stăpînesc, pînă la moarte, ca să nu vorbească». Și l-a slăvit pe

Dumnezeu. Bucata de drum pe care o rătăciseră era de douăsprezece mile". *cf.* **InPit 17**

31. Odată, au venit saracinii și i-au jefuit de toate pe bătrîn și pe fratele său. Ei au plecat în pustiu, ca să caute de mîncare și bătrînul a găsit cîteva baligi de cămilă și, scormonind în ele, cîteva boabe de orz. Pe unul îl mînca și pe unul îl punea în palmă. Fratele a venit și, găsindu-l mîncînd, zice: „Asta-i dragoste, să găsești mîncare, s-o mănînci singur și să nu mă chemi și pe mine?". Avva Sisoe îi zice: „Nu te-am nedreptățit, frate. Uite, ți-am păstrat porția ta în palmă!".

32. Spuneau, despre avva Sisoe tebanul, că a stat o vreme la Calamon din Arsinoe și un alt bătrîn se îmbolnăvise în altă lavră. Cînd a auzit s-a tulburat. Postea din două în două zile și era tocmai ziua în care nu mînca. Auzind așadar de boala bătrînului își zice în gîndul lui: „Ce să fac? Dacă mă duc, oare frații de acolo nu mă vor sili să mănînc? Dar dacă aștept pînă mîine, să nu se prăpădească bătrînul. Asta fac: mă duc și nu mănînc". Și s-a dus postind și a împlinit porunca lui Dumnezeu, dar nu și-a stricat nici felul său de viață pentru Dumnezeu.

33. Un părinte a povestit, despre avva Sisoe din Calamon, că, odată, vrînd să-și biruie somnul, s-a agățat de-o stîncă din Petra, dar un înger a venit și l-a dezlegat, spunîndu-i să nu mai facă una ca asta și nici pe alții să nu-i învețe să facă.

34. Un părinte l-a întrebat pe avva Sisoe: „Dacă stau în pustiu și vine un barbar, care vrea să mă omoare, iar eu sînt mai tare decît el, îl omor?". Bătrînul a zis: „Nu, lasă-i-l lui Dumnezeu. Prin orice încercare grea

ar trece omul, trebuie să spună: «S-a întîmplat din cauza păcatelor mele». Iar dacă este o întîmplare fericită: «Voia Domnului»".

35. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe tebanul: „Spune-mi un cuvînt". El zice: „Ce să-ți spun? Citesc din Noul
cf. Sis 36 Testament și mă întorc la cel Vechi".

36. Același frate l-a întrebat, pe avva Sisoe de la Petra, despre cuvîntul pe care i-l spusese avva Sisoe tebanul. Bătrînul zice: „Adorm în păcat și mă trezesc în
cf. Sis 35 păcat".

37. Spuneau, despre avva Sisoe de la Teba, că, îndată
cf. IsTeb 2; după ce se termina slujba la biserică, fugea în chilia
MacEg 16 lui. Frații ziceau: „Are un demon". Dar el făcea lucrarea lui Dumnezeu.

38. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe: „Ce să fac, avva, că am căzut în păcat?". Bătrînul îi zice: „Ridică-te iar". Fratele zice: „M-am ridicat și din nou am căzut". Bătrînul îi zice: „Ridică-te iar și iar". Fratele întreabă: „Pînă cînd?". Bătrînul zice: „Pînă cînd vei fi prins [de moarte] sau făcînd bine, sau păcătuind. Căci așa cum
cf. Pim 182 este găsit omul în clipa morții, așa se duce dincolo".

39. Un frate l-a întrebat pe un bătrîn: „Ce să fac, că sînt tulburat din pricina lucrului de mînă. Îmi place sfoara, dar nu pot lucra". Bătrînul zice: „Avva Sisoe spunea: «Nu trebuie să facem o muncă odihnitoare»".

40. Avva Sisoe a zis: „Caută-L pe Dumnezeu, nu unde locuiește".

41. A mai zis: „[Lucrul] de rușine și neteama duc adeseori la păcat".

42. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe: „Ce să fac?". El îi zice: „Lucrul pe care-l cauți este tăcerea lungă și smerenia. Căci este scris: *Fericiți cei ce stăruiesc în smerenie.* Așa poți rezista". *Is* 30,18

43. Avva Sisoe a zis: „Disprețuiește-te, voia ta arunc-o la spate, fii fără grijă de [cele lumești] și-ți vei găsi odihna". *cf.* Pim 81, 95,98

44. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe: „Ce să fac din pricina patimilor?". Bătrînul zice: „Fiecare dintre noi este ispitit de propria-i poftă". *cf. Iac* 1,14

45. Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe: „Spune-mi un cuvînt". El a zis: „De ce mă silești să vorbesc degeaba? Fă ce vezi". *cf.* IsChil 2; Or 7

46. Odată, avva Avraam, ucenicul avvei Sisoe s-a dus undeva cu o treabă și cîteva zile bătrînul n-a vrut să fie slujit de altcineva; zicînd: „Să las pe altcineva să se obișnuiască cu mine, în afară de fratele meu?". Și n-a primit [nici un ajutor de la nimeni] pînă cînd nu s-a întors ucenicul său, răbdînd chinul.

47. Spuneau, despre avva Sisoe, că, odată, stînd în chilie, a strigat cu glas mare: „O, nenorocire!". Ucenicul său îl întreabă: „Ce-i cu tine, părinte?". Bătrînul îi zice: „Caut un om cu care să vorbesc și nu-l găsesc".

48. Odată, avva Sisoe a plecat de pe muntele avvei Antonie și s-a dus să locuiască mai departe, pe un munte din Tebaida. Aici trăiau și meletieni, la Calamon, în Arsinoe. Cîțiva frați, auzind că bătrînul s-a mutat pe muntele din afară, au dorit să-l vadă, însă își spuneau: „Ce facem, că pe munte sînt meletieni? Știm că pe bătrîn nu-l atinge, dar ne temem ca nu cumva, vrînd noi să-l vedem pe el, să nu cădem în ispita ereticilor". Și, ca

să nu-i întîlnească pe eretici, nu s-au mai dus să-l vadă pe bătrîn.

49. Povesteau că avva Sisoe s-a îmbolnăvit. Bătrînii se adunaseră împrejurul său, iar el le vorbea. Îl întreabă : *cf.* Sis 14 „Ce vezi, avva?". El zice: „Văd pe unii venind spre mine, iar eu îi rog să mă lase încă puțin, ca să mă pocăiesc". Unul dintre bătrîni îi zice: „Și dacă te lasă, ai avea putere și acum să faci pocăință?". Bătrînul îi zice: „Dacă nu pot face, măcar să plîng puțin pentru sufletul meu și-mi ajunge".

50. Spuneau, despre avva Sisoe, că venind la Clisma s-a îmbolnăvit. Cum stătea cu ucenicul său în chilie, s-a auzit o bătaie la ușă. Bătrînul, auzind, îi zice lui Avraam: „Spune celui care bate: «Eu sînt Sisoe de pe munte, eu sînt Sisoe pe așternut»". Cum a auzit acela s-a făcut nevăzut.

51. Avva Sisoe tebanul i-a zis ucenicului său: „Spune-mi ce vezi la mine și eu îți spun ce văd la tine". Ucenicul i-a răspuns: „Ai minte bună și ești puțin aspru". Bătrînul îi zice: „Tu ești bun la suflet, dar molatic la minte".

52. Spuneau, despre avva Sisoe tebanul, că nu mînca pîine. La sărbătoarea Paștelui frații l-au rugat să mănînce cu dînșii. El le-a răspuns: „Una din două: sau mănînc numai pîine, sau toate bucatele pe care le-ați pregătit". Ei au zis: „Mănîncă numai pîine". Și așa a făcut.

53. Cînd cineva îl întreba pe avva Sisoe despre avva Pambo el răspundea: „Pambo era mare, mare în faptele sale".

54. Avva Sisoe l-a întrebat pe un frate: „Ce faci?". El a răspuns: „Îmi pierd timpul, părinte". Bătrînul îi zice: „Eu îi mulțumesc lui Dumnezeu chiar și cînd îmi pierd timpul".

Despre avva Silvan

S-a născut în Palestina și a fost călugăr la Sketis. I-a avut discipoli, printre alții, pe Zenon și pe Marcu. După Sketis s-a mutat pe muntele Sinai, spre 380, apoi a revenit în Palestina. Era un mistic pur, cu chipul strălucitor de slavă (ca Pambo și Sisoe). Stătea ceasuri în șir în extaz, după cum ne relatează cîteva din apoftegmele de mai jos. Pe de altă parte, figura lui nu este aceea a unui „irațional", ci a unui ascet sobru și echilibrat, bîntuit, la răstimpuri, de spaima Judecății.

1. Odată, avva Silvan s-a dus împreună cu ucenicul său, Zaharia, la o mînăstire și frații de acolo i-au îndemnat să guste ceva înainte de plecare. După ce au ieșit, ucenicul a găsit apă în drum și a vrut să bea, dar bătrînul îi zice: „Zaharia, astăzi este zi de post". El întreabă: „Dar n-am mîncat, avva?". Bătrînul răspunde: „Ce-am mîncat era din dragoste, dar noi, acum, ținem postul nostru".

2. Tot el, stînd odată cu frații a intrat în extaz și a căzut cu fața la pămînt. După multă vreme s-a ridicat și plîngea. Frații l-au întrebat: „Ce-i cu tine, părinte?". Dar el a tăcut și continua să plîngă. După un timp, silindu-l să vorbească, a zis: „Am fost răpit la Judecată și i-am văzut pe mulți de-ai noștri mergînd la pedeapsă și pe mulți mireni mergînd spre Împărăție". Bătrînul plîngea și nu mai vroia să iasă din chilie, iar dacă era

cf. Silv 1 obligat să iasă, își acoperea fața cu un culion, zicînd: „De ce să văd lumina aceasta trecătoare și fără nici un folos?".

3. Altădată, a intrat ucenicul său, Zaharia, și l-a găsit în extaz, cu mîinile întinse spre cer. A închis ușa și a ieșit. Apoi s-a întors la ceasurile al șaselea și al nouălea și l-a găsit tot așa. La ceasul al zecelea a bătut iar, a intrat, l-a găsit liniștit și l-a întrebat: „Ce-ai avut azi, părinte?". El a zis: „Am fost bolnav, copile". Dar ucenicul i-a îmbrățișat picioarele și i-a zis: „Nu te las pînă cînd nu-mi spui ce-ai văzut". Bătrînul îi zice: „Am fost răpit la cer și am văzut slava lui Dumnezeu. Am stat acolo pînă acum și acum am fost lăsat să mă întorc".

4. Odată, cînd avva Silvan stătea pe muntele Sinai, ucenicul său, Zaharia, a plecat cu o treabă și i-a zis: „Adu apă și udă grădina". El a ieșit, și-a acoperit fața
cf. Silv 2 cu culionul și nu se uita decît unde punea piciorul. Tocmai atunci venea un frate la dînsul și, zărindu-l de departe, se întreba ce face. Intrînd l-a întrebat: „Spune-mi, avva, de ce udai grădina cu fața acoperită cu culionul?". Bătrînul îi zice: „Copile, ca să nu vadă ochii mei copacii, iar mintea să se smulgă de la treaba ei, privindu-i".

5. Un frate s-a dus la avva Silvan, pe muntele Sinai, și, văzîndu-i pe frații de acolo lucrînd, i-a zis bătrînului:
In 6,27 „*Nu lucrați pentru hrana pieritoare* (Ioan 6, 27), căci
Lc 10,42 *Maria și-a ales partea bună* (Lc. 10, 42)". Bătrînul îi zice ucenicului său: „Zaharia, dă fratelui o carte și pune-l în chilie fără nimic altceva". Pe la ceasul al nouălea, fratele a început să tragă cu ochiul spre ușă, dacă nu trimit pe careva să-l cheme la masă. Dar cum nimeni nu l-a chemat, s-a sculat și a venit să-l întrebe

pe bătrîn: „Avva, frații n-au mîncat astăzi?". Bătrînul îi zice: „Ba da". Fratele: „Și de ce nu m-ați chemat și pe mine?". Bătrînul: „Fiindcă tu ești un înduhovnicit, nu ai nevoie de mîncarea asta [pieritoare]. Noi, oameni trupești fiind, vrem să mîncăm și de aceea lucrăm. Tu ți-ai ales partea bună, citind toată ziua și nepoftind hrană trupească". Cînd a auzit aceasta fratele s-a închinat și a zis: „Iartă-mă, avva". Bătrînul îi zice: „Maria are neapărat nevoie de Marta, căci datorită Martei este lăudată și Maria".

6. Odată, l-au întrebat pe avva Silvan: „Ce fel de viață ai dus, părinte, ca să dobîndești o asemenea înțelepciune?". El a răspuns: „Niciodată n-am lăsat să intre în inima mea vreun gînd care să-L mînie pe Dumnezeu".

7. Spuneau, despre avva Silvan, că a stat ascuns în chilie cu numai cîteva boabe de năut și a făcut, hrănindu-se cu ele, o sută de site. Cineva a venit din Egipt cu măgarul încărcat de pîine, a bătut la poartă și a pus pîinile jos. Bătrînul a luat sitele, a încărcat măgarul și l-a lăsat pe om să plece.

8. Povesteau, despre avva Silvan, că, într-o zi, ucenicul Zaharia a ieșit fără el, i-a luat pe frați, a mutat gardul de la grădină și l-au făcut mai mare. Aflînd bătrînul și-a luat cojocelul, a ieșit afară și le-a zis fraților: „Rugați-vă pentru mine". Văzîndu-l ei, au căzut la picioarele sale și l-au întrebat: „Ce-i cu tine, avva?". El le-a zis: „Nu intru în chilie și nu scot cojocul de pe mine pînă cînd nu mutați gardul la locul lui". Ei au mutat iarăși gardul și l-au făcut cum era înainte. Abia atunci bătrînul s-a întors în chilia sa.

9. Avva Silvan a zis: „Eu sînt un rob și stăpînul mi-a zis: «Tu muncește pentru mine și eu te hrănesc. Nu căuta

să știi de unde: dacă am, dacă fur sau dacă împrumut. Nu căuta! Muncește, atît, iar eu te hrănesc». Așadar, dacă muncesc, mănînc din plata mea. Dacă nu muncesc, mănînc din milostenie".

cf. Nisth 5; Or 10
10. A mai zis: „Vai de omul a cărui faimă îi întrece fapta".

cf. Dios 1; Pim 85; Or 8
11. Avva Moise l-a întrebat pe avva Silvan: „Poate cineva s-o ia în fiecare zi de la-nceput?". Bătrînul îi zice: „Dacă este harnic, poate să reînceapă și în fiecare ceas".

12. Un părinte a zis că, odată, fiind cineva, întîmplător, la avva Silvan și văzîndu-i chipul și trupul strălucind ca un înger, a căzut cu fața la pămînt. Mai spunea că și alții aveau această harismă.

Despre avva Simon

1. Odată, un mare dregător a venit să-l vadă pe avva Simon, dar el, cînd a auzit, și-a pus cingătoarea și a plecat să curețe un palmier. Oamenii dregătorului s-au apropiat și au început să strige: „Bătrîne, unde-i pustnicul?". El a zis: „Nu-i nici un pustnic aici". Auzind ei așa au plecat.

2. Altădată, a venit să-l vadă alt dregător. Clericii i-au luat-o înainte și i-au zis bătrînului: „Avva, pregătește-te, un mare dregător a auzit de tine și vine să-i dai binecuvîntarea". El a zis: „Da, mă pregătesc". S-a îmbrăcat cu haina lui ponosită, a luat în mînă o bucată de pîine și una de brînză și s-a așezat la poartă mîncînd. Dregătorul a sosit cu tot convoiul lui și, văzîndu-l, a întrebat plin de dispreț: „Acesta-i pustnicul despre care am auzit?". Și pe loc a făcut cale-ntoarsă.

Despre avva Sopatros

1. Cineva l-a întrebat pe avva Sopatros: „Avva, dă-mi o poruncă și o voi păzi". El i-a zis: „Nu-ți băga femeie în chilie, nu citi apocrife și nu discuta despre chipul [lui Dumnezeu în om], căci aceasta nu-i erezie, ci prostie și arțag din ambele părți. Lucrul nu poate fi priceput de toată lumea".

Despre avva Sarmatas

Dintr-o scrisoare a lui Serapion de Thmuis reiese că Sarmatas a fost ucenic al lui Antonie cel Mare. Ar fi murit ucis în cursul unei incursiuni barbare în anul 357. Apoftegma 5 este recuperată de Guy.

1. Avva Sarmatas a zis: „Îl prefer pe omul păcătos, dacă știe că a păcătuit și se pocăiește, celui nepăcătos, care se crede drept".

2. Povesteau că avva Sarmatas făcea adesea patruzeci de zile [de penitență], după sfatul avvei Pimen și zilele acestea treceau la el ca o nimica toată. Odată, avva Pimen a venit și l-a întrebat: „Spune-mi, ce-ai văzut după atîta osteneală?". El i-a răspuns: „Nimic deosebit". Dar avva Pimen îi zice: „Nu te las pînă cînd nu-mi spui". El zice: „Am găsit un singur lucru. Dacă spun somnului: «Du-te!», se duce, și dacă-i spun: «Vino!», vine".

3. Un frate l-a întrebat pe avva Sarmatas: „Gîndurile rele îmi zic: «Nu lucra, mănîncă, bea, dormi»". Bătrînul îi răspunde: „Cînd ți-e foame, mănîncă; cînd ți-e sete, bea; cînd ești obosit, dormi". Tocmai atunci a

venit alt bătrîn la fratele acela și el îi spune ce l-a îndemnat avva Sarmatas. Bătrînul îi răspunde: „Iată ce înseamnă ce ți-a spus avva Sarmatas: cînd ți-e foame și sete de nu mai poți, atunci mănîncă și bea; și cînd ai privegheat și pici de somn, atunci dormi. Asta ți-a zis bătrînul".

4 Același frate l-a întrebat pe avva Sarmatas: „Gîndurile rele îmi zic: «Du-te afară și întîlnește-te cu frații»". Bătrînul îi răspunde: „Nu le da ascultare, ci spune-le: «V-am ascultat la început, acum nu vă mai pot asculta»".

5 A mai zis: „Dacă omul poate să fugă și nu ia seama, face păcatul de neocolit".

Despre avva Serapion

Există mai multe personaje cu numele Serapion și nu se știe exact care este eroul apoftegmelor de mai jos, presupunînd că ele s-ar cuveni atribuite aceluiași Serapion. Unul a fost episcop de Thmuis, cunoscut pentru activismul său antiarian, precum și pentru cîteva texte liturgice foarte frumoase. Un al doilea Serapion conducea o importantă comunitate de călugări – zece mii de frați, după spusele autorului Hist. Monach. 18 – în regiunea Arsinoe. Comunitatea respectivă producea în fiecare an o mare cantitate de grîu, ajutîndu-i pe toți săracii din preajmă. În sfîrșit, Palladius consacră capitolul 37 din Hist. Laus. *unui Serapion poreclit Sindonitul, întrucît nu se îmbrăca decît cu un giulgiu de in (*sindonios*). E foarte probabil ca acesta din urmă să coincidă cu protagonistul apoftegmelor din* Pateric. *Cult, cunoscînd Scriptura pe de rost, Sindonitul era un autentic monah girovag, apropiat de tipul de înțelept cinic. Refuza să stea în chilie, ca să nu se atașeze de vreun loc din lumea*

aceasta, şi umbla din localitate în localitate predicînd, spovedind şi convertind. Odată, s-a vîndut pe douăzeci de dinari unei trupe de actori şi nu i-a părăsit pînă cînd nu i-a încreştinat. Practica rugăciunea continuă. În peregrinările sale a ajuns la Atena, apoi în Lacedemonia, unde a convertit o familie de manihei. Altădată, s-a îmbarcat pe o corabie care pleca la Roma, fără nimic: nici bani, nici mîncare, nici bagaj. Marinarii n-au avut încotro şi l-au dus pînă la destinaţie. Aici a tras la un discipol al lui Origen, Domminus, om ales şi cult, al cărui pat vindeca tot felul de boli. Prin Domminus a aflat de o fecioară retrasă, care nu ieşise din casă de douăzeci şi cinci de ani. În faţa avvei, fecioara s-a declarat, în chip orgolios, moartă pentru lumea aceasta. Atunci, Serapion, ca s-o pună la încercare, i-a poruncit să meargă prin centrul oraşului complet dezbrăcată, făgăduindu-i că el însuşi va face la fel. Fecioara însă a refuzat, recunoscînd că n-a ajuns pînă la o asemenea detaşare şi smerenie. Apoftegmele prezintă cîteva scene de convertire care completează de minune reportajul lui Palladius despre avva Serapion. Biserica îl sărbătoreşte la 21 martie (după unele sinaxare, la 14 mai).

1. Odată, avva Serapion trecea printr-un sat din Egipt şi a văzut o prostituată stînd în camera ei. Bătrînul i-a zis: „Aşteaptă-mă diseară, vreau să vin şi să-mi petrec noaptea lîngă tine". Ea a răspuns: „Bine, avva". Apoi a pregătit şi a aşternut patul. Seara, bătrînul a venit, a intrat în cameră şi i-a zis: „Ai pregătit patul?". Ea răspunde: „Da, avva". El a închis uşa, apoi îi zice: „Puţină răbdare. Noi avem o lege şi trebuie s-o împlinesc". Şi bătrînul a început slujba. A citit psaltirea şi la fiecare psalm făcea cîte o rugăciune pentru [prostituată], cerînd lui Dumnezeu s-o convertească şi s-o mîntuiască. Şi Dumnezeu l-a ascultat. Femeia s-a aşezat tremurînd lîngă bătrîn şi a început să se roage

cu el, iar cînd au isprăvit Psaltirea ea a căzut la pămînt. Apoi bătrînul a început Apostolul și a citit mult dintr-însul, pînă a terminat slujba. Femeia, străpunsă pînă la lacrimi și dîndu-și seama că bătrînul n-a venit la ea ca să păcătuiască, ci ca să-i mîntuiască sufletul, a căzut înaintea lui și i-a zis: „Fie-ți milă, avva, și du-mă unde pot să-i fiu pe plac lui Dumnezeu". Bătrînul a luat-o, a dus-o la o mînăstire de fecioare și a încredințat-o unei amme, zicîndu-i: „Ia-o pe sora aceasta, dar nu-i pune jug sau poruncă precum celorlalte surori, ci, dacă vrea ceva, dă-i, iar dacă vrea să plece undeva, las-o să plece". După cîteva zile [femeia] i-a zis [ammei]: „Eu sînt o păcătoasă și vreau să mănînc o dată la două zile". După [alte] cîteva i-a zis din nou: „Am multe păcate, vreau să mănînc o dată la patru zile". După cîteva zile o cheamă iar pe amma și-i zice: „Fiindcă l-am supărat foarte tare pe Dumnezeu cu păcatele mele, te rog, pune-mă într-o chilie, astup-o și, printr-o gaură, dă-mi un pic de mîncare și de lucru". Amma a făcut întocmai și femeia a devenit plăcută lui Dumnezeu tot restul vieții sale.

2. Un frate l-a întrebat pe avva Serapion: „Spune-mi un cuvînt". Bătrînul îi zice: „Ce să-ți spun? Uite, ai luat de la gura văduvelor și a orfanilor și ai pus pe pervazul ferestrei". Căci îl văzuse plin cu cărți.

3. Avva Serapion a zis: „După cum soldații împăratului, stînd drepți, nu pot privi nici în dreapta, nici în stînga, tot așa și omul, dacă stă drept în fața lui Dumnezeu și privește înainte, cu teamă, în fiecare ceas, nu se sperie de dușman".

4. Un frate s-a dus la avva Serapion. Bătrînul l-a îndemnat să se roage, cum era obiceiul, dar el, socotindu-se

păcătos și nevrednic de haina călugărească, nu l-a ascultat. Apoi a vrut să-i spele picioarele, dar el a refuzat din aceleași pricini. I-a dat să mănînce și a mîncat și bătrînul, sfătuindu-l: „Copile, dacă vrei să ai folos duhovnicesc, silește-te să stai în chilia ta, ia aminte la tine și la lucrul mîinilor tale, căci ieșind nu vei găsi folosul pe care-l vei găsi stînd în chilie". Fratele s-a supărat auzind asemenea cuvinte și a început să facă fețe-fețe, încît bătrînul nu putea să nu-și dea sema de starea lui. Avva Serapion i-a zis: „Pînă acum ziceai că ești păcătos și te osîndeai, socoteai că nu ești vrednic să trăiești, iar acum, pentru că te-am povățuit cu dragoste, te zburlești ca o fiară? Dacă vrei să fii smerit, învață să suporți cu tărie părerile altora despre tine și nu te împroșca singur cu vorbe deșarte". Auzind aceasta fratele s-a închinat bătrînului și a plecat cu mult folos duhovnicesc.

Despre avva Serinos

1. Spuneau, despre avva Serinos, că lucra mult și tot timpul mînca doi posmagi. A venit la el avva Iov, însoțitorul său – el însuși mare ascet – și i-a zis: „La mine în chilie am grijă de lucrarea mea, dar cînd ies, mă dau cu frații". Avva Serinos îi zice: „Nu-i mare lucru să-ți păzești lucrarea cînd ești singur în chilie, ci cînd ieși din chilie". *cf.* Pim 137

2. Avva Serinos a zis: „Mi-am petrecut viața secerînd, cosînd și împletind coșuri, dar dacă nu era mîna lui Dumnezeu să mă sature, nu mă săturam niciodată".

Despre avva Spiridon

Unul din sfinții cei mai populari ai Ortodoxiei și nu numai. Este patronul orașului Corfu, unde moaștele sale au fost aduse, în secolul al XV-lea, de la Constantinopol. Era episcop însurat, cu copii, între care o fată, Irina, eroina apoftegmei 2. Antiarian ferm, a participat la Sinodul de la Laodiceea (343). Sozomen povestește, despre el, în Istoria ecleziastică *1, 11, că își punea averea la dispoziția întregii comunități, interpreta Scriptura cu mult bun simț, fără să fie un „specialist", și dădea dovadă de multă libertate de spirit : într-o zi, în timpul Postului Mare, fiind singur acasă, a gătit carne pentru un oaspete înfruptîndu-se și el cu binecuvîntarea Apostolului, care a spus :* Totul este curat pentru cei curați *(Tit 1, 15). Biserica îl sărbătorește la 12 decembrie.*

1. Despre avva Spiridon, se spunea că era un păstor atît de cuvios, încît a fost socotit vrednic să devină și păstor de oameni. O cetate din Cipru, pe nume Trimithunte, l-a chemat să-i fie episcop, iar el, atît era lipsit de trufie, încît, deși episcop, continua să pască oile pe cîmp. Odată, pe la miez de noapte, hoții s-au furișat în țarcul oilor și s-au pus pe furat. Dar Dumnezeu, izbăvitorul păstorului, a izbăvit și turma, căci hoții au fost legați fedeleș de o putere nevăzută, chiar lîngă stînă. În zori, cînd ciobanul a venit la oi, i-a găsit pe aceia cu mîinile la spate și îndată și-a dat seama ce se întîmplase. S-a rugat și i-a dezlegat pe hoți. Apoi, după ce i-a sfătuit și i-a îndemnat să trăiască din muncă cinstită, nu din nelegiuiri, le-a dăruit o capră și i-a lăsat să plece, zicîndu-le în șagă : „Ca să nu spuneți că ați privegheat degeaba".

2. Povesteau, despre el, că avea o fiică, Irina, fecioară, la fel de cuvioasă ca și tatăl ei. Un cunoscut i-a

încredinţat o podoabă de mare preţ şi ea, ca să fie mai sigură, a ascuns-o în pămînt. Dar la puţin timp s-a stins din viaţă. Omul care-i încredinţase podoaba a venit să i-o ceară înapoi şi nemaigăsind-o pe fată s-a întors asupra tatălui ei, avva Spiridon, ba cu ameninţări, ba cu rugăminţi. Şi, fiindcă bătrînului îi părea rău după podoaba omului, s-a dus la mormîntul fetei şi a început să-l roage pe Dumnezeu să-i arate înainte de soroc învierea promisă. Speranţa nu i-a fost înşelată: fecioara, înviată, i s-a arătat părintelui ei şi după ce i-a destăinuit locul unde era îngropată podoaba, s-a întors pe lumea cealaltă. Bătrînul a luat-o şi i-a dat-o stăpînului ei. *cf.* MacEg 7

Despre avva Saio

Povesteau că avva Saio şi avva Mues locuiseră împreună şi că avva Saio era foarte ascultător, dar aspru. Bătrînul îi zicea, ca să-l încerce: „Du-te şi fură". El, ascultător, s-a dus şi-a furat de la fraţi, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate. Bătrînul a luat lucrurile furate şi le-a dat înapoi pe ascuns. Odată, într-o călătorie, a rămas fără vlagă şi bătrînul l-a lăsat pe jumătate mort, apoi a venit la fraţi şi le-a zis: „Mergeţi şi-l aduceţi pe Saio, care zace zdrobit". Şi ei s-au dus şi l-au adus.

Despre amma Sara

• *Nu se ştie nimic despre amma Sara. Putem presupune că a trăit în jur de şaizeci de ani, în Delta Nilului, pe unul din braţele orientale ale fluviului, după cum reiese din grupajul de apoftegme. Acestea insistă pe războiul purtat de ascetă împotriva ispitelor sexuale. Este pomenită în Biserică la 13 iulie.*

1. Povesteau, despre amma Sara, că s-a războit cumplit, timp de treisprezece ani, cu demonul curviei și niciodată nu s-a rugat să fie cruțată de război, ci spunea mereu: „Dumnezeule, dă-mi putere".

2. Odată, duhul curviei a năvălit peste ea și mai abitir, amăgind-o cu deșertăciunile lumii. Ea însă, nelepădîndu-se de teama de Dumnezeu și de asceză, s-a dus în camera ei, ca să se roage. Duhul curviei i s-a arătat întrupat și i-a zis: „M-ai învins, Sara". Ea a răspuns: „Nu eu te-am învins, ci Stăpînul meu, Hristos".

3. Spuneau că a locuit șaizeci de ani pe malul fluviului și nu s-a aplecat nici măcar o dată, ca să-l vadă.

4. Altădată, au venit la ea doi mari pustnici din părțile orașului Pelusios. Pe drum vorbeau între ei: „Hai s-o umilim pe bătrînă". Și-i zic: „Vezi să nu se laude cugetul tău spunîndu-și: «Iată, pustnicii aceștia vin la mine, care sînt femeie»". Amma le răspunde: „După fire sînt femeie, nu și după cuget".

5. Amma Sara a zis: „Dacă m-aș ruga lui Dumnezeu să fiu pe placul tuturor oamenilor, ar trebui să mă închin la ușa fiecăruia dintre ei. Mai bine mă rog să am inima curată cu toți".

6. A mai zis: „Așez piciorul pe scară, ca să urc, și pun moartea în fața ochilor înainte de a face primul pas".

7. A mai zis: „E bine să facem milostenie. Chiar dacă este pentru plăcerea oamenilor, pînă la urmă este și
cf. Pim 51 pentru plăcerea lui Dumnezeu".

8. Odată, cîțiva sketioți s-au dus la amma Sara, care i-a servit cu un coș [de fructe]. Frații le-au lăsat pe cele mai bune și le-au mîncat pe cele stricate. Amma le-a zis: „Cu adevărat sînteți sketioți".

Despre amma Sincletica

A trăit în secolul al IV-lea, în preajma Alexandriei, unde s-a și născut, într-o familie senatorială, de origine macedoneană. Un contemporan al său, Pseudo-Atanasie, i-a scris biografia, una din primele biografii creștine pe care le posedăm (PG 28, coll. 1487-1558). Desigur, avem de-a face cu o biografie ideală, parenetică, redactată pentru stimularea cititorilor. La moartea părinților săi, Sincletica s-a retras într-un loc pustiu împreună cu sora ei, care era oarbă. A luptat împotriva ispitelor prin posturi lungi și rugăciune. Ultimii patru ani din viață și i-a petrecut în chinuri cumplite. Mai întîi a făcut o tuberculoză, apoi un cancer i-a devastat obrazul și a lăsat-o mută. Și-a anunțat singură moartea, cu trei zile înainte. Avea optzeci și patru de ani. Apoftegmele se remarcă prin sobrietate, discernămînt, rafinament și gust special pentru comparația edificatoare. Fragmentele 19-28, neincluse de Cotelier și traduse în ediția de față, au fost restituite de Jean-Claude Guy. Amma Sincletica este pomenită în Biserică la 5 ianuarie.

1. Amma Sincletica a zis: „Pentru cei ce se apropie de Dumnezeu, la început este multă luptă și suferință; după aceea, însă, urmează o bucurie de nespus. Așa cum cei ce vor să ațîțe focul mai întîi se afumă, lăcrimează și abia apoi dobîndesc ce vor – căci, zice, *Dumnezeul nostru este foc mistuitor* – tot așa și noi *Evr* 12,29 trebuie să ațîțăm focul dumnezeiesc cu lacrimi și osteneli".

2. A mai zis: „Noi, care am ales cinul acesta, trebuie să fim de-o cumpătare desăvîrșită. Cumpătarea pare să existe și la mireni, dar tot timpul amestecată cu necumpătarea, întrucît ei păcătuiesc cu toate celelalte simțuri: privesc necuviincios și rîd aiurea".

3. A mai zis: „După cum leacurile cele mai tari alungă veninul fiarelor, tot așa rugăciunea și postul alungă orice gînd rău".

4. A mai zis: „Să nu te amăgească desfătările mirenilor bogați, ca și cum plăcerea lor deșartă ar avea vreun rost. Ei prețuiesc arta pregătirii bucatelor, dar tu, postind, întreci cu mîncarea ta simplă bucatele lor
Pr 27,7 îmbelșugate. Căci se spune: *Sufletul care se desfată disprețuiește fagurii.* Nu te sătura cu pîine și nu vei pofti vin.

5. Fericita Sincletica a fost întrebată dacă neagoniseala este un bine desăvîrșit. Ea a zis: „Desăvîrșit pentru cine poate. Cine-o suportă suferă trupește, dar se odihnește sufletește. Așa cum hainele aspre se spală bătîndu-le și storcîndu-le, tot așa sufletul puternic se întărește și mai mult prin sărăcia de bună voie".

6. A mai zis: „Dacă te nimerești într-o chinovie, nu-ți schimba locul, căci îți vei face mult rău. Așa cum pasărea, sculîndu-se de pe ouă, le răcește și le strică, tot așa călugărul, sau fecioara, își răcește și omoară
cf. Isaia 3 credința, dacă se tot mută dintr-un loc într-altul".

7. A mai zis: „Multe sînt vicleșugurile diavolului. N-a clintit sufletul prin foame, folosește bogăția drept momeală. N-a reușit prin înjurături și calomnii, bagă înainte laudele și slava. A fost biruit de sănătate, îmbolnăvește trupul. Nu poate înșela prin plăceri, încearcă să strice prin chinuri nedorite: aduce boli grele, după voia sa, pentru ca, slăbind, prin ele [sufletele], să tulbure dragostea față de Dumnezeu. Trupul este sfîșiat de febră cumplită și chinuit de o sete neastîmpărată. Dacă suferi toate acestea, păcătos

fiind, amintește-ți de pedeapsa viitoare, de focul veșnic, de chinurile Judecății și nu vei disprețui îndatoririle vieții prezente. Bucură-te că Dumnezeu te-a cercetat și să ai pe limbă cuvîntul acesta frumos: *Cu* Ps 117,18
chinuri m-ai pedepsit, Doamne, dar morții nu m-ai dat. Dacă ești din fier, leapădă-te, prin foc, de rugină. Și chiar dacă, drept fiind, începi să slăbești, înaintează de la lucrurile mari la cele și mai mari. Dacă ești din aur, călește-te și mai mult prin foc. Ți s-a dat un înger în trup? Veselește-te. Vezi cu cine ai devenit asemenea. Te-ai învrednicit de partea lui Pavel. Ești încercat *cf.* 2Co 12,7
prin foc? Ești pedepsit prin frig? Scriptura zice: *Am* Ps 65,12
trecut prin foc și prin apă și apoi ne-ai dus la răcoare. Ai trecut prin încercarea dintîi? Așteapt-o pe cea de-a doua. Practică virtutea și rostește cuvintele sfîntului: *Sînt sărac și bolnav.* Prin aceste două suferințe vei de- Ps 68,30
veni desăvîrșit, căci spune: *Prin suferință m-ai făcut* Ps 4,2
fericit. Cu asemenea exerciții să ne călim sufletele: avem potrivnicul înaintea ochilor".

8. A mai zis: „Dacă ne sîcîie boala, să nu ne întristăm că din pricina slăbiciunii și a sfîrșelii trupului nu putem recita psalmii cu glas tare. Toate acestea le făceam pentru curățirea patimilor, căci postul și dormitul pe pămînt ne-au fost legiuite ca să înfruntăm plăcerile. Dacă însă boala a înmuiat deja plăcerile, nu mai există motiv [de post și de dormit pe jos]. Marea asceză înseamnă a răbda bolile și a aduce cîntări de mulțumire lui Dumnezeu".

9. A mai zis: „Să nu crezi [vreodată] că te-ai îmbolnăvit din pricina postului, căci și cei care nu țin post au căzut de multe ori în aceleași boli. Ai început un lucru bun? Nu te lăsa zdruncinat, dacă dușmanul te-a

lovit, căci el se dă deoparte în fața răbdării tale. Navigatorii caută mai întîi un vînt bun, apoi desfășoară pînzele și înfruntă vîntul din față. Dar nu golesc corabia din pricina vîntului potrivnic, ci ori stau puțin liniștiți, ori țin piept furtunii. Apoi navighează mai departe. Tot așa și noi, cînd se năpustește asupra noastră un vînt potrivnic, în loc de pînză să întindem crucea și fără frică să terminăm călătoria".

10. A mai zis: „Cei care adună bogăție materială cu mult chin, înfruntînd primejdiile mării, după ce au cîștigat averi uriașe, poftesc și mai mult. Disprețuiesc ce au și tînjesc la ce nu au încă. Noi nici nu avem nimic din ce căutăm, dar nici nu vrem să cîștigăm ceva cu teama de Dumnezeu".

cf. Lc 18,10 sq 11. A mai zis: „Urmează-l pe vameș, ca să nu fii osîndit împreună cu fariseul. Alege blîndețea lui Moise, ca să
cf. Ps 113,8 preschimbi inima ta vîrtoasă în izvoare de apă".

12. A mai zis: „E primejdios să înveți pe cineva dacă n-ai
cf. Pim 127, 197 trecut prin viața ascetică. Așa cum cineva, cu o casă putredă, își vatămă oaspeții, dacă i se prăbușește casa, tot așa cei care nu s-au zidit mai întîi pe ei înșiși îi distrug și pe cei care vin la ei [să învețe]. Cu vorbele îi îndeamnă la mîntuire, dar cu felul lor strîmb de viață mai mult îi strică pe ucenici".

13. A mai zis: „E bine să nu te mînii. Dar dacă totuși se întîmplă, nu ți-e îngăduit să fii împătimit decît o zi,
cf. Ef 4,26 spunînd: *Să nu apună soarele*.... Tu o să aștepți pînă apune toată viața ta? De ce să-l urăști pe cineva care te-a mîhnit, doar nu el ți-a făcut nedreptatea, ci diavolul. Urăște boala, nu pe cel bolnav".

14. A mai zis: „Cu cît atleții progresează mai mult, cu atît se lovesc de un adversar mai puternic".

15. A mai zis: „Există și o asceză pusă la cale de dușman. Ucenicii săi o practică. Așadar, cum să discernem asceza dumnezeiască și împărătească, de cea tiranică și demonică? Este limpede că plecînd de la buna măsură. Să trăiești tot timpul după regula postului. Nu posti patru sau cinci zile la rînd și în ziua următoare să te îmbuibezi cu mîncare. Lipsa de măsură strică tot timpul. Postește cît ești tînăr și sănătos, căci va veni bătrînețea cu bolile ei. Cît poți, adună hrană, ca să-ți găsești odihnă cînd nu vei mai putea". *cf.* Pim 129

16. A mai zis: „Dacă trăim în chinovie, trebuie să preferăm ascultarea ascezei, întrucît aceasta ne învață trufia, cealaltă, smerenia".

17. A mai zis: „Trebuie să ne cîrmuim sufletul cu discernămînt. Dacă trăim în chinovie, să nu ne ocupăm de ale noastre, nici să nu slujim voinței proprii, ci să ne supunem părintelui nostru după credință".

18. A mai zis: „Este scris: *Fiți înțelepți ca șerpii și neprefăcuți ca porumbeii.* A fi ca șerpii înseamnă a cunoaște pornirile și urzelile diavolului, întrucît cei ce se aseamănă se cunosc mai repede între ei. Neprefăcătoria porumbelului reprezintă curățenia lucrării". *Mt* 10,16

19. Amma Sincletica a zis: „Mulți din cei de pe munte [călugări] fac ce fac și oamenii din lume și ajung la pierzanie. Da, se poate ca trăind în mijlocul mulțimii să fii singur, prin voință, și invers, ca trăind singur [în chilie] să fii cu mintea în mijlocul mulțimii".

20. A mai zis: „În lume, dacă am greșit chiar fără să vrem, sîntem azvîrliți în temniță. Așa și noi, să ne întemnițăm pe noi înșine, din pricina păcatelor noastre, pentru ca acest act de voință de acum să îndepărteze pedeapsa viitoare".

21. A mai zis: „După cum o comoară, odată scoasă la lumină, se împrăștie, tot așa orice virtute, cînd ajunge cunoscută și sub ochii tuturor, dispare. După cum ceara se topește la para focului, tot așa sufletul începe
cf. Ars 44 să lîncezească din pricina laudelor și renunță la trudă".

22. A mai zis: „După cum sămînța nu poate fi în același timp și plantă, tot așa noi nu putem fi în același timp înconjurați de slavă omenească și cu rod ceresc".

23. A mai zis: „Copii, toți vrem să ne mîntuim, dar din pricina nepăsării noastre ne îndepărtăm de mîntuire".

24. A mai zis: „Să veghem, căci, deși nu vrem, prin simțurile noastre hoții dau buzna înăuntru. Cum să nu se înnegrească o casă, dacă afară e plin de fum, iar ferestrele sînt larg deschise?".

25. A mai zis: „Trebuie să fim tot timpul înarmați împotriva demonilor, fie că vin dinafară, fie că se mișcă dinăuntru. Sufletul, ca o corabie, ba este împroșcat de valurile dinafară, ba se îngreuiază de mîlul dinăuntru. Tot așa și noi, ba ne ducem la pierzanie din pricina păcatelor dinafară, ba ne stricăm din pricina gîndurilor dinăuntru. Trebuie, prin urmare, nu doar să ne păzim de atacurile dinafară, ci să îndurăm și țîșnirile gîndurilor lăuntrice".

26. A mai zis: „Aici, jos, nu putem deveni fără grijă.
1Co 10,12 Scriptura zice: *Cine crede că stă în picioare, să ia aminte să nu cadă.* Navigăm în nesiguranță. Psal-
cf. Ps 68,3 mistul spune că viața noastră este o mare; or, unele locuri din mare au stînci, altele sînt pline de fiare, iar altele sînt liniștite. Noi credem că navigăm în partea liniștită a mării, în vreme ce oamenii din lume navi-
cf. Mal 3,20 ghează pe valuri învolburate. Navigăm ziua, cîrmuiți

de soarele dreptății. De multe ori însă, se întîmplă ca mireanul să se trezească și să-și salveze barca din noianul întunecat de ape, iar noi să ne scufundăm, din nepăsare, în apa liniștită, deoarece am lăsat din mîini cîrma dreptății".

27. A mai zis: „Așa cum o corabie nu se poate construi fără cuie, tot așa omul nu se poate mîntui fără smerenie".

28. A mai zis: „Există o tristețe folositoare și există o tristețe distrugătoare. Tristețea folositoare este aceea care ne face să plîngem păcatele noastre și slăbiciunea aproapelui și nu ne lasă să cădem din hotărîrea noastră de a ajunge la bunătatea desăvîrșită. Și există o tristețe de la dușman, complet irațională, pe care unii o numesc acedie. Acest duh trebuie gonit, îndeosebi prin rugăciune și psalmodie".

T

Despre avva Tithoe

După cea mai plauzibilă ipoteză, numele Tithoe nu este decît o formă coruptă a lui Sisoe. Prin urmare, grupajul de mai jos trebuie atribuit avvei Sisoe.

1. Spuneau, despre avva Tithoe, că, dacă nu cobora degrabă brațele atunci cînd se ruga, mintea lui era răpită în cer. De aceea, cînd frații se rugau împreună cu el, se grăbea să coboare brațele, ca să nu fie răpit cu mintea și să rămînă așa vreme îndelungată.

cf. Agat 1; Long 1; Pim 191; Pist

2. Avva Tithoe a zis că înstrăinarea înseamnă să-ți stăpînești gura.

3. Un frate l-a întrebat pe avva Tithoe: „Cum să-mi păzesc inima?". Bătrînul îi zice: „Cum ne vom păzi inima, dacă ne deschidem gura și pîntecele?".

4. Avva Matoes zicea despre avva Tithoe: „Nu există om care să fi deschis gura împotriva lui pentru ceva. Aurul curat stă în balanță: așa și avva Tithoe".

5. Pe cînd locuia la Clisma, avva Tithoe, cugetînd și cîntărind bine lucrurile, îi zice ucenicului: „Udă palmierii, copile!". El i-a răspuns: „Dar sîntem la Clisma, avva!". Bătrînul îi zice: „Ce caut eu la Clisma? Du-mă înapoi pe munte".

6. Odată, avva Tithoe ședea, iar un frate ședea lîngă dînsul. Nevăzîndu-l, a început să suspine. Nu și-a dat seama că fratele era alături, pentru că intrase în extaz. Apoi s-a închinat în fața lui și i-a zis: „Iartă-mă, frate, încă nu am devenit călugăr, fiindcă am suspinat de fața cu tine". *cf.* InPit 23

7. Un frate l-a întrebat pe avva Tithoe: „Ce cale duce la smerenie?". Bătrînul zice: „Calea smereniei este aceasta: înfrînare, rugăciune, să te socotești pe tine însuți mai prejos de orice făptură". *cf.* Pim 97; Sis 13

Despre avva Timotei

Avva Timotei, preotul, i-a spus avvei Pimen: „O femeie din Egipt preacurvește și tot ce cîștigă dă de pomană". Avva Pimen a zis: „Nu va rămîne curvă, căci se vede într-însa rodul credinței". Odată, s-a întîmplat să vină mama preotului Timotei la fiul ei și el a întrebat-o: „Femeia aceea tot preacurvește?". Ea zice: „Da, și-a sporit și ibovnicii, și milosteniile". Avva Timotei l-a înștiințat pe avva Pimen, iar el a zis: „Nu va rămîne curvă". Cînd a venit din nou mama avvei Timotei la dînsul i-a zis: „Știi că femeia aceea vroia să vină cu mine, ca să te rogi pentru sufletul ei?". Preotul i-a spus avvei Pimen, iar acesta l-a îndemnat: „Mai bine du-te tu și te întîlnește cu ea". Avva Timotei s-a

dus şi s-a întîlnit. Cînd l-a văzut și a auzit din gura lui cuvîntul lui Dumnezeu, femeia a fost străpunsă pînă la lacrimi, a început să plîngă și i-a zis: „De astăzi înainte mă lipesc de Dumnezeu și nu mai preacurvesc". Și îndată a intrat într-o mînăstire și a fost plăcută lui Dumnezeu.

Y

Despre avva Hyperechios

1. Avva Hyperechios a zis: „Înfricoșător este leul pentru măgarii sălbatici. Tot astfel călugărul iscusit pentru gîndurile poftei [trupești]".

2. A mai zis: „Pentru călugăr, postul este un frîu dinaintea păcatului. Cine-l rupe se dovedește a fi un armăsar nebun după iepe".

3. A mai zis: „Cine nu-și stăpînește limba la mînie, nu-și va birui nici patimile".

4. A mai zis: „Bine-i să mănînci carne și să bei vin, dar să nu mănînci, cu bîrfă, carnea fraților". *cf.* IsidPr

5. A mai zis: „Șoptindu-i la ureche, șarpele a scos-o pe Eva din rai. La fel și cel care-și bîrfește aproapele: distruge sufletul celui ce ascultă și nu și-l mîntuiește pe al său".

6. A mai zis: „Comoara călugărului este neagoniseala de bună voie. Strînge-ți, frate, comoară în cer, căci fără de sfîrșit sînt veacurile odihnei".

7 A mai zis: „Gîndul tău să fie mereu ațintit spre Împărăția cerurilor și o vei moșteni îndată".

8. A mai zis: „Ascultarea este bun de mare preț pentru călugăr. Cine-a dobîndit-o va fi, la rîndu-i, ascultat de
cf. Mio 1 Dumnezeu și va sta cu îndrăzneală în fața Răstigni-
cf. *Flp* 2,8 tului. Domnul Care s-a răstignit a fost ascultător pînă la moarte".

Φ

Despre avva Foca

A trăit între secolele V-VI, mai întîi la Sketis, apoi la Ghetsimani, în mînăstirea avvei Theognios, unul din centrele rezistenței calcedoniene (dyfiziți).

1. Avva Foca, din chinovia avvei Theognios, primatul Ierusalimului, zicea: „Cînd eram la Sketis, s-a nimerit, la Chilii, un avvă pe nume Iacob cel tînăr, iar tatăl său după trup îi era și părinte duhovnicesc. La Chilii existau două biserici, una a ortodocșilor – aici mergea el – și alta a dezbinaților. Cum avva Iacob avea harul smereniei, toată lumea îl iubea, și cei care aparțineau Bisericii, și dezbinații. Ortodocșii îi ziceau: «Fii atent, avva Iacob, să nu te înșele dezbinații și să te atragă în comunitatea lor». La fel îi ziceau și dezbinații: «Ai grijă, avva Iacob, stînd laolaltă cu dyfiziții, îți pierzi sufletul. Căci sînt nestorieni și măsluiesc adevărul». Avva Iacob, fiind un om neprefăcut, strîns între vorbele celor două părți și nedumerit, s-a dus să-l întrebe pe Dumnezeu. S-a ascuns într-o chilie liniștită dinafara

lavrei, îmbrăcat în haine sale de îngropăciune, ca și cum ar fi urmat să moară, căci părinții egipteni au obiceiul să-și păstreze pînă la moarte levitonul [în care sînt îmbrăcați atunci] cînd primesc sfînta schimă și culionul și cu ele sînt îngropați. Numai duminica le poartă, la sfînta împărtășanie, după care le scot repede. Așadar s-a dus în chilia aceea, s-a rugat lui Dumnezeu și, slăbit de post, a căzut la pămînt și a rămas acolo zăcînd. Povestea că multe a mai pătimit în acele zile din partea demonilor, mai ales cu mintea. După ce au trecut patruzeci de zile, vede un copil venind spre dînsul foarte vesel, zicîndu-i: «Avva Iacob, ce faci aici?». Iluminat dintr-odată și prinzînd putere de la viziune, a vorbit: «Stăpîne, Tu știi ce am. Unii îmi zic: 'Nu părăsi Biserica'; alții: 'Dyfiziții te înșeală', iar eu, nedumerit și neștiind ce să fac, am venit aici». Atunci Domnul îi răspunde: «E bine unde ești». Și o dată cu aceste cuvinte s-a trezit în fața ușilor sfintei biserici a ortodocșilor după Sinod".

2. Avva Foca a mai zis: „Cînd avva Iacob s-a mutat la Sketis a fost chinuit teribil de demonul curviei. Cînd primejdia căderii era aproape a venit la mine, mi-a mărturisit totul și mi-a zis: «De luni mă duc în peștera cutare. Te rog, în numele Domnului, să nu spui nimănui, nici măcar tatălui meu. Socotește patruzeci de zile și cînd se vor împlini, milostivește-te și vino la mine, ca să-mi aduci sfînta împărtășanie. Dacă mă găsești mort, îngroapă-mă, iar dacă sînt încă viu, mă voi împărtăși». Auzind eu acestea, după patruzeci de zile am luat sfînta împărtășanie și pîine de obște curată cu puțin vin și m-am dus la el. Dar abia m-am apropiat de peșteră, că am și simțit o putoare groaznică venind dinăuntrul ei. Mi-am zis în sinea mea:

«Fericitul a răposat». Am intrat și l-am găsit pe jumătate mort. Văzîndu-mă, el și-a mișcat puțin mîna dreaptă, cît a putut, și m-a întrebat printr-un semn al mîinii dacă am adus împărtășania. Eu i-am răspuns: «Da». Apoi am vrut să-i deschid gura, dar era încleștată. Neștiind ce să fac am ieșit în pustiu și am găsit o creangă dintr-un tufiș. Cu chiu cu vai am reușit să-i deschid gura puțin și i-am turnat, sfărîmîndu-l, din cinstitul Trup și cinstitul Sînge, atît cît putea lua. Și a prins putere de la sfînta împărtășanie. Puțin după aceea am înmuiat cîteva fărîme de pîine din pîinea de obște și i-am dat-o; apoi, încă vreo cîteva, cît putea să înghită. Și așa, prin harul lui Dumnezeu a doua zi s-a întors cu mine la chilia sa, scăpat, cu ajutorul lui Dumnezeu, de patima cea distrugătoare a curviei".

Despre avva Felix

Cîțiva frați s-au dus la avva Felix, împreună cu cîțiva mireni, și l-au rugat să le spună un cuvînt. Bătrînul însă a tăcut. Stăruind ei cu rugămințile, în cele din urmă le-a zis: „Vreți să auziți un cuvînt?". Ei zic: „Da, avva". Bătrînul a zis: „Acum nu mai sînt cuvinte. [Pe vremuri], cînd frații îi întrebau pe bătrîni și făceau ce li se spunea, Dumnezeu îi învăța cum să vorbească. Acum însă, frații întreabă, dar nu fac ce aud. De aceea Dumnezeu a luat harul cuvîntului de la bătrîni. Nu mai găsesc ce să spună, fiindcă nu mai este cine să pună [cuvîntul] în practică". Auzind frații acestea au suspinat și au zis: „Roagă-te pentru noi, avva". *cf.* Arcs

Despre avva Philagrios

Era un sfînt pe nume Philagrios, care trăia în pustiul Ierusalimului și muncea din greu, ca să-și cîștige pîinea. Cum stătea, odată, în piață încercînd să-și vîndă lucrul mîinilor sale, cineva pierde o pungă cu o mie de galbeni. Bătrînul o găsește și rămîne pe loc zicîndu-și: „Cine a pierdut-o trebuie să vină". Și, într-adevăr, păgubașul a apărut [după o vreme] plîngînd în hohote. Bătrînul îl trage deoparte și-i dă banii. Acela îi ia și vrea să-i dăruiască din ei. Bătrînul însă n-a vrut. Atunci omul a început să strige: „Veniți să vedeți ce-a făcut omul lui Dumnezeu". Dar bătrînul a fugit pe ascuns și a ieșit din oraș, ca să nu fie lăudat.

Despre avva Phortas

Avva Phortas a zis: „Dacă Dumnezeu vrea să trăiesc, știe cum să mă rînduiască; dacă nu vrea, pentru ce să trăiesc?". Astfel nu primea nimic de la nimeni, deși era bolnav la pat. Zicea: „Dacă cineva îmi aduce un lucru, dar nu din dragoste de Dumnezeu, nici eu n-am ce să-i dau, nici el nu primește răsplată de la Dumnezeu, căci n-a adus din dragoste de Dumnezeu. Omul acesta se nedreptățește. Cei consacrați lui Dumnezeu trebuie să se uite numai și numai la El și să se poarte cu atîta evlavie, încît să nu se socotească jigniți nici dacă li s-ar face mii de nedreptăți".

X

Despre avva Chomai

Spuneau, despre avva Chomai, că, înainte de a muri, i-a zis ucenicului său: „Nu locuiți cu ereticii, nu vă faceți cunoștințe printre stăpînitori, iar mîinile nu vi le desfaceți ca să primiți, ci desfaceți-le ca să dăruiți".

Despre avva Chairemon

Unul din întemeietorii comunității de la Sketis, împreună cu Macarie cel Mare. Despre el, cf. introducerile la Iosif de la Panefisi și Nistheroos. Casian atribuie unui Chairemon trei convorbiri (11-13), dar nu se poate spune dacă este același cu monahul sketiot, protagonistul apoftegmei de mai jos. Chairemon este pomenit în Biserică la 16 august.

Povesteau, despre avva Chairemon de la Sketis, că peștera sa era la o distanță de patruzeci de mile de biserică și de douăsprezece mile de luncă și de apă. Aducea de lucru în peșteră, căra două vase cu apă, unul cîte unul, apoi se așeza și se liniștea.

Despre avva Psenthaisios

Ucenic al avvei Pahomie, întemeietorul vieții cenobitice, în Egiptul de Jos. Pahomie nu este prezent în Pateric *decît prin intermediul cîtorva discipoli.*

Avva Psenthaisios, avva Suros și avva Psoios au zis: „Auzind cuvintele părintelui nostru, Pahomie, am tras mare folos duhovnicesc, deșteptîndu-ne spre rîvna faptelor bune. Văzînd apoi că și atunci cînd tace viața lui vorbește, am fost uimiți și ne spuneam unii altora: «Socoteam că toți sfinții sînt făcuți de Dumnezeu, încă din pîntecele maicii lor, sfinți și nestrămutați, fără voință proprie, iar păcătoșii nu pot trăi evlavios, întrucît așa au fost creați». Acum vedem limpede bunătatea lui Dumnezeu prin părintele nostru, fiindcă, deși grec, a devenit foarte credincios, îmbrăcîndu-se în toate poruncile lui Dumnezeu. Așadar și noi, cu toții, îl putem urma, așa cum el i-a urmat pe sfinți.
Mt 11,28 Căci este scris: *Veniți la mine, voi toți cei osteniți și împovărați, și eu vă voi odihni.* Să murim și să trăim împreună cu omul acesta, care ne conduce drept la Dumnezeu".

Despre avva Or

Palladius notează, în Hist. Laus. *9: „Trăia, pe muntele Nitriei, un ascet pe nume Or. Toată comunitatea fraților mărturisea despre marea lui virtute, dar mai cu seamă roaba lui Dumnezeu Melania, care a venit înaintea mea pe acest munte. Eu nu l-am cunoscut în viață. Se spunea, despre el, că niciodată n-a mințit, n-a jurat, nu s-a mîniat pe nimeni și n-a vorbit dacă nu era nevoie". Prin urmare,*

avva Or a murit înainte de 391, anul vizitei lui Palladius. În rest, nu se poate spune nimic sigur despre el, decît că locuia împreună cu avva Teodor și că a avut, printre discipoli, pe un anume Pavel. Biserica îl sărbătorește pe 7 august.

1. Povesteau, despre avva Or și despre avva Teodor, că, într-o zi lipeau chiliile cu pămînt și se întrebau: „Ce facem dacă ne vede acum Dumnezeu?". Și, plîngînd, îndată au lăsat pămîntul și s-a retras fiecare în chilia lui.

2. Spuneau că avva Or nu mințea niciodată, nu se jura, nu blestema pe nimeni și nu vorbea fără rost.

3. Avva Or obișnuia să-i zică ucenicului său, Pavel: „Vezi să nu aduci în chilia aceasta nici o vorbă străină".

4. Odată, Pavel, ucenicul avvei Or s-a dus să cumpere ramuri de palmier, dar a văzut că i-au luat-o alții înainte, care dăduseră arvună. Avva Or nu dădea niciodată și nimănui arvună, ci, la vremea cuvenită, trimitea prețul și cumpăra. Atunci ucenicul a mers altundeva pentru ramuri și grădinarul i-a spus: „Cineva mi-a dat arvună, dar n-a mai venit să-și ia ramurile de palmier, așa că ia-le tu". El le-a luat, s-a întors la bătrîn și i-a povestit totul. Cînd a auzit el și-a plesnit palmele una de alta și-a zis: „Or nu lucrează anul acesta". Și nu l-a lăsat cu ramurile înăuntru, poruncindu-i să le ducă înapoi la locul lor.

5. Avva Or a zis: „Dacă vezi că am vreun gînd împotriva cuiva, să știi că și acela îl are împotriva mea".

6. Era un comite de prin părțile avvei Or, pe nume Longinus, care făcea multe milostenii. Un părinte a mers odată la dînsul și el l-a rugat să-l ducă la avva

Or. Cînd a ajuns la bătrîn, călugărul a început să-l laude pe comite, spunînd că-i om bun și foarte milostiv. Bătrînul s-a gîndit și a zis: „Da, foarte frumos". Atunci călugărul l-a rugat, zicîndu-i: „Avva, dă-i voie să vină să te vadă". Bătrînul i-a zis: „Nu, drept vorbesc, nu va trece rîpa aceasta și n-o să mă vadă".

7. Avva Sisoe l-a întrebat pe avva Or: „Spune-mi un cuvînt". El i-a zis: „Ai încredere în mine?". Celălalt a
cf. IsChil 2; Sis 45 răspuns: „Da". Atunci i-a zis: „Du-te și ce vezi că fac eu, fă și tu". Celălalt întreabă: „Dar ce văd la tine, părinte?". Bătrînul i-a zis: „Cugetul meu este mai prejos decît al tuturor oamenilor".

8. Spuneau, despre avva Or și despre avva Teodor, că
cf. Dios 1; Pim 85; Silv 11 puneau începuturi bune și-i mulțumeau tot timpul lui Dumnezeu".

9. Avva Or a zis: „Smerenia este coroana călugărului".

cf. Nisth 5; Silv 10 10. A mai zis: „Cel prețuit și lăudat mai mult decît merită va fi păgubit; cel disprețuit de oameni va fi slăvit în cer".

11. A mai zis: „Cînd se strecoară în tine vreun gînd de orgoliu sau de trufie, scrutează-ți conștiința, dacă ai
cf. *Mt* 5,44 păzit toate poruncile, dacă-i iubești pe dușmanii tăi și
cf. *Lc* 17,10 te întristezi de necazurile lor, dacă te socotești un rob netrebnic și cel mai mare păcătos dintre toți. Și atunci n-o să te mai crezi așa mare, ca și cum tu le-ai fi făcut pe toate. Știi doar că un asemenea gînd distruge totul.

12. A mai zis: „Prin orice încercare ai trece nu învinui pe nimeni, ci doar pe tine însuți, zicînd: «S-a întîmplat din pricina păcatelor mele»".

13. A mai zis: „Nu vorbi în inima ta împotriva fratelui, zicînd: «Eu sînt mai deștept și mai ascet decît dînsul»,

ci supune-te harului lui Hristos în duhul sărăciei și al iubirii nefățarnice, ca să nu cazi în duhul laudei de sine și să-ți pierzi osteneala. Căci este scris: *Cine* 1Co 10,12
crede că stă în picioare, să aibă grijă să nu cadă. Fii cf. Col 4,6
dres cu sare întru Domnul".

14. A mai zis: „Dacă-ți bîrfești fratele și te mustră conștiința, du-te, închină-te în fața lui și spune-i: «Te-am bîrfit», și păzește-te să nu mai fii făcut de rîs. Căci bîrfa este moarte pentru suflet".

Indice scripturistic

Vechiul Testament

Noul Testament

Indice tematic

Cuprins

PATERICUL SAU APOFTEGMELE PĂRINȚILOR DIN PUSTIU

Colecția alfabetică. Text integral

www.polirom.ro

Redactor: Ioan-Florin Florescu
Coperta: Ionuţ Broştianu
Tehnoredactor: Constantin Mihăescu

Bun de tipar: martie 2003. Apărut: 2003
Editura Polirom, B-dul Copou nr. 4 • P.O. Box 266, 6600, Iaşi
Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232)21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33; O.P. 37 •
P.O. Box 1-728, 70700, Bucureşti;
Tel.: (021)313.89.78, E-mail: polirom@dnt.ro

Tiparul executat la S.C. LUMINA TIPO s.r.l.
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti
Tel./Fax: 211.32.60, 212.29.27, E-mail: lumina-lex@fx.ro

PATERICUL

COLECȚIA ALFABETICĂ • TEXT INTEGRAL

traducere de Cristian Bădiliță

EDITURA POLIROM

ISBN 973-681-180-8

www.polirom.ro